

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI

POLİSLERİN POLİSLİK MESLEĞİNE YÖNELİK
TUTUMLARI ÜZERİNE
SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA
(KAYSERİ ÖRNEĞİ)

(DOKTORA TEZİ)

Danışman

Doç. Dr. Mehtap YEŞİLORMAN

Hazırlayan

Nevzat SÖNMEZ

ELAZIĞ

2009

ONAY
T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

POLİSLERİN POLİSLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI ÜZERİNE
SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA
(KAYSERİ ÖRNEĞİ)

DOKTORA TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Mehtap YEŞİLORMAN

Üye

Prof. Dr. Y. Cemalettin ÇOPUROĞLU

Üye

Doç. Dr. Ömer AYTAÇ

Üye

Doç. Dr. Hüsnîye Canbay TATAR

Üye

Yrd. Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN

Bu tezi kabulü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun .../.../2009 tarih ve
...../.....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Erdal AÇIKSES

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Doktora Tezi****Polislerin Polislik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma****(Kayseri Örneği)****Nevzat SÖNMEZ****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Sosyoloji Anabilim Dalı****2009, Sayfa: XV+210**

Emniyet Teşkilatı ve çalışanları (polisler) halkın güvenliği ile asayiş ve emniyeti sağlamak için kanunlar ile kendisine verilen görevleri yapmaktadır. Polislik mesleği, doğası gereği zor ve stresli bir meslektir. Polislerin görevlerini layıkıyla yapabilmeleri mesleklerini sevmelerine; mesleklerini sevmeleri, mesleklerine yönelik olumlu tutumlara sahip olmalarına; olumlu tutumlara sahip olmaları da, olumsuz tutumlara neden olan etkenleri tespit edip ona göre çözüm bulmaya bağlıdır.

Bu bağlamda, “Polislerin Polislik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma (Kayseri Örneği)” adlı bu çalışmada, Kayseri Emniyet Müdürlüğü il merkezinde görev yapan polislerin mesleklerine yönelik seçilmiş bazı konulardaki (polis eğitimi, halkla ilişkiler, polislik mesleği ve meslekî özellikleri, kıyafeti ve ekonomik durumu) tutumlarının ölçülmesi ve çözümlenmesi amaçlanmaktadır.

Bu çalışma, İçişleri Bakanlığı-Emniyet Genel Müdürlüğü hiyerarşisi içerisinde Kayseri Emniyet Müdürlüğü bünyesinde, Kayseri il merkezinde görev yapan emniyet hizmetleri sınıfı personeli (polisler) üzerinde gerçekleştirilen bir alan araştırmasıdır.

“Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeli (Polis)” kavramı, resmi polis bürokrasisinin hiyerarşik yapısı içinde belli mesleksel konumlara sahip olan; rütbeli personel ile polis memurlarını kapsamaktadır. Bu araştırmanın örneklemini Kayseri il merkezinde görev yapan bütün polisler (1962 kişi) oluşturmaktadır.

Polislik mesleğindeki mesleksel konumlamaya göre rütbeli polislerin polis memurlarına; büro hizmeti yapan polisler ile terör, kaçakçılık, istihbarat gibi özellikli birimlerde çalışanların çevik kuvvet, koruma gibi sokakta ve nöbet hizmetlerinde çalışanlara göre mesleğe yönelik tutumlarının daha olumlu olması bakımından farklılaşma olduğu dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Polis, Meslek, Meslekler Sosyolojisi, Polislik Mesleği ve Türk Polis Teşkilatı.

ABSTRACT

PhD Thesis

A Sociological Research on Attitudes of Policemen Towards Their Occupation

(Kayseri Sample)

Nevzat SÖNMEZ

Firat University

Institute of Social Sciences

Department of Sociology

2009, Page: XV+210

Police organizations and their employees serve for the safety and security of the community according to the authority given by the law. Police job is naturally hard and stressful. The quality of police work depends on officers' enjoyment and positive attitudes towards the job; success on police work relies on enjoyment and loyalty of officers; their enjoyment and loyalty is contingent on developing positive opinions and attitudes towards the job; and positive opinions and attitudes could come out only if the factors leading to negative attitudes are identified and dispelled.

The main idea in this research which is named as "A sociological Research on Attitudes of Policemen Towards Their Occupation (Kayseri sample)" is to measure and analyze the attitudes of officers towards their job through examining some selected areas of police work (such as police training; police-public relations; police occupation and characteristics; police apparel and uniforms; and economical situation.)

This research is a field work conducted on sworn officers stationed in the city of Kayseri, under the authority of Turkish National Police. The term “sworn officer” covers all ranking and line officers who have positions in the hierarchical system of the organization. Sample group contains the whole strength of the Organization which is at the amount of (1962).

The attitudes of officers towards their occupation vary depending on whether being a ranking or line officer and the positions occupied : It has been observed that the officers working in the special units, such as intelligence, anti-terror and anti-smuggling bureaus express more positive opinions about the occupation relative to the ones working in the regular police patrols, protection and riot control units.

Key Words: Police, Occupation, Sociology of Occupations, Police Occupation and Turkish National Police.

ÖNSÖZ

Modernization and Civilization adlı makaleye göre, Doğudan gelmiş ve Paris-Sorbonne’da doktora yapan bir sosyolog, ünlü bir otomobil firmasının, istihdam için sosyolog ve psikologlar aradığı ilanını bir gazetede görünce, hem bir iş temin etmek, hem de zihninde oluşan, “araba üreten bir firma neden sosyolog ve psikologlar arar?” sorusuna cevap alabilmek için müracaatta bulunur, Resepsiyondaki görevli, önüne bir dünya haritası açar ve sosyologun sorusunu cevaplar:

“Bakın: Firmamızın yaşaması, fabrikalarımızın üretimine, fabrikalarımızın üretimi de, sürekli pazar bulmamıza bağlıdır. Fakat bir zaman gelir, pazar doyuma ulaşır ve tıkanır. Hem buna yol açmamak, hem tıkanan pazarı açmak, hem de yeni pazarlar bulmak için, ürünlerimizin şeklini, modelini, rengini değiştiririz. Yeni aksam ekler, daha başka değişiklikler de yapar ve böylece pazarı sürekli açık tutmaya çalışırız. Fakat bütün bunlara rağmen yine de pazarı açamaz veya yeni pazarlar bulmakta zorlanırsak, bu defa, insanların zevkleri ve bağlandıkları değerler ile tutumlarını değiştirmeye yönelik çalışmalar yapılır. Bunu da, sosyolog ve psikologlarımız yapar.”

Görevli, daha sonra, Afrika’nın Atlas Okyanusu kıyısında bir kabilenin yerini işaretler ve sözlerini şöyle sürdürür:

“Burada oturan kabilede en büyük şeref, en iyi ata sahip olmaktır. Bizim sosyolog ve psikologlarımız gitti; burada en büyük şerefi en iyi arabaya sahip olmak şeklinde değiştirdi. Şimdi, kabile şefinin evinin önünde, ön tarafı altın kaplamalı iki otomobil duruyor.”

Sosyolog, hayretle sorar: “Burası, orman içinde bir kabile, Yakıtı nasıl temin edecekler ki?”

Görevli, tebessümle cevap verir:

“Doğru. Bu defa da, buradan bir yol inşaat şirketi gönderdik. Onlar da, kabileyi okyanus kıyısındaki en yakın limana bağlayan bir yol yaptılar. Böylece, bir şirketimize de kar imkanı hazırlamış olduk.”(<http://www.yeniumit.com.tr>).

İşte sosyolog ve/veya psikolog olmak bu kadar önemli...

İnsanların toplum halinde yaşaması zorunlu bir olgudur. Toplum halinde yaşamak her şeyden önce o toplumun içinde bir düzen ve güvenin sağlanmasına bağlıdır. Toplumlarda asırlarca birlikte yaşamışlar, fakat düzensiz ve güvensiz yaşayamamışlardır. Kamu

düzeninin ve güvenliğinin sağlanması, devletin en başta gelen ödevidir. Devleti küçültüp klasik görevlerine döndürsek bile; savunma, adalet ve iç güvenlik (polisiye hizmetler) devletten soyutlanamaz ve ayrılmaz bir nitelik taşır. Devletin sağlamak ve korumakla sorumlu olduğu bu düzen için emniyet, asayiş ve kamu düzeni deyimleri kullanılmıştır.

Bu araştırmanın konusunu, ‘Polislerin Polislik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma (Kayseri Örneği)’ başlığı altında, Kayseri Emniyet Müdürlüğü il merkezinde görev yapan polislerin mesleklerine karşı tutum ve görüşleri oluşturmaktadır. Bu çalışmada, Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personelinin mesleğe yönelik bazı seçilmiş konulardaki tutumlarının çözümlenmesi amaçlanmaktadır. Bunun yanında, çalışmanın başlangıcında Emniyet Teşkilatı ve polislik mesleği ile ilgili olarak teorik bir çerçeve sunulmaya çalışılmıştır.

‘Hiçbir kitap yalnızca yazarının eseri değildir’ ve ‘bildiklerimiz, bize öğretilenlerden ibarettir’ sözlerine paralel olarak söylenen her sözde, yazılan her cümlede bizlere öğretmenlik etmiş ve öğrenmemize katkıda bulunmuş bütün insanların payları vardır. Benim yetişmemde başta annem ve babam olmak üzere isimlerini tek tek sayamayacağım kadar bir çok insanın katkısı olmuştur. Katkısı olan herkese ve içinde bulunduğum Emniyet Teşkilatının şahsında Ülkeme sonsuz teşekkürler.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında birçok kimsenin katkısı olmuştur. Öncelikle, doktora çalışmasının başından sonuna kadar her türlü desteğini gördüğüm, doktora tez konusunun seçiminden sonuçlanmasına kadarki aşamalarda görüşlerine ve yardımlarına başvurduğum ve çalışmanın bitirilmesi konusunda bana her zaman ümit veren danışman hocam Doç. Dr. Mehtap YEŞİLORMAN’a ve kardeşi/kardeşim Hüseyin YEŞİLORMAN’a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Her çalışmamda olduğu gibi bu çalışmamda da başından sonuna kadar başarılı olmam konusunda beni ümitlendiren ve bana hayata sarılma azmi aşılayan eşime, kendilerine ayırmam gereken zaman konusunda hoşgörülerini eksik etmeyen çocuklarıma, sabırları için teşekkürler...

Şubat 2009

Nevzat SÖNMEZ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER	IX
TABLolar LİSTESİ	XIII
KISALTMALAR.....	XV
 BİRİNCİ BÖLÜM.....	 1
1. GİRİŞ	1
1.1. ARAŞTIRMANIN METODU	6
1.1.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı	10
1.1.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	12
1.1.3. Araştırmanın Sınırları	13
1.1.4. Araştırmanın Hipotezleri	13
 İKİNCİ BÖLÜM	 15
2. GENEL KURAMSAL ÇERÇEVE.....	15
2.1. Bir Meslek Olarak Polislik.....	15
2.1.1. Meslek Kavramı ve Meslekler Sosyolojisi	15
2.1.2. Kolluk ve Polis Kavramı.....	18
2.2. Sosyolojik Açıdan Polisin Toplumsal Rolü ve Polislik Mesleği.....	21
2.2.1. Kamu Düzeni ve Bu Bağlamda Polisin Toplumsal Rolü ve Görevi	21
2.2.2. Kamu Düzeni - Polis İlişkisi	26
2.2.3. Modern Toplumlarda Polisin Yeri ve Önemi	28
2.2.4. Polislik Mesleği ve Genel Özellikleri.....	33
2.3. Polislik Mesleğinde Meslekî Hiyerarşi ve Meslekî Statü	40
2.3.1. Sosyal Tabakalaşma ve Polis Bürokrasisi	40
2.3.2. Türk Polis Teşkilatı'nda Meslek Rütbeleri, Meslek Dereceleri ve Görev Unvanları	42
2.3.3. Türk Polis Teşkilatı'nda Terfi	43
2.4. Türkiye'de Polislik Mesleğinin ve Türk Polis Teşkilatı'nın Tarihsel Değişim ve Gelişimi	45
2.4.1. Eski Türklerde Polis Teşkilatı	45
2.4.2. Osmanlı Döneminde Polis Teşkilatı	46
2.4.3. Cumhuriyet Dönemi Polis Teşkilatı	48
2.5. Polislerin Polislik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktör Olarak Polis Kültürü ve/veya Polis Alt Kültürü ile Polisin Meslekî Sosyalleşmesi	48
2.5.1. Polislerin Meslekî Sosyalleşmelerini ve Meslekî Kimliklerinin Oluşumunu Etkileyen Bir Faktör Olarak Polis Eğitimi	52
2.5.1.1. Polis Koleji Müdürlüğü	52

2.5.1.2. Polis Akademisi Başkanlığı	53
2.5.1.2.1. Güvenlik Bilimleri Fakültesi	53
2.5.1.2.2. Güvenlik Bilimleri Enstitüsü	54
2.5.1.2.3. Polis Meslek Yüksek Okulları	54
2.5.1.3. Polis Meslek Eğitim Merkezleri (POMEM)	55
2.5.1.4. Polis Eğitim Merkezleri	56
2.5.2. Polis Kültürünün ve/veya Polis Alt Kültürünün Temel Özellikleri	56
2.5.2.1. Halktan Uzaklaşma ve Meslekî Yardımlaşma ve Dayanışma	57
2.5.2.2. Gizlilik ve Ketumluk	58
2.5.2.3. Dış Dünyaya Karşı Kendini Soyutlama Duygusu	59
2.5.2.4. Tutuculuk ve Muhafazakârlık	60
2.5.2.5. Septizm (Şüphecilik) Duygusu	61
2.5.2.6. Mesleği Yapma Adına Hile ve Aldatma	62
2.5.2.7. Sivil Vatandaşları Potansiyel Suçlu Görme	63
2.5.2.8. Polis ve Diğerleri Ayrımı	63
2.5.2.9. Cinsiyet Olarak Erkek Ağırlıklı Bir Meslek	63
2.5.2.10. Mesleği Yerine Getirebilmek İçin Otorite ve Sert Olmanın Gerekliliğine İnanma	63
2.5.2.11. Esas Polislik Suçlular İle Mücadeledir Düşüncesi	64
2.5.2.12. Bütün Olayların Çözümü Kanunla Olmaz Anlayışı	64
2.5.2.13. Rütbeliler Memuru Anlamaz ve Rütbeliler Polisliği Çok Bilmez Anlayışı	65
2.5.3. Polislerin Meslekî Rol Algılamasını ve Rol Çatışmasını Etkileyen Bir Faktör Olarak İnsan Hakları	66
2.5.4. Toplumsal Değişimin Bir Sonucu Olarak Polisin Profesyonelleşmesi	72
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	74
3. BULGULAR VE YORUMLAR	74
3.1. KİŞİSEL DURUMLA İLGİLİ BİLGİLER	74
3.1.1. Araştırmaya Katılan Rütbeli Personelin Kişisel Özellikleri	74
3.1.1.1. Cinsiyete Göre Dağılım	74
3.1.1.2. Yaşa Göre Dağılım	74
3.1.1.3. Görev Yaptıkları Birimlere Göre Dağılım	75
3.1.1.4. Rütbelere Göre Dağılımları	76
3.1.2. Araştırmaya Katılan Rütbesiz Polislerin (Polis Memurları) Kişisel Özellikleri	77
3.1.2.1. Cinsiyete Göre Dağılım	77
3.1.2.2. Yaşa Göre Dağılım	77
3.1.2.3. Birimlere Göre Dağılımları	77
3.2. ARAŞTIRMAYA KATILAN RÜTBELİ POLİSLER VE POLİS MEMURLARININ BİLGİ TOPLAMA ARACINDAKİ SORULARA VERDİKLERİ CEVAPLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	78
3.2.1. Rütbeli Polislerin ve Polis Memurlarının Polisin Eğitimi ve Bilgi Seviyesi İle İlgili Tutumları	79

3.2.1.1. Polis Memurlarının Polis Eğitimi ve Bilgi Düzeyi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Karşılaştırılması....	88
3.2.1.2. Rütbeli Polislerin Polis Eğitimi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre karşılaştırılması.	91
3.2.1.3. Polisin Eğitimi İle İlgili Maddelere, Rütbeli polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Karşılaştırılması.....	92
3.2.2. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polis–Halk İlişkileri İle İlgili Görüşleri ve Tutumları.....	93
3.2.2.1. Polis Memurlarının Polis Halk İletişimi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Karşılaştırılması..	108
3.2.2.2. Rütbeli polislerin Polis Halk İletişimi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Karşılaştırılması.	109
3.2.2.3. Polis Halk İletişimi ile İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Karşılaştırılması.....	109
3.2.3. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polislik Mesleği İle İlgili Tutum ve Görüşleri.....	110
3.2.3.1. Polis memurlarının Polislik Mesleği İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Karşılaştırılması.	128
3.2.3.2. Rütbeli Polislerin Polislik Mesleği İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Karşılaştırılması.	131
3.2.3.3. Polislik Mesleği İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Karşılaştırılması.....	131
3.2.4. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polisin Mesleğe Ait Özellikleri İle İlgili Tutum ve Görüşleri.....	132
3.2.4.1. Polis Memurlarının Polisin Mesleki Özellikleri İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Karşılaştırılması..	155
3.2.4.2. Rütbeli Polislerin Polisin Mesleki Özellikleri İle İlgili İfadelere Verdikleri Cevapların Sahip Oldukları Unvanlara Göre Karşılaştırılması.....	155
3.2.4.3. Polisin Mesleki Özellikleri İle İlgili İfadelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Karşılaştırılması	155
3.2.5. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polisin Görünümü İle İlgili Tutum ve Görüşleri.....	156
3.2.5.1. Polis Memurlarının Polisin Görünümü İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimler Göre Karşılaştırılması.	161
3.2.5.2. Rütbeli Polislerin Polisin Görünümü İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Karşılaştırılması.	163
3.2.5.3. Polisin Görünümü İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Karşılaştırılması.....	163
3.2.6. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polis Ekonomik Durumu İle İlgili Tutum ve Görüşleri	164
3.2.6.1. Polis Memurlarının Polisin Ekonomik Durumu İle İlgili Maddelere Verdikleri Çalıştıkları Birimlere Göre Karşılaştırılması.....	168
3.2.6.2. Rütbeli Polislerin Polisin Ekonomik Durumu İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Karşılaştırılması.....	169

3.2.6.3. Polisin Ekonomik Durumu İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Karşılaştırılması.	169
--	-----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	171
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	171
KAYNAKÇA	191
ÖZGEÇMİŞ.....	207

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo-1. Rütbeli Polislerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	74
Tablo-2. Rütbeli Polislerin Yaşlarına Göre Dağılımı.....	74
Tablo-3. Rütbeli Polislerin Görev Yaptıkları Birimlere göre Dağılımları	75
Tablo-4. Rütbeli Polislerin Rütbelere Göre Dağılımları	76
Tablo-5. Polis Memurlarının Cinsiyete Göre Dağılımları.....	77
Tablo-6. Polis Memurlarının Yaşlarına Göre Dağılımları.....	77
Tablo-7. Polis Memurlarının Çalıştıkları Birimlere Göre Dağılımları.....	77
Tablo-8. Rütbeli Polislerin ve Polis Memurlarının Emniyet Teşkilatındaki Meslekî Eğitim ile Polisin Eğitim ve Bilgi Seviyesi Konusundaki Maddelere Verdikleri Cevaplar: ..	79
Tablo-9. 2007 Yılı İtibariyle Emniyet Genel Müdürlüğü Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personelinin Rütbelere Göre Dağılımı.	85
Tablo-10. Emniyet Teşkilatında Rütbeli Personele Yönelik Yapılan Hizmet İçi Eğitim Kapsamında Okutulan Dersleri Gösterir Tablo (EGM EDB 2008 Yılı Eğitim Planı, Aralık- 2007).....	86
Tablo-11. Emniyet Teşkilatında Polis Memurlarına Yönelik Yapılan Hizmet İçi Eğitim Kapsamında Okutulan Dersleri Gösterir Tablo (EGM EDB 2008 Yılı Eğitim Planı, Aralık- 2007).....	86
Tablo-12. Polis Memurlarının Polis Eğitimi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Analiz Sonuçları	88
Tablo-13. Rütbeli Polislerin Polis Eğitimi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Analiz Sonuçları	91
Tablo-14. Polisin Eğitimi İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Puanlarının T-Testi Sonuçları	92
Tablo-15. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polis-Halk İlişkileri İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevaplar.....	93
Tablo-16. Polis Memurlarının Polis Halk İletişimi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Analiz Sonuçları	108
Tablo-17. Rütbeli Polislerin Polis Halk İletişimi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Analiz Sonuçları	109
Tablo-18. Polis Halk İletişimi İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ile Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Puanlarının T-Testi Sonuçları	109
Tablo-19. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polislik Mesleği İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevaplar	110
Tablo-20. Polis memurlarının Polislik Mesleği İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Analiz Sonuçları.....	128
Tablo-21. Rütbeli Polislerin Polislik Mesleği İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Analiz Sonuçları	131
Tablo-22. Polislik Mesleği İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Puanlarının T-Testi Sonuçları	131

Tablo-23. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polisin Mesleğe Ait Özellikleri İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevaplar	132
Tablo-24. Polis Memurlarının Polisin Mesleki Özellikleri İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Analiz Sonuçları	155
Tablo-25. Rütbeli Polislerin Polisin Mesleki Özellikleri İle İlgili İfadelere Verdikleri Cevapların Sahip Oldukları Unvanlara Göre Analiz Sonuçları.....	155
Tablo-26. Polisin Mesleki Özellikleri İle İlgili İfadelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Puanlarının T-Testi Sonuçları	156
Tablo-27. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polisin Görünümü İle İlgili İfadelere verdikleri cevaplar.....	156
Tablo-31. Polis Memurlarının Polisin Görünümü İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimler Göre Analiz Sonuçları	161
Tablo-32. Rütbeli Polislerin Polisin Görünümü İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Analiz Sonuçları	163
Tablo-33. Polisin Görünümü İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Puanlarının T-Testi Sonuçları	163
Tablo-34. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polisin Ekonomik Durumu İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevaplar.....	164
Tablo-35. Polis Memurlarının Polisin Ekonomik Durumu İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Analiz Sonuçları	168
Tablo-36. Rütbeli Polislerin Polisin Ekonomik Durumu İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Analiz Sonuçları	169
Tablo-37. Polisin Ekonomik Durumu İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Puanlarının T-Testi Sonuçları	170

KISALTMALAR

AÖAY	: Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
EÖDT	: Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü
EGM EDB	: Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığı
EGM HİEY	: Emniyet Genel Müdürlüğü Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği
EHSPTDKÇİY	: Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeli Rütbe Terfileri ve Değerlendirme Kurullarının Çalışmalarına İlişkin Yönetmelik
ETK	: Emniyet Teşkilatı Kanunu
İHÜK KGİUEHY	: İnsan Hakları Üst Kurulunun Kuruluş, Görev ve İşleyişi İle İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
İHDK KGİUEHY	: İnsan Hakları Danışma Kurulunun Kuruluş, Görev ve İşleyişi İle İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
İHİİİH KGİUEHY	: İnsan Hakları İhlali İddialarını İnceleme Heyetlerinin Kuruluş, Görev ve İşleyişi İle İlgili Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
İİİHK KGÇEHY	: İl Ve İlçe İnsan Hakları Kurullarının Kuruluş, Görev Ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik
PA GBF EÖY	: Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Fakültesi Eğitim Öğretim Yönetmeliği
PYÖK	: Polis Yüksek Öğretim Kanunu
PMYO EÖY	: Polis Meslek Yüksek Okulları Eğitim Öğretim Yönetmeliği
PMYO GY	: Polis Meslek Yüksek Okulları Giriş Yönetmeliği
POMEM GY	: Polis Meslek Eğitim Merkezleri Giriş Yönetmeliği
POMEM EÖY	: Polis Meslek Eğitim Merkezleri Eğitim Öğretim Yönetmeliği
PVSK	: Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu
PVST	: Polis Vazife ve Selahiyet Tüzüğü
TCK	: Türk Ceza Kanunu

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Emniyet ve asayiş sağlamla görevli genel bir kolluk olan polisin kendi mesleğine yönelik tutumunun ne olduunun bilinmesi, günümüz devlet ve güvenlik sisteminin doğru bilinmesi açısından incelenmesi gereken önemli bir konudur. Çünkü polis, bazı uygulamalarıyla çağımızda bireylerin ve toplumun yaşamını doğrudan etkileyebilecek konumda görev yapan kamu görevlilerinin başında gelmektedir. Bu derece önemli görev yapan polislerin öncelikle kendilerini tanımaları ve yapmış olduğı mesleklerine karşı ne hissettiklerinin bilinmesi ve bunun derinlemesine irdelenmesi gerekir.

Profesyonel meslek gruplarının varlığı modern toplumların temel özelliklerinden birisidir. Sanayi devrimi sonucu ortaya çıkan ve çeşitlenen meslekler modern toplumsal yaşamın düzenlenmesinde önemli işlevler üstlenmektedir. Diğer bir deyişle, modern toplum profesyonel meslekler toplumdur (Barber, 1996:62). İlk önce hekimlik, hukuk ve ilahiyat mesleğı klasik üç profesyonel meslek olarak genel kabul görmüş, daha sonra da profesyonel grupların sayıları ve çeşitleri 20. yüzyılda çok büyük bir oranda artmıştır (Evetts ve Dingwall, 2002). Polis, eskiden amatör kişilerden oluşurken, günümüzde modern polis, ‘profesyonel’ kişilerden oluşmaktadır. Profesyonel polis ise, polisliğı, geçimini sağlamak üzere meslek olarak seçip yürüten ve polis eğitimi gören kimse demektir. Emniyet Teşkilatı Kanunu’nda da polis, ‘silahlı icra ve inzibat kuvveti’ olarak tanımlanmaktadır (Fındıklı, 2001:94). Bu yüzyılda her meslek kendini “profesyonel” olarak tanımlama ve profesyonel bir meslek olarak tanınma gayreti içinde olmuştur. Polislik mesleğı de bunlardan birisidir (Sözen, 2004:116).

Toplumların iç ve dış güvenliklerinin, bilimsel ve teknolojik gelişmeler dikkate alınarak sağlanması konusu, güncel bir konudur. Ülkemizde yasaların korunması ve uygulanmasıyla görevli örgütlerden biri olan Emniyet Teşkilatı’nın çalışma alanı, geleneksel suçların yanında teknik ve teknolojik ilerlemelere bağılı olarak ortaya çıkan yeni kuşak suçlarla birlikte gittikçe genişlemektedir. Geleneksel polislikten teknolojiyi daha çok kullanan bilimsel polisliğe doğru bir yönelişin olması kaçınılmazdır. Bu durumda, polislik mesleğinde, mesleğin kendisinden veya çalışanların tutumlarından kaynaklanan zorluklarla baş edebilmeleri, sıkıntıya ve çaresizliğe düşmemeleri, intihar, meslekten ay-

rılma, suça karışma, işinde duyduğu tatminde azalma gibi sorunlar kaçınılmaz görünmektedir. Bunların tespit edilmesinden sonra bu gibi istenmeyen durumların azaltılmasına yönelik tedbirlerin alınması gündeme gelecektir (Uzunbacak, 2006:30-31).

Bireylerin kendi algıladığı özellik ve nitelikleri, güdü ve gereksinimleri, değer yargıları ve davranışları çevresiyle olan ilişkileriyle birlikte, bireylerin mesleklerine yönelik tutumları da kariyer yaşamlarını etkileyen ve dengeleyen unsurlardandır. Bu unsurlar arasındaki dengenin bozulmasıyla birlikte mesleğe yönelik olumsuz tutumlar, meslekî durgunluğa da sebep olur.

Polis yapmış olduğu görevler itibarıyla her zaman halkla iç içedir. Bu gerekçeden dolayı hem toplumu, hem de kendisini çok iyi tanımalıdır. Ne birey toplumsuz ne de toplum bireysiz olabilir. Toplumun huzurunu sağlamak için kendisini ve mesleğini, mesleğin nasıl işlediğini, oluşumunu vs. bilmek gerekir. İnsanın kendi kendini iyi tanıması başkaları ile iyi ilişkiler kurmasının zorunlu bir koşuludur. Toplumun emniyet ve asayişini sağlamak, vatandaşların mal ve can güvenliğini korumakla görevli bir teşkilatın mensubu olan polisin olaylara, bireylere ya da topluluğa müdahale ederken ya da onlarla etkileşime geçerken toplumu oluşturan bireyler, kitle ve gruplar hakkında bilgi sahibi olması onların davranışlarını önceden tahmin edebilmesi (Göksu, 2000:8-9) büyük ölçüde öncelikle kendisini ve mesleğini tanımasına bağlıdır.

Bir kurumun, içinde bulunduğu çağın gereklerine göre kendisini değiştirerek geliştirebilmesinin yollarından bir tanesi de kendi kendisini değerlendirmeye tâbi tutmasıdır. Oto kontrol sistemiyle kendisini değerlendirmeye tâbi tutmayan ve kendi iç muhasebesini yaparak eksikleri ve hatalarıyla yüzleşme cesareti gösteremeyen kurumların yenilebilmesi oldukça zordur. Bu yüzden bir çok suç ve suçluluğun kaynağı olan toplumsal problemlere çözümler üretmek görevi olan polislerin polislik mesleğine yönelik tutumları önem arz etmektedir.

Polislik, aktif silahlı görev, düzensiz çalışma saatleri, nöbet ve vardiya sistemleri, görevin riskleri ve sorumlulukları, hiyerarşik yapıdan kaynaklanan ast-üst çatışmaları, her tür suç olgusu ve suçlularla iç içe olma gibi koşulların, birlikte ya da ayrı ayrı yarattığı olumsuzluklarla sürekli yüz yüze gelmek durumunda olan bir meslek grubudur. Polis, genellikle gerilimli bir ortamda mutsuz ve mağdur insanlarla karşı karşıyadır. Bu nedenle sorunlu bir bireyin, yoğun biçimde sorun yaşayan diğer bir bireye hizmet sun-

ması, onun beklenti ve sorunlarına çözüm bulması oldukça güç, hatta olanaksızdır. Polislerin büyük çoğunluğu, meslek yaşamları boyunca gün boyu süren çalışma, insanın doğal dengesine ters düşen uyku ve beslenme düzeni, yeterli zaman ayrılamayan aile ve sosyal yaşam tehdidi ile karşı karşıyadır. Çok fazla sorumluluk yüklenen meslek çalışanlarının, kendilerini daha yoğun olarak sıkıntılı hissettikleri bilinmektedir. Günümüz çalışma hayatındaki hızlı tempo ve karmaşa, insanların kendilerini bunalmış hissetmelerine neden olmaktadır (Cerrah ve Semiz, 2000).

İnsanlarla yüz yüze ilişki gerektiren ve daha fazla ilgi isteyen bu meslek, çalışanlarının daha fazla sorumluluk yüklenmesini gerektirmektedir. Bu açıdan bakıldığında, polislik mesleği sürekli insanlarla ilişki kurmayı ve onlara hizmet vermeyi, hızlı bir değişime uğrayan toplumda suç ve suçluların arttığı ve suç çeşitlerinin değiştiği ortamda asayiş ve huzuru sağlamayı amaçlamaktadır. Bu hizmeti verirken çoğu zaman fazla mesai yapmakta ve uygun olmayan koşullarda görev yapmak zorunda kalmaktadırlar.

Polisler, olaylara çoğunlukla fiziksel olmakla birlikte, duygusal ve zihinsel olarak da müdahale etmektedirler. Görevleri gereği yasal olmayan grup veya olaylara fiziksel olarak müdahale etmek zorunda kalmakta ve çeşitli nedenlerle yardım isteyen insanlara da yardım etmektedirler. Bu gibi durumlar, polislerin yıpranmalarına ve tükenmişlik açısından önemli bir risk grubu olmasına neden olmakla (Şanlı, 2006) mesleklerine yönelik olumlu tutum sergilemelerine de ket vurmaktadır.

Toplumsal gerçekliğin önemli unsurlarından biri olan güvenlik, hemen her bireyin, grubun veya toplumun davranışlarının belirlenmesinde az ya da çok etkili olabilmektedir. Güvenliğin toplum yaşamında etkisini yitirmesi durumunda, devreye daha başka unsurların girme ihtimali yükselmektedir. Genel olarak, hiçbir toplumun güvenlik olmadan yaşamayacağı görüşünde birleşilmektedir. Sosyal sistemin unsurlarından biri olan güvenliğin de, en önemli faktörlerinden birisinin bu işi yapan polisler olduğu görülmektedir.

Güvenlik bürokrasinin değişik kademelerinde yer alan emniyet görevlileri; onlara atfedilen stratejik konuma uygun nitelikler taşımalarını belirleyen birtakım etkenlerin varlığından söz edebilirler. Öncelikli olarak polislerin, mesleksen yaşam sırasında mesleğe yönelik tutumlarının ortaya konulması bir gereklilik olarak ortada durmaktadır. Polislik mesleğini

yerine getirenlerin, mesleklerine yönelik tutumlarının yerine getirilen işe ve unvana bağlı olarak değişim göstermesi mümkündür.

Bir meslek grubu olma özelliği taşıyan polislik mesleğinde, meslek ahlakının oluşmasına bir gereklilik olarak bakılmaktadır. Polislerde; “ideal bir değer sistemi” olarak ele alınan meslek ahlakının oluşumu ve bu ahlakının toplumsal alanda belli bir etki çevresi oluşturması da mümkündür. Bu etki, polislerin toplumsal prestijiyle ilgili olabilirken, bu durum aynı zamanda, polislik mesleğinin içselleştirilmesi ve bu mesleğe yönelik tutum hakkında da bilgi verebilmektedir.

Polislik, “yerine getirilen iş” itibarıyla, diğer birçok meslekten farklı bir karakter taşımaktadır. Kutsallık düşüncesinin mesleğin tüm alanlarındaki etkisi, tartışma götürmeyen bir gerçek olmasına rağmen, bu düşüncenin yoğunluk derecesinin düşük düzeylerde oluşu; ya görevin “zoraki” yerine getirilmesini, ya da görevden ayrılma fikrinin her an varolması sonucunu doğurabilir. Bu durum, polislerin mesleklerine yönelik olumsuz tutumlarının da bir sonucu olarak polislik mesleğini de, “istenilmeyen” konumuna taşıyabilir.

İmaj geliştirme konusu genel olarak bir halkla ilişkiler faaliyetidir. Bir kurum kendi imajını saptamak, geliştirmek, iyileştirmek ve iyileşmeyi koruyabilmek istiyorsa kamuoyu araştırması yapması gerekmektedir. Buradaki amaç halkın gözündeki kurumun algılanış biçimini ortaya koymaktır. Kurumun hedeflenen imaja ulaşması ile kuruluşun toplumca kabul görmesi ve desteklenmesi arasında doğru orantı bulunmaktadır. Yani kurumun imajı kötü ise, o kurumun toplum tarafından destek görmesi de o oranda az olmaktadır. Bu yüzden kurumun imajını olumlu yönde geliştirmek, halkla ilişkilerin temel işlevi olup, bu işlev iletişim ve karşılıklı etkileşim ile sağlanabilmektedir (Güler, 2001:128-129). Bu çalışma, aynı zamanda polisin, kendi neznindeki imajını da ölçmeye yönelik bir çalışmadır. Ortaya çıkmaktadır ki, Emniyet Teşkilatının hedeflerine ulaşması ile kendi içerisinde kabul görmesi ve desteklenmesi arasında doğru orantı bulunmaktadır. Diğer yandan, Emniyet Teşkilatında zaman içerisinde olumlu yönde gelişmeler olmaktadır. Bu gelişmelerin meslek içerisinde algılanıp algılanmadığı ile birlikte polislerin kendi aralarında da zaman zaman bunun değerlendirilmesi gerekmektedir.

Çağdaş polisin, görevini tek başına ve klasik usullerle yapamayacağı anlaşılmış olmakla beraber, artık polis ne yapacağını ve nasıl yapacağını belirlerken halkın, farklı

kurum ve kuruluşlarının görüş ve beklentileri ile birlikte kendinin mesleğine yönelik tutumlarını da dikkate almak durumundadır (Fındıklı, 1995:277).

Toplumun asayişinin sağlanmasını ve dolayısıyla kamu düzeninin sağlanmasını polisle birlikte herkes ve her kurum istemektedir. Buna önderlik edecek kurum ise emniyet teşkilatıdır. Polis bu görevini ortak çalışarak yapabileceği gibi toplumsal beklentileri belirlemek veya kendisini geliştirmek suretiyle de yapabilir.

Uygulamalarındaki yöntem dolayısıyla bir çok zaman eleştiriye maruz kalan polis de, tüm güvenlik güçleri gibi Türk Milletinin içinden çıkmıştır. Bu nedenledir ki, Türk Polisi Türk milletinin bir parçasıdır (Akın, 1997:115). Türkiye’de de dünyanın bir çok ülkesinde olduğu gibi polis; işçi, memur ve kırsal kesim gibi gelir seviyesi düşük tabakalardan gelmekte ve doğal olarak memurlar geldikleri bu kesimlerin değer yargılarını taşımakta ve meslek içerisinde gerçekleşen sosyalleşmede de bu değerleri pekiştirmektedir (Cerrah, 1998:103). Polisin, görev alanı içerisinde genelde suçlu, parazit ve asalak tiplerle uğraşma olmak durumunda kalmak dolayısıyla dejenere olmaya açık olduğu da bir gerçektir (Fındıklı, 2000:9). Öte yanda sivil idarenin emrinde bir otorite aracı olması dolayısıyla polis otoriteye düşkündür. Bu yüzden demokratik toplumlarda denetim altına alınmayan ve hukuka dayanmayan polis korkusu, demokratik devletin bir zaafı olarak kabul edilmektedir (İnan, 1993:39). Buraya kadar anlatılanlar ışığında, polisin bir zaaf olarak ortaya çıkması muhtemel bu yönlerinin takviye edilmesi açısından hem sürekli bir eğitim ve desteğe ihtiyacı bulunmakta, hem de polisin mesleğine yönelik tutumlarının kendi gözüyle denetlemeye ihtiyacı bulunmaktadır.

Genellikle gerilimli bir ortamda mutsuz ve mağdur insanlarla karşı karşıya bulunan meslek çalışanlarının, yoğun biçimde sorun yaşayan diğer bireylere hizmet sunması, onun beklenti ve sorunlarına çözüm bulması oldukça güç, hatta bazen olanaksız hale gelmektedir. Polislerin büyük çoğunluğu meslek yaşamları boyunca gün boyu süren çalışma, insanın doğal dengesine ters düşen uyku ve beslenme düzeni, yeterli zaman ayrılamayan aile ve sosyal yaşam tehdidi ile karşı karşıyadır. Çok fazla sorumluluk yüklenen meslek çalışanlarının, kendilerini daha yoğun olarak sıkıntılı hissettikleri bilinmektedir. Günümüz çalışma hayatındaki hızlı tempo, karmaşa, insanların kendilerini bunalmış hissetmelerine neden olmaktadır.

Polislerin ağır çalışma şartları tükenmişlik açısından ve devamında mesleğine yönelik olumsuz tutum benimseme bakımından büyük risk altında bulunmalarına neden olmaktadır.

Polisler ile ilgili araştırma ve çalışmalara bakıldığında genel olarak polisin halkla ilişkileri ve iletişim, polisin insan hak ve özgürlüklerini koruması, soruşturma ve kovuşturma yöntemleri, polislerde stres ve stres yönetimi, ast-üst ilişkileri, çatışma yönetimi, polis etiği gibi konuların incelendiği görülmektedir. Ancak bu alanda polislerin kendi mesleklerine yönelik tutumlarını geniş bir biçimde ele alan araştırmalar bulunmamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada onların kendi mesleklerine yönelik tutumlarını incelemek amaçlanmıştır.

Günümüzde örgütler ve toplumlar açısından en önemli üretim kaynağı insandır ve insan unsuru yönetimin konusunu oluşturmaktadır. Genel kabul gören bir düşünceye göre; en ileri teknik imkanlara rağmen, bireylerin mesleklerine yönelik tutumları onların verimlilik ve etkinliklerini doğrudan etkilemektedir.

Emniyet Teşkilatı bakımından da durumun çok farklı olduğunu söylenemez. Tüm örgütlerde olduğu gibi Emniyet Teşkilatı'nda da verimliliğin ve etkinliğin artırılması için çalışanların mesleklerine yönelik tutumlarının örgütün gereksinimleri ile kaynaştırılması gerekmektedir. Polislik mesleğine ilişkin tutumların olumlu olması; eğer bu tutumlara sahip kişiler emniyet görevlisi iseler, mesleklerindeki performansları ve olumlu davranışları daha da artacak, emniyet görevlisi değil ise, emniyet teşkilatının işleyişine katkıda bulunacaktır. Bu bakımdan tutumların ölçülmesi ile tutumları etkileyen etmenler belirlenmiş olur ve olumsuzluklara yönelik gerekli tedbirler zamanında alınabilir.

Yukarıda anlatılan hususlar çerçevesinde bu çalışmada polislerin, polis eğitimi, polis-halk iletişimi, polislik mesleği, polisin meslekî özellikleri, polisin görünümü ve gelir durumuyla ilgili konularda tutum ve görüşleri üzerinde durulmuştur.

Bu çalışmada öncelikle araştırmanın konusu ve amacı ile araştırmanın metodu üzerinde durulduktan sonra kuramsal çerçeve çizilmiştir. Bulgularda ise, alan araştırmasından elde edilen veriler üzerinde durularak sonuç bölümünde, elde edilen bilgilerle ilgili bazı genellemelere ulaşılmış ve bir değerlendirme yapılmıştır. Kaynakçada, araştırmada kullanılan kaynaklar, sistematik bir şekilde verilmiştir.

1.1. ARAŞTIRMANIN METODU

Her ortamda çeşitli ve farklı yönleriyle tartışılan bir kuruluş olan Türk polis teşkilatının rütbeli ve rütbesiz personel ile çeşitli birimlerinde görevli bulunan polislerin mesleğe yönelik bazı seçilmiş konulardaki tutumları, araştırmanın temel konusunu oluştur-

maktadır. Araştırmanın konusuna bağlı olarak ulaşılmak istenen örneklem birimi evren ile aynı olup Kayseri il merkezinde görev yapan bütün polislerden oluşmaktadır. Alan araştırması niteliğindeki bu çalışmada veriler, temel olarak bilgi toplama aracındaki sorulara verilen cevaplara dayanmaktadır.

Tutumların ölçülmesi genel olarak iki yolla yapılır: (1) Laboratuvar deneyleri (2) ‘Surveyler’ (alan araştırmaları). Tutum ölçeklerinin temel işlevi, bireyleri, kabul ettikleri ya da karşı çıktıkları bir önerme ile ilgili olarak kabul etme ya da karşı çıkma uçları arasında bir yere yerleştirebilmektir. Başka bir deyişle amaç, bireyin bir nesneye ya da bir görüşe karşı hangi konumda olduğunun belirlenmesidir (Tolan vd., 1991:272).

Tutuma esas olan konu bir kişi, bir olay, bir ürün, bir kitap, bir kurum olabilir. Tutuma esas olan herhangi bir konu ya da olay bireyin farkındalığını gösterir. Herhangi bir kurumda çalışan bireyin kendisi ve çalıştığı kurum sosyal bir konu olduğuna göre kendisiyle ve kurumuyla ilgili olumlu ve olumsuz bir tutum geliştirebilir. Tutumun en önemli özelliği onun gözlenebilen bir davranış ya da olay değil bir davranışa hazırlayıcı eğilim olmasıdır (Göksu, 2000:83).

Literatür incelendiğinde, tutumlarla ilgili pek çok tanıma rastlanmaktadır. Bunlardan en çok yaygın ve klasikleşmiş olanı Smith’in (1968) “tutum; bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir” şeklindeki tanımıdır (Akt. Kağıtçıbaşı, 1999:102).

Tutumlar bireyin düşünsel etkinliğinde önemli bir rol oynamaktadır. En önemsiz bir davranış ya da söz bile, belirli bir tutumsal kalıbın dışavurumudur. Tutumların anlatımında (dışavurumunda) sözel yol, kanaatların açıklanmasıdır. Kanaat, tutumun sözel anlatımıdır. Tutum, söz ya da davranış gibi belirgin biçimler aracılığıyla ortaya konulur; ama hiç açığa çıkmayan ve düşünce evrenimizde gizli kalan tutumlarımız da vardır. Tutumun sözel ya da davranışsal bir biçimde açıklanabilmesi, her şeyden önce içinde bulunulan grubun baskısına ve ortamın elverişliliğine bağlıdır. Çoğu kez, ortamın elverişsizliği dolayısıyla ne tutumlar düşüncelerimizle tutarlı davranışlara dönüşebilir, ne de kanaatler içten bir biçimde açıklanabilir. Bireyin, tutum ve kanaatlerini özgürce açıklayabilme ve gerçekleştirebilme olanakları sanıldığından da azdır (Tolan vd., 1991: 263-270).

Bu doğrultuda, araştırmada bilgi toplama aracı olarak likert tipi bir ölçek kullanılmıştır. Söz konusu ölçekte, Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum ve Hiç Katılmıyorum şeklinde katılma dereceleri kullanılmış olup, olumlu ifadelerde Tamamen Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2) ve Kesinlikle Katılmıyorum (1) puanla değerlendirilmiş, olumsuz ifadelerde ise Tamamen Katılıyorum (1), Katılıyorum (2), Kararsızım (3), Katılmıyorum (4) ve Hiç Katılmıyorum (5) puanla değerlendirilerek ölçek puanları elde edilmiştir.

Bilgi toplama aracı geliştirme aşamasında öncelikle polis ve tutum içerikli tez çalışmaları ile polis dergisi, polis bilimleri dergisi, polis konulu sempozyum bildirileri gibi polis ile ilgili yayınlar başta olmak üzere mevcut literatür gözden geçirilmiştir. Araştırma sürecinde bilgi toplama aracının oluşturulmasında yararlanmak üzere, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları (Saraç, 2002), Jandarma Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Mesleğine İlişkin Görüşleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Ersel, 2003), Öğretmenlerin Mesleklerine Yönelik Tutumlarının Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi (Yıldırım, 2002), Yöneticilerin Algılamalarına Göre Yönetici Kişilik Özellikleri (Taşdelen, 1997), Türkiye’de Polisin Kurumsal İmajı Üzerine Bir Değerlendirme (Güler, 2001), Önleyici Kolluk Gücü Olarak Polis ve Polis İmajı, Örnek Bir Çalışma Mardin Polis Teşkilatı (Güler 2001), Üniversite Öğretim Elemanı ve Öğrencilerinin Polisi ve Polislik Mesleğini Algılamaları (Olgun, 2007), Polis Eğitim Merkezlerindeki Eğitim Ortamlarına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşlerinin Değerlendirilmesi (İmal, 2003), Emniyet Örgütü Yöneticilerinin Yönetici Yeterliklerinin Belirlenmesi (Sevinç, 2003) adlı tezlerin eklerine ulaşılmış ve eklerde bulunan formlardan yararlanılmıştır.

Bilgi toplama aracının oluşturulmasında, Polislik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirilmesi (Murat ve Uygun, 2004), Fırat Üniversitesi Öğrencilerinin Polise Bakış Açısı ve Elazığ Emniyet Müdürlüğü’nün Düzenlemiş Olduğu Kampanyaların Etkileri (Arslan, 2001), Polis Halk İlişkileri Araştırma Sonuçları (Aksoy, 1995), Erzurum’da Polis Halk İşbirliği (Öner, 1995), Üniversite Öğrencilerine Göre Polis ve Halkla İlişkileri (İçli, 1995), Bursa Halkının Polise Bakış Açısının Ölçülmesi ve Polis Halk İlişkilerinin Geliştirilmesi Anketi (Çelik vd., 2001), Avrupalı Turistlerin Bakış Açısıyla Türk Polisi: Antalya Örneği (Tosun vd., 2005), adlı makalelerden ve bahsi geçen tezlerin

eklerinde bulunan anketlerden yararlanmak suretiyle ortaya taslak bir bilgi toplama aracı çıkartılmıştır. Soruların bulunduğu taslak, öncelikle polisler arasında daha önce lisans üstü eğitim yapmış beş farklı kişiye gönderilerek görüş ve önerileri istenmiştir. Bunun yanında, Kayseri Polis Meslek Yüksekokulunda ek ders görevlisi olarak derse giren Erciyes Üniversitesi öğretim üyelerinin görüşlerine başvurulmuştur. Alınan görüş, öneri ve eleştiriler doğrultusunda taslağa son hali verilmiştir. Alınan geri bildirimler doğrultusunda hazırlanan tutum cümleleri Kayseri Polis Meslek Yüksekokulu Türk Dili Dersi öğretim görevlisinin kontrolü çerçevesinde yazım kurallarına uygun olarak yeniden ifade edilmiştir. Bilgi toplama aracı kapsamındaki tutum cümleleri, polislik mesleğine ilişkin tutumların bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bileşenleri dikkate alınarak yeniden değerlendirilip bu çerçevede düzeltilerek yeniden yazılmıştır. Bu işlem yapılırken, tutum cümlelerinin olumlu veya olumsuz olmalarına ve söz konusu bileşenlerden temsil ettikleri gruba göre ayrılmasına dikkat edilmiştir. Taslak olarak hazırlanan bilgi toplama aracı yukarıda belirtilen kurallara göre deneme formunda sıralanarak, ‘tamamen katılıyorum’, ‘katılıyorum’, ‘kararsızım’, ‘katılmıyorum’ ve ‘hiç katılmıyorum’ şeklinde derecelendirilmiştir.

Bilgi toplama aracının birinci bölümü katılımcıların kişisel bilgilerinden ibarettir. İkinci bölümde polisin eğitimi, üçüncü bölümde polis halk ilişkileri, dördüncü bölümde polislik mesleği, beşinci bölümde polisin meslekî özellikleri, altıncı bölümde polisin kıyafeti ve yedinci bölümde ise polisin gelir seviyesi ile ilgili toplam 43 ifade yer almaktadır. Araştırmada bilgi toplama aracının dağıtılması ve toplanmasında bizzat herkese ulaşılmış ve araştırmanın amacı herkese anlatılarak objektif bir şekilde, kaygı duymadan katılımcıların soruları cevaplandırmaları istenmiştir. Kalabalık ve dağınık olan birimlerde ise dağıtılan bilgi toplama aracı bir gün sonra toplanmıştır.

Toplanan formlardaki veriler, öncelikli olarak Excel uygulama programı kullanılmak suretiyle bilgisayara işlenmiştir. Daha sonra Excel'e işlenen verilerin dağılımı, SPSS istatistik programı kullanılmak suretiyle ortaya konulmuştur.

Sosyal bilim alanındaki araştırmalarda, elde edilen bulguların sistematik bir şekilde ele alınması, -güvenirlik ve geçerlilik ölçülerine uygun olarak- gerçekleştirilmek istenen amaçlar çerçevesinde çözümlenmesi ve belli değişkenler arasındaki ilişkilerin yakalanması büyük bir aşama olarak değerlendirilmektedir. Bu anlayışa uygun olarak, elde edilen verilerin oluşturduğu tablolar yorumlanırken, bağımsız değişkenlerin yüzde-

leri esas alınmış ve buna göre oransal açıdan bir azalma ya da artışın olup-olmadığı öğrenilmeye çalışılmıştır.

Emniyet Teşkilatı ile ilgili istatistiksel bilgiler kullanılırken, ayrıca formel ve enformel görüşmeler ve ayrıca kişisel gözlemler, araştırmanın gerçekleştirilmesi ve sonuçların elde edilmesinde önemli fonksiyonlar üstlenmişlerdir.

1.1.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Bu araştırmanın konusunu, “Polislerin Polislik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma” başlığı altında, İçişleri Bakanlığı-Emniyet Genel Müdürlüğü hiyerarşisi içerisinde Kayseri Emniyet Müdürlüğü il merkezinde görev yapan polislerin polislik mesleğine karşı tutumlarının sosyolojik bir yaklaşımla incelenmesi oluşturmaktadır. Bu çalışma, Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personelinin mesleğe yönelik bazı seçilmiş konulardaki tutumları ve görüşleri üzerine bir alan araştırmasıdır. Bu çalışmada bahsi geçen Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeli (Polis), resmi polis bürokrasisinin hiyerarşik yapısı içinde belli mesleksel konumlara sahip olan; rütbeli personel ile polis memurlarını kapsamaktadır.

Kaynağını canlı kalma, sağlıklı yaşama ve gelişme ana güdüsünden alan güvenlik ihtiyacı, beslenme ve cinsellik gibi temel fizyolojik ihtiyaçlardan biridir (Baymur, 1984:67). Polisin kendi mesleği olan polisliğe karşı tutumu doğrudan mesleki performansına etki edecektir. Polisin mesleğine karşı tutumu, polis halk ilişkisinden tutun toplumsal olaylar karşısındaki davranışına kadar kendini gösterecektir (Fındıklı, 1999/2000:5). Toplumun polisten ve polis korkusundan tedirgin olması polisin mesleğine karşı tutumuyla yakından ilgilidir. Polisin mesleğine karşı olan olumlu ve pozitif tutumu halka ve olaylara karşı aynı şekilde pozitif olarak yansıyacaktır.

Ayrıca toplumun her kesimiyle her zaman iç içe ve etkileşim halinde bulunan polislerin, can ve mal güvenliğinin sağlanması gibi çok kritik ve hayati önemi olan görevleri de vardır. Bunların sağlıklı gerçekleştirilmesinde polisin sahip olduğu bilgi, beceri ve iletişim kadar mesleğe karşı olan tutumun da etkisi büyüktür. Polisin mesleğine yönelik olumlu tutumu onun nitelikli davranış göstermesini sağladığı gibi polise ve Devlete duyulan güvenin artmasını da sağlayacaktır.

Polis hizmetlerinde kalitenin artırılması için, çalışanların sadece kafa ve kol güçlerinden değil, aynı zamanda gönül (maneviyat) güçlerinden de yararlanma esastır. Gü-

nümüzde kalite kavramı yalnız verimlilik, maliyet, hız ve kârlılık açısından değil, en alt kademedeki elemandan en üst düzeydeki yöneticiye kadar tüm çalışanların yeterlilik ve performans düzeyleri gibi örgüt içerisinde pek çok kriter açısından da belirleyici bir role sahiptir. Kalite, artık birey ve örgüt dinamizminin ve sürdürülebilir başarının anahtarı olarak algılanmakta ve bir hayat tarzı olarak görülmektedir (Fındıklı, 2001:107). Bu prensip doğrultusunda polisin performans ve gönül gücünün artırılması ile polis hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesi polislerin mesleklerine yönelik olumlu tutum sergilemesine bağlıdır.

Kendisini kendi gözüyle denetlemeyen ve oto kontrol yapmayan bir polis teşkilatının hizmet kalitesini artırması, hizmet sunduğu topluma entegre olması ile suçla mücadelede ve toplumun huzur ve güvenliğini sağlamada toplumu yanında görmesi oldukça zordur.

Bu çerçevede bu çalışmanın kuramsal kısmından amaçlanan, polis meslek olgusu ile polislerin mesleklerine yönelik tutum ve görüşleri üzerine sosyolojik bir analiz yapmak, bir meslek olarak polislik mesleğinin toplumsal rolü ve polislerin polislik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen polis kültürü ve/veya polis alt kültürü üzerinde birtakım değerlendirmelerde bulunmak; bulgu, yorum ve sonuç kısımlarında ise, Emniyet Teşkilatı içinde görev yapan polislerin polis eğitimi, polis-halk iletişimi, polislik mesleği, mesleği yapanlara ait özellikler, polisin görünümü ve gelir durumuyla ilgili konularda tutum ve görüşleri ile polislerin bahsedilen alanlardaki durumlarıyla ilgili olarak birtakım çıkarımlara ulaşmak, bireysel ve mesleksel yaşamdaki tutumları ile yukarıdaki konularda bakış açılarını ortaya koymaktır.

Polislik mesleğiyle ilgili bir takım araştırmalara rastlanmakla birlikte, tutum kapsamında tam olarak polislerin kendi mesleklerine karşı tutumları üzerine olan araştırmaların sınırlılığı dikkati çekmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada özgün olarak, polislerin polislik mesleğine yönelik tutumları, bizzat polislerin kendi görüşlerine başvurmak suretiyle tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın bu anlamda önemli bir boşluğu doldurması, daha sonra yapılacak çalışmalar için de bir nevi durum tespiti özelliği taşıması muhtemeldir.

1.1.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Herhangi bir araştırma tekniğinin alan uygulamasında iki yol izlenir. Bunlardan birisi tam sayım; ötekisi ise, örneklemedir. En sağlıklı, en güvenilir ve geçerli araştırma, evrenin tümünü kapsamı içine alan araştırmadır. Evren ise; herhangi bir gözlem alanına giren obje ya da bireylerin tümüdür. Seçilmiş araştırma tekniğinin evrenin tüm birimlerine uygulanması halinde tam sayım söz konusudur. Toplumsal bilim araştırmalarında genellikle zaman, maliyet ve emek faktörleri sınırlayıcı faktörlerdir. Ancak bu çalışmada araştırma evreni olarak, yalnızca Kayseri İl Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı olarak il merkezinde görev yapan polisler belirlendiği için, bu elverişli durumdan yararlanmak üzere evrenin tamamının örneklem olarak alınması, yani; tam sayım tekniği kullanılmıştır. Araştırma evreninin birimleri ise, aşağıda görüldüğü şekilde belirlenmiştir:

Kayseri Emniyet Müdürlüğü'nde araştırmanın yapıldığı

Nisan-2007 yılı itibariyle çalışan emniyet hizmetleri sınıfı personelin sayısı

Emniyet Hizmetleri Sınıfı	Personel Sayısı
Rütbeli Polisler	115
Polis Memurları	1891
TOPLAM	2006

Tam sayım tekniğinin kullanılması esas kabul edilmekle birlikte, evren kapsamında bulunan personelden izin, rapor gibi çeşitli sebeplerden ötürü ölçek uygulanamayan 3 rütbeli personel, 41 de rütbesiz personel bulunmaktadır. Buna göre alan araştırmasına 112 rütbeli personel, 1850 de polis memuru katılmıştır. Ayrıca, araştırmacının görev yerinin bu il olması zaman açısından avantajlı olurken, ulaşım ve parasal yönden de birçok kolaylıklar sağlamıştır.

1.1.3. Araştırmanın Sınırları

Araştırma, Kayseri Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı olarak il merkezinde görev yapan Emniyet Hizmetleri Sınıfı personeli üzerinde gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla Kayseri Emniyet Müdürlüğü'nde çalışan ve Emniyet Hizmetleri Sınıfı'nda (EHS) yer alan Emniyet Müdürü, Emniyet Amiri, Başkomiser, Komiser, Komiser Yardımcısı ve polis memuru için genel bir kavram olarak “polis” tabiri kullanılacaktır.

Bu kapsamda, araştırmadan elde edilen bilgi ve bulgular Kayseri Emniyet Müdürlüğü il merkezinde Nisan-2007 tarihi itibarıyla görev yapan polislerden ölçme aracıyla yer alan verilerle elde edilen bilgilerle sınırlıdır. Ayrıca, alan araştırmasının gerçekleştirilmesinde anketör veya herhangi bir yardımcı eleman kullanılmamış olup, bütün ölçek uygulama çalışmaları bizzat araştırmacı tarafından yürütülmüştür.

Bu araştırma için gerekli bilgi ve veriler bu konuyla ilgili literatür taranmasından sonra kuramsal çerçeve içinde elde edilen bilgiler ile alan araştırması esnasında, polislerin, kendi mesleklerine yönelik tutumlarının ölçülebilmesi amacıyla hazırlanan bilgi toplama aracıdaki sorulara verilen cevaplardan oluşmaktadır. Ayrıca enformâl görüşmeler ve gözlem yapma imkanları da mümkün olmuştur. Söz konusu sonuçlar, araştırma bulgularının yorumlanmasında büyük kolaylıklar sağlamıştır.

1.1.4. Araştırmanın Hipotezleri

Toplumdaki sosyal gelişim ve değişimin farklı boyutlar kazanması nedeniyle otorite ve otoritenin sembollerinden biri olan polise karşı ve bizzat polisin de kendisine ilişkin bakış tarzını değiştirmiş, bu durum polisin toplumsal konumu ve sosyal sorumluluğuyla birlikte beklentilerini ve sorunlarını da arttırmıştır. Geleneksel bakış açısına göre polis denildiği zaman ilk akla gelen suç ve suçlu polisliğidir. Oysa günümüz dünyası ve Türkiye'sinde polisin toplumdaki yeri, rolü ve önemi farklı boyutlarda incelenmektedir. Bu düşünceden hareketle yola çıkılarak gerçekleştirilen araştırmaya ilişkin bazı hipotezler oluşturulmuş ve söz konusu hipotezler araştırma sonuçları kapsamında denenmiştir. Araştırmada denenen hipotezler şunlardır:

1. Araştırmanın kapsamında yer alan Kayseri Emniyet Müdürlüğü il merkezinde görev yapan rütbeli polisler ile rütbesiz polisler arasında ve görev yapılan birimler arasında mesleğe yönelik tutumlar bakımından farklılık bulunmaktadır.

2. Rütbeli polislerin rütbesiz polislere göre mesleğe yönelik tutumları daha olumlu olarak yansımaktadır.

3. Görev yapılan birim itibariyle büro hizmeti yapan polisler ve terör, kaçakçılık, istihbarat gibi aktif birimlerde çalışanların, çevik kuvvet, koruma ve nöbet hizmeti yapanlara göre mesleğe yönelik tutumları daha olumlu olmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. GENEL KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bir Meslek Olarak Polislik

2.1.1. Meslek Kavramı ve Meslekler Sosyolojisi

Meslek hem birey, hem de toplum açısından yaşamsal fonksiyonlara sahiptir. Toplumun işleyişinde, bireyin toplumsal konumunun tayininde ve topluma katılımında belirleyici bir rolü vardır. Geleneksel anlamıyla stabil bir yapı olan meslek, günümüzde radikal bir dönüşüm sürecine girmiş bulunmaktadır. Bazı mesleklerdeki mevcut çalışma düzeni, iş riski, stresli ortam vb. bir takım olumsuz durumlar bireyin, işini bir meslek olarak benimsemesini ve mesleğine yönelik olumlu tutumlar sergilemesini engellemektedir. Böylece bireyin meslekle olan bağları zayıflamakta, meslekî kimlik olgusunun oluşması zorlaşmaktadır. Bu durum da meslekî bilincin zayıflamasına ve mesleğin, giderek geçici iş/uğraş konumuna indirgenmesine sebebiyet vermektedir (İlhan, 2008:314).

İnsanların sosyal statülerini belirlemesi bakımından mesleklerin toplum hayatında da önemli bir yeri vardır (Boydell, 1995:18). Meslek, genel bir tanımla, bir kimsenin geçimini sağlamak üzere ömür boyu profesyonel olarak yaptığı iştir. Bir başka deyişle meslek, bir işte tutulan yol, ihtisas alanı usul ve gidiştir. Meslek, aynı zamanda kurumsallaşmış faaliyet biçimleri olup, günlük hayatta yapılan her iş, meslek sayılmamaktadır. Bu nedenle, herhangi bir iş veya uğraşının en azından belli bir tekniği, belli kurallarının oluşması, toplum içinde kabul görmesi ve kurumsallaşmış bir değerler manzumesine sahip olması gerekir (Ertekin, 1988:36).

Sosyolojik anlamda meslek, belirli faaliyet alanları etrafında yoğunlaşmış ve biçimlenmiş insani ilişkiler bütünüdür (Kemerlioğlu, 1973:29). Bu bakımdan, meslek, teknik muhtevasına, icra üslubuna ve ekonomik boyutuna ek olarak, etrafında ürettiği düşünceler, inançlar, tutumlar, değerler, normlar ve etik ilkeler bütünüyle toplumsal bağlamda kendini somutlar. Whalley'in (1987:7) ifade ettiği gibi, meslek "iş" ya da "uğraş"ın aksine, genel olarak yerleşik bir toplumsal role ve pozisyona göndermede bulunur ve meslek üyesi kişiler, mesleklerini geçici olarak icra etmediklerinde/edemediklerinde bile, öğretmenin, doktor, tesisatçı gibi toplumsal onaylanmışlık potansiyellerini muhafaza ederler (Akt., İlhan, 2008:314).

Meslek, bireyi geniş topluma bağlayan temel bağıdır. Kişinin topluma eklemlenişi ve onunla bütünleşmesi mesleği üzerinden gerçekleşir. Kamusal alandaki görünürlüğü de yine en çok mesleği aracılığıyla mümkün olur. Zira kişinin geliri, dini veya evinin ederi özel ve gizli sayılabilir, fakat mesleği toplumsal yaşamının kamuya açık yönünü oluşturur (Kemerlioğlu, 1990:51).

Kemerlioğlu'na (1990:53) göre, kişinin bedensel yapısı, duyguları ve düşünceleri, değerleri ve davranış biçimleri üzerinde olduğu kadar, yasama biçimi ve görgüleri üzerinde de etkili olması, eğitimi olduğu kadar gelir düzeyini de yansıtmaması gibi nedenlerle kişilerin ve onlara bağlı olanların toplumsal tabakalarının belirlenmesinde meslek çoğunlukla en önemli ve yeterli kıstas olarak kullanılmaktadır.

Meslekler, genel olarak saygınlıkları, üyelerine sundukları tatmin olanakları, toplumdaki işlevsel algıları, etik ve kimliksel öğeleri, profesyonel konumları itibarıyla, önemli sosyal farklılaştırıcı unsurlardır. Bu nedenle toplumbilimciler pek çok toplumsal göstergeye bünyelerinde yer vermelerinden dolayı, meslekler üzerinden toplumu anlamayı ve izah etmeyi önemli bulmaktadırlar (Aytaç, 2003:16).

Bugün için meslekler sayıca, nitelikçe, estetik ve etik ölçüler itibarıyla oldukça komplike hale gelmiştir. Baş döndürücü teknolojik ve örgütsel değişim çağında, yeni tekniklerin ve yeni sosyal taleplerin yeni özel meslekleri yaratabilecek bir bütünlük içinde olmaları ise, (Aytaç, 2003:16; Hughes, 1996:29) meslekler alanındaki bu devingenliği süreklilik modunda tutmaktadır.

Ayrıca günümüzde bir meslek sahibi olma ve istihdam edilebilme kotasına girme, işgücü arz-talep dengesine paralel olarak uzmanlık gerektirmektedir. Uzmanlık ise, mesleği, o meslekte bilgi sahibi olmayan insanlardan ayırmak ve meslek mensuplarının göreceli yeterliğini ölçmek için meslekî ehliyeteye yönelik objektif standartların temelidir. Bu tür standartlar evrensel olup, bilgi ve beceriye bağlıdırlar, zaman ve mekâna bakılmaksızın genel kullanımda uygulanabilir özelliktedirler (Huntington, 2004:10).

1960'larda meslekler sosyolojisi literatürü Hughes(1958, 1963), Goode(1957, 1960), Barber(1963) gibi profesyonellerin toplumsal uyumu kolaylaştırıcı işlevlerini gündeme getiren araştırmacılarca belirlendi. Bu yazarlar, genel olarak, profesyonel mesleklerin iki önemli özelliklerinden dolayı diğer mesleklerden ayrıldıklarını ileri sürdüler:

1) Uzun bir eğitim sonucunda elde edilen yüksek düzeyde bir bilgi ve 2) bir meslek ör-

gütü etrafında birleşme (Hughes, 1963). Gerçekten de, hemen hemen her ülkede, tıp, hukuk, mühendislik, gibi mesleklere girebilmek için adayların çok uzun süren bir eğitim sürecinden geçmeleri gerekmektedir. Çoğu zaman, bu da yetmemekte, mesleğe giriş ve meslek içi sınavlarını başarı ile vermeleri ve daha sonra çeşitli stajerlik dönemlerini aşmaları istenmektedir (Cirhinlioğlu, 1996:10). Burada bahsi geçen özellikler bir çok profesyonel meslekler de olduğu gibi polislik mesleği için de geçerlidir. Meslekler sosyolojisinin temelini atan sosyologlar bugün yaşamış olsalardı bugünkü polislik mesleğini de profesyonel meslekler içinde sayarlardı.

Profesyonel mesleklerin özünde kamu çıkarını koruma amacı yatmaktadır. Zaten mesleksel ahlakın da temelini, genelin çıkarını koruma ülküsü oluşturur. Yardım talebinde bulunan halktan bir kimse, sorununu kendi başına çözemeyeceğinin bilinci içerisinde, profesyoneli görmeye gelmektedir. Profesyonel meslek üyesinin kendisini kandırmayacağından, bilgisi ölçüsünde elinden geleni yapacağından, eğer bilerek hileye başvurursa diğer meslek üyelerinin bu kişiyi cezalandıracağından emin olmak ister. Profesyoneller, her fırsatta mesleklerinin halkın yaşamsal çıkarları için var olduklarını ifade ederler. Hatta, bazı kuramcılar, profesyonel grupların birbirlerine o kadar bağlandıklarını iddia ettiler ki, neredeyse toplum içerisinde kendilerine özgü yeni bir toplum oluşturduklarını söylediler. Meslekler sosyolojisinin kuramsal çerçevesini çizen işlevselci düşünürler, profesyoneller mesleklerinin devamını istiyorlarsa, kesinlikle koydukları kuralların kamu çıkarlarına uygun olmaları ve meslek üyelerince sıkı bir şekilde izlenmeleri gerektiğine inandılar. Dolayısıyla, profesyonel meslekleri diğer mesleklerden ayıran en önemli özelliğin üyelerinin sıkı sıkıya kurallara uygun davranmaları olduğuna ısrar ettiler (Cirhinlioğlu, 1996:11-12).

Profesyonellik, aynı zamanda meslek etiğiyle doğrudan ilişkili bir kavram olmakla birlikte, meslek etiğinin de birincil koşuludur. Profesyonellik tanımlanmaya çalışılırsa; bir malı veya hizmeti, o mesleğin gerektirdiği makul bir süre eğitim aldıktan sonra para karşılığında kurallara uygun olarak yapan kişiye profesyonel, onun ortaya koyduğu meslek uygulamalarına da profesyonellik denir (Cerrah ve Eryılmaz, 2001:15).

Bir uğraşın profesyonelleşmesi için gerekli öğelerden biri, o uğraş alanının üyelerinin davranışlarını biçimlendirecek normları, değerleri ve standartları ifade eden profesyonel etiğe sahip olmasıdır (Karasu, 2001:241).

Profesyonellik, bireyin mesleğinin ilkelerini bilme, özümseme ve özümsemiği bu ilkeleri en iyi şekilde hayata geçirmesi temel esprisine dayanır. Bu çerçevede polisin en fazla tenkit aldığı konu, mesleğinin gereklerini yerine getirirken güç kullanmasıdır. Profesyonel polislik yapılırken, tahrik olunmamalı, soğukkanlı olunmalı, ayrımcılık ve kayırmacılık yapılmamalıdır. Güvenlik hizmeti sunulan yurttış eğitimsiz, yanlış yapan olabilirse de, polis belli eğitim almış, mesleği profesyonelce yerine getiren, maaş alan, bazı hak ve yetkilerle donatılmış meslek üyesi olarak, yanlış tutum ve davranış sergilememelidir (Bal ve Beren, 2003:82-83).

Modern toplumlarda, bireyin toplumsal pozisyonunu belirleyen önemli göstergelerden biri meslektir. Eskiden olduğu gibi bugün de, meslekler, insanların kişisel ve toplumsal konumlarını önemli ölçüde belirlemektedir. Kişinin yaptığı ya da sahip olduğu meslek, onun toplum içindeki yerini, itibar ve önemlilik derecesini yakından etkilemektedir. Toplumbilimciler, toplumsal düzlemde bireyin statüsü ve rolünü izahta, meslek faktörünü belirleyici bir değişken olarak dikkate almaktadırlar (Edgell, 1998:44). Sahip olunan meslekler, bir ölçüye kadar kişinin gelir, yetenek, eğitim düzeyi, prestij durumu ve toplumsal konumunu da yansıtmaktadır. Dolayısıyla belli mesleki kategoriler, belli durumlara ve sahiplik kriterlerine içkin statü kümeleri olarak toplumsal hayatın işleyişinde ve sınıfsal hiyerarşinin oluşmasında etkili bir unsur olarak önem kazanmaktadır (Aytaç, 2003:15).

Çağımızda meslekler ve meslekleşme insanlar açısından olduğu kadar ülkeler açısından da büyük bir önem kazanmıştır. Bilindiği gibi meslek, bir anlamda ‘iş’, meslek sahibi ise, ‘işe yarayan adam’ demektir. Hatta meslek, ‘var olmak’ demektir. Çünkü insanlar, toplumda ancak meslekleri, iş yapabilme yetenekleri ve bir işe yaradıkları ve aranır adam olma nitelikleri ile vardır ve varlıklarını da meslekleri aracılığı ile gösterirler. Dünyanın en eski ve en yaygın mesleklerinden biri olan ‘polislik’, her şeyden önce bir insanlık, uygarlık ve şehir mesleğidir. Bilgi toplumunun, demokratik düzenin ve insan haklarının büyük bir duyarlılık kazandığı günümüzde, polislik mesleği daha önemli ve hassas bir meslek haline gelmiştir (Fındıklı, 2001:89-90).

2.1.2. Kolluk ve Polis Kavramı

Kamu düzeninin korunması, bozulması durumunda yeniden sağlanması ve bunun devam ettirilmesi amacıyla Devletin sahip olduğu kamu gücünü simgeleyen kolluk, hem bir idari etkinlik olan kolluk faaliyetini hem de bu etkinliği yürüten görevlileri ifade

eder. Kolluk terimi; kollamak kelimesinden türetilmiştir. Eski zabıta teriminin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Zabıta, zaptiye, inzibat hep aynı kökten türetilmiş birer isimdir. Kolluk, kollama görevini yapan kuruluşa, bazen de o kuruluş adına hareket eden kişiye ad olmaktadır (Şafak, 1989:72).

Kolluk, bir yandan kamu düzenini sağlayan, koruyan ya da bozulduğunda eski durumuna getiren yönetsel etkinlikler, diğer yandan da bu tür etkinlikleri yürüten görevliler anlamında kullanılır. Kolluğa zabıta veya polis de denir (Gözübüyük, 1987:185).

Toplumun güven ve huzurunu sağlamak için idarenin yürüttüğü güvenlik hizmetlerine kolluk (zabıta) hizmetleri denilmektedir. Günlük dilde polis hizmetleri olarak da nitelendirilen kolluk hizmetleri, idarenin, kamu gücünün bir temsilcisi olarak belirmesine ve yönetilenlere karşı zor kullanılmasına en fazla imkan sağlayan kamu hizmetidir. Kolluk hizmetlerinin konusu ve amacı, kamu düzenini korumak ve bozulduğunda eski haline getirmektir. Başka bir deyişle toplum hayatının barış, düzen ve güvenlik içerisinde devamını sağlamaktır (Karatepe, 1988:206).

Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nin 3. maddesine göre: Emniyet; devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik sabotaj, tehlike ve kazaları önlemek için alınan, hukuka uygun önlemlerin tümünü ve bu önlemlerin alınmış bulunduğu hali belirtir. Asayiş ise; hukuka uygun ve gerekli önlemlerin alınması sonucu; devlete, topluma, kişilere mal ve eşyalara yönelik tehlike, kaza ve sabotajların sözü konusu olmadığı bir ortamı; düzensizlik ve karışıklıkların önlendiği, hayatın normal akışının sağlandığı hali; dirlik ve düzenin varlığı konusunda kamuda yaratılan yerleşik ve yaygın inancı ifade eder. Devletin sağlamak ve korumakla görevli olduğu düzen ve güven, emniyet ve asayiş gibi kavramlarla ifade edilmektedir (Aydın, 1996:1).

Dünya tarihine baktığımızda genel olarak devletlerin ve toplumların temel sorununun dış güvenliklerinden ziyade iç güvenlikleri olduğu görülmektedir. Her millet yekvücut halinde dış düşmanları ülkelerinden kovmada başarılı oldukları halde, bağımsızlığa kavuştuktan kısa bir süre sonra iç kaosa, çekişme ve kavgalara sürüklenmiştir. Bu bağlamda toplumu bu iç huzursuzluktan kurtarmada, huzur ve güveni sağlamada kolluk güçlerinin rolü ve sorumluluğu ön plana çıkmaktadır (Şafak ve Bıçak, 2000:1).

Polis sözcüğü, Yunanca Politeia, Latince Politia sözcüklerinden türemiştir. Fransızca ve İngilizce Police, Almanca Polizei, İtalyanca Polizia olarak ifade edilmektedir. Polis kavramı köken olarak eski Yunanca’da politika anlamında kullanılmıştır. Başlangıçta site ve şehirleri, şehirdeki devlet ve hükümet faaliyetlerini ve yönetimi ifade etmekteydi. Bu anlamda polis deymi, sitenin tüm kamu hizmetlerinin karşılığı olarak kullanılmıştır. Eski Yunan’da kent veya şehir karşılığı kullanılan polis, daha sonra anlamını genişleterek kent teşkilatı ve devlet yönetimi gibi anlamlara gelmeye başlamıştır (Derdiman, 1997:5). İngilizce’deki “police” ve Türkçe’deki “polis” kavramları kökeni bunlar olsa da günümüzde güvenlik gücü anlamında kullanılmaktadır (Aydın, 1996:5).

Polis kavramı, genel olarak “teşkilat”, “fonksiyon”, ve “personel” olmak üzere üç anlamda kullanılmaktadır. Genel kabul gören tanım polisin öncelikle toplumsal düzeni koruyan bir kurum olduğudur (Aydın, 1996:5-6).

Polisin bir bakıma görev ve yetki yasası sayılan 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu’na (PVSK) göre polisin tanımı yapılırken aynı zamanda görevleri de ana hatlarıyla sayılmıştır: “*Polis; asayiş, amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder.*”

Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerin kendisine verdiği vazifeleri yapar” (PVSK/Md. 1).

“Polis” kavramı tekil ve çoğul manalarıyla bir sosyal kontrol kurumu, insan haklarını korumada çok önemli görevler üstlenen bir kurum (Çevik ve Göksu, 2003:91) olarak da değerlendirilmektedir. Ancak, en genel şekliyle “polis” kavramını Bayley’in tanımlaması ifade etmektedir: “Polis, fiziksel güç kullanma yetkisi doğrultusunda insanlar arası ilişkileri düzenlemek için bir grup tarafından yetkilendirilen insanlardır” (Bayley, 1985:7).

Polisin rolü hakkındaki genel tartışma; polisin genel olarak devletin ve sistemin koruyucusu olan bir kolluk kuvveti mi, yoksa halka hizmet etmekle görevli kişi ve kuruluşlar mı olduğu sorusu etrafında yoğunlaşmaktadır (Aydın, 1996:7).

Diğer taraftan, devlet ve sistem hakkındaki fikirleri açısından “muhafazakar” olanlara göre, polis sadece halka karşı devletin ve sistemin koruyucusu değil, ama aynı za-

manda devlete karşı halkın yanında da değil; hem Devletin hem de halkın selameti için rol üstlenen bir güçtür (Aydın, 1996:7-8).

2.2. Sosyolojik Açıdan Polisin Toplumsal Rolü ve Polislik Mesleği

2.2.1. Kamu Düzeni ve Bu Bağlamda Polisin Toplumsal Rolü ve Görevi

Günümüz modern toplumunda, en önemli kamu hizmetlerinden bir tanesi de polisin sunduğu güvenlik hizmetidir. Güvenlik hizmetinin özü, kamu düzeninin sağlanması ve korunması olarak ifade edilebilmektedir. Ancak, günümüzün sanayileşmiş ve sanayileşmekte olan ve dolayısıyla şehirlerde aşırı nüfusa sahip ülkelerinde, polisin yaptığı görev ve hizmetler daha da zor hale gelmiştir. Çünkü artan nüfus beraberinde şehirlerdeki kamu düzenini bozan kişilerin ve suçluların sayısının artmasını da beraberinde getirmiştir (Karaman, 2002:343).

Devletin örgütlü bir güç olarak çıkışının tarihi, belki de, insanlık tarihi kadar eskidir. Çünkü insanların toplum halinde yaşamaya başlamaları ile her toplulukta bir yönetime gereksinim duyulması en doğal durumlardan biridir. Hemen hemen herkesin üzerinde fikir birliğine varabilecekleri ortak görüşlerden biri, toplumlarda kamu düzeninin sağlanması ile her türlü ilişkinin yasalarla düzenlenmesinin devletin birinci görevi olduğu ve devletin varlığının en temel meşruiyeti olduğu inancıdır. Günümüz toplumlarında da aynı anlayışın yansıması olarak devlet adına, kamu düzeni ve yasaların uygulanması polis olarak adlandırılan iç güvenlik birimi tarafından gerçekleştirilmektedir. Bunun da ötesinde polisten beklenen, varolan düzen konusunda bir uzlaşma ve huzur sembolü olmasıdır. İşte günümüzün devam eden sistemi olarak da kabul edilen böyle modern bir yapıda, polisin temel meşruiyet, toplumdan aldığı güçle devlet adına kamu düzeninin sağlanması ve yasaların uygulanmasını hukukun üstünlüğüne bağlı yapmasına dayanmaktadır (Çevik, 2002:45-46). Kamu düzenini sağlama fonksiyonu açısından bir sosyal kontrol kurumu olan polis, tüm kurum ve örgütlerden daha çok meşru hareket etmek durumundadır (Aydın, 2002:91).

İnsanlık tarihi boyunca bireyler, ekonomik, sosyal ve güvenlik gibi sebeplerle bir arada, toplu halde yaşama ihtiyacı duymuşlardır. Bir arada yaşamak ise, bireyler arası ilişkilerin düzenlenmesini gerektirmektedir. Her toplum, bir arada yaşamaktan kaynaklanan çok sayıda kural, ilke, sözleşme, hukuki norm vs. ile toplum hayatını düzenlemektedir. Bu adeta bir zorunluluktur. Zira, bireysel ya da toplumsal çıkarlar, kişi ve toplum

üzerinde kimi saldırılara, düzen bozukluğuna neden olmaktadır. Birey, doğası itibarıyla kendini düşünen, çıkar peşinde koşan bunun için de kural ihlali yapma eğilimindedir. Bu yüzden, birey ve toplumsal kesimlerin, diğer kişi ve sosyal gruplar üzerinde baskı ve tahakküm kurmaması için hukuki normlara uygun hareket etmeleri, saldırı ve tecavüzlerden sakındırılması gerekmektedir. Toplumsal kargaşa ve düzensizlikler toplum hayatı için her zaman bir tehdit unsurudur. Toplumun güven içinde yaşaması için sosyal düzen temel şarttır. Bu yüzden, bütün toplumlarda, şu ya da bu şekilde düzen koruyucu mekanizmalar ortaya çıkmıştır. Bunlar kolluk kuvveti, polis teşkilatı, istihbarat teşkilatları vs. olarak adlandırılmışlardır. Polislik toplumsal düzeni sağlamak, kurulu yapıyı koruma ve kollama misyonu olan bir meslektir. Dolayısıyla, polisin varlık koşulu toplumsallığa ilişkin bir işleve tekabül etmektedir. Toplumsal düzeni sağlamak, polisi toplumla iç içe, yan yana, kimi zaman da karşı karşıya getirir (Aytaç, 2003:27).

Kamu düzenini sağlama işlevi açısından bir sosyal denetim kurumu olan polis, tüm kurum ve örgütlerden daha çok meşru hareket etmek durumundadır. Özellikle, polisin güçlü ve etkili olabilmesi, meşruiyetinin toplumsal uzlaşmaya dayanmasına bağlıdır (Aydın, 2002:91). Gelişmiş ülkelerde demokratik polislik anlayışı, vatandaşların kendilerine sunulan güvenlik hizmetlerine katılımıyla özdeşleşmiştir. Kamu hizmeti sunulan vatandaşlar polisin müşterisidir (Geleri, 2003:75).

Polisin görev ve yetkilerinin uygulamasını meşru kılan en büyük kriter polisin halka karşı sorumlu olma derecesidir. Dolaylı olarak polisin halka en iyi hizmeti sunma gayretini göstermesi, halkın mutluluğu için çalışması ve bunu içten, bilinçli olarak ve halkın beklentilerini de dikkate alarak yapması, halka yönelik bir sorumluluktur (Aydın, 2000:160).

Toplum düzeni, toplumsal kurumların sağlıklı bir şekilde işlemesiyle mümkündür. Toplumsal kurumların zayıflaması, polisin toplum düzenini sağlama rolünü daha da arttırmaktadır. Olumsuz koşulların ortadan kaldırılması için, polisin, önleyici hizmetlerde sadece fiziksel güvenlik önlemlerini değil, aynı zamanda suçlara sebep olan olumsuz sosyo-ekonomik koşulları da ele alması gerekmektedir. Bu bağlamda polisin, toplumda adeta sosyal işçi rolü oynayarak “iyiyi aktif hale getirmesi” gerektiği vurgulanmaktadır (Bahar, 2002: 295-296).

Vatandaşı karşı ciddi durma ve sert davranma, klâsik yönetim anlayışının ve Doğu toplumlarında devletin yüceltilmesinin bir sonucudur. Devlet memurunun vatandaşı gülümsemesi ciddiyetsizlik olarak algılanmaktadır. Bu anlayışta, memur devletin temsilcisi olduğuna göre, onun gülümsemesi devletin de gayrı ciddi olduğunu gösterir. Sert davranma bürokrat ve devlet adamı olmanın bir gereği gibi algılandığında ise, sertliğin derecesi zaman içinde şiddete dönüşebilmektedir (Göksu, 2002:84). Bir bölgede, suçun önlenmesi ya da aydınlatılması amacıyla, şüphelilere sert muamele edilmesi, suç oranlarını azaltsa bile, o bölgedeki güvenlik hizmetlerinin başarısını göstermez. Bunun sebebi, polis-vatandaş ilişkisinin öneminin artması ve “güvenlik hizmeti” tanımının değişmesidir. Bir bölgede hiç suç işlenmediği halde, bölge sakinlerinin evden dışarı çıkamayacak ölçüde tedirgin bir yaşam sürmesi, güvenlik hizmetinin başarısının değil, başarısızlığının kanıtıdır. Polis-vatandaş ilişkisinin değer kazanmasıyla polislik tanımları da bu ilişkiye bağlı olarak değişim göstermektedir. Gelişmiş demokratik ülkelerde polis, birey hak ve özgürlüklerinin kısıtlayıcısı değil, güvencesidir. Azgelişmiş demokratik ülkelerde ise polis, birey hak ve özgürlüklerinin önünde kısıtlayıcı bir set olarak durmaktadır. Bir devletin demokratik bakımdan gelişmişliğinin ölçülmesinde, o ülkedeki polis-vatandaş ilişkileri belirleyici bir role sahiptir (Çağlar, 2001:106).

Kamu düzeninin gereği olan kamu ve şahıs tasarruf güvenliği, temel hak ve özgürlüklerin kişiler tarafından meşru bir surette kullanılmasının sağlanması için uygun ortamı oluşturma anlamını taşır. Kamunun ve kişilerin tasarruf güvenliği, aynı zamanda polise, anayasa ve kanunlar çerçevesinde kullanılan temel hak ve özgürlüklere müdahale etmeme ve engellememe; bu hakların demokratik kurallar çerçevesinde en iyi şekilde kullanılabilmesine imkan sağlayıcı, uygulamaya yönelik koşulları hazırlama sorumluluğunu da yüklemektedir (Geleri, 2003:54).

Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre kamu, bir ülkedeki halkın bütünü, halk, amme ve toplum anlamındadır. Düzen ise huzur, tertip, her şeyin yerli yerinde olması demektir. Kamu düzeni, bütün toplumu ilgilendiren düzen, tertip anlamına gelir (<http://tdk.gov.tr>, Sönmez, 2002:33). Devlet olarak örgütlenmiş toplumlarda düzenin ve güvenliğin sağlanması devletin en başta gelen ödevidir. Diğer kamu hizmetleri nispeten yakın zamanlarda ortaya çıktığı halde, devletin bu ödevi, ulusal savunma ihtiyacı ile birlikte, devlet kadar eskidir (Kıratlı, 1973:27).

Kamu düzeni, genel olarak bir ülkede yaşayan halkın tamamının huzuru ve yaşamı için alınması gerekli olan önlemlerin bütünüdür. Bu anlamıyla kamu düzeni çok geniş kapsamlı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede düşündüğümüzde, devletin bütün kurum ve kuruluşlarına kamu düzeni açısından görevler düşmektedir. Devlet, devlet olmasının bir gereği olarak, en başta kamu düzenini sağlamakla görevlidir. Devlet bu görevini, oluşturduğu organlar vasıtasıyla yapmakta, kendini bu kurumlarla hissettirmektedir. Bu manada bir kamu düzeni olabilmesi, ortada bir devletin olmasına; bir devletin varlığı da kamu düzeninin sağlanmasına bağlıdır. Devlet dediğimiz zaman öncelikle bir milletin varlığı anlaşılır. Yani devlet ve millet olmadan kamu düzeninden; kamu düzeni olmadan da gerçek bir devletten söz edilemez. Zira insan, toplum halinde yaşayan sosyal bir varlıktır. İnsanların toplu halde yaşayabileceği ortamı hazırlamak, o düzeni tesis etmek bir devletin varoluş nedenlerinin başında gelmektedir. Devlet vatandaşına bu ortamı kolluk hizmetleri vasıtasıyla sağlamaktadır. İnsanları toplum halinde yaşamaya iten sebeplerin başında bir devletin varlığı ve bu devletteki kamu düzeninin gerçekleşeceği inancı yatmaktadır. Polisin amacı kamu düzenini korumaktır (Sönmez, 2002:34).

İdeal bir dünyada; herkesin barışçı ve hoşgörülü olduğu ortamda, polise ihtiyaç olmayacağı açıktır. Böyle bir ortamda, her birey, herkesin hak ve hürriyetlerine saygı göstererek huzurun sağlanmasına yardımcı olacaktır (Alderson, 1989:15).

Devletler, özellikle iç güvenlik ve insan hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması manasında kamu düzeninin korunmasına yönelik faaliyetleri, polisler aracılığı ile yerine getirmekte; polisler de, kamu düzenini korumak için kendilerine yasalarla verilen görev ve yetkileri kullanmaktadırlar.

Kamu düzeni içerisinde bütün kurum ve kuruluşlara görevler düşmektedir, ancak bunu biraz daha öze indirgediğimizde bu görevlerde en büyük payın Emniyet Teşkilatına düştüğünü görmekteyiz. Çünkü, kamu düzeni kavramının insanlarda ilk çağrıştırdığı nokta, emniyet ve asayiş konularıdır. Kamu düzeni denince akla ilk gelen; huzur, güven ve emniyettir. Ülkemizde de bunu sağlayan Emniyet Teşkilatıdır. Emniyet Teşkilatı bu görevini ülkenin dört bir yanına yayılan polisler ile yerine getirmektedir. Polisin kamu düzeninin sağlanması ve devamındaki önemli rolü geçmişten günümüze artarak süregelmiştir. Gelişmiş demokrasilere baktığımızda da polisin, kamu düzenini ve huzu-

ru sağlayan bir kurum olduğu gör÷lmektedir. Emniyet ve asayişin sağlanması, toplumun huzur ve güven içinde yaşaması için çok önemlidir (Sönmez, 2002:34-35).

Toplum ile polis arasında verimli bir ilişki, toplumda suçları başarılı bir şekilde ortaya çıkarmak ve önlemek için zaruridir. Hukuk ve düzenin temsilcisi olarak polis önemlidir. Toplum ise, hem suç ve suçluları kontrol etme teşebbüslerinde hukuku uygulayan temsilcilere destek noktasında bir kaynaktır, hem de suç mağdurlarının kaynağıdır. İnsan hayatının her noktasına dokunan ve etkileyen karışık bir fenomen olan suçla mücadele çok karmaşıktır. Her biri bazı şeyler öneren suç, suçluluk ve önleme metotlarını açıklayan sayısız teori bulunmaktadır. Ancak, hiçbirisi, köklü bir çözüm sunmamaktadır. Halk suçları ihbar noktasında isteksiz olduğu veya polisin hayatlarına müdahalesini hoş görmediği sürece, yasalar suçluları yargıya getirme ve suçları tanımlama noktasında gerçeklerden çok uzak veya çok belirsiz olduğu sürece, görevlerini yerine getirmek için polise çok az yetki verildiği ve toplumda sosyal hayat çok parçalandığı sürece kaçınılmaz olarak bütün bu faktörler suçla mücadele çabalarını azaltacaktır. Suçla mücadele de son yıllardan en çok üzerinde durulan yaklaşım, parlamento, aile ve arkadaşlar, gönüllü kuruluşlar, dini otoriteler ve cemaatler, eğitim ve kültür kuruluşları, polis, mahkemeler ve kovuşturma hizmeti, sosyal hizmetler ve hapisaneler gibi değişik kuruluşlar arsında paylaşılmış olan suçla mücadelenin koordinasyonu yani toplum destekli polislik yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, polisin de bazı yasal yetki ve görevleri olan üniformalı halk olduğu, polisin başarısının halkla uyum ve beraberliğinde yatmakta olduğu, öte yandan suçun da kendisinin toplumun ayrılmaz bir parçası olduğu noktasından hareket etmektedir. Çünkü polis, ne insanüstü bir varlık ne de her derde deva bir varlıktır. Her köşede bir polisin bulunduğu bir çağ hiç bir zaman olmayacaktır (Öztürk, 2000:701).

Londra Metropolitan Polisi'nin, belki de modern polisliğin kurucusu olan Peel, çağdaş ve demokratik teamülleri vurgulayan Kanun Uygulama İlkeleri metninde aşağıdaki hususları vurgulamıştır (Reith, 1984:64):

1. Polisin temel görevi, militer güç ve yasal cezaların şiddetine alternatif olarak, suçların önlenmesi ve kamu düzeninin sağlanmasıdır.
2. Polisin görevini yerine getirebilmesi, varlık, eylem ve davranışlarının halk tarafından kabul edilmesine ve halkın saygısının kazanılması ve sürdür÷lmesi yeteneğine bağlıdır.

3. Polis, kanunun öngördüğü hizmeti, ancak halkın desteğiyle yapabilecektir. Polis, halkın güvenliğini sağlamak, saygısını kazanmak ve muvafakatini almakla yükümlüdür.
4. Polis güvenliğini sağladığı halkın işbirliğinin büyüklüğü oranında, fiziksel güç ve zor kullanma ihtiyacının daima azalacağını bilmelidir.
5. Polis halkın desteğini, halkın taleplerini yerine getirerek değil, tarafsız hizmet vererek, bağımsız hareket ettiğini göstererek, sosyal konumu ya da servetine bakılmaksızın her vatandaşa kanun karşısında eşit muamelede bulunarak, kazanmak ve korumakla yükümlüdür.
6. Polis yasalara uymanın ve düzenin sağlanması için halkın desteğinin temin edilmesinde fiziksel gücü, yalnızca ikna, tavsiye ve uyarılarının yetersiz kaldığı durumlarda kullanmak ve polisiye görevlerin yerine getirilmesinde gerekli olan her durumda minimum düzeyde fiziksel güç kullanmakla yükümlüdür.
7. Polis, tarihi geleneklerin ortaya koyduğu şekliyle, bütün zamanlarda polisin halk, halkın da polis olduğunu düşünerek halkla iyi ilişkiler kurmak, toplumun huzuru ve varlığı için aslında her vatandaşın sorumlu olduğu görevleri sürekli olarak yapmakla görevlendirilmiş yegane birey olduğunun bilincinde olmak zorundadır.
8. Polis, operasyonel amaçlı yetkilerini, suçluyu yargılamak ve cezalandırmaktan ayrı tutmalıdır.

Polisin görevlerinin eksiksiz bir liste halinde sayılması mümkün olmamakla beraber çağımızda polise biçilen temel rol ve görevler şunlardır: can ve mal güvenliğinin sağlanması, kamu düzeni ve toplumsal huzurun temin edilmesi, suçları önlemek, suçluları yakalayıp adalete teslim etmek, mağdura yardım etmek, Anayasal hakların ve hukuk kurallarının uygulanmasını sağlamak, kişi haklarının korunmasını sağlamak vb. (Kavgacı, 1997:31).

2.2.2. Kamu Düzeni - Polis İlişkisi

Demokratik bir ülkede kolluk gücü anlamında polis, insan haklarını korumada çok önemli görevler üstlenen kurumlardan birisidir (Karaosmanoğlu, 2002:113). İnsanların toplum halinde yaşaması zorunlu bir olgudur. Toplum halinde yaşamak her şeyden önce o toplumun içinde bir düzen ve güvenin sağlanmasına ve sürdürülmesine bağlıdır. Toplumlar asırlarca birlikte yaşamışlar, fakat düzensiz ve güvensiz yaşayamamışlardır. Ka-

mu düzeninin ve güvenliğin sağlanması, devletin en başta gelen ödevlerindendir. Devleti küçültüp klasik görevlerine döndürsek bile; savunma, adalet ve iç güvenlik devletten soyutlanamaz ve ayrılmaz bir nitelik taşır. Devletin sağlamak ve korumakla sorumlu olduğu bu düzen için emniyet, asayiş ve kamu düzeni deyimleri kullanılmıştır (Aydın, 1996:1).

Devlet, hukuki-manevi bir şahsiyettir. Devleti somut bir kamu gücü haline getiren unsurlardan biri, her devlette kamu gücünü temsil eden polistir. Polisin vatandaşın gözündeki imajı, aynı zamanda siyasi rejimin ve devletin imajı demektir (Kavgacı, 1997:1).

Önleyici görev, kamu düzeninin sağlanması, korunması ve bozulduğunda tekrar eski haline getirilmesi amacıyla bireylerin toplum içindeki tutum ve davranışlarının düzenlenmesi, gözetilip izlenmesi ve aykırı eylem ve durumların gerektiğinde kuvvet de kullanılarak önlenmesi, engellenmesi ve kaldırılmasıdır (Duran, 1982:250). Anayasa Mahkemesi'nin E:1963/128, K:1964/8 sayılı kararına göre kamu düzeni, toplumun dirlik ve düzeninin sağlanmasını, devletin ve devlet kuruluşlarının korunmasını hedef tutan her şeyi ifade eden, bir başka deyimle toplumun her sahadaki düzeninin temelini oluşturan bütün kuralları kapsayan bir kavramdır.

Bütün önleyici hizmetlerin yapılması ve alınan bütün tedbirlere rağmen suçun oluşumuna engel olunamamış ise, suçun, suçlunun ve suça ait iz ve delillerin tespiti ile suçlunun ele geçirilmesi ve adli makamlara teslim edilmesi polisin adli görevini oluşturur. Adli polisin görevleri genel olarak Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 74-100 ve 109-169. maddeleri arasında belirtilmiştir (Sönmez, 2002:135).

Polisin sosyal yardım görevleri, toplum hayatımızda polisten beklenen ve büyük önemi olan bir husustur. Polisin sosyal yardım görevi PVSK'nın birinci maddesinin ikinci fıkrasında, "Yardım isteyenlere, yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder." hükmüyle düzenlenmiştir.

Yine Polis Vazife ve Selahiyeti Tüzüğü'nün 1. Maddesinde bu husus daha detaylandırılarak açıklanmıştır. Bu maddeye göre:

- "Yolda hastalanarak veya bir kaza vesair bir arızaya duçar olarak (başka bir nedenle) düşüp kalan veya yerine gitmeye kuvveti olmayan kimseleri uygun taşıtlarla oturdukları yere göndermeye ve acele tedaviye muhtaç olanları ilk tıbbi yardım ve imdat merkezlerine veya en yakın eczaneye, doktor muayenahanelerine veya işin

göstereceği ihtiyaca göre kabile (ebe) muayenehanelerine ve emsali müesseselere götürerek tedavi ettirmeye ve bu gibi hallerde acele olarak en yakın ailelerine haber vermeye ve görülecek lüzum üzerine beraberinde gitmeye veyahut yanlarına birer memur vermeye çalışır. Bunlardan başka, çocuk doğurmak gibi acil haller nedeniyle gelebilecek istekleri ve ihtiyaçlar dikkate alınarak en yakın yerlerde bulunan doktor, kabile (ebe) ve diğer gerek görülen vasıtaları temin eder.”

- Polis vapur, tren gibi nakil vasıtalarına yetişemeyen veya bu araçların hareket edememesi nedeniyle gidecekleri yerlere gidemeyen ve kalacak yeri olmayan ve buna maddi güçleri olmayan kimseleri barındırma çareleri arar.
- Sokaklarda dolaşan ve oturduğu yeri tarif edemeyen kimse ve çocukları ailelerine veya yakınlarına teslim eder. Yakınları bulunamayanları bakımevlerine veya belediyelere teslim eder.
- Yukarıdaki fıkrada belirtilen kişi veya çocukları almayan, kanuni sahipleri hakkında adli işlem yaparak bu acizleri mahkeme sonuçlanıncaya kadar bakımevlerine teslim eder.
- Serseri gibi dolaşan ve kimsesiz oldukları anlaşılan çocukları ve çalışmaya vücutları yeterli olmayanları bakımevlerine teslim eder.

Polis yer ve yol sormak isteyenlere gerekli bilgileri vermek suretiyle yardımcı olur.

2.2.3. Modern Toplumlarda Polisin Yeri ve Önemi

Polis, batı demokrasilerinde politığın ve sosyo-kültürel konjonktürün gelişimi ile çağdaş toplum ve modern devlet oluşumu bağlamında çağdaş ve yasal bir kurum olarak ortaya çıkmıştır (Gleizal vd., 2000:XXII).

Günümüz modern toplumlarında devlet adına, kamu düzeni ve yasaların uygulanması polis olarak adlandırılan iç güvenlik birimi tarafından gerçekleştirilmektedir. Bunun da ötesinde polisten beklenen var olan düzen konusunda bir uzlaşma ve huzur sembolü olmasıdır (Çevik, 2002:45).

Modern polisin oluşumu ve modern polis otoritesinin doğasını analiz etmek ve anlamak için şu soruları sormak gerekir: Polisin polislik yapmakla yükümlü olduğu bir post ve ofis (birim) mevcut mudur? Uyulması zorunlu olan bir emri verme yetkisine yasal olarak sahip olan birileri var mıdır? Sosyal düzenin onarılması veya devam etti-

rilmesi için birilerini tutuklama ve sorgulama hak, görev ve yetkisine yasal olarak sahip birileri var mıdır? Modern polis göz önüne alındığında bu üç soruya da verilecek yanıt evet olacaktır. Aslında modern polisin yaratılması, oluşturulması toplumlarda kanun denen kuralların ortaya çıkışı ile yakın ilişkilidir. Her ne kadar örf ve adete dayanan hukuk yüzyıllar boyunca, modern anlamda tanımlanmış bir polis gücü olmaksızın işlemiş ise de modern polisin ortaya çıkışı, oluşumu yoğun nüfus artışı ile sosyal, ekonomik ve siyasal yaşamın karmaşıklaşmasına paralel olarak gerçekleşti (Çağlar,1999:125).

Bayley'e göre ise modern polis üç ana özelliğe sahiptir. Bunlar; kamusal olma, uzmanlaşmış olma ve profesyonel olmaktır (Bayley,1985). Mawby, Bayley'in modelini polisliğin üç anahtar özelliği çerçevesinde ele alır: Yasallık (meşru olma), yapı ve fonksiyon. Dikkatlice bakılacak olursa, kavramlaştırmalar farklı olmasına karşılık, bu üç kavramlaştırmaların anlam bakımından birbirleri ile kısmen de olsa örtüştükleri veya birbirlerini tamamladıkları görülecektir. Yasallık, Mawby'a göre polise, öyle davranması için otoritelendirenler tarafından toplum içinde belirli bir tekelliğin verilmiş olmasına işaret eder. Yani bu, onun kamusal bir özelliğe sahip olduğu anlamına gelir. Bu tekelcilik gerçeği sahip olunan özel ve ayrıcalıklı güç ve yer, polisin toplum içinde seçkin bir konumda olmasını sağlar. "Yapı kavramı, polisin örgütlenmiş bir güç olduğuna; belli bir derecede uzmanlaştığına ve örneğin meşru kuvvet kullanmanın bahsedildiği bir uygulama nizamının (prensiplerinin) olduğuna işaret eder. Her ne kadar suç tanımlarında önemli farklılıklar olsa da kanun ve düzen, önleme ve ortaya çıkarma arasındaki denge ile hizmet bağlantılı, yönetsel veya siyasi kontrol ile ilgili diğer görevler polis gücüne yüklenmişlerdir. "Fonksiyon" kavramı ise polisin rolünün suçları önleme ve ortaya çıkarma ile kanun ve düzeni koruma ve devam ettirme konusunda yoğunlaştığına işaret eder (Çağlar,1999:126).

Modern polisin doğuşu çoğunlukla XIX. yüzyıla uzansa ve genel olarak aristokratik etkiden ortaya çıkan bir bürokratik devletin yerine oturmasına benzese de, yargılama alanları ve orduya göre özerkliği çok farklı düzeylere tanık olmuştur ve duruma göre ayrıcalıklı işleri siyasal ve sosyal düzen veya önleyici tedbirleri içerir (Gleizal vd., 2000:38).

Modern polisin ortaya çıkışını sağlamış olan tek bir neden yoktur. Aksine, yukarıda anılan bütün nedenler, günümüz polisinin ortaya çıkışında şu ya da bu biçimde bir rol

oynamışlardır. Dolayısıyla modern polislik sistem olarak, değişik toplumlarda değişik zaman dilimlerinde ortaya çıkmıştır. Pek çok ülke birbirini etkilemiş ve birbirine model oluşturmuştur. Örneğin ABD, toplum-temelli polislik uygulamalarını Britanya, Hollanda, Fransa ve diğer Avrupa ülkelerinden almıştır. Bununla birlikte herhangi bir ülkede uygulamada bulunan bir polislik sistemi tüm öğeleri ile bir başka ülke tarafından aynen alınmamıştır. Çünkü her toplumsal yapı kendine özgü farklı kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasal değerlere sahiptir. Dolayısıyla bir sistemi aynen benimsemek, uygulamada güçlükler çıkarır. Buna rağmen günümüz ülkelerinde mevcudiyetini koruyan yeni, modern polisliğin şu temel-ortak özelliklerinin olduğunu söylemek olanaklıdır: Yasaldırlar, profesyonel anlamda örgütlenmişlerdir ve mesleki alanda uzmanlaşmışlardır (Çağlar, 1999:129).

Kamu düzeninin korunması ve düzenli bir toplum halinde yaşamayı sağlamak amacına yönelik kolluk faaliyetinin yürütülmesi sırasında özgürlüklerle kolluk müdahaleleri arasında denge kurmak hukuk devletinin en nazik konularındandır. Zira kamu düzeninin sağlanması ve korunması amacıyla alınan tedbirler bu amaçla doğru orantılıdır (Kıratlı, 1973:40).

Demokratik toplumlarda polis, kişisel hak ve özgürlüklerin önünde bir engel değil, bu özgürlüklerin savunucusu ve güvencesi olarak, yurttaşa huzur ve güven temin etme ile görevli bir memurdur. Kamu düzenini sağlamak amacıyla zaman zaman güç kullanan polisin görevini, demokratik, çağdaş ve profesyonel bir şekilde yerine getirebilmesi, ancak polis etiğinin varlığı ve işlevselliği ile sağlanabilir (Bal ve Beren, 2003:V)

Çağdaş, hür ve demokratik toplumlar, polisten bir çok konuda beklenti içindedir. Polis modern demokrasilerde temel hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi bakımından önemli bir role sahiptir. Unutulmamalıdır ki, insan haklarının temeli fertlerdir, devletin ve kolluğun amacı ise fertleri mutlu etmektir (Karaosmanoğlu, 2002:114-135)

Devlet, kurduğu hukuk düzenini, uygulayıcıları yoluyla yaşama geçirdiği oranda hukuk devleti niteliği kazanır İyi bir polis her şeyden önce, yeterli meslek ve hukuk bilgisine sahip olması gerekir. Karar verme yeteneğine sahip, uzlaşmacı, iyi dinleyen ve güzel konuşan bir kişi olmalıdır (Kavgacı, 1997:44).

Günümüz modern polisinin uğraşmakla yükümlü olduğu ve meslekî görev alanına giren sorunları şu şekilde sınıflandırabiliriz (Çağlar, 1999:130):

1. Çalışma yaşamına ilişkin sorunlar : Endüstriyel kavga, grev, lokavt, gösteri ve karşı gösteriler, vb.
2. Sosyo-politik düzenle ilgili sorunlar : Terörizm, anarşizm, kundaklama, bombalama, politik suikast ve adam kaçırma vb. Gibi suçlar, siyasal sistem, devlet veya toplumsal barışın devamına karşı yapılan gösteri ve protestolar, vb.
3. Ekonomik yapı ve mülkiyet ile ilgili sorunlar : vergi suçları, kaçakçılık, kumar, hırsızlık, soygun, gasp, vb.
4. Birey kaynaklı sorunlar : Öldürme, adam kaçırma, bıçaklama, saldırı, taciz, cinsel taciz, çocukları kötüye kullanma, ayrımcılık, ahlaksızlık, vb.
5. Sosyal faaliyet ve eğlenceler : Spor maç ve aktiviteleri, kutlama ve disko-tek türü eğlence yerlerinde meydana gelen kavga ve olaylar, vb.
6. Yakalama, alıkoyma, sorgulama ve kovuşturma (yargılama) ile ilgili görevler : kanunları ihlal edenleri ve kaçakları yakalamak, sanıkların sorgulamasını tamamlamak, ilgili kanıtları toplamak, rapor ve tutanakları hazırlamak, sanıkları mahkemeye sevk etmek, mahkemeye çıkarmak ve sonrasını takip etmek, vb.
7. Önleme ile ilgili görevler : Olası suç, asayiş ve düzen bozulmalarını, trafik kazalarını önleme, ahlaki çöküntüye sebebiyet verebilecek fahişelik, kadın ticareti, vb. gibi olayları önleme vb.
8. Diğer görevler : Polisin daha çok hizmet ile ilgili görevleridir. Örneğin, trafiğin kontrol ve akışını sağlamak, kalabalıkları kontrol etmek, ilgili yerleri denetlemek, kavgaları ayırma ve arabuluculuk, acil ilk yardım, kayıp kişi ve çocukları bulmak, sarhoş kişi ve sürücülerini evlerine ulaştırmak, törensel görevler, devlet büyüklerini koruma, vb.

Polis teşkilatı toplum düzeninin sağlanmasında en önemli rol oynayan bir kamu kurumudur. Modern demokratik toplumlara sahip olduğu düşünülen gelişmiş ülkelerde polis ‘adaletin keskin kılıcı değil’, halka hizmet etmeyi amaç edinmiş ‘üniformalı bir vatandaş’ olarak görülmektedir. Hatta polis birimleri adlarını ‘polislik hizmetleri’ olarak

değiştirmekte ve polisler de kendilerini 'kamu hizmetçisi olarak tanımlamaktadır (Bahar, 2002:291).

Polisin günlük yaşamda yerini ve önemini anlamak için polisin işlevlerinin sayısına ve çeşitliliğine bakmak gerekir (Fındıklı,1992:101-102):

- Kamu düzeninin sağlanması ve sürdürülmesi,
- Kanunların uygulanması,
- Suç olaylarının önlenmesi,
- Suç olaylarının aydınlatılması,
- Suçluların yakalanması,
- Mahkemelerin hazırlık soruşturmalarına yardım etmek,
- Temel hakların korunması ve kollanması,
- Fiziki tehlikede olanlara ve acil yardım isteyenlere yardım,
- Trafikğin düzenlenmesi ve yol güvenliğinin sağlanması,
- Komşular, arkadaşlar ve aileler arasındaki günlük anlaşmazlıkların çözülmesi,
- Toplumda genel bir güvenlik duygusunun sağlanması ve sürdürülmesi,
- Sivil düzenin ve yönetimin korunup geliştirilmesi,
- Yönetimle halk arasında uygun bir düzenleyici, birleştirici ve geliştirici rol oynaması,
- Yabancılarla ilgili vize, oturma izni ve araştırmaların yapılması,
- Kamu hizmetine yeni alınacak kimselerle ilgili verilen toplanması.

Polis yukarıda bahsedilen toplumsal rolü ve görevini yaparken 29.09.1995 Tarihli Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personelinin Çalışma Saatlerine İlişkin Esaslar çerçevesinde çalışmaktadır. Bu esaslara göre merkez ve taşra teşkilatında görevli olup, nöbet usulü ile çalışması zorunlu olan personelin çalışma saatleri, hizmetin gerekleri göz önünde bulundurularak olağan üstü durumlarda 12/12; diğer hallerde 12/24 veya 12/36 esaslarından herhangi birine veya her birine, göre; taşra teşkilatında Mülki Amirin, merkez teşkilatında Genel Müdürün Onayı ile düzenlenir. Ayrıca, çalışma süresi 40 saatten az ve 12/24 esasından daha ağır olmayacak biçimde, aynı makamların onayı ile değişik çalışma usulleri uygulanabilir.

2.2.4. Polislik Mesleği ve Genel Özellikleri

Polislik mesleği, toplumsal düzeni sağlamak, güvenlik istemlerine karşılık vermek üzere organize olan bir meslek olarak, toplumda işlevsel bir özelliğe sahiptir. Bu bağlamda, polis ile toplum arasında yakın bir ilişki vardır. Polisin varlık koşulu toplumsallığa içkin işlevlere sahip olmasından kaynaklanır. Düzen, huzur ve güven ortamı tesis etmek polisi toplumla iç içe, yan yana getirir. Polis, toplumdan aldığı uyarımlara odaklanmış, oradaki kırılma noktaları, hassas durumları onarmaya çalışan bir sosyal aktör olarak faaliyet gösterir (Aytaç, 2003:31).

Günümüz şartlarının ortaya çıkardığı modern polis rol ve işlevi açısından toplumsal yaşamın vazgeçilmez olgularından ve meslek kategorilerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Mesleki işlevinin bir gerekliliği olarak polis, toplumda en fazla görülen ve günün her saatinde uyuşturucu bağımlılarından, acil psikiyatrik vakalara, ani doğumlarından alkoliklere, aile içi tartışmalardan ev sahibi kiracı anlaşmazlıklarına, trafik ihlallerine ve öğrenci olaylarına kadar geniş bir alanda hizmet veren bir teşkilatın uygulayıcısıdır. Bunların yanında ayrıca özgür insanların önemli beklentilerinin de muhatabıdır. Çünkü özgür toplumlarda polis bir denge unsuru olarak görülür. Bundan dolayı da halkın sürekli olarak gündeminde yer almaktadır. Ayrıca insan açısından biyolojik, psikolojik ve sosyolojik unsurları içeren bir yetkiye sahip olan polis, iktidarın güç kullanan temsilcisi olmasından dolayı da önemli bir pozisyona sahiptir” (Alderson, 1989:16-17).

Meslekler sosyolojisi, polis kategorisini bütünlüklü olarak çözümlemeye çalışır. Polisler; üniformalı oluşları, tehlike riskine muhatap olmaları, düzeni koruma işlevleri, muhatap oldukları kişiler (suçlular), çalışma koşulları, örgütsel kültürleri, mesleki kimlikleri ve içinde bulundukları psikoloji itibarıyla, diğer meslek mensuplarından ayrılan özelliklere sahiptirler (Aytaç, 2003:15).

Polislik mesleği, meslekler sosyolojisinin spesifik inceleme nesnelerinden biridir. Polislik mesleğinin doğası, özelliği, üyelerine sunduğu imkanlar, tatmin olanakları, attığı kimlikler ve yaşam biçimleri, bu mesleği diğer mesleklerden farklı kılmaktadır. Polisler sahip oldukları özellikler itibarıyla birer sosyal kategoridirler. Bu kategoriyi oluşturanlar, kendi içinde spesifik bir davranış örüntüsüne ve kültürel kalıplara sahiptirler. Ayrıca, polislik mesleğinin, "tehlike", "otorite" ve "etkinlik" algısına ilişkin tabiatı, bir polis kültürünün kristalize olmasına imkan tanımaktadır. Ayrıca, polisler kendi işle-

rinde "dayanışma", "gizlilik", "soyutlanma duygusu", "tutuculuk", "şüphencilik" gibi, bir polis kültürünü oluşturan ana karakteristiklere sahiptirler. Polisin mesleği, her şeyden önce polisin ta kendisidir. Diğer taraftan mesleği, polisin toplum içinde tuttuğu yer ve statü olduğu gibi, aynı zamanda onun geçim meşgalesi ve diplomasıdır (Fındıklı, 2001:111).

Türkiye'de polislik mesleği, ülkenin içinde bulunduğu koşullar gereği, sürekli kendisini yenilemek durumunda olan bir meslektir. Demokratikleşme, kentleşme, hukuk devleti, insan hakları, Avrupa Birliği'ne girme vb. radikal değişim süreçleri, doğal olarak otoriter ve merkeziyetçi tarzda yapılanan polisin görev, yetki, sorumluluk ve halka/vatandaşa yaklaşımında köklü değişiklikleri zorunlu kılmaktadır. Bu süreçte, polisin toplumsal ilişkileri; toplumsal olaylara yaklaşımı otoriter yönlendirmelerin uzağında yeniden yapılanmak durumundadır. Bu süreç aynı zamanda, polisin mesleki kimliği ve kişiliğini, dünya görüşünü, yaşam tarzını büyük ölçüde dönüştürecektir. Dolayısıyla, polislik mesleği ve bir sosyal kategori olarak polisler, ülkenin içinde bulunduğu değişimi belki de en fazla hisseden ve buna uygun yapılanmak durumunda olan kesim olarak dikkat çekmektedir (Aytaç, 2003:32).

Dünyanın en eski ve köklü mesleklerinden biri olan polisliğin, zaman içinde oluşmuş ve yerleşmiş kendine özgü bir takım kuralları, sembolleri ve ritüelleri vardır. Bilindiği gibi özellik veya diğer adıyla hususiyet, bir şeyi benzerlerinden ayıran ve o şeye bir farklılık katan niteliklerdir. İşte polislik mesleğinin kendine özgü ortak ve genel özelliklerini genel hatlarıyla şu şekilde sıralayabiliriz (Fındıklı, 2001:95-102):

1. Polislik bir "uygarlık" mesleğidir. Aristo'nun 'insanoğlunun en önemli ve uygar buluşlarından biri' olarak kabul ettiği polislik, öncelikle bir uygarlık mesleği, polis de uygarlığın bir simgesidir. Örgütlü, kentli, endüstriyel ve teknolojik toplumun yedeğinde gelişen bir meslektir. Kentler, düzen ve güvenlik duygusuna daha fazla ihtiyaç doğurmuştur. Şehir hayatı, iyi veya kötü, fakat düzen ve istikrarı sağlayan kurallara dayanır. Bir medeniyet, görgü, eğitim ve kültür merkezi olan şehirlerde düzen ve istikrarı sağlayan polis, bir köy kurumu değil, bir şehir kurumudur.

2. Polislik, bir 'emniyet' ve 'güvenlik' mesleğidir. Polis bir güvenlik görevlisidir. Polisin varlık nedeni ve temel görevi, toplumda güvenliği sağlayıp sürdürmektir. Bunu ise, korkutma ile değil, güven vererek yapar.

3. Polislik "profesyonel" bir meslektir. Polislik maharet, uzmanlık, ehliyet ve profesyonellik mesleğidir. Polis ise düzen ve güvenlik sağlama noktasında uzmanlaşmış kişidir. Polis, ciddi bir meslekî eğitimden geçtikten sonra görevini yapar. Sadece teknik konularda değil, hukuki mevzuat, insan hakları, halkla ilişkiler ve davranış bilimleri alanında da bilgi sahibidir.

4. Polislik, 'otorite' ve 'güç kullanma' mesleğidir. Polis, kamu düzenini ve güvenliğini sağlamak üzere gerektiğinde kişi özgürlüklerini geçici olarak sınırlama, kısıtlama ya da yasaklar getirme yoluna gitme yetkisine sahiptir. Polis, devlet adına meşru güç kullanma yetkisine sahip kılınmıştır. Ancak polis, bu gücü keyfi olarak kullanmak yerine yasaların izin verdiği ölçüde kullanır. Bu süreçte, bir "korku" ve "işkence" kurumu değil, sadece caydırma ve denetim kurumu olarak etkinlikte bulunur.

5. Polislik bir "hiyerarşi" ve "kariyer" mesleğidir. Polislik, rütbeli ve rütbesiz, amir-memur, ast-üst, emir-komuta şeklinde bir meslekî hiyerarşi içinde yürütülür. Emirler, hiyerarşik düzene göre yerine getirilir. Kıdem ve liyakat gözetilerek meslekte ilerlemek, rütbe ve unvan almak olanaklıdır. Polislik mesleğinin belki de en çekici yönlerinden biri, rütbe sahiplerine meslekî kariyer şansı vermesidir.

6. Polislik, "disiplin" mesleğidir. Disiplin, polisin adeta bir hayat tarzıdır ve polislik bizatihi toplumsal disiplini sağlamak için vardır. Polis hizmetlerindeki en küçük bir ihmal, tedbirsizlik, disiplinsizlik ve gevşeme telafisi mümkün olmayan toplumsal zararların doğmasına sebep olabilir. Disiplin, polislik mesleğinin tanımlayıcı bir ögesidir. Polisin, tüm görev ve etkinliği, disipline içkin bir şekilde cereyan eder. Polisin, tertipli, düzenli ve disiplinli olması gerekir. Polis hizmetlerinin güvenilirliği de, polisin disiplinli olmasından gelmektedir.

7. Polislik, "suç ve suçlularla mücadele" mesleğidir. Bir bakıma dedektiflik mesleği olan polislik, esas itibarıyla suç ve suçlularla mücadele etme, suç olaylarını önleme ve aydınlatma mesleğidir. Bunu profesyonel biçimde, en ince ayrıntıları dikkate alarak, gizlilik içinde yapar.

8. Polislik "fedakarlık" mesleğidir. Polislik, hayati tehlike ve ölüm riskinin, heyecan ve maceranın en fazla yaşandığı mesleklerden biridir. Polisler, uzun yorucu çalışma saatleri, nöbetler, operasyonlar, ölüm riski, ailesinden uzak kalma vb. fedakarlık isteyen görevleri yerine getirirler.

9. Polislik "itham ve iddia" mesleğidir. Bilindiği gibi her ülkede kanunen suç olaylarını araştırma ve suç zanlılarını ve şüpheli kişileri yakalamak ve suç delillerini toplayarak yargı makamları önüne çıkarmak polisin aslî görevleri arasındadır. Polis, topladığı deliller ölçüsünde bir takım iddia ve ithamlarda bulunur. Burada önemli olan, gerçek suçlunun ortaya çıkarılmasıdır.

10. Polislik "statüko (muhafazakarlık)" mesleğidir. Polislik, muhafazakar, tutucu, koruyucu, statükocu hatta monoton bir meslektir. Polislik bir bakıma, mevcut düzeni koruma ve sürdürme mesleğidir. Bu yüzden polis tutucudur ve kurallara azami bağlılık içindedir. Polis, mevcut düzene yönelik tehditler ve müdahalelere karşı aşın hassasiyet gösterir. Çünkü, polislik, bir bakıma kurulu düzeni sürdürmeye odaklanmış bir dikkati temsil eder.

11. Polislik "tekel" mesleğidir. Bu nedenle güvenlik hizmetleri niteliği ve stratejik özelliği dolayısıyla yalnız uzman polis görevlileri tarafından yapılabilir. Devleti küçültüp klasik görevlerine döndürsek bile iç güvenlik görevi olan genel emniyet ve asayiş hizmetleri devlet adına polis güçleri tarafından tekel olarak yerine getirilir. Bu yüzden polis hizmetlerinin başka bir grup ya da kesime devri mümkün değildir. .

12. Polislik "sorumluluk" mesleğidir. Polislik, bir sorumluluk ve yükümlülük mesleğidir. Polisin sorumluluğu sadece mesai saatleri ile sınırlı değil, günün her saati sorumlu sayılmaktadır. :polisin sorumluluğu dışında olan bir görev ve polisle muhatap olmayan kimse yoktur.

13. Polislik 'uyarı' ve 'yol göstericilik' mesleğidir. Polislik mesleğinin temel özelliklerinden biri de, halkı suç olaylarına ve tehlikelere karşı uyarmak ve yol göstermektir. Polis halka yol gösterir, önderlik yapar, yardım eder. Polis hizmetlerinde amaç, kamu yararı olduğundan, bu hizmetlerden bir karşılık umulmaz.

14. Polislik, 'gizlilik' ve 'sır saklama' mesleğidir. Polisler görevleri ile ilgili her türlü meslekî ve istihbari bilgi ve belgeleri resmi sır olarak saklamak zorundadır.

15. Polislik, 'temsil' mesleğidir. Bir temsil mesleği olan polislik, her şeyden önce, devletin temsilcisidir.

16. Polislik, 'üniformalı' ve 'silahlı' bir meslektir.

17. Polislik, bir 'etik' meslektir.

Polislik mesleğinin bu özellikleri elbette uzatılabilir. Ancak bunlar da göstermektedir ki, polislik diğer mesleklere kıyasla, tipik tanımlayıcı kriterlere sahiptir. Polisliğin üniformalı bir meslek oluşu, disiplin, otorite ve tehlike algısına ilişkin niteliği, onu diğer mesleklerden ayırmaktadır. Bu mesleki nitelikler, kuşkusuz polisin kişilik ve kimliğini, dünya görüşünü yakından etkileyecektir. Polislerin diğer meslek mensuplarıyla kıyaslandığında, görece daha katı bir sosyalizasyondan geçmeleri ve mesleğin kurumsal ilkelere bağlılığı incelemesi, polisin tutum ve tavırlarını olduğu kadar, kişiliği ve yaşam tarzı üzerinde de belirleyici rol oynamaktadır. Örgütsel mekanizma (süreç) içinde edinilen mesleki nitelikler, polislerin değer, tutum ve davranışlarına da yansımaktadır. Polislerin mesleki rollerinin genel olarak belirli formel düzenlemeler çerçevesinde yerine getirilmekte oluşu, hem mesleki donanımın hem de mesleki kişiliğin kurumlaşmasına yol açmaktadır. Bu durum kişinin diğer insanlarla olan çeşitli iş, meslek ve aile ilişkilerini de belirli bir mantık çerçevesinde dönüştürmesi anlamına gelir (Aytaç, 2003:22-23).

Günümüz şartlarının ortaya çıkardığı modern polis rol ve işlevi açısından toplumsal yaşamın vazgeçilmez olgularından ve meslek kategorilerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Mesleki işlevinin bir gerekliliği olarak polis, toplumda en fazla görülen ve günün her saatinde uyuşturucu bağımlılarından, acil psikiyatrik vakalara, ani doğumlardan alkoliklere, aile içi tartışmalardan ev sahibi kiracı anlaşmazlıklarına, trafik ihlallerine ve öğrenci olaylarına kadar geniş bir alanda hizmet veren bir teşkilatın uygulayıcısıdır. Bunların yanında ayrıca özgür insanların önemli beklentilerinin de muhatabıdır. Çünkü özgür toplumlarda polis bir denge unsuru olarak görülür. Bundan dolayı da halkın sürekli olarak gündeminde yer almaktadır. Ayrıca insan açısından biyolojik, psikolojik ve sosyolojik unsurları içeren bir yetkiye sahip olan polis, iktidarın güç kullanan temsilcisi olmasından dolayı da önemli bir pozisyona sahiptir” (Alderson, 1984: 16-17). Böyle bir pozisyon, kimilerince toplumsal yaşamın düzen ve devamlılığı açısından zorunluluk olarak görülmektedir. Örneğin Kleinig (1996: 11) “toplumlar varolduğu sürece polisin işlevlerine ihtiyaç duyulacaktır. İcra edilen bir otorite biçimi olmaksızın toplumsal koordinasyon ve düzenin sağlanması mümkün değildir” görüşünü ileri sürmektedir. Bütün bu açıklamalar göstermektedir ki polis, siyasal ve toplumsal düzenin en önemli unsurlarından biridir. Bu özelliğiyle polis, geleneksel toplumlardaki pozisyonunu sanayileşmeyle birlikte daha da güçlendirmiştir. Çünkü örgütlenmiş bir çalışma biçimi olarak sanayileşme, ekonomik yapının yanında siyasal ve toplumsal

yapıları da etkisi altına almıştır. Karmaşık ilişkilerin ve heterojen yapının egemen olduğu sanayi toplumlarının önemli bir olgusu olan kentleşme süreciyle birlikte ortaya çıkan yeni siyasal ve toplumsal gelişmeler, polise olan ihtiyacı önemli ölçüde artırmıştır. Polise olan ihtiyacın artması, polisleri siyasal ve toplumsal düzenin en dikkat çeken temsilcileri olarak modern kent yaşamının bilinen bir unsuru haline getirmiştir (Karakaş, 2003:17-18).

Bir ülkenin iç güvenliğini sağlayan polis teşkilatı, iç güvenliği ve yasaların uygulanmasını sağlamada devletin elindeki en önemli araçtır. Bu açıdan bakıldığında ülkenin mevcut yönetim anlayışının doğrudan polis teşkilatının yapısı ve işlevlerine (hizmetlerine) yansıdığını söylemek mümkündür (Çevik, 2002:30).

Polis hizmeti, etkili, kanuna uygun ve insani bir hizmettir. Herhangi bir ülkenin iyi bir şekilde yönetilmesi ve bu ülkenin vatandaşlarının refahını sağlamak için suç ve sosyal huzursuzluğun asgari seviyede tutulması, kanunu ihlal edenlerin adalet önüne çıkarılması ve topluma acil durumlar sırasında hızlı ve etkin bir hizmet götürülmesinin önemli olduğu bilinen bir gerçektir (Crawshaw, 2002:155).

Unutulmamalıdır ki, varlık nedenleri kendilerine hizmet vermekle yükümlü oldukları vatandaşı dikkate alarak, onlara değer vererek ve hizmetlerini kitlelerinin beklentileri doğrultusunda uyarlayarak yol alanlar, hem kendileri rahat edecekler ve hem de hizmet verdikleri kitle rahat edecektir (Öztürk, 2002:340).

Ülkemiz açısından düşündüğümüzde; bugünkü Türk Polis Teşkilatının temeli günümüze kadar bir çok değişikliğe uğramasına rağmen, 30 Haziran 1934 tarihinde çıkan 2559 sayılı PVSK ve 4 Haziran 1937 tarihinde çıkarılan 3201 sayılı ETK'ya dayanmaktadır.

Emniyet hizmeti, toplum hayatındaki ve sunulmasındaki zorluklar açısından büyük önem arz eden bir kamu hizmetidir. Bu hizmetin toplumsal hayattaki yerine bakıldığında zaman zaman kamu düzeninin sağlanmasının insanların birlikte, yani toplum halinde yaşayabilmelerinin vazgeçilmez ve birinci derecede bir şartı olduğu görülür. Bireylerin de, toplu halde yaşayanların da temel ihtiyaçları güvenlidir. Bu ihtiyaç arzu edilen şekilde karşılanmayınca diğer ihtiyaçlar, ihtiyaç olarak ortaya çıkmaz. Bu sebeple yapılacak ilk iş kişilerin can ve mal güvenliğini sağlamaktır (Aydın, 1996: 12).

Güvenlik ihtiyacını karşılamak Devletin başta gelen görevidir. Bu görevi Devlet adına başta polis olmak üzere zabıta kuvvetleri yerine getirir. Bu temel görev ifa edilmeden, Devletin diğer görevleri (örneğin eğitim, sağlık, vs.) yapması kolay olmayacaktır. Çünkü tüm kamu görevlileri, çalışabilmeleri için önce can ve mal güvenliklerinin sağlanmasını isterler (Aydın, 1996:12).

Polislik mesleği yapılan görev itibariyle profesyonellik, özveri, otoriterlik, risk üstlenme ve sıkı bir dayanışma gerektiren bir meslektir. Emniyet hizmeti (polislik mesleği) risklidir, maddi ve manevi güçlüklerle dolu ve hassasiyet isteyen bir hizmettir. Örneğin polis, emniyet hizmetini sunarken kişilerin temel hak ve hürriyetlerine zarar gelmemesi için çalışırken, karşıdakinin de hak ve hürriyetlerini gözetme hassasiyetini göstermek durumundadır. Polislik görevi, sıradan bir görev değildir. Hiyerarşisi, görev alanı, yetkileri, karşılaştığı insanların kimlikleri ve belki de en önemlisi her an bir tehlike ile karşı karşıya kalınan bir görevdir. Güvenlik güçleri, her zaman hem kendileri, hem de toplum için ciddi tehditler içeren ve ani karar almayı gerektiren durumlarla karşı karşıya kalabilirler (Aydın, 1996:13).

Polisiye hizmetlerin genel olarak özellikleri şunlardır (Yaşar, 1997:21, Sönmez, 2002:32-33):

1. Polisiye hizmetler devamlılık esasına göre; zaman mefhumuna bağlı kalmadan günün kesintisiz 24 saatini kapsayan, gece ve gündüz devam eden, düzenli ve kesintisiz hizmetlerdir. Bu nedenle süreklilik gösterir. Hizmetin sürekli, etkin ve kesintisiz devam edebilmesi amacıyla kollukta (polis, jandarma vb.) nöbet sistemi getirilmiştir.

“Polis, görevli bulunduğu mülki sınırlar içinde, hizmet branşı, yeri ve zamanına bakılmaksızın, bir suçla karşılaştığında suça el koymak, önlemek, sanık ve suç delillerini tespit, muhafaza ve yetkili zabıtaya teslim etmekle görevli ve yetkilidir.” (PVS/ek madde 4)

2. Polisiye hizmetler bütün mekanı kapsar. Bu hizmetler tüm alanlarda hizmet verebildiği ölçüde daha güvenli ve huzurlu ortamdan bahsetmek mümkün olabilecektir. Hizmetlerin tüm mekanı kapsamaları için merkez, karakol, nokta, her türlü yaya-motorize devriyeler çıkarılması gerekmektedir. (Polis şehir içinde, Jandarma kırsal kesimde, Sahil Güvenlik ise denizde kolluk hizmetlerini yürütür.)

3. Polisiye hizmetleri yapanlar zor kullanma yetkisine sahiptirler. Bu görevleri yapan kişiler yasalarda belirtilen şekil ve şartların doğması halinde yine kanunların belirlediği şekilde zor kullanabilirler.
4. Polisiye hizmet yapan görevliler silah taşırlar. “Polis, silahlı icra ve inzibat kuvveti olup üniformalı ve sivil olmak üzere iki kısımdır.” (ETK/4)

Zor kullanma yetkisinin tabii bir sonucu olarak bu hizmette görev yapanlar, kanunların belirttiği esaslar dahilinde silah taşır ve yasalarda belirtilen şartların doğması halinde de silah kullanabilirler. PVSK’nın 16. maddesi polisin hangi hallerde silah kullanmaya yetkili olduğunu açıklamaktadır.

5. Polisiye hizmetlerde çalışanlar, (sivil çalışması gerekenler hariç) genelde üniforma giyerler. Üniformalar kuruluşların belirlediği esaslara göre tek tiptir.
6. Polisiye hizmetler, ülkemizde genel olarak devlet tarafından yerine getirilen hizmetlerdendir. Devlet tekelinde ya da denetimindedir.
7. Polisiye hizmetler, devletin diğer hizmetlerinde olduğu gibi yasalarla yürütülür. Kolluk görevlileri yasalarda olmayan bir yetkiyi kullanamazlar (Derdiman, 1997:20).

2.3. Polislik Mesleğinde Meslekî Hiyerarşi ve Meslekî Statü

2.3.1. Sosyal Tabakalaşma ve Polis Bürokrasisi

Sosyal değişimin doğal bir sonucu olarak “belirli bir nüfusun hiyerarşik olarak düzenlenmiş sınıflar şeklinde farklılaşması” şeklinde tanımlanan toplumsal tabakalaşma (Öksüz, 1980:19); Kızılcelik’e (1992) göre ise, bir toplumun üyelerinin ırk, zenginlik, meslek, statü, prestij, eğitim düzeyi gibi ölçütlere göre derecelendirilmesi anlamına gelir (Akt. Köksalan, 1999). Mesleklerin ortaya çıkışı da sosyal tabakalaşmanın zorunlu bir sonucudur. Polislik mesleği de bu manada sosyal tabakalaşmanın sonuçlarının hissedildiği bir meslektir.

Günümüz sosyolojisinde sosyal tabakalaşma araştırmalarının hemen hepsinde en başta gelen determinant olarak ele alınan meslek, sosyal tabakaları, toplumdaki kişilerin ve zümrelerin pozisyonlarını belirlemede en elverişli, en yeni kriter olarak kullanılmaktadır (Kemerlioğlu, 1973:179). Bu kriter doğrultusunda her mesleğin cemiyetteki itibarı büyük ölçüde farklı olduğu için meslek, insanın sosyal statüsünü de büyük ölçüde tayin

etmektedir. Bazı meslekler itibarlı sayılır ve bunlara değer verilir. Birtakım meslekler de itibarsız görülür ve bu meslekler de çalışanlara itibar edilmez (Mays, 1957:5, Akt. Köksalan, 1999).

Bürokrasi, Max Weber tarafından; “her biri uzmanlaşmış bir fonksiyonu yerine getiren çok sayıda birey arasındaki işbirliğinin sürekli örgütlenmesi” (Kızılçelik ve Erjem, 1992) şeklinde tanımlanmaktadır. Yine, bürokrasi; “uzmanlaşma esasına dayalı, hiyerarşik ilişki ve formel kurallara göre düzenlenmiş büyük ölçekli örgüt” (Demir ve Acar, 1992) biçiminde ele alınmaktadır.

Dursun (1992:13), bürokrasi kavramını, “aynı amaca yönelmiş çok sayıda kişinin ve işin fonksiyonel şekilde örgütlenmesiyle vücut bulan hiyerarşik yapıdaki örgüt” olarak tanımlar.

Belli bir alanda örgütlenme ve uzmanlaşma, devlet yönetiminde olduğu gibi, birçok kamu ve özel kurum ve kuruluşlarda da olmaktadır. Emniyet Teşkilatı da, bu kurumlar içinde ele alınabilir. Emniyet, güvenlik ve asayişin belli kuralları gereği, bir yapı oluşmakta ve bu yapı zamanla çok karmaşık bir hal kazanmaktadır. Bu karmaşıklığın giderilmesi için, belli bir örgütlenmenin varlığı gerekli olmaktadır. Özellikle heterojen toplumlarda, bu örgütlenmenin varlığı ve işleyişi çok daha büyük önem taşır.

Güvenlik ihtiyacı, ilk ortaya çıktığı zamanki gibi basit bir yapıda kalmaz ve gün geçtikçe, bir kurallar bütününe ihtiyaç duyulur. Emniyet ve asayiş, zamanla diğer kurumlarla ilişki içine girer ve karşılıklı bir etkileşim yaşanır. Oluşan bu örgütlenme şekli daha çok “emniyet, güvenlik veya polis bürokrasisi” kavramıyla ifade edilmektedir.

Polis bürokrasisi kavramıyla, emniyet ve asayişe ait bürokratik yöntemlerle örgütlenmeden doğan yapı kastedilmektedir. Bugün itibarıyla Emniyet Teşkilatı hem örgüt hem de personel olarak çok büyük bir yapıya sahiptir.

İç güvenlik, genel itibarıyla İçişleri Bakanlığı’nın sorumluluğundadır. 1985 tarih ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun’unun 29. maddesine göre Emniyet Genel Müdürlüğü İçişleri Bakanlığı’nın bağlı kuruluşlarından-
dır.

3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu’nun 1’inci maddesi yurdun genel güvenlik ve düzeninin sağlanmasının sorumluluğunu İçişleri Bakanı’na vermiştir. Yine aynı kanun, kamu düzen ve güvenliğini devlet adına yürütmekle sorumlu tutulan İçişleri Bakanı’nın bu işleri, kendi yasalarına göre hareket eden Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı ve gerektiğinde tüm zabıta kuvvetlerinden yararlanmak suretiyle

yerine getireceğini ve lüzumu halinde ordu kuvvetlerinden yararlanacağını belirtmiştir (Sönmez, 2002:71).

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesi hükmüne göre, Devlet Memurları Kanunu kamu hizmetlerini yürüten memurları, görevin gerektirdiği nitelikler, meslekler ve bunların taşıdığı değerler yönünden on sınıfa ayırmıştır. Bu sınıflandırma içerisinde Emniyet Hizmetleri Sınıfı da bulunmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü, Merkez, Merkeze Doğrudan Bağlı Taşra Teşkilatı, Taşra Teşkilatı ve Yurtdışı Teşkilatı şeklinde yapılanmıştır. Merkez Teşkilatı; ETK 16. maddeye göre Teftiş Kurulu Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği ve Daire Başkanlıklarından meydana gelir. Merkez Teşkilatında Emniyet Genel Müdürü, Genel Müdür Yardımcıları ve Daire Başkanlıkları bulunmaktadır.

Emniyet Teşkilatı ast-üst ilişkisinin olduğu bir hiyerarşik yapıya sahiptir. Genel yönetim kuralları hariç kendi özel kanunlarına göre yönetilir. Polislik mesleğini yapabilmek için özel olarak polis eğitimi almak şarttır. Polis eğitim kurumları resmi, yatılı, üniformalı bir eğitim yapar. Polis eğitim kurumlarından mezun olanlar doğrudan mesleğe başlarlar.

2.3.2. Türk Polis Teşkilatı'nda Meslek Rütbeleri, Meslek Dereceleri ve Görev Unvanları

Polisler görevlerini yaparken mesleksel konum ve rütbeleri çerçevesinde hareket ederler. Meslek içerisindeki konumları doğrudan rütbeleriyle ilişkilidir. Polislerin rütbe, meslek derecesi ve görev unvanları ile terfi şartları ETK'nın 13 ve 55. maddelerinde hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre polis amirleri, rütbe sırası ile Komiser Yardımcısı, Komiser, Başkomiser, Emniyet Amiri, Dördüncü Sınıf Emniyet Müdürü, Üçüncü Sınıf Emniyet Müdürü, İkinci Sınıf Emniyet Müdürü, Birinci Sınıf Emniyet Müdürü ve Sınıf Üstü Emniyet Müdürüdür.

Ayrıca 10/08/2001 Tarih ve 24489 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 'Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeli Rütbe Terfileri ve Değerlendirme Kurullarının Çalışmalarına İlişkin Yönetmelik' (EHSPRTDKÇİY) hükümleri çerçevesinde rütbelere terfiler, sınav ve eğitim şartı saklı kalmak üzere, kıdem ve liyakate göre yapılır. İlgili kanun ve yönetmelik hükmü çerçevesinde polislerin terfi ve atamaları ile rütbeleri şu şekilde olur.

2.3.3. Türk Polis Teşkilatı'nda Terfi

Terfi, genel olarak bir memurun yetki ve sorumlulukları daha fazla olan bir üst rütbeğe geçmesidir. Rütbe yükselmesi, memurun unvan, yetki ve hizmet kadrosu içindeki hiyerarşik derecesinin değişmesidir (Sönmez, 2002:225).

Kıdem sırasının tespitinde, bulunulan rütbeğe terfi tarihi esas alınır. Aynı tarihte terfi edenlerden sicil notu yüksek, sicil notlarının eşitliği halinde ödül ve takdimnamesi fazla, ödül ve takdimnamelerin sayıca eşitliği halinde ise sicil numarası daha küçük olanlar diğerlerine göre kıdemli sayılırlar(EHSPRTDKÇİY/m.16).

2.3.4. Türk Polis Teşkilatı'nda Rütbeler ve Görev Unvanları

Türk Polis Teşkilatı'nda rütbeler ve görev unvanları ETK'nın 13. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre (Sönmez, 2002:227-229):

a. Komiser Yardımcısı

Türk Polis Teşkilatı'nın ilk amir kademesidir. Komiser yardımcıları Grup Amiri, Ekip Amiri, Tim amiri, Büro Amiri, Karakol Amir Yardımcısı, Öğretim Görevlisi, Sınıflar Amiri Yardımcısı veya Sınıf Komiseri olarak görev yaparlar.

b. Komiser

Türk Polis Teşkilatı'nda komiser yardımcılığından sonraki ikinci amir kademesidir. Komiserler; Grup Amiri, Ekip Amiri, Tim Amiri, Büro Amiri, Karakol Amir Yardımcısı, Öğretim Görevlisi, Sınıflar Amiri Yardımcısı, Sınıf Komiseri veya Trafik İstasyon Amir Yardımcısı olarak görev yaparlar.

c. Başkomiser

Türk Polis Teşkilatı'nın komiserlikten sonraki amir kademesidir. Başkomiserler; Karakol Amiri veya yardımcısı, Büro Amiri, Çevik Kuvvet Grup Amiri, İlçe Emniyet Komiseri, Birlik Amiri, Tim Amiri, Trafik İstasyon Amiri, Trafik Kayıt ve Tescil Büro Amiri, Öğretim Görevlisi veya Sınıflar Amiri olarak görev yaparlar. Ayrıca vekaleten diğer görevleri de yürütebilirler.

d. Emniyet Amiri

Türk Polis Teşkilatı'nda Başkomiserlik rütbesindeki zorunlu bekleme süresini sonunda, boş kadro bulunması ve bekleme süresi içindeki yıl sayısı kadar olumlu sicil

almış olması durumunun yanında, yapılacak yazılı sınavda başarılı olanlar Emniyet Amirliğine terfi ettirilirler.

Emniyet Amirleri asaleten; İlçe Emniyet Amiri, Bürolar Amiri, Birlik Amiri, Çevik Kuvvet Amiri, Ekipler Amiri, Tim Amiri, Büro Amiri, Trafik İstasyon Amiri, Öğretim Görevlisi veya Sınıflar Amiri olarak görev yaparlar. Şubeler veya İlçe Emniyet Müdürlüğünde müdür olmadığında bu gibi görevlere vekalet ederler.

e. Emniyet Müdürleri

ETK'nın 13. maddesi Emniyet Müdürlüğünü 5 rütbe halinde sınıflandırarak, her rütbenin meslek derecesi ile görev unvanlarını belirtmiştir.

- Dördüncü Sınıf Emniyet Müdürü: Emniyet Amirliği rütbesindeki bekleme süresini dolduran, sicil durumu elverişli Emniyet Amirleri 4. Sınıf Emniyet Müdürlüğüne terfi ettirilirler.

Dördüncü Sınıf Emniyet Müdürleri; Şube Müdürü, İlçe Emniyet Müdür Yardımcısı, Hukuk Müşaviri, Öğretim Görevlisi veya Şube Müdür Yardımcısı olarak görev yaparlar. Ayrıca vekaleten başka görevleri de yürütebilirler.

- Üçüncü Sınıf Emniyet Müdürü: 4. Sınıf Emniyet Müdürü rütbesinde ve beşinci meslek derecesinde en az 3 yılını doldurmuş olanlar; bir üst rütbe, meslek derecesi ve görev unvanlarında boş kadro bulunması halinde 3. Sınıf Emniyet Müdürlüğüne atanırlar.

Üçüncü Sınıf Emniyet Müdürleri; İlçe Emniyet Müdürü, Şube Müdürü, Moral Eğitim Merkezi Müdür Yardımcısı, Öğretim Görevlisi veya Hukuk Müşaviri olarak görev yaparlar.

- İkinci Sınıf Emniyet Müdürü: 3. Sınıf Emniyet Müdürü rütbesinde en az 3 yılını olumlu sicil alarak doldurmuş olanlar; bir üst rütbe, meslek derecesi ve görev unvanlarında boş kadro bulunması ve yapılacak yazılı sınavda başarılı olmaları halinde 2. Sınıf Emniyet Müdürlüğüne atanırlar.

İkinci Sınıf Emniyet Müdürleri; Öğretim Görevlisi, Kriminal Polis Laboratuvar Müdürü, İl Emniyet Müdür Yardımcısı, Polis Akademisi Bölüm Başkanı, Polis Müfettişi, Hukuk Müşaviri, Moral Eğitim Merkezi Müdürü, Polis Eğitim Merkezi Müdür Yardımcısı, Polis Koleji Müdür Yardımcısı, Polis Meslek Yüksek Okulu Müdür Yardımcısı,

Cumhurbaşkanlığı Koruma Müdür Yardımcısı, TBMM Müdür Yardımcısı, Başbakanlık Koruma Müdür Yardımcısı veya Daire Başkan Yardımcısı olarak görev yaparlar.

- Birinci Sınıf Emniyet Müdürü: İkinci Sınıf Emniyet Müdürü rütbesinde ve üçüncü meslek derecesinde en az üç yılını doldurmuş olanlar bir üst rütbe, meslek derecesi ve görev unvanlarında boş kadro bulunması halinde Birinci Sınıf ikinci meslek dereceli Emniyet Müdürlüğüne; ikinci meslek derecesinde en az üç yılını doldurmuş olanlar, birinci meslek derecesinde boş kadro bulunması halinde 1. meslek derecesinde bir görev ve atanırlar. Birinci Sınıf Emniyet Müdürlerinden 1. meslek derecesinde olanlar; Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, Polis Akademisi Başkanı, Emniyet Müdürü APK Uzmanı olarak görev yaparlar. İkinci meslek derecesinde olanlar, Daire Başkanı, Birinci Hukuk Müşaviri, İl Emniyet Müdürü, Polis Baş Müfettişi, Emniyet Müdürü APK Uzmanı, Polis Akademisi Başkan Yardımcısı, Güvenlik Bilimleri Fakültesi Dekan Yardımcısı, Polis Meslek Yüksek Okulu Müdürü, Polis Koleji Müdürü, Polis Eğitim Merkezi Müdürü, Cumhurbaşkanlığı Koruma Müdürü, TBMM Koruma Müdürü, Başbakanlık Koruma Müdürü veya Moral Eğitim Merkezi Müdürü olarak görev yaparlar.

Sınıf Üstü Emniyet Müdürü: Emniyet Genel Müdürlüğü rütbesidir. Meslek derecesi olarak derece üstüdür.

2.4. Türkiye’de Polislik Mesleğinin ve Türk Polis Teşkilatı’nın Tarihsel Değişim ve Gelişimi

2.4.1. Eski Türklerde Polis Teşkilatı

Kolluk hizmetlerinin tarihi devlet hizmetleri kadar eskidir. Çünkü insanlar hem toplum içinde düzeni sağlayacak bir otoriteye, hem de bu otoritenin devamlı ve güvenilir olmasına muhtaçtırlar. Aksi halde kargaşa içine düşecekler ve bu defa özgürlükleri ve hakları söz konusu bile olmayacaktır (Yıldızhan, 1985:11-12). Türklerde devlet geleneği, tarihin en eski devlet kurucularından olmaları nedeniyle binlerce yıl öncesine dayanmaktadır. Kolluk tarihimize ilgili olarak en eski yazılı belge ise Tonyukuk Kitabesidir. Türk tarihinde emniyet hizmetlerinin yürütülmesi ve bununla ilgili kişi ve kuruluşlara ilk defa VIII. Yüzyılda Oğuz Türklerinde, Timur Tüzükatı’nda ve ULUĞ Kanunu’nda emniyet hizmetlerine bakan subaşılar adıyla rastlanmaktadır. Bunlar bulundukları yerlerin askeri işlerinin yanında emniyet ve asayişle de meşgul olmuşlardır. Bilinen

en eski Subaşı, VIII. Asra ait Tonyukuk Kitabesinde ismi yazılı olan İnel Kağan'dır (Çuhalı, 2002:19)

Eski Türkler, kamu düzen ve güvenliğini ulusal savunma ile birlikte yürütmüşlerdir. Polislik hizmetleri, ilk zamanlarda askeri örgüt içinde oluşmuş ve tümüyle askeri özellikler göstermiştir (Alyot, 1947:11).

Eski Türklerde kamu düzen ve güvenliğine ilişkin olmak üzere, idare ve inzibat sistemine ait üç önemli kanun bulunmaktadır. Eski Türk kanunlarından bize kadar intikal etmiş üç tanesi meşhurdur: Bu üç kanun; Oğuz Han'ın Oğuz Türesi (Türe: tüzük, yasa, nizam), Cengiz Han'ın Uluğ Yasası ve Timur'un çıkardığı Tüzükat'tır (Alyot, 2008:12). Emniyet hizmetlerinin görülmesiyle ilgili bu kanunlarda; suçların önlenmesi, suçluların yakalanması ve cezalandırılması ile ilgili hükümler yer almıştır (Çufalı, 2002:20)

2.4.2. Osmanlı Döneminde Polis Teşkilatı

Osmanlı İmparatorluğu zamanındaki güvenlik teşkilat ve hizmetlerini 5 büyük devre ayırmak mümkündür (Alyot, 2008:31-32):

Birinci Devre: Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan İstanbul'un fethine kadar (1299-1453)

İkinci Devre: İstanbul'un fethinden Yeniçeri Ocağının lağvedilmiş bulunduğu Vaka-i Hayriye tarihine kadar (1453-1826)

Üçüncü Devre: 1826 senesinden Zabtiye Müşiriyetinin kurulduğu 1846 tarihine kadar

Dördüncü Devre: 1846 tarihinden Zabtiye nezaretinin lağvedildiği 1909 senesine kadar.

Beşinci Devre: 1909 senesinden bugüne kadar

1845 yılına kadar Başkent İstanbul'da ve taşra illerinde iç güvenlik hizmetlerinde önemli gelişmeler sağlanmasına rağmen hizmetlerin bir çok makam ve kişilere bağlı oluşunun getirdiği sorunlar devam etmiştir. Örgütlenme ve uygulamadaki bu karışıklığı gidermek için 10 Nisan 1845 tarihinde İstanbul'da ilk polis teşkilatı kurulmuş, bu örgütün görevleri yine aynı tarihte yayımlanan Polis Nizamnamesinde belirtilmiş ve bu durum **Tezkereyi Umumiye** adı altında bir yazı ile de yabancı elçiliklere bildirilmiştir (Alyot, 2008:75). 10 Nisan 1845 tarihinde yayınlanan ilk Polis Nizamnamesi Türk Em-

niyet Teşkilatının kuruluş günü olarak kabul edilmiştir. Polis teşkilatının kuruluş amacı bu nizamnamede belde güvenliğini sağlamak olarak belirtilmiştir (Gülmez, 1983:4).

Polis Nizamı, 17 maddeden ibarettir. Hem İstanbul'un, hem de illerin güvenlik işleri, **Zaptiye Müşiriyetince** yürütülmüştür. Zaptiye Müşiriyeti; gerek teftiş memurlarıyla ikinci defa olarak 1867 yılında kurulmaya girişilen polis örgütünün ve gerekse jandarma örgütünün bağlı olduğu tek yer olmuştur. Bu Tevhidi Zabıta Dönemi 1879 yılına kadar devam etmiştir. 1879 yılında Zaptiye Müşiriyeti kaldırılmış ve yerine görevi sadece polis işlerini içeren **Zaptiye Nezareti** kurulmuştur. Böylece polis ve jandarma ayrılmışlardır. Görülüyor ki 1879 senesinden itibaren Zaptiye Nezareti aşağı yukarı bugünkü Emniyet Genel Müdürlüğü'nün Jandarma Dairesi ise bugünkü Jandarma Genel Komutanlığı'nın vazife ve yetkileriyle görevlendirilmiştir (Alyot, 2008:75-77).

Gerçek anlamda, Polis Teşkilatının tertip ve teşkilini, zat işlerini, vazife ve yetkilerini tayin ve tespit eden kapsamlı bir metin 19 Nisan 1907 tarihinde, Polis Nizamnamesi olarak yayımlanmıştır. Kapsamlı olan bu Nizamname 167 maddeden oluşmuştur. Bu nizamnameye göre polisin görevleri; önleyici zabıta hizmetleri, siyasi zabıta hizmetleri ve adli zabıta hizmetleri olarak ifade edilmiştir. Polis Teşkilatının her türlü ihtiyacını karşılaması ve yabancı etkiler altında kalınmadan hazırlanması yönüyle alanında ilk Nizamnamedir. Bir başka özelliği de uzun süre başarı ile uygulanmış olmasıdır (Çufalı, 2002:24).

Bu Nizamnameye göre polisin bu esas vazifesi üç kısma ayrılmaktadır (Alyot, 2008:193):

1. Zabıta-i İdare veya Önleyici Zabıta Vazifesi
2. Zabıta-ğî Mülkiye veya Siyasi Zabıta Vazifesi
3. Zabıta-i Adliye veya Adli Zabıta Vazifesi

1908 yılında İkinci Meşrutiyetin ilanı üzerine Fransız ve Alman Polis Teşkilatları esas alınarak Polis Teşkilatının yeniden kurulması kararlaştırılmış ve 22 Temmuz 1909 yılında çıkarılan “İstanbul Vilayeti ve Emniyeti Umumiye Müdüriyeti Teşkilatına Dair Kanun” ile 31 Mart olayından sonra artık yaşaması imkansız olan Zaptiye Nezareti kaldırılarak, yerine Dahiliye Nezaretine bağlı ve memleket genelinde görevli Emniyeti Umumiye Müdürlüğü ve İstanbul Vilayetine bağlı bir Polis Müdüriyeti kurulmuştur (Alyot, 1947:489).

2.4.3. Cumhuriyet Dönemi Polis Teşkilatı

29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet ilan edilmiş ve yeni Türkiye Cumhuriyeti henüz teşkilat yapısını tam olarak kuramamış, güçsüz bir polis teşkilatı devralmıştır. Henüz teşkilat kanunu yoktur. Hizmetler, 1907 ve 1913 tarihli Polis Nizamnamesine göre yürütülmektedir. 14 Mayıs 1930 tarihinde Emniyeti Umumiye Müdürlüğü olan ismi, Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir (Sönmez, 2002:46).

Cumhuriyet döneminde Emniyet Teşkilatının hukuki alt yapısı 4 Haziran 1937 tarihinde çıkarılan ve bugün de halen yürürlükte bulunan 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'na dayanmaktadır.

Aydın'a (1996:53) göre, taşra teşkilatında görülen başlıca değişikliklere veya kurulan yeni birimlere örnek olarak şunlar sayılabilir (Sönmez, 2002:48):

1. Motosikletli asayiş ekibi olarak "Yunuslar"
2. Motosikletli trafik ekibi olarak "Şahinler"
3. Otoyol Polisi
4. Okul Polisi
5. Deniz Polisi
6. Su Altı Polisi (Balık adam)
7. Turizm Polisi
8. Atlı Polis
9. Değişen şartlara göre taşra teşkilatını oluşturan birimlere bağlı olarak kurulan yeni şube müdürlükleri.
10. Polis Merkezi Birimleri
11. Toplum Destekli Polis Birimleri

2.5. Polislerin Polislik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktör Olarak Polis Kültürü ve/veya Polis Alt Kültürü ile Polisin Meslekî Sosyalleşmesi

Sosyolojide sıkça ele alınan bir kavram olan kültür Collins'e (1990:345) göre, 'herhangi bir toplumun ürettiği ve paylaştığı ve o toplumun kendine has düşünce, gelenek ve sanattır (Akt. Cerrah, 2000:193). Güvenç'e göre (1979:97) kültür, doğanın yarattıklarına karşın insanoğlunun yarattığı her şeydir. Yani maddi ve manevi değerler olarak

tanımlanabilir. Bu açıdan bakıldığında polis kültürü, polisler ve polislik mesleği tarafından üretilmiş, oluşturulmuş, uygulanmakta olan ve polislik mesleğine özgü ve geneli yansıtan her türlü maddi ve manevi değerdir denebilir (Çağlar, 2001:128).

Butler ve Cochrane (1977) ile Colman ve Gorman'ın (1982) polisler üzerinde yaptığı çalışmalar, polislerin kendilerini, bazı yönlerden, toplumun geri kalan kısmından farklı gördüklerini ortaya koymuştur (Akt. Çağlar, 2001). Türk polis kültürü de genel hatları ve sahip olduğu değerler açısından değerlendirildiğinde şu özelliklerin olduğu tespit edilmiştir: Muhafazakar (tutucu) olma, önyargılı olma, Erkeklik imgesi, otoriter ve sert olmak gerekliliğine inanma, polislik mesleğini yeterince bilmeme ve mesleği suçlular ile mücadele olarak sınırlama, birbirini kollama.

Mesleği, polisin örgüt iklimi ve kültürüdür. Bir örgütün kültürü denildiğinde, halkın gözünde onu başkalarından ayıran veya ayırıcı olan özellikleri ve nitelikleri anlaşılır. Bilindiği üzere, kişiler gibi meslek örgütlerinin de kendine göre bir örgüt iklimi ve kültürü vardır. Örgütsel iklim, iç ve dış çekişmeleri, örgütün sahip olduğu insan türlerini, fiziksel düzeni iletişim yöntemini ve sistem içinde otoritenin kullanım şeklini yansıtır. Örgüt kültürü, örgüt ikliminin şartlarını ortaya koyar. Her örgüt, kendi tabuları, gelenekleri ve görenekleri ile kendi kültür ve iklimini belirlemektedir (Varol, 1993:205).

Polislere 'sizce polis ne yapar?' sorusu yöneltildiğinde, en çok verilen yanıtın 'suçluları yakalar' olması, polisin temel hedefini bireysel bazda bu şekilde belirlemesi, mesleğini giderek bu alana hapsedmekte ve polisliğin hizmet boyutunu zamanla göz ardı ederek, devre dışı bırakmaktadır (Çağlar, 2001:134).

Güvenlik hizmeti sunumunda polislik uygulamalarını temelden etkileyen bir unsur, görevin tanımlanmasıdır. Cerrah'a göre, (2000a:5) polislik önceleri güç olarak tanımlanırken, günümüzde hizmet olarak tanımlanmaktadır. Görevin güç ya da hizmet olarak tanımlanması, polislik uygulamalarını temelden etkileyen bir unsurdur. Polis, yaptığı görevi güç olarak gördüğünde, ezici, baskıcı yönünü öne çıkartabilecek iken, hizmet sektörü olarak gördüğünde ise, yurttaşı daha çok anlayabilme ve kendisini anlatabilme adına anlayışlı olma ve hizmet sunma yönlerini öne çıkartacaktır. Demokratik toplumlarda polislik mesleğinin, kamu otoritesini temsilen halka hizmet veren bir birim olduğu ifade edilir (Bal ve Beren, 2003:80).

Toplumda egemen olan kültüre ait değerleri, o toplumu oluşturan bireylerin büyük çoğunluğu paylaşmaktadır. Ancak, toplum içerisinde mevcut olan bazı alt grupların da kendi geliştirmiş oldukları alt kültürleri ve bu alt kültüre bağlı olarak ortaya koydukları bazı değerleri bulunabilmektedir. Yani, toplumu meydana getiren fertlerin birçoğu tarafından üretilen ve paylaşılan egemen kültürün yanı sıra aynı toplum içerisinde yaşayan ve toplumun bir parçası olan alt grupların kendi içerisinde oluşan alt kültürleri de bulunabilmektedir. Bu alt kültür ve buna bağlı olarak gelişen değer yargıları, toplumun diğer kesimleri tarafından pek bilinmemekle ve paylaşılmamakla beraber, cemaatleşmeler, din ve ırk farklılıkları, siyasi ve bölgesel yapılanmalar ise bunların oluşumlarına kaynaklık edebilmektedir. Aynı zamanda bu alt grupların üyeleri toplumda cereyan eden olaylara kendi geliştirmiş oldukları alt kültürün verdiği bakış açısıyla bakmaktadırlar. Her meslek açısından alt kültür oluşumundan bahsetmek mümkün olmakla beraber, özellikle polis ve asker gibi meslek grupları açısından daha belirgin olarak gözlemlenmektedir. Alt kültürün oluşumu, eğitimi ve görevini hatta bazı meslek mensupları açısından görev harici yaşamlarını sivil toplumdan kısmen uzak bir ortamda geçiren üniformalı meslek gruplarında daha kolay olmaktadır. Polislik mesleğinin kendi içerisindeki sosyalleşme sürecinin doğal bir sonucu olarak meydana gelen alt kültürün varlığını kabul ederek bu alt kültürün meslek mensupları üzerine yapması muhtemel negatif etkilerini azaltmak ve kontrol etmek gerekmektedir. Çünkü bu alt kültür vardır ve bunu inkâr etmek mümkün değildir. Çağdaş bir güvenlik teşkilatının mensupları, olaylara kendi alt kültürünün değer yargıları ile değil ülkesinin kanunları ve hatta global açıdan bakmalıdır. Aksine kendi mesleğinin değer yargılarının dar kalıpları arasında boğulmuş bir güvenlik teşkilatının çağdaş olması mümkün değildir. Polis alt kültürünün etkisindeki bazı yanlış uygulamalar mesleğin vazgeçilmez gerekleri gibi yeni meslek mensuplarına da dikte edilmektedir (Cerrah, 2000b:191-192).

Çağdaş sosyoloji, mesleklerin insanların kişilikleri üzerinde etkili olduğunu söylemektedir. Öte yandan kişilik ihtiyaçlarının meslek seçiminde etkili olduğu da iddia edilmektedir (Akıncı, 1997:828). Poliste, zaman içerisinde kendisine has bir tepki gösterme ve kavrama şekli ortaya koymaktadır. Bütün polisler aynı sosyal sınıftan gelmedikleri gibi, doğuştan da aynı benzer kişilik özelliklerine sahip değildir. Bunun yanında mesleğin kendisi bazı tutum ve özellikleri telkin edici bir sosyalleştiricidir. Polislik rolünün gerekleri ve özellikleri, polisin bakış açısını şekillendirmektedir. Yani, bir meslek

grubu olarak polisin bazı ortak özellikleri bulunmaktadır. Polis alt kültürü olarak adlandırılan bu ortak özellikler, polisin diliyle, değerleriyle ve davranış kurallarıyla belirlenen oldukça geniş bir kültürdür. Polis, kendi dünyası ve toplumun geri kalanları arasında biz ve onlar şeklinde sınırlar çizme eğilimindedir denilebilir. Bunun sonucu olarak da polis kendi dışındakilerle olan ilişkilerinde daha ihtiyatlı ve kapalı bir tutum göstermektedir. Öğretmenler ve işadamları gibi diğer meslek gruplarında gözlenmeyen bu dayanışmanın poliste bulunması, polisin içinde bulunduğu ortam ve bu ortamı meydana getiren tehlike, otorite ve etkinlik faktörlerinden kaynaklanmaktadır (Akıncı, 1997: 829). Cerrah polis alt kültürünü şekillendiren faktörleri iki ana başlık altında toplamaktadır. Ona göre, polis alt kültürünü meydana getiren birinci faktör, polis adaylarının gelmiş oldukları sosyo-ekonomik ve kültürel yapıdır. Çünkü, polis uygulamalarında, polisin içinde yaşadığı sosyo ekonomik ve kültürel yapının etkileri açıkça görülmektedir. İkinci faktör ise, mesleğe giren adaylarının okulda aldıkları eğitim süreciyle başlayan mesleki sosyalleşme sürecidir (Cerrah, 2000b:196).

Sosyalleşme, genel olarak toplumsal uyum gösterme, toplumsal uyum içinde bulunma sürecidir. Bu çerçevede meslekî sosyalleşme, bireyin iş, çalışma yaşamında mesleğine ait olan maddi ve manevi değerler ile işinin gerektirdiği biçimde davranmayı öğrenmesidir. Bütün bunları, öğrenmenin ötesine geçirip iş yaşamında uygulayan kişi mesleği açısından sosyalleşmiş demektir. Türk polisinde meslekî sosyalleşme sürecine bakıldığında, bu sürecin dört değişik biçimde gerçekleştiğini söylemek mümkündür: İlki, yatılı okul sisteminin doğal sonucu olarak ortaya çıkan ‘öğrencilik dönemindeki sosyalleşme’; ikincisi aynı ortamda çalışmak ve aynı işleri yapıyor olmanın sonucunda ortaya çıkan ‘iş yaşamındaki sosyalleşme’; üçüncüsü, iş saatleri dışında gerçekleşmesine rağmen yine de meslekî açıdan sosyalleşmeye katkı sağlayan ‘sosyal yaşam ve sosyalleşme’ ve dördüncüsü ise daha çok rütbeli kesimde bulunanların siyasilerle girilen ilişki sonucunda meydana gelen ‘siyasal ilişkiler ve sosyalleşme’dir (Çağlar, 2001:117). Cerrah’a (2000b:203) göre ise, meslek içi sosyalleşme ‘eğitim’ ve ‘çalışma ortamı’ olmak üzere iki süreçte gerçekleşir. Her iki süreçte de polis adaylarının daha önceden taşıdıkları kültürel değerler büyük bir oranda korunmaktadır. Bu süreç içerisinde polis adaylarının sahip oldukları kültürel değerlerin ve olaylara bakış açılarının geliştirilmesinden daha çok, var olan değer yargıları meslekî bir içerik kazanarak daha da yoğunlaşmaktadır.

Polislerin meslekî açıdan sosyalleşme süreçleri aynı zamanda onların mesleğe ait kültür ve/veya alt kültürle tanışmalarını da beraberinde getirir. Polislerin meslekî açıdan sosyalleşme süreçleri ile polis kültürüne sahip olmaları genel olarak aynı anda gerçekleşir. Polislik mesleğinin kendi içinde gerçekleşen ‘sosyalleşme’ sürecinin doğal bir sonucu olarak oluşan polis kültürünü ve/veya polis alt kültürünü yok saymak mümkün olmadığı gibi, bunu yok etmeğe çalışmak da hem yanlış hem de mümkün değildir. Yapılması gereken şey, bu kültürün/alt kültürün varlığını kabul ederek bunun meslek mensupları üzerine yapabileceği muhtemel olumsuz etkileri azaltmak ve kontrol etmektir. Ayrıca bunun yanı sıra, sağlıklı bir meslek kültürü/alt kültürü ve görev anlayışı geliştirilmelidir (Cerrah, 2000b:191).

2.5.1. Polislerin Meslekî Sosyalleşmelerini ve Meslekî Kimliklerinin Oluşumunu Etkileyen Bir Faktör Olarak Polis Eğitimi

Polislerin meslekî sosyalleşmesinin en önemli basamağını polis eğitimleri oluşturmaktadır. Polislik mesleğine yönelik ilk kimlik oluşumu ve meslekî bilinç hizmet öncesi polis eğitim kurumlarında oluşmaktadır. Polis eğitim kurumlarında yeni bir çevreyle karşılaşan birey farklı kültürlerden gelen arkadaş grubuyla birlikte sosyal bir değişim yaşamaktadır. Bu değişimin bir devamı olarak hem meslekî hem de kültürel anlamda bir farklılaşma olmaktadır.

Polisin Eğitimini hizmet öncesi eğitim ve hizmet içi eğitim şeklinde ikiye ayırmak gerekmektedir. Günümüzde hizmet öncesi Polis Eğitim Kurumları olarak, Polis Koleji (lise düzeyinde eğitim yapar), Polis Akademisi Başkanlığı ve buna bağlı Güvenlik Bilimleri Fakültesi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Polis Meslek Yüksekokulları(PMYO) ile Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığına bağlı Polis Eğitim Merkezleri ve Polis Meslek Eğitim Merkezleri(POMEM) bulunmaktadır.

2.5.1.1. Polis Koleji Müdürlüğü

Polis Koleji Müdürlüğü, Emniyet Teşkilatına orta ve üst kademedede amir yetiştiren Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Fakültesinin veya Emniyet Teşkilatının ihtiyaç duyduğu branşlarda Fakülte ve Yüksek Okulların öğrenci kaynağını sağlamak amacıyla kurulmuş, Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı parasız yatılı, resmi üniformalı, lise dengi bir eğitim-öğretim kurumudur. Polis Koleji, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 19. Maddesine 4199 sayı ile ilave edilen bir fıkra gereğince 15.06.1938

tarihinde açılmıştır. Kısaca, Polis Koleji polis amiri yetiştiren Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Fakültesine öğrenci yetiştiren lise dengi bir okuldur(<http://www.poliskoleji.k12.tr>).

2.5.1.2. Polis Akademisi Başkanlığı

Polis Akademisi Başkanlığı, 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunun 18. Maddesi gereğince orta ve üst kademe yöneticilerini yetiştirmek üzere Polis Enstitüsü adı altında bir yıllık meslek içi Yüksek Okul olarak 06 Kasım 1937 yılında kurulmuştur. Polis Enstitüsü'ndeki Eğitim Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Kararlarıyla 1940 yılında iki yıllık, 1962 yılında üç yıllık yüksek okullar içerisine alınmış olup 1980 yılından itibaren öğretim süresi 4 yıla çıkarılmıştır. Anayasamızın 132. Maddesi ve Yükseköğretim Kanununun 2. Maddesi gereğince, ayrı bir kanuni yapıya kavuşturulmuş ve 06 Aralık 1984 tarihinde 3087 Sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu ile Polis Akademisi adını alıp 4 yıllık lisans düzeyinde eğitim-öğretim veren bir Yükseköğretim kurumu haline getirilmiştir. Emniyet Teşkilatı'nın ihtiyaç duyduğu diğer branşlardaki personel ihtiyacını karşılamak amacıyla, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu kapsamında 1989 yılında değişiklik yapılarak 1991 yılından itibaren Fakülte Yüksek Okullar (FYO) adı altında öğrenci alınmaya başlanmış ve bu hizmetlerin yürütülmesi için Polis Akademisi görevlendirilmiştir. Polis Akademisi; 25 Nisan 2001 tarih ve 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu ile, Polis Üniversitesi anlayışıyla yeniden yapılandırılmış olup, bünyesinde eğitim hizmeti veren Güvenlik Bilimleri Fakültesi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 23 Polis Meslek Yüksek Okulu ve FYO (Fakülte ve Yüksek Okullar) bölümü ile üniversite statüsüne kavuşturulmuştur (<http://www.pa.edu.tr>). Polis Akademisi, 2001 yılına kadar 4 yıllık eğitimle Emniyet Teşkilatına amir yetiştiren ve mezun olan öğrencileri Komiser Yardımcısı olarak atanan bir okulken, günümüzde bu görevini Polis Akademisi Başkanlığı üst çatısı altında kurulan Güvenlik bilimleri Fakültesine devretmiştir.

2.5.1.2.1. Güvenlik Bilimleri Fakültesi

Güvenlik bilimleri Fakültesi, Polis Akademisi Başkanlığına bağlı Emniyet Teşkilatına amir ihtiyacını karşılamak üzere öğrenci yetiştiren bir okul olup, öğrenci kaynakları, Polis Koleji mezunları, ihtiyaç halinde, genel lise, erkek teknik öğretim, kız teknik öğretim ve ticaret ve turizm öğretimine bağlı okul mezunları, ilgili devletlerle yapılacak ikili anlaşmalara bağlı olarak en az lise ve dengi okul mezunu yabancı uyruklu öğrenci-

lerdir (PA GBF EÖY Md.5). Fakültede, Polis Koleji, genel lise, erkek teknik öğretim, kız teknik öğretim ve ticaret ve turizm öğretimine bağlı okul mezunları için lisans, Yabancı uyruklu öğrenciler için hazırlık ve lisans eğitimi yapılmaktadır.

2.5.1.2.2. Güvenlik Bilimleri Enstitüsü

Güvenlik Bilimleri Enstitüsü 09.05.2001 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Polis Yüksek Öğretim Kanununa göre kurulmuştur (PYÖK Md.1). Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Polis Akademisi Başkanlığı'nın Fakülte ve Yüksek Okulları'ndaki öğretim üyesi ihtiyacını karşılamak ve bunun yanında Güvenlik Bilimleri alanında uzman personel yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bunun yanında, ilgili bilim dallarında lisansüstü eğitim öğretim yapmak, Emniyet Teşkilatı için öğretim elemanı yetiştirmek, bilimsel araştırma, inceleme ve yayın faaliyetlerinde bulunmak, akademik danışmanlık hizmetleri yapmak, bilimsel toplantı, sempozyum, konferans, seminer, Güvenlik personeline, ihtiyaç duyduğu alanlarda uzmanlık ve yönetim nosyonu kazandırmak amacı ile eğitim-öğretim vermek, kurs ve sertifika programları düzenlemek gibi faaliyetler Enstitü'nün ana faaliyet alanları arasında bulunmaktadır. Güvenlik Bilimleri Enstitüsü'nün öğrenci kaynakları esas olarak Polis Akademisi ve Polis Akademisi tarafından Emniyet Genel Müdürlüğü adına diğer üniversitelerde okutulan Fakülte Yüksek Okul (FYO) mezunlarıdır. Ayrıca Harp Okulları, Hukuk, Siyasal Bilgiler, İktisadi ve İdari Bilimler, Fen Edebiyat Fakültelerinin Sosyoloji ve Psikoloji Bölümü, Eğitim Bilimleri Fakültesi, İletişim Fakültesi, Felsefe ve Tarih bölümü mezunu olan öğrenciler de yüksek lisans eğitime başvurabilmektedir.

Halen Enstitüde; Suç Araştırmaları, Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi, Uluslararası Polislik Çalışmaları ve Ceza Adaleti Yönetimi Programları bulunmaktadır (<http://www.pa.edu.tr>).

2.5.1.2.3. Polis Meslek Yüksek Okulları

Polis Meslek Yüksek Okulları, 09.05.2001 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Polis Yüksek Öğretim Kanununa göre kurulmuştur. Bu kanuna göre Polis Akademisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Polis Meslek Yüksekokullarına; genel lise, erkek teknik öğretim, kız teknik öğretim, ticaret ve turizm öğretimine bağlı okul mezunları sınavla alınmaktadır (PMYO GY Md.5). Bu okullar 2001 yılından önce Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığına bağlı, askerliğini yapmış lise

mezunları arasından öğrenci alan 9 aylık kurs niteliğinde okullardır. 2001 yılı itibariyle Polis Akademisi Başkanlığına bağlı 2 yıllık ön lisans düzeyinde eğitim-öğretim yapan Meslek Yüksek Okulları haline getiren bu okullar vasıtasıyla polis memurlarının eğitimi de yüksek öğretim kapsamına alınmıştır.

Buraya kadar bahsi geçen polis eğitim kurumlarından Polis Koleji doğrudan Emniyet genel Müdürlüğüne, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Fakültesi ile Polis Meslek Yüksek Okulları ise Polis Akademisi Başkanlığına bağlıdır.

2.5.1.3. Polis Meslek Eğitim Merkezleri (POMEM)

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2000 yılında ülkemizin nüfusu 67 milyon 800 bin iken, bu sayının 72 milyon 974 bine çıktığı tahmin edilmektedir. Kent ve kırsal nüfus değişim eğilimi, kentlere akış yönündedir. 2000 yılında polis bölgesindeki nüfus yaklaşık 43 milyon 500 bin iken, bugün yüzde 13.8 artarak 49 milyon 541 bin 316'ya çıkmıştır. Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde ortalama 250 kişiye 1 polis düşmekte iken, ülkemizde *3 Ekim 2006 tarihi itibariyle polis sayısı 165 bin 137* olup, 1 polis 300 kişiye hizmet vermektedir. Avrupa Birliği standartlarına göre bu sayı yetersizdir (<http://www.internethaber.com> 2006). Emniyet Teşkilatına polis memuru yetiştiren Polis Meslek Yüksek Okullarının Teşkilatın memur ihtiyacını karşılamada yetersiz kalması ve toplumda artan kapkaç, hırsızlık, gasp gibi suçlar sebebiyle polis memuru açığını bir an önce kapatmak amacıyla 2005 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığına bağlı sadece 4 yıllık Yüksek Öğrenim görmüş lisans mezunlarını alan (POMEM GY Md.8), ve öğrencilerine altı (6) aydan az olmamak üzere mesleki eğitim veren Emniyet Teşkilatına Polis Meslek Yüksek Okulları ile birlikte Polis Memuru yetiştiren Polis Meslek Eğitim Merkezleri Kurulmuştur (POMEM EÖY Md.6). Halen İstanbul Arnavutköy, İzmir Bornova, Eskişehir, Çankırı, Merzifon, Aydın ve Bilecik Polis Meslek Eğitim Merkezi Müdürlüğü olmak üzere 7 okulda polis meslek eğitimi verilmektedir (<http://www.egm.gov.tr>). Kısacası hem Polis Akademisi Başkanlığına bağlı Polis Meslek Yüksek Okulları 2 yıllık ön lisans eğitimi sonrası polis memuru yetiştirmekte hem de Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığına bağlı Polis Meslek Eğitim Merkezleri 4 yıllık lisans mezunlarına en az 6 (altı) aylık kurs vermek suretiyle polis memuru yetiştirmektedir.

2.5.1.4. Polis Eğitim Merkezleri

Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığına bağlı diğer bir eğitim kurumu ise Polis Eğitim Merkezleridir. Emniyet Teşkilatının orta kademe amir ihtiyacını karşılamak üzere, Türk Polis Teşkilatı içerisinde belirli süre hizmet yapmış, istenilen şartları taşıyan ve açılan yazılı sınavı kazanan polis memurlarını en az 6 (altı) aylık bir hizmet içi eğitim sonrası Komiser Yardımcısı rütbesinde amir sınıfı personel olarak yetiştiren eğitim merkezleridir.

2.5.2. Polis Kültürünün ve/veya Polis Alt Kültürünün Temel Özellikleri

Toplumun ve/veya örgütlerin büyük çoğunluğu tarafından üretilen ve paylaşılan egemen kültürün yanı sıra onun bir parçası olan grupların ve mesleklerin kendi içlerinde oluşan ve kendilerine has bir kültürleri/alt kültürleri söz konusudur. Polis kültürünü/alt kültürünü şekillendiren faktörler iki ana başlıkta toplanabilir: Bunlardan birincisi, polis adaylarının gelmiş olduğu sosyo-ekonomik ve kültürel yapıdır. İkinci faktör olarak mesleğe giren adayların polis eğitim kurumlarında aldıkları eğitim ile başlayan ‘meslek içi sosyalleşme’ süreci görev yaşamı boyunca devam etmektedir. Polis kültürünün/alt kültürünün özellikleri de iki farklı kategoride ele alınabilir: Birinci kategoriye, muhafazakarlık, şüphecilik, sivilleri potansiyel suçlu görme, biz onlar ayırımı ve toplumdan uzaklaşma-meslek içi dayanışma oluşturmakta ve bu özellikler birçok farklı ülkede polis alt kültürü alanında yapılan araştırmalar neticesinde ortak olduğu tespit edilen özelliklerdir. İkinci kategori özellikler ise ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Çünkü, bu özelliklerle kaynaklık eden kültürel değerler ülkeden ülkeye değişmektedir. Akıncı ise polis alt kültür özellikleri olarak dayanışma, gizlilik, soyutlanma duygusu, tutuculuk, şüphecilik ve hileyi ele almaktadır (Cerrah, 2000b:207).

Türk polis alt kültürünün oluşumunda polis adaylarının gelmiş oldukları sosyo - ekonomik tabanın izleri ve etkileri görülmektedir. Mesleğe yapılan başvuruların büyük çoğunluğu işçi, memur ve çiftçi gibi ailelerden gelmekte ve doğal olarak beraberlerinde bu sınıfların değer yargılarını polis teşkilatına taşımaktadırlar (Cerrah, 2000b:196).

2001 yılında Polis Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin sosyo-kültürel durumları üzerine yapılan anket Türk polis alt kültürü adına önemli veriler sunmaktadır. Anket sonuçlarına göre (Polis Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel Durumu, 2001:19) adayların % 93’ne yakın bir bölümü 21 yaşın üzerindedir. 18 – 21 yaş arasında

başvuranlar üzere % 7'lik bir bölümü temsil etmektedir. Bu durum adayın içinden geldiği sosyo-ekonomik ve kültürel yapının kendisinde derin etkiler bırakmasına ve bu etkileri daha sonraki meslek hayatında da korumasına neden olmaktadır.

Kentleşme alanında yapılan çalışmalar baba-anne meslekleri ve eğitiminin sosyal sınıf farklılıkları üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Bir araştırmada polis adaylarının anne-babalarının eğitimleri ile ilgili olarak elde edilen verilen incelendiğinde babaların eğitime oranla annelerinin eğitiminin düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Gelir düzeyi ve yaşanılan konutta alt kültürü etkileyen etmenlerdendir. Ailenin gelir seviyesi ile ilgili sorulara verilen cevaplardan adaylar kendilerini, çoğunlukla orta veya alt gelir seviyesinden olarak tanımlamaktadır. Adayların % 61'lik gibi bir çoğunluğu köy, kasaba ve ilçe gibi nüfusu fazla olmayan yerleşim birimlerinden geldikleri belirtilmektedir. Bu veriler kırsal kesimden polislik mesleğine olan talebin büyük yerleşim merkezlerine oranla oldukça yüksek olduğu sonucu göstermektedir.

Polisin alt kültürünü etkileyen en önemli etkenlerden birisi de eğitim düzeyleridir. Adayların tamamına yakını çeşitli sebeplerden dolayı üniversiteyi kazanamamış veya kazanma olasılığı bulunmadığını düşünmektedirler. Bununla birlikte adaylarda üniversite eğitimi almaya bir ilginin varlığı görülmektedir. Açık öğretimde 2 veya 4 yıllık bir fakültede üniversite eğitimi almak isteyenlerin yüzdesi % 88,6'ya ulaşmaktadır (Cerrah, 2000b:196).

2.5.2.1. Halktan Uzaklaşma ve Meslekî Yardımlaşma ve Dayanışma

Polislerin kendi arasındaki dayanışma derecesinin yüksek olması, bilhassa otorite ve tehlike faktörlerinin var olması ile polislik mesleğinin gerçeklerinden kaynaklanmaktadır. Polis otoritesinin azaldığı anda, dayanışmanın öneminin fazlaştığı görülmektedir. Mesleğin özelliği dolayısıyla polislik tehlikeli bir meslektir. Bu sebeple ise, kayıtsız şartsız bir destekleme ve sadakat bunun bir sonucudur. Yani, tehlike anında ne olursa olsun yardım etmek ilkesi mesleğin ayrılmaz bir parçasıdır. Polis kültüründe dayanışma, tehlike karşısında yan yana olmak anlamına gelmektedir (Akıncı, 1997:830). Bu dayanışma, polisin grup çalışmasına ve karşılıklı güvene verdikleri büyük değerden kaynaklanmakta olup, tehlikenin bulunmadığı zamanlarda da devam etmektedir. Dayanışma, polislik mesleğinde yararlı ve vazgeçilmez olduğu kadar bazen disiplin ve denetimi olumsuz etkilemesi dolayısıyla sakıncalıdır. Yani dayanışma, polisin hukuka aykırı delil

toplaması, efrada kötü muamelede bulunması gibi suç işlediği zamanlarda, polis aleyhine delil bulmayı imkansız hale getirmesi sebebiyle sakıncalı sonuçlarda doğurmaktadır (Akıncı, 1997:831).

Diğer mesleklerdeki arkadaşlıklardan farklı olarak, güvenlik hizmeti sunan mesleklerdeki arkadaşlıklar, farklı bir boyutta kardeşlik şekline dönüşmektedir. Bu tür meslek mensupları kendi meslektaşlarını kaderdaş hatta kardeş olarak görmektedir. İleri aşamalarda ise, başlangıçta ekip arkadaşlığı şeklinde ortaya çıkan arkadaşlık, dostluk ve dayanışma daha sonraları çeteleşmeye dönüşme ihtimalinin olması sadece bizim ülkemizde değil, dünyanın birçok ülkesinde görülmektedir. Polisi, birbirine sağlam bir şekilde bağlanma, sahip çıkma ve korumaya iten meslek içi dayanışma, aynı zamanda polisi toplumun diğer kesimlerinden kopma derecesine getirecek boyuttadır. Bu tür bir dayanışmanın sonucu olarak, polisin polisten başka dostu olmadığı ve herkesin polise düşman olduğu gibi bir düşünce meslek mensuplarında ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı da, madem herkes polise düşmandır ve her fırsatta polis yıpratılmakta ve ezilmektedir, o halde poliste kendi meslek mensuplarına sahip çıkmalıdır. Yine, ortaya çıkan diğer bir düşünceye göre de polisin hatalarının kapatılmasında kamu yararı vardır. Çünkü, hata ve aksaklıkların kamuoyuna duyurulması polise dolayısıyla devlete olan güveni sarsacaktır (Cerrah, 2000b:213).

2.5.2.2. Gizlilik ve Ketumluk

Dayanışma gibi gizlilikte dış dünyaya karşı ortak bir cephe oluşturmaktadır. Gizlilik aynı zamanda grup üyeleri arasında bulunan güven dayanışma ve sadakatin bir parçasıdır. Polisler arasındaki güvene dayanan ilişkiler beraberinde kapsamlı bir sır tutmayı da gerektirmektedir. Polis kendi dışındakilere karşı bir dayanışma içinde ise de, şube ve bireyler arasındaki ilişkilerde bu dayanışma görünmeyebilir. Yani, her polis kendi edindiği bilgiyi sır olarak saklamak ve böylece kendi etkinliğini kanıtlama istemektedir. Bu aslında etkinlik faktörünün polis alt kültürüne olan bir yansımasıdır. Bahsi geçen bu gizliliğin hukuk normları ile de desteklendiği görülmektedir. Göreve ilişkin sırların açıklanması, amirin emri olmaksızın gizli bilgi ve belgelerin kopya edilmesi gibi konular ağır disiplin cezası gerektiren fiiller arasındadır. Öte yandan, polislik mesleğinin olmazsa olmaz şartlarından olan gizlilik, bazı durumlarda insan haklarının korunması için, hukukun üstünlüğünün temini açısından

sınırlandırılabilir. Hazırlık soruşturmasında ifadesi alınırken zanlının avukat yardımından yararlanması gibi (Akıncı, 1997:831).

2.5.2.3. Dış Dünyaya Karşı Kendini Soyutlama Duygusu

Kardeşlik ve dayanışma duygusu polislik mesleği mensuplarını birbirine bağlamakla beraber, aynı zamanda polisi toplumun diğer bölümlerinden soyutlamaktadır. Otorite faktörünün bunda rolü bulunmaktadır. Polise karşı olan duyguların ana kaynağının bu olduğu da iddia edilmektedir. Mesela, trafikte otorite, trafik kurallarını koyanlar değil, insanların hareket serbestisine sınırlamalar koyan trafik polisleridir. Polise karşı bu görevinden dolayı zaman zaman duyulan husumet polisin toplumdan soyutlanmasına yol açmaktadır. Etkinliğini kanıtlamak için trafik polisinin ceza yazmaya yönelmesi, bunun ise onun sevimsiz bir kişi haline gelmesi örneğinde olduğu gibi, etkinlik faktörü de bazen soyutlanmaya yol açmaktadır. Soyutlanma, polisin kendi örgüt yapısından da kaynaklanabilmektedir. Polis, tarafsızlığını korumak ve taraf tuttuğuna dair iddialarla karşılaşmamak için, toplumun bazı bölümlerinden kendini soyutlamakta hatta bu kendisine telkin edilmektedir. Alkollü içki satan yer sahipleri, kumarcılar ve genel kadınlarla polisin ilişki kurması disiplin açısından yasaklanmıştır. Yine, çalışma saatlerinin farklılığı da polisin, toplumun diğer kesimleri ile ilişki kurmasını engellemektedir. Soyutlanmanın, polisin tarafsızlığını koruması ve görevini daha iyi yapması, profesyonelleşmeyi artırması, polisin kendisine karşı olan olumsuz duygu ve eylemlerden etkilenmemesi gibi olumlu yanları olduğu gibi, polisi halk desteğinden yoksun kılması, polisin toplumun diğer kesimleri ile bütünleşmesini önlemesi gibi olumsuz yanları da bulunmaktadır (Akıncı, 1997:832).

Violanti (1997) polisi mesleğe hazırlamada verilen hizmet öncesi eğitimin ve mesleğin icrası sırasındaki sahip olunan otoritenin, polisleri, kendilerini bir çeşit süper insan gibi görme şeklinde bir yanlış algılamaya düşürdüğünü ileri sürmektedir. Bu durumun, polisleri, toplumda hoş karşılanmayan, zora dayalı bir takım tutum ve davranışlara ittiği belirtilmektedir. Ayrıca, heyecan ve stresi yoğun olan bu mesleği uzun süre yapan polislerin, bu heyecana alıştıkları ve normal yaşam ortamına uyum gösteremeyerek kendilerini toplumdan soyutladıkları ve intiharlara kadar giden bir takım davranış bozuklukları gösterdikleri öne sürülmektedir (Özmen, 2000:686).

2.5.2.4. Tutuculuk ve Muhafazakârlık

Muhafazakar ve tutucu olma, değişime kapalı, mevcudu muhafaza etme hemen hemen dünyadaki tüm polis teşkilatlarının ortak bir özelliğidir. Türk polisi de diğer ülkelerde olduğu gibi daha çok toplumun muhafazakar değerlere sahip kesiminden gelmektedir (Cerrah, 2000b:202). Polis görevi gereği toplumdan soyutlanmış olması sebebi ile, toplumun benimsemiş olduğu değer sisteminden daha gelenekçi değer sistemini benimsemektedir. Bu ise polisi duygusal ve siyasal bakımdan tutucu kılmaktadır. Polis, görevlerinin tehlikeli olması nedeniyle şüphedir. Bu yüzden de statükoya bağlıdır. Polisin, belirli bazı normları uygulamakla görevli olması onun zamanla bu kuralları özümsemesine yol açmaktadır. Tehlike ortamı polisin şüpheli olmasına yol açmakta, bu şüphelik ise onun tutucu olmasına yol açmaktadır. Çünkü, polis alışılmışın dışındaki herşeyden şüphe eder. Olağan ve alışılmış olan ise statükodur (Akıncı, 1997:832).

Polis teşkilatı çalışanlarının tutucu olmasında polisin geldiği sosyo-ekonomik kökenin de rol oynadığı söylenebilir. Daha çok kırsal kesim ve küçük kent kökenlilerin başvurduğu bir meslek olan polisliği doğal olarak toplumun genelinden daha katı ve tutucu bir yapıdan gelen insanlar tercih etmiş olmaktadır (Çağlar, 2001:129).

Bilimde, kişilikte ve siyasal anlamda muhafazakârlığı ele almak mümkün olduğu gibi, bunlar arasında geçişte mümkündür. Bir insan kişilik olarak muhafazakâr ise aynı kişinin siyasi olarak ta muhafazakâr olacağı anlamı ortaya çıkmaz. Ancak güvenlik hizmetlerinde görev yapan meslek mensuplarında mesleki bir muhafazakârlık görülmektedir. Aslında dünyanın birçok ülkesinde polis teşkilatlarına tutucu ve muhafazakâr olma suçlaması yapılmaktadır. Türkiye’de ise güvenlik mensuplarına genel itibariyle siyasi anlamda muhafazakâr ve sağ görüşlü olma dolayısıyla bilhassa toplumsal olaylarda sağ görüşlü insanlara toleranslı davranma suçlamaları yapılmaktadır. Polislik mesleği, devleti koruma, devletin bekâsı için suç ve suçlulukla mücadele etme gibi sürekli statükocu olmayı gerektiren bir hizmet alanıdır. Bu sebepten bu mesleğin mensupları mesleğe girmeden önce veya girdikten sonra farklı siyasi görüşlere mensup olsalar bile bir ölçüde muhafazakârdır. Bu özellik meslek mensuplarının tamamına yakınında bulunan ortak bir özelliktir denilebilir. Dünyanın hemen her ülkesinde polislik mesleği ka-

rakter ve siyasi görüş açısından muhafazakâr insanları çekmektedir (Reiner 1985: aktaran, Cerrah, 2000b:207).

Polislik mesleğinin toplumda henüz çok cazip bir meslek haline getirilememiş olması dolayısıyla ekonomik ve sosyo kültürel seviyesi yüksek olanların bu mesleğe rağbet etmemesi ise ayrı bir noktadır. Kısacası polislik mesleğinin doğası meslek mensuplarını biraz daha muhafazakârlaştırmaktadır. Bu ise, sağlıklı güvenlik hizmeti sunulması açısından olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. İdeal olan ise sadece polis teşkilatı değil, toplumun bütün kurumlarının toplumu oluşturan mozaïği yansıtmasıdır (Cerrah, 2000b:209).

2.5.2.5. Septizm (Şüphencilik) Duygusu

Polis septik (şüpheci) olmalıdır ifadesine polisli uygulamalarında sıkça rastlanmaktadır. Bunun nedeni, polisin bir olayı aydınatabilmesi için etrafa şüpheci gözlerle bakabilmesi, alternatif düşünebilmesi, olaylara farklı açılardan yaklaşabilmesidir. Polislik mesleğinde makul şüphe belirleyici bir role sahiptir. Hukuk sistemimizde de makul şüphe kavramına vurgu yapılması şüpheyi ve şüphencilîği mesleğin gerçekleştirilmesinde gerekli bir şart olarak öngörmüştür (Bal ve Beren, 2003:88). Köklü bir siyasal ve duygusal tutuculuğun belirtisi olan şüphencilik, kendilerini ve örgütlerini koruyabilmek için polislerde, mesleki şüphencilik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu ise polislik mesleğinde tehlike faktörünün bir sonucudur. İyi bir polis her zaman alışılmamışa dikkat etmektedir ve çok şüphelidir. İnsanlara göre olağan olan polise göre şüpheli olabilmekte, görev içi olsun görev dışı olsun, hiçbir ilişki polis için güvenli olmayabilmekte ve şüphe uyandırıcı nitelikte olabilmektedir (Akıncı, 1997:833).

Şüphencilik güvenlik hizmetlerinin gereklilikleri arasında görülebilir. Ancak davranışların sadece bu duygu ile yönlendirilmesi hatalı sonuçlar meydana getirebilir. Aslında, şüphencilik de polis kültürünün diğer bazı özelliklerinde olduğu gibi kaynağını sadece mesleğinin doğasından almamaktadır. Başka bir ifade ile halkın beklentileri önemli rol oynamaktadır. Çünkü, insanlar, polisin bir bakışta şüphelileri ve potansiyel zanlıları yakalamasını bekler. Güvenlik mensupları da böyle bir beklentiye cevap vermek üzere ekstra gayret gösterir ancak bu arada bolca da hata yapar. Öte yandan polisten bu tür beklentisi olanların kendileri benzer bir şüphencilîğe maruz kaldıklarında bu durumdan pek hoşlanmazlar. Sadece basit şüphe ile başlatılan ancak makul bir gerekçeye dayan-

mayan uygulamalar sonraları iddiaları kuvvetlendirmek amacıyla delil üretmek (evidence fabricating) basit şüpheyi ispat etme yolunu açmaktadır. Kamuoyunda Birmingham Six ve Guilford Four olarak bilinen İngiltere’de yaşanan bir olayda, Birmingham şehrinde 1978 yılında 12 kişinin ölümüyle gerçekleşen olayda İrlanda asıllı 4 kişi tutuklanmış (Reiner 1985: aktaran, Cerrah 2000) ve bahsi geçen kişiler 17 yıl hapiste yattıktan sonra haklarında yeterli delil olmamasına rağmen İngiliz polisinin sadece basit şüphe ile bu kişiler hakkında delil üretmek suretiyle mahkemeyi yanılttıkları ve böylece mahkumiyetlerin ortaya çıktığı anlaşılmıştır. Kısacası, şüphecilğin polis tarafından uygulamalarında yaygın olarak kullanılması polisi delilden sanığa gitmek gibi kolaycılığa itecek bu yaklaşım ise insan hakları ihlallerine yol açacaktır (Cerrah, 2000b:209-211).

Bir polisin herhangi bir olaya sıradan bir vatandaş gibi bakması ve yaklaşması beklenemez. Bir çok polisiye uygulamada şüphe iyi bir başlangıç noktası olarak kullanılabilir. Polislikle ilgili bir çok alanda olduğu gibi şüphecilikte de net ve kesin bir sınır çizilerek pratik olarak polise yön göstermek mümkün değildir. Ancak büyük ölçüde polis alt kültürünün unsurlarından birisi olan ‘sivilleri potansiyel suçlu görme’ anlayışından beslenen şüphencilik zamanla toplum ile polisin ilişkilerini zedeleyecek bir boyuta ulaşabilecektir (Cerrah ve Semiz, 2001:234)

2.5.2.6. Mesleği Yapma Adına Hile ve Aldatma

Hile, polis tarafından bir zanlının sorumluluğunu kanıtlamak için bir araç, genel olarak hukuki bir amaca ulaşmak için kullanılan aldatıcı yollardır. Polis, bunu etkin olabilmek için yapmakta ve çoğunlukla da hukuken yetkili olmadığı zamanlarda başvurmaktadır. Hukuk tarafından, polisin faaliyetleri önemli derecede tanımlanmış ve sınırlandırılmıştır. Ancak, görevi mevcut yasaları uygulamak olan polisin yasaların uygulamasındaki yorumu ve uygulama biçimi polis alt kültürünün özellikleri tarafından belirlenmektedir. Bundan dolayı yasalar yapılırken, bunları uygulamakla görevli polisin alt kültür özellikleri unutulmamalıdır. Aksi takdirde uygulamada pek çok aksilik meydana gelecektir. Öte yandan, düzeni korumakla görevli olan polis, alt kültürünün özellikleri sebebiyle görevi esnasında dengeyi insan hakları aleyhine bozabilmektedir. İnsan haklarının bulunmadığı ve çiğnendiği, hukukun üstünlüğünün geçerli olmadığı bir toplum ise temiz toplum değildir. Polisin, hem suç öncesi faaliyetlerini hem de suç sonrası faaliyetlerini alt kültürünün etkileri biçimlendirmektedir. Günümüzde, polis faaliyetlerinin

kontrol edilmesi gerekliliği daha da önem arz etmektedir. Toplumun insan haklarının korunması konusundaki duyarlılığının artmış olması, bireylerin şikayetlerinin arttığı diğer yandan insanların temiz toplum özlemlerini dile getirdiği yüzyılımızda, medya vasıtasıyla sorunların tüm insanlara duyurulması, polise karşı genel kuşkuların başlamasına neden olmuştur. (Akıncı, 1997:833).

2.5.2.7. Sivil Vatandaşları Potansiyel Suçlu Görme

Güvenlik mensupları arasında sivilleri suçlu görme eğilimi bulunduğu dair suçlamalar dünyanın bir çok ülke polisi aleyhine ileri sürülmektedir. Hem eğitim süreçleri hem de çalışma ortamları sivillerden uzak olan meslek mensupları, günün büyük bir kısmını beraber geçirmekte bununla beraber mesai sonrası aynı site ve lojmanda da oturuyorsa zamanla halka yabancılaşmakta bunun sonucu olarak da kendi haricindekilere pek güvenmeme veya sivilleri potansiyel suçlu görme eğilimleri ortaya çıkmaktadır (Cerrah, 2000b:211).

2.5.2.8. Polis ve Diğerleri Ayrımı

Mesailerinin büyük bir kısmın beraberce aynı ortamlarda geçiren meslek mensuplarının arasında zamanla kendi mensuplarından biz, kendisi haricindekilere ise onlar diye bahsederek ayırma gitme eğilimi belirmektedir. Toplum açısından her meslek ayrı bir değer ve önem taşımaya rağmen, bazı meslek mensupları kendilerini ve mesleklerini daha fazla önemli ve şerefli görebilmektedir. Bu sağlıklı bir yaklaşım olmamakla beraber, günümüz şartları içerisinde her meslek için görevini dürüst yapmak zor ama gerekli bir durumdur. Önemlilik veya şeref bir mesleğin sadece kendisinde değil onu dürüst bir şekilde uygulayan kamu hizmetçisindedir (Cerrah, 2000b:212).

2.5.2.9. Cinsiyet Olarak Erkek Ağırlıklı Bir Meslek

Polis teşkilatlarındaki bayan personel sayısı batı ülkelerinde bizim ülkemize göre biraz daha yüksek olsa da güvenlik hizmetlerindeki erkek hakimiyeti o ülkelerde de pek farklı değildir. Son zamanlarda ülkemizde de bayan personel sayısı artırılsa da “erkek hakimiyeti” devam etmektedir (Cerrah, 2000b:214).

2.5.2.10. Mesleği Yerine Getirebilmek İçin Otorite ve Sert Olmanın Gerekliliğine İnanma

Polis teşkilatı mensupları arasında bu mesleğin disiplin ve sertlik mesleği olduğu, dolayısıyla güvenlik hizmetleri sırasında sertliğin kaçınılmaz olduğuna dair yaygın bir kanaat bulunmaktadır. Otorite ve sert olmanın gerekliliği dengede tutulmaz ise polis alt kültürü-

nün diğer unsurlarında olduğu gibi polis uygulamaları endişe verici bir hâl alabilir. Otorite ve sertlik kavramlarının ne olduğunun meslek mensuplarının inisiyatiflerine bırakılması, bazılarının sert bir bakışı otorite kurmak için yeterli kabul etmesi bazılarının ise fiziki cezalandırma yoluna gidilmesi gerektiğini düşünmesi gibi farklılıkları ortaya çıkaracaktır. Halkın büyük çoğunda olduğu gibi, polis de adalet sisteminin yetersiz olduğu ve bazı zamanlar çifte standart uyguladığı düşüncesine sahiptir. Bundan dolayı, adalet sisteminin hem hantal ve yavaş olduğu hem de cezaların yeterli olmadığı düşünülmekte, dolayısıyla bu açığın ise fiziki cezalar ile kapatılması gerektiğine inanılmaktadır (Cerrah, 2000b:215).

2.5.2.11. Esas Polislik Suçlular İle Mücadeledir Düşüncesi

İleri ülkelerde polislik sadece suçla mücadele (crime fighting) olarak ele alınmamakta aynı zamanda (crime prevention) suçu önleme olarak da ele alınmaktadır. Oysa klasik polis alt kültürüne göre polislik, suçluları yakalamaktır. Zaman zaman halka yardımcı olmak gerekse bile bu ikinci bir iş olarak algılanmakta ve mesleğin gereğinin suçluları yakalamak olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda bu düşünceye göre, halkla ilişkilerin ve suçu önleyici önlemlerin polislikle ilgisi olmadığı gibi bu tür girişimler zaman kaybına yol açmaktadır. Oysa suçluları yakalamak sinek öldürmek iken, insanları suça iten sebepleri ortadan kaldırmak ve suç önleyici tedbirler almak bataklığı kurutmak manasına gelmektedir (Cerrah, 2000b:216).

2.5.2.12. Bütün Olayların Çözümü Kanunla Olmaz Anlayışı

Her şeyin kanunlar yoluyla çözülemeyeceği, her durumda kanunları uygulanması durumunda görev yapılamayacağı düşüncesi bazı meslek mensuplarında bulunmaktadır. Bazı durumlarda kanunların görmezlikten gelinmesinin görevin yerine getirilmesi açısından gerekli, hatta kaçınılmaz olduğu savunulmaktadır. Mesela işkence ve dayak tabii ki yasaktır. Ancak bazı durumlarda hafif bir sertlik ve dayak gereklidir. Öte yandan bu düşünceye sahip olanlar, kanun dışı uygulamalarla bir yere varılamayacağına inanan ve bu konuda müsamahalı olmayan amirleri ve müdürlerini polislikten anlamamak korkak olmak ve personelin çalışma şartlarında haberdar olmamakla suçlamaktadırlar (Cerrah, 2000b:217).

2.5.2.13. Rütbeliler Memuru Anlamaz ve Rütbeliler Polisliğı Çok Bilmez Anlayışı

Klasik polis alt kültürüne göre, polis amirleri ve müdürleri her zaman kanunların uygulanmasını isterler çünkü, kanunların harfiyen uygulanması durumunda görev yapamayacağı gerçeğini bilmezler. Bundan dolayı, kendilerine göz yuman, sahip çıkan ve himaye eden amirleri, ast rütbeliler, iyi polis, baba amir olarak görmektedirler. Hatta polis alt kültürünün polis davranışlarına olan etkisi memurlarda, komiser yardımcısı ve komiser gibi düşük rütbeli personelde daha baskındır. Klasik polis alt kültürüne sahip memurlara göre amirler hem memurun sorunlarını anlamazlar hem de gerçek polisliğı bilmezler (Cerrah, 2000b:217).

Polis uygulamalarını polis alt kültüründen ayrı düşünmek mümkün değildir. Kurumların tutum ve davranışlarının arkasında her zaman bir teori veya bilimsel bir neden bulunmaktadır, ancak çoğu zaman insanlar davranışlarının arkasındaki bilimsel nedenlerin farkında olmayabilirler. Polis alt kültürü meslek mensuplarının meslek içerisinde yaygın eğitim yoluyla zaman içerisinde oluşan bir üründür. Yani alt kültür sadece polisin mesleğe girerken aldığı eğitimle şekillenmemektedir. Öte yandan bu alt kültür meslek içerisinde informal bir şekilde nesilden nesile aktarılmaktadır. Her polis uygulamasında polis alt kültürünün etkilerini görmek mümkündür. İleri ülkelerde polis alt kültürü üzerine birçok araştırma yapılırken ve sağlıklı gelişen alt kültürün olumsuz etkilerini ortadan kaldırma yoluna gidilirken ülkemizde bu konuyla ilgili araştırma ve yayın oldukça azdır. Polis alt kültürünün etkilerini özellikle toplumsal olaylar polisliğinde görmek mümkündür. Herhangi bir konuda kamuoyu oluşturmak veya isteklerini yönetime iletmek maksadıyla toplu gösteri yapmak demokratik sistemlerde vazgeçilmez bir haktır. Gösteri yapma hakkı sağlıklı bir şekilde kullanılması durumunda sistem için bir tehlike oluşturmayacağı gibi tam tersine sistemin nefes almasına yol açacak ve daha sağlıklı yaşamasını sağlayacaktır. Toplumsal gösteri yapma hakkı demokrasi açısından bir hak olarak görülse de uygulamada bu hakkın kullanılmasından rahatsızlık duyulduğu da bir gerçektir. Bu hakkın kullanılması sırasındaki su istimallerin duyulan rahatsızlıkta etkisi vardır. Toplumsal olaylarda görev alan polisin hem bu hakkın kullanılmasını sağlamak hem de bu hakkın kullanılması sırasında su istimallerin önüne geçilmesi gibi iki yönü görevi vardır. Aynı zamanda toplumsal olayların sağlıklı sonuç doğurması bu hakkın en iyi şekilde kullanılmasına bağlıdır. Klasik polis alt kültürüne göre gerçek polislik suçlu-

ları yakalamak olduğundan suçu önlemeye yönelik tedbirler ve halkla ilişkiler gibi kavramlar polisin gerçek görevleri arasında değildir. Yine toplumsal olaylar sırasında görevlendirme yapılmasını bir çok polis normal görevini aksatacak bir angarya olarak görmektedir. Oysa bu eskiden beri polisin temel görevleri arasındadır. İnsanlar hemen her çağda sisteme karşı hoşnutsuzluk duymuş ve bu hoşnutsuzluklarını ise toplumsal olaylar şeklinde dışarı vurmuştur. Demokratik sistemler bu tür toplumsal olayları kanlı bir şekilde bastırılmak yerine çıkan seslere kulak vererek gerekli düzenlemeleri yapmayı öngörmektedir. Günümüzde hiçbir hoşnutsuzluğa sebebiyet vermeyecek şekilde bütün kesimlerin ihtiyaçlarını karşılayacak bir ekonomik sistem bilinmemekle beraber her zaman bazı kimselerin bazı hoşnutsuzluklar nedeniyle sokağa dökülmesi doğaldır. Amerikan sosyal bilimci Ted Gurr'a göre demokrasiler en fazla kitle olaylarına sebebiyet veren sistemlerdir (Gurr 1970; aktaran, Cerrah 2000b). Bu ise demokrasilerin muhaliflerine bu hakkı tanımalarından kaynaklanmaktadır. Toplumsal olaylar aynı zamanda sisteme karşı birikmiş olan gerilimin sağlıklı bir şekilde dışarı atılmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda polisin unutmaması gereken asıl konu toplumsal olayların iki düşman cephe arasında cereyan eden bir meydan savaşı olmadığı gerçeğidir. Yine toplumsal olaylarda görev yapan polisler tarafından unutulmamalıdır ki, bu hakkı kullanan insanlar bu ülkenin vatandaşı olduğu gibi, polis tarafından zaman zaman mağdur edilen insanlar bu kırılganlıklarını beraberlerinde toplumun derinliklerine taşımakta bu ise toplumsal barışı olumsuz etkilemektedir (Cerrah, 2000b: 218).

Polis alt kültürünün özelliklerini her polis uygulamasında görmek mümkündür. Bu yüzden polis alt kültürüne alternatif bir polis etiği ve buna bağlı olarak yeni bir polis alt kültürü geliştirilmelidir (Cerrah, 2000b:223).

2.5.3. Polislerin Meslekî Rol Algılamasını ve Rol Çatışmasını Etkileyen Bir Faktör Olarak İnsan Hakları

İnsan hakları polis için önemli bir konudur. İnsan hak ve özgürlüklerini korumakla görevli bir teşkilatın elemanları olan polislerin aynı zamanda insan haklarını ihlal ettiklerine yönelik iddialarla karşı karşıya kalması çelişki meydana getirmektedir. İnsanın birey olmasından kaynaklanan doğal hakları ile, kişilerin siyasal iktidar karşısında cins, ırk, yaş, düşünce farkı gözetilmeksizin eşit oldukları gerçeğine dayanan ve insan olmakla doğuştan elde edilen devredilemez haklar, insan hakları olarak tarif edilmektedir (Başlar, 2001:11). Ülkemizde insan haklarının korunması ve bu korumanın devamı-

nın sağlanması için polis açısından bazı kanunu düzenlemeler getirilmiştir. Anayasamızın 10. maddesine göre, Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz ve Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar. 12. maddeye göre, herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. 13. maddeye göre, Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlandırılabilir. 14. maddeye göre ise, Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz (TCA. Md.10,12,13,14). TCK'nın 2. maddesine göre, Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. 3. maddesine göre ise, Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz (TCK Md.2,3). hükümleri bulunmaktadır.

Ayrıca TCK'ya göre insan hakları ihlalleri yapan kamu görevlilerinin ağır şekilde cezalandırılmaları hüküm altına alınmıştır. TCK'nın İşkence kenar başlıklı 94. maddesine göre, bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algı, tutum ve irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi üç yıldan on iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Bu maddeye göre bu suça iştirak eden kamu görevlisi ile bu suçu ihmal suretiyle işleyen kamu görevlisi de cezalandırılmaktadır. Aynı kanunun Eziyet başlıklı 95. maddesine göre, bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunmaktadır. TCK'nın Kasten Yaralama kenar başlıklı 86. maddesine göre, kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuzu kötüye kullanılmak suretiyle, kasten başkasının vücuduna acı verme-si veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olması ön görülen cezanın ağırlaştırılarak uygulanmasına neden olmaktadır. Bununla beraber aynı kanunun

Haksız Arama kenar başlıklı 120. maddesine göre, hukuka aykırı olarak bir kimsenin üstünü veya eşyasını arayan kamu görevlisi üç aydan bir yıla kadar hapis cezası cezalandırılmaktadır (TCK Md. 86, 94, 95, 120). Öte yandan Ceza Muhakemesi Kanununun 91. maddesine göre, gözaltı süresi 24 saat olarak düzenlenmiştir. Aynı kanunun 148. maddesine göre, şüphelinin ve sanığın beyanı özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, işkence, ilaç verme, yorma, aldatma, cebir veya tehditte bulunma, bazı araçları kullanma gibi bedensel veya ruhsal müdahaleler yapılamaz ve müdafî hazır bulunmaksızın kollukça alınan ifade, hâkim veya mahkeme huzurunda şüpheli veya sanık tarafından doğrulanmadıkça hükme esas alınamaz. Yine aynı kanunun 149. maddesine göre, soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında avukatın, şüpheli veya sanıkla görüşme, ifade alma veya sorgu süresince yanında olma ve hukukî yardımda bulunma hakkı engellenemez, kısıtlanamaz hükmü bulunmaktadır (CMK Md. 91, 148, 149). Bu maddeler bir anlamda kamu görevlisi tarafından insan hakları ihlali yapılmasının önüne geçilmesi ile temel hak ve hürriyetlerin korunması amacıyla getirilmiş düzenlemelerdir. Bu konuda kanunlarımızdan verilebilecek bir çok örnek bulunmakla beraber burada sadece fikir edinme açısından genel olan maddelere yer verilmiştir.

Birleşmiş Milletler Teşkilatının kurucu üyelerinden birisi olan Türkiye, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesini ilk onaylayan ülkeler arasında yer almıştır. Türkiye ilk olarak 28 Ocak 1987 tarihinde İnsan Hakları Komisyonuna bireylerin başvurma hakkını tanımıştır. 26 Şubat 1988’de Avrupa Konseyine üye devletlerin içinde İşkence ve Gayri İnsani Muameleleri Önleme anlaşmasını onaylamıştır. 10 Ağustos 1988’de Birleşmiş Milletler işkenceye ve diğer zalimce, insanlık dışı ya da onur kırıcı davranışlarla mücadele sözleşmesini onaylamış olan Türkiye, işkenceye karşı komitenin yetkisini de tanımış, 22 Ocak 1990’da ise İnsan Hakları Mahkemesine bireyler tarafından açılan davalarda mahkemenin yargı yetkisini kabul etmiştir. 5 Kasım 1990’da Türkiye Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireylerin dilekçeyle başvurma haklarını kabul etmiş, 1991 yılında ise ‘Türkçe’den başka bir dilde yayın yasağını öngören kanun kaldırmıştır (Başlar, 2001:40-41).

Polis Akademisi Başkanlığına bağlı Polis Meslek Yüksek Okullarında 2. sınıflarda haftada iki saat (PMYO EÖY Md. 6), Güvenlik Bilimleri Fakültesinde 3. sınıfta haftada

iki saat ‘İnsan Hakları ve Kamu Hürriyetleri’ dersi okutulmaktadır (<http://www.pa.edu.tr>). Hizmet içi eğitimlerde de genel geliştirme eğitimleri kapsamında Emniyet Teşkilatı mensuplarının her kademededen an az %20’sine diğer derslerle birlikte İnsan Hakları dersi okutulmaktadır (EGM EDB 2005 Yılı Eğitim Planı).

Ülkemizde insan haklarına saygı bilincinin oluşturulması, insan haklarına saygı konusunun toplumda içselleştirilmesi ve kamu görevlileri tarafından insan haklarının ihlallerinin çığnemesinin önlenmesi ve mağdur olan vatandaşlarımıza yol gösterme, haklarını savunma konularında yardımcı olunması açısından bazı kurumlar mevcuttur.

1990 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin zorunlu yargı yetkisinin kabul edilmesinin ardından, insan hakları ve demokratikleşme hareketlerinin devlet eliyle koordine edilmesi amacıyla İnsan Haklarından Sorumlu Bir Bakanlık düşüncesi 1991 yılında ortaya çıkmış ve bir kanun hükmünde kararname ile de kurulmuştur. (Başlar 2001, 75, 77).

15 Ağustos 2001 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren İnsan Hakları Üst Kurulunun Kuruluş, Görev ve İşleyişi İle İlgili Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğe göre, İnsan Hakları Üst Kurulu kurulmuş olup bu üst kurul, Başbakanın görevlendireceği bir Devlet Bakanının başkanlığında; Başbakanlık, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı müsteşarlarından teşekkül etmektedir. Bu kurulun, İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesine ilişkin konularda idari ve kanuni düzenlemelere ilişkin çalışmaları yapmak ve gerekli önerilerde bulunmak, İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesini, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannameinde ve Türkiye'nin taraf olduğu insan hakları ile ilgili uluslararası sözleşmelerde öngörüldüğü şekilde, çağdaş ve evrensel ölçülere uygun olarak gerçekleştirmek amacıyla yapılacak çalışmaları koordine etmek, İnsan hakları alanında kaydedilen gelişmeler hakkında kamuoyunun aydınlatılması amacıyla yapılacak çalışmaları koordine etmek, İnsan hakları ihlali iddiaları ile ilgili olarak Başkanlık ve İnceleme Heyetleri tarafından yapılan incelemeleri değerlendirmek ve alınabilecek önlemlere ilişkin tavsiyelerde bulunmak gibi görevleri bulunmakta olup, *her ay düzenli* olarak toplanmaktadır (İHÜK KGÇİUEHY Md. 4, 5, 6).

15 Ağustos 2001 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren İnsan Hakları Danışma Kurulunun Kuruluş, Görev Ve İşleyişi İle İlgili Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğe göre ise İnsan Hakları Danışma Kurulu kurulmuş olup, Başbakanlık bünyesinde kurulan İnsan Hakları Danışma Kurulu, Başbakanlık, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ve Özürlüler İdaresi Başkanlığından asgari genel müdür yardımcısı veya müstakil daire başkanı düzeyinde birer temsilci, Türkiye Barolar Birliğinden bir temsilci, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Basın Konseyinden birer temsilci, Çalışmalarında insan hakları konularına yer veren on öğretim üyesi, Türk Tabipler Birliğinden bir temsilci v.b kuruluşlardan temsilcilerden teşekkül etmektedir. Kurulun, İnsan haklarına ilişkin olarak ilgili Devlet kuruluşları ile üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları arasında iletişim sağlamak, İnsan haklarını kapsayan ulusal ve uluslararası konularda danışma organı olarak görev yapmak, İnsan hakları ihlallerinin ulusal düzeydeki genel durumu ve somut konular hakkında ilgili Devlet Bakanına ve Üst Kurula raporlar sunmak, Irkçılık ve yabancı düşmanlığı dahil insan haklarına ilişkin uluslararası konularda ilgili Devlet Bakanına ve Üst Kurula görüş bildirmek, Yürürlükteki mevzuatın ve yasa tasarılarının insan hakları temel ilkeleri, uluslararası belgeler ve mekanizmalarla uyumlu hale getirilmesi için uygun gördüğü konularda görüş bildirmek gibi görevleri bulunmakta olup, Şubat, Haziran, Ekim aylarının ilk haftasında olmak üzere yılda üç sefer düzenli olarak toplanmaktadır (İHDK KGİUEHY Md. 4, 5, 6).

2001 yılında kurulan bu kurumlarla birlikte bir kanun hükmünde kararname ile Başbakanlık bünyesinde Ekim 2002 tarihinde İnsan Hakları Başkanlığı kurulmuştur (Başlar, 2001:75).

23 Kasım 2003 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren İl Ve İlçe İnsan Hakları Kurullarının Kuruluş, Görev Ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmeliğine göre ise İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları, toplumda ve kamu görevlilerinde insan hakları bilincini geliştirmek, insan haklarını korumak, *ihlal iddialarını incelemek ve*

araştırmak, insan hak ve özgürlüklerinin kullanılmasının önündeki engeller ile hak ihlallerine yol açan sosyal, siyasi, hukuki ve idari nedenleri incelemek, araştırmak ve bunların çözümüne ilişkin önerilerde bulunmak üzere kurulmuştur. Yönetmeliğe göre, İl Kurulu, Vali veya Valinin görevlendireceği bir vali yardımcısının başkanlığında; Büyükşehir statüsü bulunan illerde büyük şehir belediye başkanı veya başkan yardımcısı, diğer illerde il belediye başkanı veya başkan yardımcısı, Üniversite rektörleri veya bu konuda görevlendirecekleri bir öğretim üyesi ya da elemanı, Baro temsilcisi, Tabip odasından bir temsilci, Mahalli televizyon, gazete, radyo gibi kuruluşlardan başvuranlar arasından valilik tarafından belirlenecek bir temsilci, Okul-aile birliklerinden başvuranlar arasından valilik tarafından belirlenecek bir temsilci, Ticaret veya sanayi odasından valilik tarafından belirlenecek bir temsilci v.b kurumların temsilcilerinden oluşmaktadır. İlçe kurulları da aynı kurumların ilçedeki temsilcilerinden teşekkül etmektedir. *Kurulların İnsan hakları ihlal iddialarını incelemek ve araştırmak*, Her türlü ayrımcılığın önlenmesi için gerekli çalışmaları yapmak, İdarenin uygulamalarında vatandaşlara hoşgörü ve nezaketle yaklaşılmasını sağlamak amacıyla gerekli çalışmaları yapmak, İnsan hakları ihlaline neden olan çevre ve trafik sorunları ile ilgili araştırmalar yapılması ve çözümler üretilmesini teşvik etmek, İnsan hakları uygulamalarını yerinde görmek amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlara ziyaretler gerçekleştirmek, *Karakol ve nezarethane denetleme formlarını inceleyerek varsa aksaklıkların giderilmesi hususunda ilgililere tavsiyelerde bulunmak*, *Nezarethane koşullarının iyileştirilmesi ve ilgili mevzuata uygun hale getirilmesi hususunda tavsiyelerde bulunmak*, *sanık haklarının etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamaya yönelik araştırma ve inceleme yapmak* gibi görevleri bulunmaktadır. Kurullar ayrıca insan hakları ihlali iddiaları ile ilgili başvuruları incelemek ve araştırmak, inceleme ve araştırma sonuçlarını değerlendirmek, ulaşılan sonuçları konusuna göre Cumhuriyet savcılıklarına ya da ilgili idari makamlara iletmek ve sonucunu takip etmekle görevlidir (İİHK KGÇEHY Md 1, 5, 9, 12, 13).

Halen Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı bünyesinde insan hakları alanında çalışma yapmak amacıyla İnsan Hakları ve Yurtdışı İlişkiler Şube Müdürlüğü, bu Şube Müdürlüğü altında İhlal İddiaları, Kayıp ve Faili Meçhul Cinayetler, Araştırma ve Geliştirme Büro Amirlikleri bulunmaktadır (Başlar 2001, 79-81). Bununla beraber Hacettepe Üniversitesi İnsan Hakları Felsefesi Uygulama ve Araştırma Merkezinde Türkiye’de ilk kez polis ve jandarmaya insan hakları master programı uygulanmaktadır.

Her yıl 15 kadar polis amiri ve jandarma subayı İnsan Hakları Felsefesi Uygulama ve Araştırma Merkezinde ders görmektedir (Başlar, 2001:87).

Bütün bu düzenlemeler polisi, suç işleyenleri veya suç işlemiş olma zannı altında olanları, kendisini adalet mekanizmasının yerine koyarak veya mağdur tarafın yanında yer alarak cezalandırma hakkını kendinde görme, böylelikle toplumda suç işleyenlere karşı bir polis korkusu salma yoluyla huzur sağlamış olma düşüncesinden de uzaklaştırmıştır. Toplumsal bir olgu olan ve toplumsal nedenleri olan suçun yok edilmesi konusunda polisin insan haklarına daha fazla saygılı olma konusunda oldukça ciddi mesafe aldığı, bu konuda kendisini sürekli olumlu manada eğiterek geliştirdiği bir gerçektir.

2.5.4. Toplumsal Değişimin Bir Sonucu Olarak Polisin Profesyonelleşmesi

Ergut (2001:69), polisin profesyonelleşmesine ilişkin üç temel değişken olduğundan bahseder: Devlet bürokrasisi içindeki farklı örgütsel çıkarlar, toplumda var olan kültürel türdeşliğin düzeyi ve son olarak polisin takdir hakkının süreç içinde genişlemesi. Bir başka değişken daha vardır ki poliste sadece sınırlayıcı bir etki gösterir: Kültürel farklılık.

Profesyonel polisin ortaya çıkış tarihini belirlemenin güçlüğü kabul edilmekle birlikte, on dokuzuncu yüzyıl profesyonelleşmenin büyük çağı olarak kabul edilmektedir. 1815'ten 1915'e kadarki yüzyıl boyunca profesyonelleşme büyük kentlerde yaklaşık olarak aşağıdaki düzende uygulandı: Japonya, Fransa ve Almanya, Büyük Britanya, Hindistan, Amerika birleşik Devletleri ve Rusya. Bu sıralama sadece personel alımı, eğitim, ücret ve denetimle ilgili problemlerin açıkça ifade edildiğini ve sistematik olarak tanındığını gösteriyor (Bayley,1985:49)

Daha karmaşık bir özellik olan profesyonelleşme, çalışmada (görevde) kalitenin yakalanması için açık bir dikkat gösterme anlamındadır. Profesyonel polisliğin minimal göstergeleri, özel standartlara göre personel alımı, kariyerle bir hizmet sunmak için yeterince yüksek ücret, resmi eğitim ve sistematik üst denetimdir. Daha geniş manasıyla profesyonelleşme, bugün polis çevrelerinde personelin görevde uzmanlaşması, modern teknoloji kullanımı, kanunu uygulamada tarafsızlık, takdir yetkisinde sorumluluk ve şahsi uygulamalarda ölçü gibi özellikleri kapsayan bir sanatı ifade eden terim olmaya başladı (Bayley,1985:47).

Bir polis gücünde profesyonelleşmeye uyum, bazı sebeplerden dolayı genelde problemlidir. Profesyonelleşmenin bölümlere ayrılması ya da sadece belirli alanlarda profesyonelleşme, profesyonelleşmenin değişken ve düzensiz olarak gerçekleşmesi (örneğin Amerika Birleşik Devletlerinde polis departmanlarında politik partilerin müdahalesinin, bazı şehirlerde profesyonel yönetimin on dokuzuncu yüzyılın sonuna doğru başarılmasına rağmen, yirminci yüzyıla kadar elimine edilmemesi gibi nedenlerle) profesyonelleşmenin belli hiyerarşik kademelerde değişik hızda sürdürülmesi; personelin eğitim seviyesi, maaş eşitsizliği, sosyal ve kültürel problemler gibi sebeplerle profesyonelleşmenin herhangi bir aşamasının bulunup bulunamadığını söylemenin zorluğundan ve diğer sebeplerle profesyonelleşmeye uyum zorlukları yaşanmaktadır (Bayley,1985:48-49).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. KİŞİSEL DURUMLA İLGİLİ BİLGİLER

3.1.1. Araştırmaya Katılan Rütbeli Personelin Kişisel Özellikleri

3.1.1.1. Cinsiyete Göre Dağılım

Tablo-1. Rütbeli Polislerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	S	%
Bay	110	98,21
Bayan	2	1,78
TOPLAM	112	100.0

Alan araştırması kapsamında rütbeli polislerin cinsiyetlere göre dağılımı Tablo-1’de verilmiştir. Buna göre, araştırmaya katılan rütbeli polislerin %98,21’ini erkekler, %1,78’ini ise bayanlar oluşturmaktadır.

3.1.1.2. Yaşa Göre Dağılım

	S	%
21-27	14	12,5
28-34	35	31,25
35-41	34	30,35
42-48	17	15,17
49-....	12	10,71
TOPLAM	112	100

Tablo-2. Rütbeli Polislerin Yaşlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan rütbeli polislerin yaşlarına göre dağılımları Tablo-2’de verilmiştir. Katılımcıların %12,5’ini 21-27 yaş grubu, %31,25’sini 28-34 yaş grubu, %30,35’ini 35-41 yaş grubu, %15,17’sini 42-48 yaş grubu ve %10,71’ini ise 49 ve üzeri yaş grubu Rütbeli Polisler oluşturmaktadır. Tablo 2’de görüldüğü üzere katılımcıların büyük kısmını 28-34 ve 35-41 yaş grubu oluşturmaktadır.

3.1.1.3. Görev Yaptıkları Birimlere Göre Dağılım

Tablo-3. Rütbeli Polislerin Görev Yaptıkları Birimlere göre Dağılımları

		S	%
1	Eğitim Şube Müdürlüğü	1	0,89
2	Çocuk Şube Müdürlüğü	3	2,67
3	Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü	7	6,25
4	Polis Merkezleri	20	17,85
5	EKKM, Olay Yeri İnceleme ve Foto-Film Şube Müdürlükleri	3	2,67
6	Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele ve Terörle Mücadele Şube Müdürlükleri	5	4,46
7	Evrak-Arşiv, Basın Protokol-Halkla İlişkiler, Sivil Savunma, Turizm, Haber Merkezi, Başhekimlik ve Özel Kalem Birimleri	9	8,03
8	Lojistik, Bütçe, Ulaştırma, Kantin, Sosyal Hizmetler, Polisevi Şube Müdürlükleri	10	8,92
9	Toplum Destekli Polis Birimi	5	4,46
10	Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü	4	3,57
11	Asayiş Şube Müdürlüğü	21	18,75
12	Özel Güvenlik, Genel Disiplin, Bilgi İşlem	4	3,57
13	Koruma Şube Müdürlüğünde	4	3,57
14	Pasaport, Yabancılar, Silah Ruhsat ve Tebligat Şube Müdürlükleri	5	4,46
15	Bölge Trafik, Trafik Tescil ve Trafik Denetleme Şube Müdürlükleri	6	5,35
16	Güvenlik Şube Müdürlüğü	3	2,67
17	Hukuk İşleri Şube Müdürlüğü	1	0,89
18	Personel Şube Müdürlüğü	1	0,89
	TOPLAM	112	100

Araştırmaya katılan rütbeli personelin görev yaptıkları birimlere göre dağılımları Tablo-3’de verilmiştir. Araştırmaya katılan rütbeli polislerin, %17,85’i Polis Merkezlerinde, %18,75’i Asayiş Şubesinde, %8,92’si Lojistik, Bütçe, Ulaştırma, Kantin, Sosyal Hizmetler, Polisevi Şube Müdürlüklerinde, %3,57’si Özel Güvenlik, Genel Disiplin, Bilgi İşlem Şubesinde, %8,03’ü Evrak-Arşiv, Basın Protokol-Halkla İlişkiler, Sivil Savunma, Turizm, Başhekimlik ve Özel Kalem Birimlerinde, %6,25’i Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünde, %4,46’sı Toplum Destekli Polis Biriminde, %4,46’sı Pasaport, Yabancılar, Silah Ruhsat ve Tebligat Şube Müdürlüklerinde, %5,35’ Bölge Trafik, Trafik Tescil ve Trafik Denetleme Şube Müdürlüklerinde, %4,46’sı Kaçakçılıkve Organize Suçlarla Mücadele ve Terörle Mücadele Şube Müdürlüklerinde, %3.57’si Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğünde, %3.57’si Koruma Şube Müdürlüğünde, 2.67’si EKKM (Emniyet Komuta Kontrol Merkezi), Olay Yeri İnceleme ve Foto-Film Şube Müdürlüklerinde, %2.67’si Güvenlik Şube Müdürlüğünde, %2.67’si Çocuk Şube Müdürlüğünde, %0.89’u Hukuk İşleri Şube Müdürlüğünde, %0.89’u ise Personel Şube Müdürlüğünde görev yapmaktadır.

3.1.1.4. Rütbelere Göre Dağılımları

Tablo-4. Rütbeli Polislerin Rütbelerine Göre Dağılımları

		S	%
1	Komiser Yardımcısı	14	12,5
2	Komiser	18	16,07
3	Başkomiser	26	23,21
4	Emniyet Amiri	27	24,10
5	4. Sınıf Emniyet Müdürü	18	16,07
6	3. Sınıf Emniyet Müdürü	6	5,35
7	2. Sınıf Emniyet Müdürü	3	2,67
	TOPLAM	112	100

Araştırmaya katılan rütbeli polislerin rütbelerine göre dağılımları Tablo 4’de verilmiştir. Rütbeli polislerin %12,5’i Komiser Yardımcısı, %16,07’si Komiser, %23,21’i Başkomiser, %24,10’u Emniyet Amiri, %16,07’si 4. Sınıf Emniyet Müdürü, %5,35’i 3. Sınıf Emniyet Müdürü ve %2,67’si ise 2. Sınıf Emniyet Müdürü.

3.1.2. Araştırmaya Katılan Rütbesiz Polislerin (Polis Memurları) Kişisel Özellikleri

3.1.2.1. Cinsiyete Göre Dağılım

Tablo-5. Polis Memurlarının Cinsiyete Göre Dağılımları

	S	%
Bay	1776	96
Bayan	74	4
TOPLAM	1850	100,0

Araştırmaya katılan Polis Memurlarının cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo-5’de verilmiştir. Polis Memurlarının %96’sını erkekler, %4’ünü ise bayanlar oluşturmaktadır.

3.1.2.2. Yaşa Göre Dağılım

Tablo-6. Polis Memurlarının Yaşlarına Göre Dağılımları

	S	%
21-28	588	31,78
29-36	930	50,27
37-44	258	13,94
45-...	74	4,0
TOPLAM	1850	100.0

Araştırmaya katılan polis memurlarının yaşlarına göre dağılımları Tablo-6’da verilmiştir. Polis Memurlarının %31,78’i 21-28, %50,27’si 29-36, %13,94’ü 37-44 ve %4’ü ise 45 ve üzeri yaş grubundadır.

3.1.2.3. Birimlere Göre Dağılımları

Tablo-7. Polis Memurlarının Çalıştıkları Birimlere Göre Dağılımları

		S	%
1	Personel ve Hukuk İşleri Şube Müdürlükleri	12	0,64
2	Bölge Trafik, Trafik Tescil ve Trafik Denetleme Şube Müdürlükleri	224	12,10
3	Asayiş Şube Müdürlüğü	328	17,72
4	Çocuk Şube Müdürlüğü	20	1,1
5	EKKM, Olay Yeri İnceleme ve Foto-Film Şube Müdürlükleri	56	3

6	Pasaport, Güvenlik, Yabancılar, Silah Ruhsat ve Tebligat Şube Müdürlükleri	276	14,9
7	Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü	80	4,3
8	Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele ve Terörle Mücadele Şube Müdürlükleri	68	3,7
9	Özel Güvenlik, Genel Disiplin, Bilgi İşlem	6	0,3
10	Eğitim Şube Müdürlüğü	2	0,1
11	Polis Merkezleri	290	15,7
12	Toplum Destekli Polis Birimi	42	2,3
13	Lojistik, Bütçe, Ulaştırma, Kantin, Sosyal Hizmetler, Polisevi Şube Müdürlükleri	132	7,1
14	Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü	152	8,2
15	Koruma Şube Müdürlüğü	150	8,1
16	Evrak-Arşiv, Basın Protokol-Halkla İlişkiler, Sivil Savunma, Turizm, Haber Merkezi, Başhekimlik ve Özel Kalem Birimleri	12	0,6
	TOPLAM	1850	100

Araştırmaya katılan polis memurlarının %17,7'si Asayiş Şube Müdürlüğünde, %15,72'si Polis Merkezlerinde, %14,9'u Pasaport, Yabancılar, Güvenlik ve Silah Ruhsat ve Tebligat Şube Müdürlüklerinde, %12,1'i Bölge Trafik, Trafik Tescil ve Trafik Denetleme Şube Müdürlüklerinde, %8,2'si Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünde, %8,1'i Koruma Şube Müdürlüğünde, %7,1'i ise Lojistik, Bütçe, Ulaştırma, Kantin, Sosyal Hizmetler, Polisevi Şube Müdürlüklerinde, %4,3'ü Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğünde, %3,7'si Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele ve Terörle Mücadele Şube Müdürlüklerinde, %3'ü EKKM (Emniyet Komuta Kontrol Merkezi), Olay Yeri İnceleme ve Foto-Film Şube Müdürlüklerinde, %2,3'ü Toplum Destekli Polis Biriminde, %1,1'i Çocuk Şube Müdürlüğünde, %0,6'sı Evrak-Arşiv, Basın Protokol-Halkla İlişkiler, Sivil Savunma, Turizm, Başhekimlik ve Özel Kalem Birimlerinde, %0,3'ü Özel Güvenlik, Genel Disiplin, Bilgi İşlem Şube Müdürlüklerinde, %0,1'i Eğitim Şube Müdürlüğünde görev yapmaktadır.

3.2. ARAŞTIRMAYA KATILAN RÜTBELİ POLİSLER VE POLİS MEMURLARININ BİLGİ TOPLAMA ARACINDAKİ SORULARA VERDİKLERİ CEVAPLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmada kullanılmak üzere geliştiren ölçme aracı, kişisel bilgileri içeren soruların bulunduğu bölüm hariç altı farklı bölümden oluşmaktadır. Bunlar, polisin eğitimi, polis halk ilişkileri, polislik mesleği, polisin meslekî özellikleri, polisin görünümü ve

polisin ekonomik durumu ile ilgili maddelerin bulunduğu bölümlerden meydana gelmektedir. Toplam 43 maddenin bulunduğu bilgi toplama aracı, Polislerin Polislik Mesleğine yönelik tutum ve görüşlerini aşağıdaki alt problemler çerçevesinde belirlemek üzere uygulanmıştır.

- Rütbeli polislerin polislik mesleğine yönelik tutumları nasıldır?
- Polis memurlarının polislik mesleğine yönelik tutumları nasıldır?
- Polis Memurlarının polislik mesleğine yönelik tutum ve görüşlerinde görev yaptığı birim itibariyle anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Rütbeli polislerin polislik mesleğine yönelik tutum ve görüşlerinde rütbeleri itibariyle anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Rütbeli polislerin polislik mesleğine yönelik tutum ve görüşleri ile polis memurlarının polislik mesleğine yönelik tutum ve görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3.2.1. Rütbeli Polislerin ve Polis Memurlarının Polisin Eğitimi ve Bilgi Seviyesi İle İlgili Tutumları

Tablo-8. Rütbeli Polislerin ve Polis Memurlarının Emniyet Teşkilatındaki Meslekî Eğitim ile Polisin Eğitim ve Bilgi Seviyesi Konusundaki Maddelere Verdikleri Cevaplar:

SORU NO	MADDE	KATILANLAR	FREKANS YÜZDE	CEVAPSIZ	TAMAMEN KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
1	Polisin meslekî ve uygulamalı eğitiminin yeterli olduğunu düşünüyorum.	Rütbeli Polisler	S	1	5	26	24	48	8
			%	% 0.9	% 4	% 23.2	% 21.4	% 42.8	% 7.1
		Polis Memurları	S	2	114	402	444	704	184
			%	% 0.1	% 6.2	% 21.7	% 24	% 38.1	% 9.9
2	Emniyet	Rütbeli	S	1	12	52	30	15	2

	Teşkilatı kişisel ve kurumsal bazda kendini olumlu yönde geliştirmektedir.	Polisler	%	% 0.9	% 10.7	% 46.4	% 26.7	% 13.4	% 1.8
		Polis Memurları	S	3	152	514	518	548	118
3	Emniyet Teşkilatı olarak Polisin Hizmet içi Eğitimi Önemsenmektedir	Rütbeli Polisler	%	% 0.9	% 16.1	% 53.6	% 19.6	% 8.9	% 0.9
			S	2	188	718	570	306	66
		Polis Memurları	%	% 0.1	% 10.2	% 38.8	% 30.8	% 16.5	% 3.6
			S	4	50	266	572	700	258
4	Polisin genel kültür ve meslekî bilgi düzeyinin yeterli olduğu kanaatindeyim	Rütbeli Polisler	%	% 0.9	% 2.7	% 13.4	% 35.7	% 39.3	% 8
			S	4	50	266	572	700	258
		Polis Memurları	%	% 0.2	% 2.7	% 14.4	% 30.9	% 37.8	% 13.9
			S	4	50	266	572	700	258

Madde 1. Polisin meslekî ve uygulamalı eğitiminin yeterli olduğunu düşünüyorum.

“Polisin meslekî ve uygulamalı eğitiminin yeterli olduğunu düşünüyorum” ifadesine, rütbeli polislerin %4’ü tamamen katılıyorum, %23.2’si katılıyorum, %42.8’i katılmıyorum, %7.1’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bir rütbeli polis ise bu soruyu cevaplamamıştır. Bu katılma oranlarına göre rütbeli polislerin %27.2’sinin “Polisin meslekî ve uygulamalı eğitiminin yeterli olduğunu düşünüyorum” ifadesine katılmakta olduğu, %49.9’unun ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis Memurlarının “Polisin meslekî ve uygulamalı eğitiminin yeterli olduğunu düşünüyorum” ifadesine, %6.2’si tamamen katılıyorum, %21.7’si katılıyorum, %38.1’i katılmıyorum, %9.9’ u ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. İki memur ise bu ifadeye cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %27.9’unun ifadesine katılmakta olduğu, %48’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli personel ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin %27.2’si ile polis memurlarının %27,9’unun Polisin meslekî ve uygulamalı eğitiminin yeterli olduğuna inandığı, rütbeli personelin %49.9’u ile polis memurlarının %48’inin ise Polisin meslekî ve uygulamalı eğitiminin yeterli olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcı grubun da katılma oranları karşılaştırıldığında hem rütbeli personelin hem de polis memurlarının, Polisin meslekî ve uygulamalı eğitiminin yetersiz olduğunu düşündüğü söylenebilir. Bunun yanında rütbeli personelin %21.4’ü, polis memurlarının ise %24’ü polisin eğitimi ile ilgili “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Bu sonuçlar çerçevesinde Emniyet Teşkilatında polisin meslekî ve uygulamalı eğitiminin polis gözüyle yetersiz görüldüğü ortaya çıkmıştır.

Özcan (2001:200), ‘Ne Öğretmeli, Nasıl Öğretmeli?: Polis Akademisi’nde Müfredat Sorunu’ başlıklı yapmış olduğu çalışmasında Akademi dördüncü sınıf öğrencilerine ve mezunlara müfredata olan genel tepkilerini belirlemek amacıyla bazı sorular sormuştur. Öğrencilerle yapılan mülakatlarda sıkça dile getirilen bir husus müfredatın uygulamalı derslere dayanması gerekirken, daha çok teorik derslere dayanmasıydı. İkinci bir tepki, polislikle ilgili derslerin az olmasıydı. Dile getirilen üçüncü bir tepki, kendilerini mesleğe hazır hissetmedikleri ile ilgiliydi. Bu çalışmada öğrencilere ‘hangi tip dersleri tercih edersiniz, uygulamalı veya teorik?’ sorusu sorulmuştur. Bu soruya Akademi dördüncü sınıf öğrencilerinin %68’i uygulamalı dersler diye cevap vermiştir. Akademiye öğretilen derslerin çoğunluğunun teorik olmasına bakılırsa, öğrencilerin %68’inin uygulamalı dersleri tercih etmesi beklenen bir durumdur. Bunu aslında sadece Polis Akademisi için değil diğer polis eğitim kurumları müfredatının da geneline yönelik yapılan bir eleştiri olarak kabul etmek gerekir. Teorik derslerin çok fazla olmasının sebeplerinden birisi, müfredattaki hukuk ve sosyal bilim derslerinin polislik mesleği derslerinden daha fazla olması ve eğitim süresinin uzunluğuna paralel olarak

polislik mesleği hariç diğer derslerle müfredatın şişirilmesidir. ‘Polislikle ilgili dersler sizce yeterli mi?’ sorusuna Polis Akademisi dördüncü sınıf öğrencilerinin %92’si ‘hayır’ diye cevap vermiştir. ‘Kendinizi mesleğe hazır hissediyor musunuz?’ sorusuna öğrencilerin %73’ü hayır demiştir. Bu üç soruya verilen cevaplara göre polislikle ilgili derslerin az olması, derslerin teorik ağırlıklı işlenmesi nedeniyle mesleklerini yeteri kadar öğrenmiş kabul etmeyen öğrenciler, dördüncü sınıf olmalarına rağmen kendilerini mesleğe hazır hissetmemektedirler. Bu da göstermektedir ki, polis eğitim kurumlarındaki meslekî ve uygulamalı eğitim öğrenciyi mesleğe hazırlama adına yetersiz kalmaktadır.

Çelik vd. (2001) tarafından Bursa halkının polise ve polislik mesleğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi için memur, işçi, esnaf, emekli, sürücü, ev hanımı, öğrenci ve serbest meslek sahibi kişilere yönelik yapılan bir çalışmada ise katılımcıların %69.6’sı polise verilen eğitimi yeterli bulmadıklarını ifade etmiştir.

Daha önce yapılan ve yukarıda örneği verilen iki çalışmada olduğu gibi polisler de kendi meslekî ve uygulamalı eğitimlerinin yetersizliği konusunda olumsuz bir tutuma sahip oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Madde 2. Emniyet Teşkilatı kişisel ve kurumsal bazda kendini olumlu yönde geliştirmektedir.

“Emniyet Teşkilatı kişisel ve kurumsal bazda kendini olumlu yönde geliştirmektedir.” ifadesine, rütbeli polislerin %10.7’si tamamen katılıyorum, %46.4’ü katılıyorum, %13.4’ü katılmıyorum, %1.8’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bir kişi ise bu soruyu cevaplamamıştır. Bu katılma oranlarına göre rütbeli personelin %57.1’inin “Emniyet Teşkilatı kişisel ve kurumsal bazda Kendisini Olumlu Yönde Geliştirmektedir” ifadesine katılmakta olduğu, %15.2’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır. Rütbeli polislerin %49.5’i bir önceki maddede polisin eğitimini yetersiz bulurken burada %57,1’i Emniyet Teşkilatının kişisel ve kurumsal bazda kendini olumlu yönde geliştirdiği kanaatindedir. Yani bir yandan polisin eğitimi yetersiz bulunurken diğer yandan polisin kendisini olumlu yönde geliştirdiği düşüncesi mevcuttur.

Polis memurlarının ise “Emniyet Teşkilatı kişisel ve kurumsal bazda kendini olumlu yönde geliştirmektedir.” ifadesine %8.2’si tamamen katılıyorum, %27.8’i katılıyorum, %29.6’i katılmıyorum, %6.4’ ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %36’sının “Emniyet Teşkilatı kişisel ve kurumsal bazda kendini olumlu yönde geliştirmektedir” ifadesine katılmakta olduğu, %36’sının ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli personel ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin %57.6’sı ile polis memurlarının %36’sının Emniyet Teşkilatının kişisel ve kurumsal bazda kendini olumlu yönde geliştirdiğine inandığı, rütbeli polislerin %15.2’si ile polis memurlarının diğer %36’sının ise teşkilatın kendisini olumlu yönde geliştirdiğine inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcı grubun da katılma oranları karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin polisin kendisini olumlu yönde geliştirdiği kanaatinde olduğu söylenebilirken, polis memurlarının, polisin kendisini olumlu yönde geliştirdiği kanaatinde olduğunu söylemek zordur. Polis memurlarının bu maddedeki ifadeyle ilgili düşüncelerinin tam olarak belirgin olmadığı söylenebilir. Bununla beraber rütbeli polislerin %26.3’ü ve polis memurlarının %28’i polisin kendisini olumlu yönde geliştirdiği ifadesiyle ilgili “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Çelik ve diğerleri (2001) tarafından Bursa halkının polise ve polislik mesleğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi için memur, işçi, esnaf, emekli, sürücü, ev hanımı, öğrenci ve serbest meslek sahibi 500 kişiye yönelik yapılan bir çalışmada ise, katılımcıların %77.8’inin polis teşkilatında olumlu gelişmeler olduğunu düşündüğü ortaya çıkmıştır.

Rütbeli polislerin polisin kendisini olumlu yönde geliştirdiği yönünde bir görüşü olduğu ancak polis memurlarının bu konuda kararsız olduğu görülmektedir. Özellikle 2001 yılı sonrası Polis Yüksek Öğretim Kanununun yayımlanmasıyla, polis memurlarının 2 yıllık ön lisans düzeyinde bir eğitim alarak mezun olmalarının sağlanması ve halen görevini sürdüren lise mezunu polis memurlarına da bu hakkın açık öğretim vasıtasıyla tanınması, öte yandan 2005 yılından itibaren 4 yıllık Yüksek Öğrenim görmüş lisans mezunlarını alan Polis Meslek Eğitim Merkezleri yoluyla da Emniyet Teşkilatına polis memuru yetiştiriliyor olması, 2007 verilerine göre 194.256

kişilik Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personelinin, 179.847 kişisini oluşturan, polis memurları açısından düşünüldüğünde polis eğitimi açısından polisin kendisini olumlu yönde geliştirdiği ortaya çıkmaktadır. Yine aynı kanunla Güvenlik Bilimleri Fakültesinin kurulmasıyla polis amirlerinin 4 yıllık lisans eğitimi alarak mezun olmalarının sağlanması ki 2001 yılı öncesi dönemde de Polis Akademisi Başkanlığı vasıtasıyla Polis Amirleri 4 yıllık lisans eğitimi alarak mezun olmaktaydılar. Polis Yüksek Öğretim Kanunu sadece üniversiter bir yapı getirmiştir - Güvenlik Bilimleri Enstitüsü ve diğer Üniversitelerin ilgili Enstitülerinde Yüksek Lisans ve Doktora çalışması yapma oranlarının hızla artması ile ABD, İngiltere ve Fransa gibi gelişmiş ülkelerde Yüksek Lisans ve Doktora çalışması yapmak üzere yurt dışı eğitimlerinin 2000’li yıllarla birlikte artmış olması, polisin kendisini olumlu yönde geliştirdiğini göstermektedir.

Madde 3. Emniyet Teşkilatı olarak Polisin Hizmet İçi Eğitimi Önemsemektedir.

“Emniyet Teşkilatı Olarak Polisin Hizmet İçi Eğitimi Önemsemektedir” ifadesine, rütbeli polislerin %16.1’i tamamen katılıyorum, %53.6’sı katılıyorum, %8.9’u katılmıyorum, %0.9’u ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bir kişi ise bu soruyu cevaplamamıştır. Bu katılma oranlarına göre rütbeli polislerin %69.7’sinin “Emniyet Teşkilatı polisin eğitimini önemsemektedir” ifadesine katılmakta olduğu, %9.8’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Emniyet Teşkilatı Polisin Hizmet İçi Eğitimi Önemsemektedir” ifadesine, %10.2’si tamamen katılıyorum, %38.8’i katılıyorum, %16.5’i katılmıyorum, %3.6’sı ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. İki kişi ise bu ifadeye cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %49’unun “Emniyet Teşkilatı polisin eğitimini önemsemektedir” ifadesine katılmakta olduğu, %20.1’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin %69.7’si ile polis memurlarının %49’unun polis teşkilatının polisin hizmet içi eğitimini önemseydiğine inandığı, rütbeli polislerin %9.4’ü ile polis memurlarının %20.1’inin ise Emniyet Teşkilatının polisin eğitimini önemseydiğine inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcı grubun da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının polis teşkilatının

polisin eğitimini önemseydiği kanaatinde olduğu söylenebilir. Bunun yanında rütbeli polislerin %19.6'sı, polis memurlarının ise %30.8'i "polis teşkilatının polislin eğitimini önemsemektedir" ifadesiyle ilgili "Kararsızım" seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

**Tablo-9. 2007 Yılı İtibariyle Emniyet Genel Müdürlüğü
Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personelinin Rütbelere Göre Dağılımı.**

RÜTBESİ	S
1.Sınıf Emniyet Müd.	1015
2.Sınıf Emniyet Müd.	660
3.Sınıf Emniyet Müd.	884
4.Sınıf Emniyet Müd.	1447
Emniyet Amiri	3228
Başkomiser	2160
Komiser	2756
Komiser Yrd.	2257
Polis Memuru	179847
TOPLAM SAYI	194254

Bu personelin hizmet öncesi eğitimleriyle ilgili olarak eğitim aldıkları kurumlarla ilgili genel bilgiler yukarıda verilmiş olup, bu personelden aynı zamanda, değişik görevlerde bulunan veya rütbe, unvan, eğitim durumu açısından değişik düzeydeki personel Oryantasyon Eğitimleri, İşbaşı Eğitimleri, Tamamlama Eğitimleri, Özel Alan Eğitimleri, Özel Alan Temel Eğitimi, Özel Alan Geliştirme Eğitimi, Özel Alan Uzmanlık Eğitimi, Yükselme Eğitimleri, Geliştirme Eğitimleri adı altında çeşitli hizmetiçi eğitim faaliyetlerinden geçirilmektedir (HİEY Md. 18).

Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığınca, denetlemelerde görülen aksaklıkları gidermek, personele hizmette kullanılacak yeni yöntem ve teknikleri öğretmek, hizmet için gerekli bilgileri kazandırmak ve hizmetin daha etkin yürütülmesi için yapılan mevzuat değişikliklerinden personeli haberdar etmek amacıyla her yıl, her derecedeki Teşkilat personelinin en az %20'sini kapsayacak şekilde Genel Geliştirme Eğitimleri planlanmakta, bu planlama çerçevesinde İl'lerde bulunan Üniversitelerin ilgili

Fakülte ve Yüksek Okullarında görevli Öğretim Elemanlarından da yararlanılmaktadır (HİİY Md. 24).

Tablo-10. Emniyet Teşkilatında Rütbeli Personele Yönelik Yapılan Hizmet İçi Eğitim Kapsamında Okutulan Dersleri Gösterir Tablo (EGM EDB 2008 Yılı Eğitim Planı, Aralık- 2007).

SIRA NO	DERSİN ADI	DERS SAATİ
1	Topluluk Önünde Etkili Konuşma	3 Saat
2	Müzakere ve Görüşme Teknikleri	3 Saat
3	Kurumsal Hedeflere Yönelik Stratejik Planlama	3 Saat
4	Başarı ya da Başarısızlıkların Paylaşılması	3 Saat
5	Stresi Algılama ve Yönetme	3 Saat
6	Verimli ve Etkili Toplantı Yönetimi	3 Saat
7	Protokol Kuralları	3 Saat
8	Problem Çözme Teknikleri	3 Saat
9	Polis Meslek Etiği	3 Saat
10	Görev ve Sorumlulukların Planlanması	3 Saat
11	Görev yaptığı Bölgenin Sosyo-Kültürel Özellikleri	3 Saat
12	Takımındakileri Motive Etme	3 Saat
13	Kurumsal Değişim ve Gelişim Sürecinin Sağlanması	3 Saat

Tablo-11. Emniyet Teşkilatında Polis Memurlarına Yönelik Yapılan Hizmet İçi Eğitim Kapsamında Okutulan Dersleri Gösterir Tablo (EGM EDB 2008 Yılı Eğitim Planı, Aralık- 2007).

SIRA NO	DERSİN ADI	DERS SAATİ
1	Kurumsal İletişim	3 Saat

2	Spor ve Beslenme	3 Saat
3	İnsan Hakları	3 Saat
4	Sosyo-kültürel farklılıklar	3 Saat
5	Polis Meslek Etiği	3 Saat
6	Stres Yönetimi	3 Saat
7	Katılımcı Yönetim	3 Saat
8	Kurumsal İletişim	3 Saat
9	Problem Çözme Teknikleri	3 Saat
	Kurumsal Değişim	3 Saat
10	Çatışma Yönetimi	3 Saat

Türk Polis Teşkilatında 2000-2007 yılları arasında 985.793 katılımcı birimlerde düzenlenen hizmet içi eğitimlere iştirak etmiştir. Böylece son 7 yılda düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetleri, yılda ortalama 140.827 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. 2008 yılı Hizmet İçi Eğitim Planı çerçevesinde 154 kurs, 58 seminer, 9 çalıştay, 1 sempozyum, 1 kongre ve diğer eğitimler olmak üzere 242 eğitim faaliyeti gündeme alınmış ve bu hizmet içi eğitim faaliyetlerine 113.664 katılımcının iştirak etmesi planlanmıştır(EGM EDB 2008 Yılı Eğitim Planı, 2007).

Türk Polis Teşkilatı'nda yapılan bütün eğitim faaliyetleri birlikte değerlendirildiğinde Emniyet Teşkilatının kendi polislerinin eğitimini önemseydiği söylenebilir. Katılımcıların da aynı kanaati taşıdığı görülmektedir.

Madde 4. Polisin Genel Kültür ve Bilgi Düzeyinin Yeterli Olduğu Kanaatindeyim.

“Polisin Genel Kültür ve Bilgi Düzeyi Yeterlidir” ifadesine, Rütbeli polislerin %2.7’si tamamen katılıyorum, %13.4’ü katılıyorum, %39.3’ü katılmıyorum, %8’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. İki kişi ise bu soruyu cevaplamamıştır. Bu katılma oranlarına göre rütbeli polislerin %16.1’inin “polis genel kültürünün iyi düzeydedir” ifadesine katılmakta olduğu, %47.3’ünün ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polisin Genel Kültürü İyi Düzeydedir” ifadesine, %2.7’si tamamen katılıyorum, %14.4’ü katılıyorum, %37.8’si katılmıyorum, %13.9’u ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. İki öğrenci ise bu ifadeye cevap vermemiştir. Bu

katılma oranlarına göre, polis memurlarının %17.1'inin "polisin genel kültürü iyi düzeydedir" ifadesine katılmakta olduğu, %51.7'sinin bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli polisler ile polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin %16.1'i ile polis memurlarının %17.1'inin polis genel kültürünün iyi düzeyde olduğuna inandığı, rütbeli polislerin %47.3'ü ile polis memurlarının %51.7'sinin ise polis genel kültürünün iyi düzeyde olmadığı inandığı ortaya çıkmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının polis genel kültürünün iyi düzeyde olmadığı düşüncesinde olduğu söylenebilir. Bunun yanında rütbeli polislerin %35.7'si, polis memurlarının ise %30.9'u "polisin genel kültürü iyi düzeydedir" ifadesiyle ilgili "Kararsızım" seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır. "Kararsızım" seçeneğini işaretleyenlerin sayısının yüksek olması katılımcıların bu maddedeki ifadeyle ilgili görüşlerinin belirginleşmediğini gösterdiği söylenebilir.

3.2.1.1. Polis Memurlarının Polis Eğitimi ve Bilgi Düzeyi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Karşılaştırılması.

Tablo-12. Polis Memurlarının Polis Eğitimi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Analiz Sonuçları

Varyans Kaynağı	S	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası		35.011	14	2.501	4.252	.000	1-Pasaport, Güvenlik, Yabancılar, Silah Ruhsat ve Tebligat Şube Müdürlükleri – Çevik Kuvvet, 2-Pasaport, Güvenlik, Yabancılar, Silah Ruhsat ve Tebligat Şube Müdürlükleri – Koruma Şubesi, 3- Çevik Kuvvet-EKKM, Olay Yeri İnceleme ve Foto-Film Şube Müdürlükleri, 4- Çevik Kuvvet-

							Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü 5- EKKM, Olay Yeri İnceleme ve Foto-Film Şube Müdürlükleri - Koruma Şubesi
Grupları		534.63 0	909	.588			
Toplam	92 4	569.64 0	923				

Değerlendirme sonuçları, polis memurlarının polis eğitimi ile ilgili tutum ve görüşleri arasında çalıştıkları birim bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle, polis memurlarının polis eğitimi ile ilgili genel tutum ve görüşleri çalıştıkları birimlere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Yapılan test sonucuna göre, Pasaport, Güvenlik, Yabancılar, Silah Ruhsat ve Tebligat Şube Müdürlüklerinde çalışanların görüşleri ile Çevik Kuvvet ve Koruma Şubesinde çalışanların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Yine, EKKM, Olay Yeri İnceleme ve Foto-Film Şube Müdürlüklerinde çalışanların görüşleri ile Çevik Kuvvet ve Koruma Şubesi çalışanlarının tutum ve görüşleri arasında; Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü ile Çevik Kuvvet çalışanlarının tutum ve görüşleri arasında da anlamlı fark bulunmaktadır.

Toplumsal olaylarda, polisin zaman zaman amacını aşan davranışlar sergilemesi ve sonrasında yaşanan olumsuz görüntüler, Emniyet Teşkilatını yoğun eleştirilere maruz bırakmıştır. Bu eleştirilerden en sık tekrarlananı da, polis eğitiminin yetersizliği olmaktadır.

Profesyonel meslekleri diğer mesleklerden ayıran önemli özelliklerden birisi, meslek üyelerinin, uzun süreli bir eğitim sonucunda elde edilen, ileri düzeyde bir meslekî bilgi ve yeterliliğe sahip olmasıdır. Bilgi temeline dayanma profesyonel mesleklerin başlıca özelliklerinden olduğu için meslekî eğitim önemlidir. Bu bağlamda teknik yetkinliklerin ve meslekle ilgili becerilerin geliştirilmesi için uygulama ağırlıklı

meslekî eğitimlere ayrıca önem verilir. Uzmanlaşma ve teknik bilgi donanımı sağlayan hizmet içi eğitim de bunun ayrılmaz bir parçasını oluşturur.

Kısaca, profesyonellik için uzmanlığa dayalı bir eğitim sisteminin olması ve yüksek düzeyde sistematik meslekî bilginin oluşturulması gerekir. Polisin görev alanı çok geniş olduğu için geliştirilmesi gereken meslekî bilginin de o derece geniş kapsamlı olması ve değişik boyutları içermesi gerekmektedir. Bu da hukuk, kamu yönetimi, sosyal psikoloji, bilgi sistemleri, yönetim ve organizasyon gibi çok disiplinli ve disiplinler arası çalışmayı gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye’de polisin yeterli düzeyde meslekî bilgiye sahip olduğunu söylemek güçtür. Örneğin, polisin en büyük sorunlarından olan çalışma saatlerini düzenleyen bir yönetmelik yoktur. Bu konu bir Bakanlık genelgesiyle çözülmeye çalışılmıştır. Bunun gibi bir çok konuda polisin davranışlarına yol gösterecek, uygulama birliği sağlayacak, yasaların nasıl uygulanması gerektiğini gösteren sistematik bir meslekî bilgi ve uygulama kuralları yeterli düzeyde oluşturulamamıştır. Bu eksikliğin giderilmesinde Polis Akademisi Başkanlığı ve Güvenlik Bilimleri Enstitüsüne önemli görevler düşmektedir. Bu kurumlar 2001 yılındaki yapılanmadan sonra düzenledikleri uluslararası konferanslarla, yayınlarıyla ve yüksek lisans eğitimleriyle önemli çalışmalar yapmaktadırlar. Bunun yanında Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde TADOC (Turkish International Academy Against Drugs and Organized Crime=Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi) gibi uzmanlaşmayı amaçlayan girişimler de bulunmakla birlikte bunların yaygınlık ve süreklilik kazanması gerekmektedir (Sözen, 2004:122).

Polis eğitim kurumlarının eğitici personel ihtiyacı genel olarak meslek içinden karşılanmaktadır. Ancak, halen eğitici olarak görev yapan eğitici personelin büyük bir bölümü, eğitim formasyonuna sahip olmadığı gibi, eğitici bir personelde bulunması gereken niteliklerden yoksun bulunmaktadır. Polis teşkilatında kişiler, "talim" ile değil, "tayin" ile eğitici yapılmaktadır. Eğitimle hiç ilgisi olmayan bir kimse, iki satır bir yazı ile bir anda "eğitimci" yapılmaktadır. Bu durum, eğiticiliğin hafife alınmasıdır (Çamlıbel, 2008)

Meslek öncesi eğitim sürelerine bakıldığında, özellikle 2001 yılında yapılan düzenlemeden sonra, Türkiye’de bu sürelerin yeterli hatta gereğinden uzun olduğu söylenebilir. Polis yönetici adaylarına Polis Koleji’nde dört yıl lise, Güvenlik Bilimleri Fakültesi’nde dört yıl lisans eğitimi, memur adaylara ise Polis Meslek Yüksek Okullarında (PMYO) iki yıl ön lisans eğitimi yatılı olarak verilmektedir. Fakat hizmet öncesi eğitimlerin

polisi mesleğe hazırlamakta yetersiz kaldığı ve özellikle uygulamaya ilişkin eksikliklerin olduğu, gerçek polisliğin “kadroda/meslekte” öğrenildiği ilgililerce sıklıkla dile getirilmektedir. Bu da eğitim sürelerinin uzunluğu kadar nitelikli bir eğitimin verilmesi gerektiği gerçeğini göstermektedir. Ancak, son yıllarda eğitim alanında önemli atılımlar olmuştur; bunların iyileştirilerek devam etmesinin polisin profesyonelleşmesine olumlu katkı yapacağı söylenebilir (Sözen, 2004:123).

Bu açıklamalar ışığında, hizmet öncesi polis eğitim sürelerinin yeterli olmasına karşın, sorunun nicelik değil nitelik olduğu ortaya çıkacaktır. Hizmet öncesi polis eğitim kurumlarında verilen eğitimin meslekî eğitim boyutunun bir kez daha değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu süre içerisinde meslekî derslerin sayı ve müfredat olarak kapsamının mesleğe yönelik genişletilmesi ile uygulamalı eğitimin süre ve nitelik olarak arttırılması öğrencilerin mesleğe daha okuldayken hazırlanmasına katkıda bulunacaktır.

3.2.1.2. Rütbeli Polislerin Polis Eğitimi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre karşılaştırılması.

Tablo-13. Rütbeli Polislerin Polis Eğitimi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Analiz Sonuçları

Varyans Kaynağı	S	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası		3.257	6	.543	1.062	.386	
Gruplarıçi		109.867	215	.511			
Toplam	112	113.125	221				

Yapılan değerlendirmenin analiz sonuçları, rütbeli polislerin Polis Eğitimi ile ilgili görüşleri arasında sahip oldukları rütbelere bakımından anlamlı bir fark bulunmadığını

göstermektedir. Başka bir ifadeyle, rütbeli polislerin Polis Eğitimi ile ilgili genel tutumları sahip oldukları rütbelere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

3.2.1.3. Polisin Eğitimi İle İlgili Maddelere, Rütbeli polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Karşılaştırılması.

Polisin eğitimi ile ilgili olarak katılımcılara işaretlemeleri için sunulan toplam 4 madde, toplanarak ortalamaları alınmak suretiyle “Eğitim” adı altında yeni bir değişken elde edilmiş ve Rütbeli Polisler ve Polis Memurları da “statü” başlığı altında değerlendirilerek “Polis Eğitimi” yeni değişkeni “statü”ye göre karşılaştırılmıştır.

Tablo-14. Polisin Eğitimi İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Puanlarının T-Testi Sonuçları

Statü	S	X	S	sd	t	P
Rütbeli Polisler	112	3.1659	.7155	1145	4.259	.000
Polis Memurları	1850	2.9200	.7856			

Polis Eğitimi ile ilgili tutum ve görüşler statüye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Rütbeli Polislerin Polis Eğitimi ile ilgili tutumları ve görüşleri, polis memurlarına göre daha olumludur. Bu bulguya göre, Polis Eğitimi ile ilgili görüşler ve tutumlar ile statü arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir.

3.2.2. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polis-Halk İlişkileri İle İlgili Görüşleri ve Tutumları

Tablo-15. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polis-Halk İlişkileri İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevaplar

SORU NO	MADDE	KATILAN	SAYI YÜZDE	CEVAPSIZ	TAMAMEN KATILİYORUM	KATILİYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
5	Polisin, insanlarla iletişim kurmadaki becerisi yeterli düzeydedir.	Rütbeli Polisler	S		5	26	34	43	4
			%		% 4.5	% 23.2	% 30.4	% 38.4	% 3.6
		Polis Memurları	S		80	408	552	760	150
			%		% 4.3	% 22.1	% 24.4	% 41.1	% 8.1
6	Polis, vatandaşın gelen şikayet ve önerileri önemser.	Rütbeli Polisler	S		5	39	33	30	5
			%		% 4.5	% 34.8	% 29.5	% 26.8	% 4.5
		Polis Memurları	S		98	442	438	662	210
			%		% 5.3	% 23.9	% 23.7	% 35.8	% 11.4
7	Polis, göreviyle ilgili halka yeterince bilgi vermektedir.	Rütbeli Polisler	S		3	27	41	37	4
			%		% 2.7	% 24.1	% 36.6	% 33	% 3.6
		Polis Memurları	S		82	480	350	594	72
			%		% 4.4	% 25.9	% 29.7	% 32.1	% 7.8
8	Polis, her şeyden önce öncelikle halkın hizmetinde olduğunun bilincindedir.	Rütbeli Polisler	S		8	47	38	16	3
			%		% 7.1	% 41.9	% 33.9	% 14.2	% 2.7
		Polis Memurları	S		128	726	550	358	44
			%		% 6.9	% 39.2	% 29.7	% 19.4	% 4.8
9	Polisin, insanlara değer verdiği kanaatindeyi	Rütbeli Polisler	S		7	43	43	18	1
			%		% 6.3	% 38.4	% 38.4	% 16	% 0.89
		Polis	S		102	580	620	428	60

	m.	Memurları	%		% 5.5	% 31.4	% 33.5	% 23.1	% 6.5
10	Polis, insanlara iyi örnek olmaktadır.	Rütbeli Polisler	S		7	19	49	31	6
			%		% 6.25	% 17	% 43.75	% 27.67	% 5.35
		Polis Memurları	S		96	364	636	576	89
			%		% 5.2	% 19.7	% 34.4	% 31.1	% 9.6
11	Polis, insan hak ve özgürlükleri ne saygılıdır.	Rütbeli Polisler	S	1	5	38	45	20	4
			%	% 0.89	% 4.46	% 33.92	% 40.2	% 17.85	% 3.6
		Polis Memurları	S		98	572	592	454	67
			%		% 5.3	% 30.9	% 32.0	% 24.5	% 7.2
12	Polis, suçtan korumak amacıyla insanları eğitmektedir.	Rütbeli Polisler	S		4	15	34	49	11
			%		% 3.57	% 13.4	% 30.4	% 43.75	% 9.8
		Polis Memurları	S	2	64	302	486	750	246
			%	% 0.1	% 3.5	% 16.3	% 26.3	% 40.5	% 13.3
13	Polis, Türkçe'yi kötü kullanmaktadır diye düşünüyor mu.	Rütbeli Polisler	S	1	3	30	32	42	4
			%	% 0.9	% 2.67	% 26.8	% 28.6	% 37.5	% 3.57
		Polis Memurları	S	2	88	408	660	588	104
			%	% 0.1	% 4.8	% 22.1	% 35.7	% 31.8	% 5.6
14	Yakalama, men etme, ceza yazma gibi görevleri nedeniyle polisin, olumsuz bir imaja sahip olduğu kanaatindeyim.	Rütbeli Polisler	S		14	40	11	40	7
			%		% 12.5	% 35.7	% 9.8	% 35.7	% 6.3
		Polis Memurları	S		272	580	184	584	230
			%		% 14.7	% 31.4	% 9.9	% 31.6	% 12.4

Madde 5. Polisin İnsanlarla İletişim Kurmadaki Becerisi Yeterli Düzeydedir.

“Polisin İnsanlarla İletişim Kurmadaki Becerisi Yeterli Düzeydedir” ifadesine, Rütbeli polislerin %4.5’i tamamen katılıyorum, %23.2’si katılıyorum, %38.4’ü katılmıyorum, %3.6’sı ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre rütbeli polislerin %27.7’sinin “polisin insanlarla iletişim kurmadaki becerisi yeterli düzeydedir” ifadesine katılmakta olduğu, %41.5’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polisin İnsanlarla İletişim Kurmadaki Becerisi Yeterli Düzeydedir” ifadesine, %4.3’ü tamamen katılıyorum, %22.1’i katılıyorum, %41.1’i katılmıyorum, %8.1’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %26.4’ünün “polisin insanlarla iletişim kurmadaki becerisinin yeterli düzeydedir” ifadesine katılmakta olduğu, %49.2’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli polisler ile polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin %27.7’si ile polis memurlarının %26.4’ünün polisin insanlarla iletişim kurmadaki becerisinin yeterli düzeyde olduğuna inandığı, rütbeli polislerin %41.5’i ile polis memurlarının %49.1’inin ise polisin insanlarla iletişim kurmadaki becerisinin yeterli düzeyde olmadığına inandığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcı grubun da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının polisin insanlarla iletişim kurmadaki becerisinin yeterli düzeyde olmadığını düşündükleri söylenebilir. Bunun yanında rütbeli polislerin %30.4’ü, polis memurlarının ise %24.4’ü “polisin insanlarla iletişim kurmadaki becerisinin yeterli düzeydedir” ifadesiyle ilgili “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Çelik ve diğerleri (2001) tarafından Bursa halkının polise ve polislik mesleğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi için memur, işçi, esnaf, emekli, sürücü, ev hanımı, öğrenci ve serbest meslek sahibi kişilere yönelik yapılan bir çalışmada, “Polis Halk İlişkileri Sizce Yeterli midir?” şeklindeki bir soruya, deneklerin %66.4 gibi önemli bir kısmının polisin halkla ilişkilerini yetersiz olarak değerlendirdikleri görülmüştür. Öte yandan deneklerin %68.6’sı polisle ilişki kurmada *çekinmediklerini* belirtmişlerdir.

Arslan (2001) tarafından Üniversite gençliğinin polise bakış açısını belirlemek amacıyla Fırat Üniversitesinde 2000-2001 Eğitim Öğretim yılı Bahar döneminde

öğrenim gören 2500 öğrenci üzerinde bir anket çalışmasında, ankete cevap veren 1213 öğrencinin Emniyet Teşkilatının polis-vatandaş ilişkilerinin geliştirilmesinde yapılması gereken düzenlemelere ilişkin görüşleriyle ilgili olarak 13 seçenek arasından en yüksek yüzde oranında katılımcıların %22.1'i polisin halkla iç içe olması gerektiğini, %19.1'i karşılıklı sevgi saygı anlayışında olması gerektiğini dile getirmiştir.

Bu çalışmada rütbeli polisler ve polis memurlarının, polisin insanlarla ilişki kurmadaki becerisinin yeterli düzeyde olmadığı kanaatinde oldukları sonucuna ulaşılmış olup, bu çalışmayla ortaya çıkmaktadır ki polis iletişim becerisini daha da geliştirmelidir. Bu paralelde yukarıda bahsedildiği gibi teorik eğitimden daha ziyade uygulamaya dönük ve polisin davranışını olumlu yönde geliştirecek derslere ihtiyaç duyulmakta olup, hizmet içi eğitimlerde de buna yönelik planlama yapılmalıdır.

“Polisin halkın istek ve beklentileri doğrultusunda politikalar belirlemesi ve uygulamalarda bulunması konusunda, halka karşı sorumluluk ve halkın bu politikaların belirlenmesi sürecine katılması anlayışı ile polis halk ilişkileri de büyük önem arz etmektedir.”

Türkiye’de polis halk ilişkilerinde yaygın olarak benimsenen görüş, halkla ilişkilerin istenilen düzeyde olmadığıdır. Polis halk ilişkileri ile ilgili araştırmaların ortaya koyduğu ortak sonuçlar şunlardır (Erdağ, 1998:177):

1. Halka göre polisin eğitimi yeterli değildir ve halkla ilişkilerin daha iyi gerçekleştirilmesinin yolu eğitimden geçmektedir.
2. Halkın bir bölümü polisten korkmaktadır. Polisin halka kendisini tam olarak tanıtmadığı ve herkese eşit davranmadığı görüşü en önemli sorundur.
3. Halkın büyük çoğunluğu polisin başarılı olabilmek için yeterli olanaklara sahip olmadığını düşünmektedir.
4. Halkın polisten beklentileri, genel olarak, polisin görev bilincine sahip olması, halka olumlu yaklaşım iletişim kurması, şiddete başvurmaması, herkese yansız davranması, hoşgörülü, nazik ve güler yüzlü olmasıdır.
5. Halk polise genel olarak güvenmektedir. Ancak, aynı zamanda, ondan korkmaktadır. Bunun en önemli nedeni, polisin kendisini ve çalışmalarını yeterince tanıtamaması sonucunda oluşan olumsuz imajdır.

6. Polisin halkla yeterince sağlıklı iletişim kuramamasının nedenleri olarak; çalışma saatlerinin düzensizliği, ücret yetersizliği, eğitim düzeyinin düşüklüğü, halka kendini yeterince tanıtamama, görevi ile ilgili mevzuatın yeniden düzenlenmemesi ve sosyal olanakların yetersizliği faktörleri görülmektedir.

Madde 6. Polis Halktan Kendisine Gelen Her Türlü Şikayeti Önemsemektedir.

“Polis Halktan Kendisine Gelen Her Türlü Şikayeti Önemsemektedir” ifadesine, rütbeli polislerin %4.5’i tamamen katılıyorum, %34.8’i katılıyorum, %26.8’i katılmıyorum, %4.5’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre rütbeli polislerin %39.3’ünün “polis halktan kendisine gelen her türlü şikayeti önemsemektedir” ifadesine katılmakta olduğu, %31.3’ünün ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Halktan Kendisine Gelen Her Türlü Şikayeti Önemsemektedir” ifadesine, %5.3’ü tamamen katılıyorum, %23.9’u katılıyorum, %35.8’i katılmıyorum, %11.4’ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %29.2’sinin “polis halktan kendisine gelen her türlü şikayeti önemsemektedir” ifadesine katılmakta olduğu, %47.2’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli polisler ile polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin %39.3’ü ile polis memurlarının %29.2’sinin polisin halktan kendisine gelen her türlü şikayeti önemsedğine inandığı, rütbeli polislerin %31.3’ü ile polis memurlarının %47.2’inin ise polisin halktan kendisine gelen her türlü şikayeti önemsedğine inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcı grubun da katılma oranları karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin polisin halktan kendisine gelen her türlü şikayeti önemsedğini düşündüğü, buna karşın polis memurlarının aynı kanaatte olmadığı söylenebilir. Bunun yanında rütbeli polislerin %29.5’i, polis memurlarının ise %23.7’si polisin halktan kendisine gelen her türlü şikayeti önemsemektedir ifadesiyle ilgili “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Rütbeli polislerin polis memurlarına göre polise karşı bu maddede daha olumlu bir kanaate sahip olmalarının sebebi, bu konuda daha fazla eğitim almaları, polis memurlarına göre inisiyatif kullanma yetkilerinin fazla olması, daha az doğrudan olaylara müdahale ettiklerinden sabırlarının ve buna katlanma hoşgörülerinin daha üst düzeyde olması, polis

teşkilatını rütbeli pozisyonda temsil etmenin ağırlığını hissetmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Polis memurları ise bir çok olaya doğrudan müdahale etmek zorunda kaldıklarından her olayda aynı sabır ve hoşgörüyü gösterememektedir. Bu da olumsuz olarak yansımaktadır.

Polisin görevi kamu düzenini sağlamak ve bunu yaparken de kendisine gelen her türlü ihbar ve şikayeti önemlilik hiyerarşisine koymadan değerlendirmek ve mümkün olduğu nispette sonucundan ilgiliye bilgi vermektir.

Madde 7. Polis Yerine Getirdiği Görevle İlgili Halkı Bilgilendirmektedir.

“Polis Yerine Getirdiği Görevle İlgili Halkı Bilgilendirmektedir” ifadesine, Rütbeli polisler %2.7’si tamamen katılıyorum, %24.1’i katılıyorum, %33’ü katılmıyorum, %3.6’sı ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre rütbeli polislerin 26.8’sinin “polis yerine getirdiği görevle ilgili kamuoyunu bilgilendirmektedir” ifadesine katılmakta olduğu, %36.6’sının ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Yerine Getirdiği Görevle İlgili Halkı Bilgilendirmektedir” ifadesine, %4.4’ü tamamen katılıyorum, %25.9’u katılıyorum, %32.1’i katılmıyorum, %7.8’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %30.3’ünün “polis yerine getirdiği görevle ilgili kamuoyunu bilgilendirmektedir” ifadesine katılmakta olduğu, %39.9’u ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli polisler ile polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin %26.8’i ile polis memurlarının %30.3’ünün polisin yerine getirdiği görevle ilgili kamuoyunu bilgilendirdiğine inandığı, rütbeli polislerin %36.6’sı ile polis memurlarının %39.9’unun ise polisin yerine getirdiği görevle ilgili kamuoyunu bilgilendirmediğini inandığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcı grubun da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının polisin yerine getirdiği görevle ilgili kamuoyunu bilgilendirmediğini düşündükleri söylenebilir. Bunun yanında rütbeli polislerin %36.6’sı, polis memurlarının ise %29.7’si “polis yerine getirdiği görevle ilgili kamuoyunu bilgilendirmektedir” ifadesiyle ilgili “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Arslan (2001) tarafından üniversite gençliğinin polise bakış açısını belirlemek amacıyla Fırat Üniversitesinde 2000-2001 Eğitim Öğretim yılı Bahar döneminde öğrenim gören 2500 öğrenci üzerinde bir anket çalışmasında, ankete cevap veren 1213 öğrencinin Emniyet Teşkilatının polis-vatandaş ilişkilerinin geliştirilmesinde yapılması gereken düzenlemelere ilişkin görüşleriyle ilgili olarak 13 seçenek arasından en yüksek dördüncü yüzde oranında katılımcıların %8.6'sı polisin radyo ve tv ile halkı aydınlatması gerektiğini dile getirmiştir.

İnsanlar bilmedikleri ve tanımadıkları ile ilgili genel itibariyle olumlu düşünmemektedir. Bu bilinmeme ve tanınmama boşluğu da zaman zaman olumsuz yönlerin ön plana çıkartılması veya kötü niyetlilerin olumsuz yıkıcı eleştirileri veya dedikodularıyla doldurulmaktadır. Polis yaptığı tüm olumlu faaliyetleri hizmet sunduğu insanlarla paylaşmalı yerine getirdiği görevleri mümkün olduğu oranda halkına anlatmalı hem böylelikle insanların zihinlerindeki bilinmeyene karşı duyulan şüphe giderilmeli hem de halkın desteği alınmalıdır. Çünkü zaten polisin yasa dışı bir görevi bulunamaz. Günümüzde polisin bu yönünü ön plana daha çok çıkardığı görülmektedir.

Madde 8. Polis Halkın Hizmetinde Olduğunun Bilincindedir.

“Polis Halkın Hizmetinde Olduğunun Bilincindedir” ifadesine, rütbeli polislerin %7.1'i tamamen katılıyorum, %41.9'u katılıyorum, %14.2'si katılmıyorum, %2.7'si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre rütbeli polislerin %49'unun “polis halkın hizmetinde olduğunun bilincindedir” ifadesine katılmakta olduğu, %16.9'unun ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Halkın Hizmetinde Olduğunun Bilincindedir” ifadesine, %6.9'u tamamen katılıyorum, %39.2'si katılıyorum, %19.4'ü katılmıyorum, %4.8.'i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %46.1'inin “polis halkın hizmetinde olduğunun bilincindedir” ifadesine katılmakta olduğu, %24.2'sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli polisler ile polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin %49'u ile polis memurlarının %46.1'inin polisin halkın hizmetinde olduğunun bilincinde olduğuna inandığı, rütbeli polislerin %16.9'u ile polis memurlarının %24.2'sinin ise polisin halkın hizmetinde olduğunun bilincinde olmadığına inandığı

anlaşılmaktadır. Her iki katılımcı grubun da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının polisin halkın hizmetinde olduğunun bilincinde olduğunu düşündükleri söylenebilir. Bunun yanında rütbeli polislerin %33.9'u, polis memurlarının ise %29.7'si "polis halkın hizmetinde olduğunun bilincindedir" ifadesiyle ilgili "Kararsızım" seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Öner (1995) tarafından Polis Halk işbirliğinin mevcut durumunu ve geliştirilme şartlarını belirlemeye yönelik olarak, Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünce hazırlanmış ve Erzurum'da tesadüfi örneklem yoluyla toplam 213 deneğe uygulanmış olan bir anket çalışmasında bir soruyla ilgili olarak katılımcıların %73'ünün polisin topluma karşı olan görevini iyi ve çok iyi biçimde yerine getirdiğine inandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Madde 9. Polisin İnsanlara Değer Verdiği kanaatindeyim.

"Polis İnsanlara Değer Vermektedir" ifadesine, Rütbeli polislerin %6.3'ü tamamen katılıyorum, %38.4'ü katılıyorum, %16'sı katılmıyorum, %0.89'u ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre rütbeli polislerin %44.7'sinin "polis insanlara değer vermektedir" ifadesine katılmakta olduğu, %16.89'unun ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise "Polis İnsanlara Değer Vermektedir" ifadesine, %5.5'i tamamen katılıyorum, %31.4'ü katılıyorum, %23.1'i katılmıyorum, %6.5'i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %36.9'unun "polis insanlara değer vermektedir" ifadesine katılmakta olduğu, %29.6'sının ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli polisler ile polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin %44.7'si ile polis memurlarının %36.9'unun polisin insanlara değer verdiğine inandığı, rütbeli polislerin %16.89'u ile polis memurlarının %29.6'sının ise polisin insanlara değer vermediğine inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcı grubun da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının polisin insanlara değer verdiğini düşünmekte olduğu söylenebilir. Bunun yanında rütbeli polislerin %38.4'ü, polis memurlarının ise %33.5'i "polis insanlara değer vermektedir" ifadesiyle ilgili "Kararsızım" seçeneğini işaretleyerek herhangi bir

yargıda bulunmamıştır. “Kararsızım” seçeneğini işaretleyenlerin oranının yüksek olması bu maddedeki ifadelerle ilgili katılımcıların kanaatlerinin tam bir yargıya varacak şekilde belirginleşmemesinden meydana gelmiş olabilir.

Polisin insanlara değer verdiğini düşünmesi, halkın polise görevi esnasında daha çok yardımcı olması sonucunu doğuracaktır. Bu aynı zamanda halkın ihtiyaç duyduğunda polise başvuracağı, polis haricinde başka otorite arama ihtiyacında kendisini hissetmeyeceği anlamına gelmektedir.

Madde 10. Polis Davranışlarıyla Toplumda İnsanlara İyi Örnek Olmaktadır.

“Polis Davranışlarıyla Toplumda İnsanlara İyi Örnek Olmaktadır” ifadesine, rütbeli polislerin %6.25’i tamamen katılıyorum, %17’si katılıyorum, %27.67’si katılmıyorum, %5.35’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre rütbeli polislerin %23.25’inin “polis davranışlarıyla toplumda insanlara iyi örnek olmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %33.02’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Davranışlarıyla Toplumda İnsanlara İyi Örnek Olmaktadır” ifadesine, %5.2’si tamamen katılıyorum, %19.7’si katılıyorum, %31.1’i katılmıyorum, %9.6’sı ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %24.9’unun “polis davranışlarıyla toplumda insanlara iyi örnek olmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %40.7’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli polisler ile polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin %23.25’i ile polis memurlarının %24.9’unun polisin davranışlarıyla toplumda insanlara iyi örnek olduğuna inandığı, rütbeli polislerin %33.02’si ile polis memurlarının %40.7’sinin ise polisin davranışlarıyla toplumda insanlara iyi örnek olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında rütbeli polislerin %43.75’i, polis memurlarının ise %34.4’ü polis davranışlarıyla toplumda insanlara iyi örnek olmaktadır ifadesiyle ilgili “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır. Her iki katılımcı grubun da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının polisin davranışlarıyla toplumda insanlara iyi örnek olduğuna inanmadıkları söylenebilir.

Aksoy (1995) tarafından Erzurum Polis Okulu Öğrencileri vasıtasıyla Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bulunan 20 ilde 4353 kişi üzerinde yapılan benzer bir çalışmada da katılımcıların %59'unun polisin uygulamak istediği kurallara kendisinin de uyduğuna *inanmadıkları* ortaya çıkmıştır. Öte yandan katılımcıların %28'i çevrelerinde gördükleri polislerin alkol, %20'si kumar, %22'si kadın, %16'sı rüşvet, %14'ü ise sayılanların hepsi oranında kötü alışkanlığı olduğunu belirtmiştir.

Arslan (2001) tarafından üniversite gençliğinin polise bakış açısını belirlemek amacıyla Fırat Üniversitesinde 2000-2001 Eğitim Öğretim yılı Bahar döneminde öğrenim gören 2500 öğrenci üzerinde bir anket çalışmasında, ankete cevap veren 1635 öğrencinin görmek istediği polisin imajına ilişkin görüşleriyle ilgili olarak 11 seçenek arasından en yüksek üçüncü yüzde oranında katılımcıların %12.6'sı polisin işinde uzman ve örnek olması gerektiğini dile getirmiştir.

Rütbeli polisler ve polis memurlarının görüşlerinin bu şekilde olması polis açısından üzüntü vericidir. Çünkü, toplumda kanun hakimiyeti, halkın huzur ve güveni için çalışan polisin görevi esnasında mutlaka insanlara iyi örnek olması zaruridir. Polisin, öncelikle uygulamakla yükümlü olduğu kanun ve düzenlemelere kendisinin uyması, davranışlarıyla da insanlara güven telkin etmesi gerekmektedir. Aksi takdirde huzur ve güvenliği için çalıştığı toplum nazarındaki etkinliğini, inandırıcılığını ve değerini yitirecektir. Yani, kendisi iyi örnek olamayan polisin başkalarından iyi olmasını beklemesi sözde kalacaktır. Öte yandan kurumsal olarak halkın kendi polisine güven duyması, polisi kendi polisim diyerek bağrına basması, bir anlamda polisin kendi tavır ve davranışlarıyla ve görev anlayışıyla halka iyi örnek olmasına bağlıdır.

Madde 11. Polis İnsan haklarına Saygılıdır.

“Polis İnsan haklarına Saygılıdır” ifadesine, rütbeli polislerin %4.46'sı tamamen katılıyorum, %33.92'si katılıyorum, %17.85'i katılmıyorum, %3.6'sı ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bir kişi bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre rütbeli polislerin %38.38'inin “polis insan haklarına saygılıdır” ifadesine katılmakta olduğu, %21.45'inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis İnsan haklarına Saygılıdır” ifadesine, %5.3’ü tamamen katılıyorum, %30.9’u katılıyorum, %24.5’i katılmıyorum, %7.2’si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %36.2’sinin “polis insan haklarına saygılıdır” ifadesine katılmakta olduğu, %31.7’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli polisler ile polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin %38.38’i ile polis memurlarının %36.2’sinin polisin insan haklarına saygılı olduğuna inandığı, rütbeli polislerin %21.45’i ile polis memurlarının %31.7’sinin ise polisin insan haklarına saygılı olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında rütbeli polislerin %40.2’si, polis memurlarının ise %32’si “polis insan haklarına saygılıdır” ifadesiyle ilgili “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır. Her iki katılımcı grubunda katılma oranları karşılaştırıldığında; hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının, polisin insan haklarına saygılı olduğunu düşündüğü söylenebilir.

Arslan (2001) tarafından Üniversite gençliğinin polise bakış açısını belirlemek amacıyla Fırat Üniversitesinde 2000-2001 Eğitim Öğretim yılı Bahar döneminde öğrenim gören 2500 öğrenci üzerinde bir anket çalışmasında, ankete cevap veren 1635 öğrencinin görmek istediği polisin imajına ilişkin görüşleriyle ilgili olarak 11 seçenek arasından en yüksek yüzde oranında katılımcıların %27’si polisin insan haklarını bilen ve gerektirdiği şekilde davranan kişi olması gerektiğini dile getirmiştir.

Önceki yıllarda yapılan çalışmalarda polisin insan haklarını ihlal ettiğine dair yüksek oranlı bir katılma söz konusu olmadığı gibi, polisin insan haklarına saygılı olduğu yönünde de yüksek oranlı bir katılım bulunmamaktadır. Bu çalışmada da polisin insan haklarına saygılı olduğunu düşünenlerin oranının, düşünmeyenlere oranla sayısal olarak fazla olması polis açısından sevindiricidir. Sürekli insan hakları ihlalleri konuşulduğunda öncelikle akla gelen kurum olan polis teşkilatının, insan hakları konusunda özellikle son yıllarda personelini hizmet öncesinde ve hizmet içinde eğitmek konusunda ciddi çabaları mevcuttur. Avrupa birliğine giriş sürecinde reform paketleriyle insan hakları ihlallerinin en aza indirilmesi için polisin yetkilerinde düzenlemelere gidilmesi, yeni Türk Ceza Yasası ile insan hakları ihlali yapanların ciddi müeyyidelere çaptırılması, İl ve İlçe İnsan Hakları kurullarının kurulmasıyla polis

üzerinde haberli ve habersiz denetimlerin artırılması, insan hakları konusunda ciddi iyileşmelere yol açmıştır. Bunun yanında 2001 yılında yapılan bir değişiklikte Anayasamızın 40. maddesine konulan bir fıkra ile, kişinin, resmi görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zararın, kanuna göre, Devletçe tazmin edileceği ve Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu etme hakkının saklı olduğu düzenlemesi getirilmiştir.

Madde 12. Polis Suçtan Korumak İçin İnsanları Eğitmektedir.

“Polis Suçtan Korumak İçin İnsanları Eğitmektedir” ifadesine, rütbeli polislerin %3.57’si tamamen katılıyorum, %13.4’ü katılıyorum, %43.75’i katılmıyorum, %9.8’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre rütbeli polislerin %16.97’sinin “polis suçtan korumak için insanları eğitmektedir” ifadesine katılmakta olduğu, %53.55’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Suçtan Korumak İçin İnsanları Eğitmektedir” ifadesine, %3.5’i tamamen katılıyorum, %16.3’ü katılıyorum, %40.5’i katılmıyorum, %13.3’ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bir kişi bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %19.8’inin “polis suçtan korumak için insanları eğitmektedir” ifadesine katılmakta olduğu, %53.8’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli polisler ile polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin %16.97’si ile polis memurlarının %19.8’inin polisin suçtan korumak için insanları eğittiğine inandığı, rütbeli polislerin %53.55’i ile polis memurlarının %53.8’inin ise polis polisin suçtan korumak için insanları eğittiğine inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcı grubun da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının, polisin suçtan korumak için insanları eğittiğini düşünmediği söylenebilir. Bunun yanında rütbeli polislerin %30.4’ü, polis memurlarının ise %26.3’ü “polis suçtan korumak için insanları eğitmektedir” ifadesiyle ilgili “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Polisin görevi gereği sürekli suç ve suçlularla iç içe olması dolayısıyla, görev yaptığı il, ilçe veya bölgede suç türleri, zanlı ve sanık profillerine vâkıf olduğu bir gerçektir. Bundan dolayı polisin normal yaşantısını sürdüren insanları suç mağduru

olmaktan korumak için, sorumluluğunun bir gereği olarak zanlı ve sanıklarla ilgili, suç türleriyle ilgili bilgilendirmesi gerektiği düşünülmektedir. Hangi suç türlerinin nerelerde hangi yoğunlukla işlendiği, bu suç türleri karşısında insanların alabileceği tedbirlerin neler olduğu hem insanları korumak hem de suçla mücadele çift yönlü bir bilgi akışını sağlamak için önemli olduğu varsayılmaktadır. Yukarıda, polisin insanları bu yönde eğitmediği yönündeki görüşler, aslında polisten böyle bir beklenti olduğunu da göstermektedir.

Madde 13. Polis Türkçe’yi Kötü Kullanmaktadır.

“Polis Türkçe’yi Kötü Kullanmaktadır” ifadesine, rütbeli polislerin %2.67’si tamamen katılıyorum, %26.8’i katılıyorum, %37.5’i katılmıyorum, %3.57’si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. İki kişi bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre rütbeli polislerin %29.47’sinin “polis Türkçe’yi kötü kullanmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %41.07’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Türkçe’yi Kötü Kullanmaktadır” ifadesine, %4.8’i tamamen katılıyorum, %22.1’i katılıyorum, %31.8’i katılmıyorum, %5.6’sı ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bir kişi bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %26.9’unun “polis türkçeyi kötü kullanmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %37.4’ünün ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli polisler ile polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin %29.47’si ile polis memurlarının %26.9’unun polisin Türkçe’yi kötü kullandığına inandığı, rütbeli polislerin %41.07’si ile polis memurlarının %37.4’ünün ise polisin Türkçe’yi kötü kullandığına inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcı grubun da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının polisin Türkçe’yi kötü kullandığını düşünmediği söylenebilir. Bunun yanında rütbeli polislerin %28.6’sı, polis memurlarının ise %35.7’si “polis Türkçe’yi kötü kullanmaktadır” ifadesiyle ilgili “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Genel itibariyle rütbeli polisler ve polis memurlarının polisin Türkçe'yi kötü kullanmadığı kanaatinde oldukları söylenebilir.

Aksoy (1995) tarafından Erzurum Polis Okulu Öğrencileri vasıtasıyla Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bulunan 20 ilde 4353 kişi üzerinde yapılan benzer bir çalışmada da katılımcıların %53'ü polisin insanlara kaba ve çirkin dil kullandığını ifade etmişlerdir. Yol kontrolleri yapan trafik polislerinin ne kadarı nazik davranıyor? şeklindeki bir soruya ise hepsi %13, çoğunluğu %46 pek azı %36 oranlarında cevaplanmıştır. Yine emniyete bir iş için gittiklerinde katılımcıların %42'si memurların kendilerine nazik bir dille, %40'ı ise güleryüzle *davranmasını* istemektedir.

Polis Teşkilatının mensupları genel itibariyle varlıklı ailelerden gelmemektedir. Teşkilat mensuplarının aileleri genel itibariyle memur, esnaf ve çiftçi aileleridir. Polis olarak teşkilat mensuplarının görevi esnasında kendi geldikleri yörelerin şivelerini konuşmaması, anlaşılabilir, düzgün bir Türkçe kullanması polisin başkalarının nazarındaki konumu açısından önem arz etmektedir. Yukarıdaki ifadeye, gerek Rütbeli Polislerin gerekse polis memurlarının katılmama oranlarının yüksek olması polis açısından sevindiricidir.

Madde 14. Yakalama, Men Etme, Ceza Yazma Gibi Görevleri Nedeniyle Polis, Olumsuz Bir İmaja Sahiptir.

“Yakalama, Men Etme, Ceza Yazma Gibi Görevleri Nedeniyle Polis, Olumsuz Bir İmaja Sahiptir” ifadesine, rütbeli polislerin %12.5'i tamamen katılıyorum, %35.7'si katılıyorum, %35.7'i katılmıyorum, %6.3'ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre rütbeli polislerin %48.2'sinin “yakalama, men etme, ceza yazma gibi görevleri nedeniyle polis, olumsuz bir imaja sahiptir” ifadesine katılmakta olduğu, %42'sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Yakalama, Men Etme, Ceza Yazma Gibi Görevleri Nedeniyle Polis, Olumsuz Bir İmaja Sahiptir” ifadesine, %14.7'si tamamen katılıyorum, %31.4'ü katılıyorum, %31.6'sı katılmıyorum, %12.4'ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %46.1'inin “yakalama, men etme, ceza yazma gibi görevleri nedeniyle polis, olumsuz bir imaja

sahiptir” ifadesine katılmakta olduğu, %44’ü ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli polisler ile polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin %48.2’si ile polis memurlarının %46.1’inin yakalama, men etme, ceza yazma gibi görevleri nedeniyle polisin, olumsuz bir imaja sahip olduğuna inandığı, rütbeli polislerin %42’si ile polis memurlarının %44’ünün ise yakalama, men etme, ceza yazma gibi görevleri nedeniyle polisin, olumsuz bir imaja sahip olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcı grubun da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının yakalama, men etme, ceza yazma gibi görevleri nedeniyle polisin, olumsuz bir imaja sahip olduğunu düşündüğü söylenebilir. Bunun yanında rütbeli polislerin %9.8’i, polis memurlarının ise %9.9’u “yakalama, men etme, ceza yazma gibi görevleri nedeniyle polis, olumsuz bir imaja sahiptir” ifadesiyle ilgili “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Polisin normal görevi, yani zaten yapması gereken, yapmakla yükümlü olduğu görevleri genel itibariyle insanlarda negatif duygular uyandırmaktadır. Yakalama, Men Etme, Ceza Yazma, Zor kullanma, şartlar oluştuğunda arama ve benzeri bir çok görevi dolayısıyla polis birçok zaman hizmet sunduğu toplumun hemen hemen her kesimiyle temasta bulunmaktadır. İnsanların birçoğu yaptığı hatayı kolay kolay kabullenmemekte olup, polisin görevini yaparken kendisi için bazı kuralları görmezlikten gelmesini veya toleranslı olmasını beklemektedir. Aslında toplumda polis bütün kuralları herkese her ortamda tavizsiz uygulamalı mıdır? yoksa esnek veya toleransı mı davranmalıdır sorularının net bir cevabı yoktur. Eğer esneklik veya tolerans olacaksa - ki bir çok kişi kendisi için bunu talep etmektedir - bunun ölçüsü ne olmalıdır. Yani bazı suç türlerine karşı mı esneklik talep edilmektedir, yoksa bazı gruplara veya insanlara karşı mı esneklik talebi vardır. Polis açısında bu sorulara cevap bulmak ve ona göre davranmak zor olmakla beraber, tavizsiz, kimseye ve hiçbir suça hiçbir ortamda esnek olmamakta polisi halk nazarında sevimsiz hâle getirecek, halkla polis arasındaki mesafenin açılmasına sebep olacaktır. Asıl olan herkesin hiçbir kimsenin ikazına ve denetimine gerek kalmadan kurallara uyması ve başkalarının hakkına tecavüz etmemesi, bunun dışına çıktığında ise gerek polis, gerekse adalet mekanizmasının tedbirlerini

kabullenmesidir. Ancak bunun içinse gelişmiş, eğitimli bir toplum ve polis teşkilata ihtiyaç olduğu da bir gerçektir.

Polisin insanlarda negatif duygular uyandıran görevlerinin bulunmasının, polise karşı olumsuz bir imajın ortaya çıkmasında etkili olduğu tarafımızdan düşünülmekle beraber genel itibariyle rütbeli polisler ve polis memurlarının bu konudaki görüşlerinin benzer şekilde olduğu söylenebilir.

3.2.2.1. Polis Memurlarının Polis Halk İletişimi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Karşılaştırılması.

Tablo-16. Polis Memurlarının Polis Halk İletişimi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Analiz Sonuçları

Varyans Kaynağı	S	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası		15.348	28	1.096	3.117	.000	Pasaport, Yabancılar ve Silah Ruhsat Şube Müdürlükleri - Çevik Kuvvet, Toplum Destekli Polis Birimi- Çevik Kuvvet, Lojistik, Bütçe, Ulaştırma, Kantin, Sosyal Hizmetler, Polisevi Şube Müdürlükleri – Çevik Kuvvet
Gruplariçi		319.711	1821	.352			
Toplam	1850	335.059	1849				

Değerlendirilen analiz sonuçları, polis memurlarının Polis Halk iletişimi ile ilgili tutum ve görüşlerinde çalıştıkları birimler bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle, polis memurlarının Polis Halk iletişimi ile ilgili genel tutum ve görüşleri çalıştıkları birimlere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Bu sonuca göre, Çevik Kuvvet Biriminde görev yapan polislerin tutum ve görüşleri ile Pasaport, Yabancılar ve Silah Ruhsat Şube Müdürlükleri, Toplum Destekli Polis Birimi, Lojistik, Bütçe, Ulaştırma, Kantin, Sosyal Hizmetler, Polisevi

Şube Müdürlüklerinde çalışanların tutum ve görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır.

3.2.2.2. Rütbeli polislerin Polis Halk İletişimi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Karşılaştırılması.

Tablo-17. Rütbeli Polislerin Polis Halk İletişimi İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Analiz Sonuçları

Varyans Kaynağı	S	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası		3.419	3	.570	1.824	.096	
Gruplariçi		67.800	108	.312			
Toplam	112	71.219	111				

Değerlendirme sonuçları, rütbeli polislerin Polis Halk İletişimi ile ilgili tutum ve görüşlerinde sahip oldukları ünvanlar bakımından anlamlı bir fark bulunmadığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle, rütbeli polislerin Polis Eğitimi ile ilgili genel tutum ve görüşleri sahip oldukları rütbelere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

3.2.2.3. Polis Halk İletişimi ile İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Karşılaştırılması

Polis Halk İletişimi ile ilgili olarak katılımcılara işaretlemeleri için sunulan toplam 10 madde, toplanarak ortalamaları alınmak suretiyle “İletişim” adı altında yeni bir değişken elde edilmiş ve rütbeli polisler ile polis memurları da “statü” başlığı altında değerlendirilerek “İletişim” yeni değişkeni “statü”ye göre karşılaştırılmıştır.

Tablo-18. Polis Halk İletişimi İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ile Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Puanlarının T-Testi Sonuçları

Statü	S	X	S	sd	t	P
Rütbeli Polisler	112	3.01	.5651	1147	2.199	.028
Polis Memurları	1850	2.91	.6022			

Polis Halk İletişimi ile ilgili tutum ve görüşler statüye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Rütbeli Polislerin Polis Halk İletişimi ile ilgili tutum ve görüşleri polis memurlarına göre daha olumludur. Bu bulguya göre, Polis Halk İletişimi ile ilgili tutum ve görüşler ile statü arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir.

3.2.3. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polislik Mesleği İle İlgili Tutum ve Görüşleri

Tablo–19. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polislik Mesleği İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevaplar

MADDE				CEVAPSIZ	TAMAMEN KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
15	Polis Teşkilatı, her türlü denetime açık bir teşkilattır.	Rütbeli Polisler	S		3	18	41	43	7
			%		% 2.7	% 16.1	% 36.6	% 38.4	% 6.25
		Polis Memurları	S	16	148	450	548	534	154
			%	% 0.9	% 8.0	% 24.3	% 29.6	% 28.9	% 8.3
16	Polisliğin, kolay bir meslek olduğunu düşünüyorum.	Rütbeli Polisler	S		1	1	4	51	55
			%		% 0.89	% 0.9	% 3.57	% 45.5	% 49.1
		Polis Memurları	S	7	43	87	83	408	297
			%	% 0.8	% 4.6	% 9.4	% 9.0	% 44.1	% 32.1
17	Polislik mesleği, toplum nazarında saygın, itibarlı bir meslektir.	Rütbeli Polisler	S	2	21	54	19	15	1
			%	% 1.78	% 18.8	% 48.2	% 17	% 13.4	% 0.89
		Polis Memurları	S	7	172	421	157	139	29
			%	% 0.8	% 18.6	% 45.5	% 17.0	% 15.0	% 3.1
18	Polise görev ve yetki veren kanunlar, suçla mücadeleyi zorlaştırmaktadır.	Rütbeli Polisler	S		38	41	18	12	3
			%		% 33.9	% 36.6	% 16.1	% 10.7	% 2.67
		Polis Memurları	S	7	297	351	147	90	33
			%	% 0.8	% 32.1	% 37.9	% 15.9	% 9.7	% 3.6
19	Polisin mesleki alan bilgisi yeterli düzeydedir.	Rütbeli Polisler	S		4	31	48	25	4
			%		% 3.6	% 27.7	% 42.9	% 22.3	% 3.6
		Polis Memurları	S	7	36	190	346	294	52
			%	% 0.8	% 3.9	% 20.5	% 37.4	% 31.8	% 5.6

2 0	Türk Polis Teşkilatı, ülke yönetiminde karar organlarını etkileme gücüne sahiptir.	Rütbeli Polisler	S		6	20	37	41	8
			%		% 5.4	% 17.9	% 33	% 36.6	% 7.14
		Polis Memurları	S	8	49	226	207	332	103
			%	% 0.9	% 5.3	% 24.4	% 22.4	% 35.9	% 11.1
2 1	Türk Polisinin, gelişmiş ülke polis teşkilatlarından farkı yoktur.	Rütbeli Polisler	S		5	25	32	40	10
			%		% 4.5	% 22.3	% 28.6	% 35.7	% 8.9
		Polis Memurları	S	7	75	183	256	277	127
			%	% 0.8	% 8.1	% 19.8	% 27.7	% 29.9	% 13.7
2 2	Vatandaş gözüyle Türk polisi güvenilirdir.	Rütbeli Polisler	S		12	52	34	10	4
			%		% 10.7	% 46.4	% 30.4	% 8.9	% 3.6
		Polis Memurları	S	7	117	369	261	118	53
			%	% 0.8	% 12.6	% 39.9	% 28.2	% 12.8	% 5.7
2 3	Polisliğin, insanların seçmeyi düşüneceği en son mesleklerden biri olduğu kanaatindeyim.	Rütbeli Polisler	S		3	15	22	60	12
			%		% 2.7	% 13.4	% 19.6	% 53.6	% 10.7
		Polis Memurları	S	8	59	172	178	365	143
			%	% 0.9	% 6.4	% 18.6	% 19.2	% 39.5	% 15.5
2 4	Polisin , araç ve gereç yetersizdir.	Rütbeli Polisler	S		20	46	25	18	3
			%		% 17.8	% 41.07	% 22.3	% 16.1	% 2.7
		Polis Memurları	S	7	114	286	245	206	67
			%	% 0.8	% 12.3	% 30.9	% 26.5	% 22.3	% 7.2
2 5	Mesleğini kötüye kullananlar, arkadaşları tarafından korunmaktadır.	Rütbeli Polisler	S		8	32	48	21	3
			%		% 7.1	% 28.57	% 42.9	% 18.7	% 2.7
		Polis Memurları	S	7	135	249	291	180	63
			%	% 0.8	% 14.6	% 26.9	% 31.5	% 19.5	% 6.8

Madde 15. Polis Teşkilatı, Her Türlü Denetime Açık ve Şeffaf Bir Teşkilattır.

“Polis Teşkilatı, Her Türlü Denetime Açık ve Şeffaf Bir Teşkilattır” ifadesine, Rütbeli Polislerin %2.7’si tamamen katılıyorum, %16.1’i katılıyorum, %38.4’ü katılmıyorum, %6.25’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %18.8’inin “Polis Teşkilatı, her türlü denetime açık ve şeffaf bir teşkilattır” ifadesine katılmakta olduğu, %44.65’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Teşkilatı, Her Türlü Denetime Açık ve Şeffaf Bir Teşkilattır” ifadesine, %8.0’i tamamen katılıyorum, %24.3’ü katılıyorum, %28.9’u katılmıyorum, %8.3’ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %32.3’ünün “Polis Teşkilatı, her türlü denetime açık ve şeffaf bir teşkilattır” ifadesine katılmakta olduğu, %37.2’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %18.8’i ile polis memurlarının %32.3’ünün Polis Teşkilatının, her türlü denetime açık ve şeffaf bir teşkilat olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %44.65’i ile polis memurlarının %37.2’sinin ise Polis Teşkilatının, her türlü denetime açık ve şeffaf bir teşkilat olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının Polis Teşkilatının, her türlü denetime açık ve şeffaf bir teşkilat olduğunu düşünmedikleri söylenebilir. Bunun yanında Rütbeli Polislerin %36.6’sı, polis memurlarının ise %29.6’sı Polis Teşkilatı, her türlü denetime açık ve şeffaf bir teşkilattır ifadesine “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Öner (1995) tarafından Polis Halk işbirliğinin mevcut durumunu ve geliştirilme şartlarını belirlemeye yönelik olarak, Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümüne hazırlanmış ve Erzurum’da tesadüfi örneklem yoluyla toplam 213 katılımcıya uygulanmış olan bir anket çalışmasında, “polis hakkında yeterli bilginiz var mı?” şeklinde yöneltilen bir soruya deneklerin %41’i evet, %40’ı ise hayır şeklinde cevap vermesi üzerine, “polisi daha iyi tanımak için neler yapılabilir?” şeklindeki diğer bir soruya ise katılımcıların %59’u şeffaflaşmayı artırmak ve polisle toplumu kaynaştırmak seçeneğini işaretledikleri ortaya çıkmıştır.

Türk Polis Teşkilatının denetime açık ve şeffaf bir teşkilat olmasının, polise olan itimadı daha da artıracakı düşünülmektedir. Denetim her zaman insanların veya kurumların çekindiği bir durumdur. Genel itibariyle denetleniyor olmak veya denetlenecek olma durumu her zaman kaygı uyandırmakta, bu yüzden de insanlar veya kurumlar denetlenmekten hoşlanmamaktadır. Ancak diğer yandan denetlenmek kurumun veya kişinin işini ne kadar iyi yaptığını ortaya da çıkarmaktadır. Rütbeli Polisler ve polis memurlarından Türk Polis Teşkilatının her türlü denetime açık ve şeffaf bir Teşkilat olmadığını düşünenlerin daha fazla olması Polis açısından istenilen bir durum değildir. Şeffaflık ve hesap verebilirlik polis teşkilatında olması gereken en önemli özellikler arasındadır.

Madde 16. Polislik Kolay Bir Meslektir.

“Polislik Kolay Bir Meslektir” ifadesine, Rütbeli Polislerin %0.89’u tamamen katılıyorum, %0.9’u katılıyorum, %45.5’i katılmıyorum, %49.1’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %1.78’inin “Polislik kolay bir meslektir” ifadesine katılmakta olduğu, %94.6’sının ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polislik Kolay Bir Meslektir” ifadesine, %4.6’sı tamamen katılıyorum, %9.4’ü katılıyorum, %44.1’i katılmıyorum, %32.1’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Yedi polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %14’ünün “Polislik kolay bir meslektir” ifadesine katılmakta olduğu, %76.2’si bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %1.78’si ile polis memurlarının %14’ünün polisliğin kolay bir meslek olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %94.6’sı ile polis memurlarının %76.2’sinin ise polisliğin kolay bir meslek olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polisler hem de polis memurlarının polisliğin kolay bir meslek olduğunu düşünmedikleri görülmektedir. Bunun yanında Rütbeli Polislerin %3.57’si, polis memurlarının ise %9’u “Polislik kolay bir meslektir” ifadesi ile ilgili “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Rütbeli Polislerin hemen hemen hepsi ve polis memurlarının ise büyük çoğunluğu polislik mesleğinin kolay olmadığını düşünmektedir. Gerek mesai saatlerinin ağırlığı gerek sürekli problemler ve problemlili insanlarla uğraşmak zorunda bulunması, asli görevlerinin dışında mesai gözetmeksizin görev verilmesi, diğer memurlar gibi hafta sonu ve bayram izinlerinin olmaması, belirli sürelerde tayine tabi olması, kendi memleketinde görev yapamaması, her zaman risk altında bulunması, resmiyetin vermiş olduğu ağırlık, ast-üst ilişkileri, diğer yandan mevcut kanunların polisin suçla olan mücadelesini zorlaştırması ve polisin teknik alt yapı olarak gelişmiş ülkelerin düzeyini henüz yakalayamamış olması, polisin normal yerine getirmesi gereken yakalama, men etme, ceza yazma, zor kullanma gibi görevlerinin insanlarda olumsuz duygular uyandırması polislik mesleğini zorlaştırmaktadır.

Madde 17. Polislik Mesleği, Saygın, İtibarlı Bir Meslektir.

“Polislik Mesleği, Saygın, İtibarlı Bir Meslektir” ifadesine, Rütbeli Polislerin %18.8’i tamamen katılıyorum, %48.2’si katılıyorum, %13.4’ü katılmıyorum, %0.89’u ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. İki rütbeli polis ise bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %67’sinin “polislik mesleği, saygın, itibarlı bir meslektir” ifadesine katılmakta olduğu, %14.7’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polislik Mesleği, Saygın, İtibarlı Bir Meslektir” ifadesine, %18.6’sı tamamen katılıyorum, %45.5’i katılıyorum, %15’i katılmıyorum, %3.1’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Yedi polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %64.1’inin “polislik mesleği, saygın, itibarlı bir meslektir” ifadesine katılmakta olduğu, %18.1’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %67’si ile polis memurlarının %64.1’inin polislik mesleğinin, saygın, itibarlı bir meslek olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %14.7’si ile polis memurlarının %18.1’inin ise polislik mesleğinin, saygın, itibarlı bir meslek olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının polislik mesleğinin, saygın, itibarlı bir meslek olduğunu düşündükleri söylenebilir. Bunun yanında Rütbeli Polislerin %17’si

ile polis memurlarının %17'si "polislik mesleği, saygın, itibarlı bir meslektir" ifadesi ile ilgili "Kararsızım" seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının yüksek oranda polislik mesleğinin saygın, itibarlı bir meslek olduğunu düşünüyor olması polis açısından sevindiricidir. Rütbeli Polisler %94.6 oranında, polis memurları %76.2 oranında hem polisliğin kolay bir meslek olmadığını düşünmektedir Öte yandan Rütbeli Polisler %69.7 oranında, polis memurları %70 oranında mevcut kanunların polisin suçla mücadelesini zorlaştırdığını kanaatindedir. Bu durumla birlikte her iki katılımcıda yüksek oranda polislik mesleğinin saygın, itibarlı bir meslek olduğu kanaatindedirler. Bu aynı zamanda polislik mesleğinin, katılımcıların nazarındaki saygınlık seviyesinin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, özellikle Rütbeli Polislerin aynı zamanda maiyetindeki polis memurlarının eğitim ve denetiminden sorumlu kişiler olması dolayısıyla anlamlıdır.

Polislik mesleğinde kaliteyi artırmanın en önemli aracı eğitimidir. Bilgi toplumunun polisi bilgili ve nitelikli olmak zorundadır. Çünkü polis, kendisini en az bir terörist kadar bilgi çağına hazırlamaz, vizyonunu ve imajını yenileyip geliştirmezse güvenlik birimlerinin çok gecikmeksizin sıkıntı yaşaması muhakkaktır (Aytaç, 1998:263). Amerika'da toplum destekli polislik servisinin desteğinde, Adalet Bakanlığı ve Polis Vakfı tarafından Washington D.C.'de görevli polisler üzerinde yürütülen bir çalışmada, Amerikan Polisinin büyük bir bölümünün, eğitimin, polisin otoritesini suistimalini azaltmada etkili bir yöntem olduğuna inandıkları sonucuna ulaşılmıştır (Weisburd ve Greenpan, 2000:1-2). Üzerinde durulması gereken diğer bir hususta meslek saygınlığıdır. Bir mesleğin saygınlığı o mesleğin topluma sunduğu mal ve hizmetlerin kalitesiyle ölçülebilir. Mesleğe saygınlığı artırmanın, hizmette kaliteyi yükseltmenin aracı ise eğitimidir (Fındıklı, 2000:11). Kendisini bu tür konularda takviye etmek çabasında olan polisin sürekli eğitime ihtiyacı vardır. Bu ise ancak sağlıklı bir iletişim kurmakla mümkündür. Bu ve bu tür çalışmaların polislerin ilgisini çekmeye vesile olacağı ve görüşlerine başvurulma dolayısıyla kendilerine doğru bir adım atılan polislerin katkılarını almada mesleki yönden yararlı çalışmalara öncülük yapacağı düşünülmektedir.

Madde 18. Kanunlar Polisin Suçla Mücadelesini Zorlaştırmaktadır.

“Mevcut Kanunlar Polisin Suçla Mücadelesini Zorlaştırmaktadır” ifadesine, Rütbeli Polislerin %33.9’u tamamen katılıyorum, %36.6’sı katılıyorum, %10.7’si katılmıyorum, %2.67’si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %70.5’inin “mevcut kanunlar polisin suçla mücadelesini zorlaştırmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %13.37’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Mevcut Kanunlar Polisin Suçla Mücadelesini Zorlaştırmaktadır” ifadesine, %32.1’i tamamen katılıyorum, %37.9’u katılıyorum, %9.7’si katılmıyorum, %3.6’sı ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Yedi polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %70’inin “mevcut kanunlar polisin suçla mücadelesini zorlaştırmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %13.3’ünün ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %70.5’i ile polis memurlarının %70’inin mevcut kanunların polisin suçla mücadelesini zorlaştırdığını inandığı, Rütbeli Polislerin %13.37’si ile polis memurlarının %13.3’ünün ise mevcut kanunların polisin suçla mücadelesini zorlaştırdığını inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının mevcut kanunların polisin suçla mücadelesini zorlaştırdığını düşündükleri söylenebilir. Bunun yanında Rütbeli Polislerin %16.1’i ile polis memurlarının %15.9’u “mevcut kanunlar polisin suçla mücadelesini zorlaştırmaktadır” ifadesiyle ilgili “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Eylül 2000 tarihinde başta İstanbul olmak üzere, diğer büyük illerde yaşanan polis yürüyüşleri üzerine, polis teşkilatı, polis imajı ve güvenilirliğini ölçmek amacıyla Samsun ilinde bir araştırma yapılmıştır. 19 Mayıs Üniversitesi Öğrencilerinin de içinde bulunduğu 1204 deneğe tesadüfi örneklem yoluyla uygulanan bu ankette “yaşadığınız yerde canınızı, malınızı ve işinizi yeteri derecede güven içinde buluyor musunuz?” şeklinde yöneltilen bir soruyu katılımcıların %39.5’i güvende değilim, ama kötü de görmüyorum, %26.9’u ise güvensiz bir hayat yaşıyorum şeklinde cevaplamış olup, güvensiz bir hayat yaşadığını söyleyenlerin %36.6’sı bunun sebebi olarak kanun-hukukun olmadığını, %22.2’si ise güvenlik güçlerinin yetersiz olduğunu göstermiştir.

Yine aynı çalışmada katılımcıların %40.9'una göre polisin sahip olduğu yetkiler artırılmalı, %31.8'ine göre ise azaltılmalıdır. (Güler tarafından yapılan bu çalışma ve yöneltile bu son sorunun yanıtının yeni TCK ve CMK kanunlarının çıkmadan önce verildiğine dikkat edilmelidir). Aynı çalışmada katılımcıların %64.2'inin polis, savcılar, mahkemeler, ceza ve tutukevlerinin uyumsuz çalıştığını düşündükleri ortaya çıkmıştır (Güler, 2001:166-169).

Yeni CMK ile ortaya çıkmaktadır ki, suç soruşturmasında tek yetkili Cumhuriyet Savcısıdır. Kolluk Birimleri ve diğer kamu görevliler suç soruşturmasında Cumhuriyet Savcısının emrinde görev yapan kişilerdir. GÜDÜLEN AMAÇ ise soruşturmayı tek elden yürütmektir. Yeni CMK çerçevesinde Cumhuriyet Savcısının sorumluluğu başkasıyla paylaşılamaz ve aktarılamaz. Cumhuriyet Savcıları yeni ceza yargılaması sisteminde çok etkin ve bir o kadarda sorumluluk gerektiren bir rol üstlenmiştir. Bu etkin ve sorumluluk gerektiren rol insan hakları ihlallerine imkan verilmemesi için verilmiştir (Yücesoy 2005, 4-5). Diğer bir açıdan, denetimsiz her gücün istibdada dönüşeceği fikrinden de hareket edilmektedir (Arıcan 2005, 6).

Yeni CMK ile dikkat çeken en önemli değişikliklerden birisi, Cumhuriyet Savcısını daha çok soruşturmasının içerisine çekerek aktif hale getirmektir. Bu temelde doğru bir düşünce olmasına rağmen bunun, kolluk kuvvetlerinin etkisizleştirilerek başarılması yolunun tercih edilmesi yanlıştır. Kolluğun her yetkisini kullanmak için Cumhuriyet Savcısına ulaşması ve ondan talimat alarak hareket etmesi, kolluğun hukuk içerisinde kalmasına yol açacak ve böylece insan hakları ihlalleri minimuma inecektir gibi bir düşüncenin CMK'yı hazırlayanların bilinçaltında var olduğu hissedilmektedir. Kanun koyucunun gerçek amacının kolluğu pasifleştirmek değil de, savcıyı aktif hale getirmek olsaydı CMK'nın içerisine Cumhuriyet Savcısı suç soruşturmasını bizzat yürütür şekline bir hükmün enjekte edilmesi gerekirdi. Ancak bu yapılmayıp, her yetkide kolluğu devre dışı bırakarak, kolluğun Cumhuriyet Savcısına ulaşması gibi uzun bir yol tercih edilmiştir. 3000 civarında Cumhuriyet Savcı sayısının yetersiz olduğu ve hâlâ Türkiye'nin coğrafi olarak %91'inde Jandarmanın kolluk görevi yaptığı göz önüne alındığında, her suç soruşturmasında hemen hemen her yetkinin kullanılması için bizzat Cumhuriyet Savcısına ulaşmak zorunda kalınması suçla mücadelede otorite boşluğu meydana getirecektir. Unutmamak gerekir ki, yeni CMK bir olaya müdahale eden kolluk görevlilerinin yapacakları her işlem için Cumhuriyet Savcısının olay yerinde

olmasını ve her an ulaşılabilir bir konumda olmasını zorunlu kılmaktadır. Yeni CMK'ya göre bir suça ancak Cumhuriyet Savcısı muttali olabilir. Kolluk görevlileri bir suç işlendiğini öğrense bile hiçbir işlem yapmayarak Cumhuriyet Savcısını bilgilendirecek, bu şekilde bir suç işlendiği izlenimi edinen Cumhuriyet Savcısı da, CMK 160'a göre, suçun işlendiğini öğrenir öğrenmez işin gerçekliğini araştırmaya başlayacaktır. Denilebilir ki, suçla mücadele de bu zaafı ortadan kaldırmak için kanun koyucu, ilk yeni reform dalgasında, kolluğu daha güçlü bir şekilde suç soruşturmasının başına koyacaktır. Çünkü, 1960'lı ve 1980'li yıllarda İngiltere, Almanya, Amerika ve Hollanda gibi ülkeler bu yöntemi daha önce denemiş ancak bu ülkelerde tekrar dönüşüm yaşanmıştır (Eryılmaz 2005, 11-12).

Çiçek (2006) tarafından, son 6 yılda, 2001 yılında 18 bin 640, 2002'de 16 bin 425, 2003'de 13 bin 387, 2004'de 10 bin 302, 2005'de 7 bin 294, 2006'da 4 bin 756 kişi olmak üzere toplam 70 bin 804 kişinin şartla tahliye edildiği, bunlardan 3 bin 337'sinin hakkında, yeniden suç işledikleri iddiasıyla soruşturma başlatıldığı söylenmektedir. Çiçek (2006), tahliye edilenlerden 3 bin 337 kişi hakkında, yeniden suç işledikleri iddiasıyla soruşturma yapıldığını ve bu kişilerin, Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanuna muhalefet, Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanuna muhalefet, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununa muhalefet, Vergi Usul Kanununa muhalefet, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa muhalefet, *hırsızlık, müessir fiil, gasp, sahtecilik, uyuşturucu, tehdit, dolandırıcılık, adam öldürme, ızzar, ırza geçme, kaçırma ve alıkoyma, görevi kötüye kullanma, fuhuş, piyasaya sahte para sürme, kaçakçılık*, kumar oynama ve oynatma, zimmet, terör örgütüne yardım ve yataklık etme, basın suçları, ırza tasaddi, tehlikeli araç kullanma, adam öldürmeye teşebbüs, cezaevi idaresine karşı ayaklanma, hürriyeti tahdit gibi suçları tekrar işledikleri gerekçesiyle soruşturma başlatıldığını söylemektedir.

Arıcan'a göre (2005), yeni CMK çerçevesinde düşünüldüğünde, güçlü suç şüphesi bulunmuyorsa, suçun ağırlığı önem taşımamakta, ve yargılamanın tutuksuz yapılması gerekmekte olup, tutuklama kararı sanığın beraâtına karar verilmesi halinde giderilmesi olanaksız zararlara yol açmaktadır. Bu yüzden tutuklamanın baş vurulması en zor ve en

son tedbir olması gerekmektedir. Bu açıdan tutuklama kararı verilmemesi durumunda kolluk makamları ve amirleri isteksizliğe düşmemelidir.

Yeni CMK'ya göre bir çok polis, yetkilerinin bir çoğunun azaldığı düşüncesindedir. Bu düşüncenin bu araştırmaya katılan polislerde de hakim olduğu görülmektedir. Bu sonuç aynı zamanda insanların, suç ve suçlularla mücadelede zanlılara ve sanıklara karşı kanuni açıdan polisin elinin güçlü olması gerektiğini düşündüklerini de göstermektedir. Çünkü her insanın herhangi bir suçun mağduru olma ihtimali vardır. Bu ihtimal ortaya çıktığında ise insanların kendilerini mağdur edenlerin engellenmesi, men edilmesi veya cezalandırılması için başvuracağı yer devletin meşru otoritesi ilk kapı olan polistir. Bundan dolayı da insanların kendilerini mağdur edenlere karşı polisin kanuni açıdan güçlü olmasını istemesi son derece doğaldır. Aksi takdirde polisin zaafı veya güçsüzlüğü insanların devlete olan güvenlerini de sarsacak, bu ise kendi hakkını kendisinin alması için çaba göstermesine veya mafyalaşmaya veya başka otoriter yönetim tarzlarını özlemeye başlamasına yol açacaktır.

Madde 19. Polisin Meslekî Alan Bilgisi Yeterli Düzeydedir.

“Polisin Mesleki Alan Bilgisi Yeterli Düzeydedir” ifadesine, Rütbeli Polislerin %3.6'sı tamamen katılıyorum, %27.7'si katılıyorum, %22.3'ü katılmıyorum, %3.6'sı ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %31.3'ünün “polis mesleki alan bilgisi yeterli düzeydedir” ifadesine katılmakta olduğu, %25.9'unun ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polisin Mesleki Alan Bilgisi Yeterli Düzeydedir” ifadesine, %3.9'u tamamen katılıyorum, %20.5'i katılıyorum, %31.8'i katılmıyorum, %5.6'sı ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Yedi polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %24.4'ünün “polis mesleki alan bilgisi yeterli düzeydedir” ifadesine katılmakta olduğu, %37.4'ünün ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %31.3'ü ile polis memurlarının %24.4'ünün polisin mesleki alan bilgisinin yeterli düzeyde olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %25.9'u ile polis memurlarının %37.4'ünün ise polisin mesleki alan bilgisinin yeterli düzeyde olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her

iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin %42.9 oranında “Karasızım” seçeneğini işaretlediği dikkate alınırsa bu maddedeki ifadeyle ilgili tam bir yargıya varamadıkları söylenebilir. Ancak yine de polisin mesleki alan bilgisinin yeterli düzeyde olduğunu düşünenlerin oranı daha yüksektir. Polis memurlarının ise polisin mesleki alan bilgisinin yeterli düzeyde olduğunu düşünmediği söylenebilir.

Katılımcıların, polisin mesleki açıdan yapması ve bilmesi gereken görevleri hakkında yeteri kadar bilgiye sahip olmadıklarından bu sonuç ortaya çıkmış olabilir. Polisin bilmesi zorunlu mesleki alan bilgisinin ne olduğunu bilmeyen bir katılımcının zaten bu ifadeyle ilgili her hangi bir değerlendirmede bulunması zordur.

Madde 20. Polis Teşkilatı Ülke yönetiminde Karar Mekanizmasını Etkileyebilen Güçlü Bir Teşkilattır.

“Polis Teşkilatı Ülke yönetiminde Karar Mekanizmasını Etkileyebilen Güçlü Bir Teşkilattır” ifadesine, Rütbeli Polislerin %5.4’ü tamamen katılıyorum, %17.9’u katılıyorum, %36.6’sı katılmıyorum, %7.14’ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %23.3’ünün “Polis Teşkilatı ülke yönetiminde karar mekanizmasını etkileyebilen güçlü bir teşkilattır” ifadesine katılmakta olduğu, %43.74’ünün ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının “Polis Teşkilatı Ülke yönetiminde Karar Mekanizmasını Etkileyebilen Güçlü Bir Teşkilattır” ifadesine, %5.3’ü tamamen katılıyorum, %24.4’ü katılıyorum, %35.9’u katılmıyorum, %11.1’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Sekiz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %29.7’sinin “Polis Teşkilatı ülke yönetiminde karar mekanizmasını etkileyebilen güçlü bir teşkilattır” ifadesine katılmakta olduğu, %47’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %23.3’ü ile polis memurlarının %29.7’sinin Polis Teşkilatının ülke yönetiminde karar mekanizmasını etkileyebilen güçlü bir teşkilat olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %43.74’ü ile polis memurlarının %47’sinin ise Polis Teşkilatının ülke yönetiminde karar mekanizmasını etkileyebilen güçlü bir teşkilat olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem

Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının Polis Teşkilatını ülke yönetiminde karar mekanizmasını etkileyebilen güçlü bir teşkilat olduğunu düşünmediği söylenebilir. Bunun yanında Rütbeli Polislerin %33'ü ile polis memurlarının %22.4'ü "Polis Teşkilatı ülke yönetiminde karar mekanizmasını etkileyebilen güçlü bir teşkilattır" ifadesiyle ilgili "Kararsızım" seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Madde 21. Türk Polisinin Gelişmiş Ülke Polislerinden Farkı Yoktur.

"Türk Polisinin Gelişmiş Ülke Polislerinden Farkı Yoktur" ifadesine, Rütbeli Polislerin %4.5'i tamamen katılıyorum, %22.3'ü katılıyorum, %35.7'si katılmıyorum, %8.9'u ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %26.8'inin "Türk polisinin gelişmiş ülke polislerinden farkı yoktur" ifadesine katılmakta olduğu, %44.6'sının ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının "Türk Polisinin Gelişmiş Ülke Polislerinden Farkı Yoktur" ifadesine, %8.1'i tamamen katılıyorum, %19.8'i katılıyorum, %29.9'u katılmıyorum, %13.7'si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Yedi polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %27.9'unun "Türk polisinin gelişmiş ülke polislerinden farkı yoktur" ifadesine katılmakta olduğu, %43.6'sının ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %26.8'i ile polis memurlarının %27.9'sinin Türk polisinin gelişmiş ülke polislerinden farkı olmadığına inandığı, Rütbeli Polislerin %44.6'sı ile polis memurlarının %43.6'sının ise Türk polisinin gelişmiş ülke polislerinden farkı olmadığına inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının Türk polisinin gelişmiş ülke polislerinden farkı olmadığını düşünmediği söylenebilir. Bunun yanında Rütbeli Polislerin %28.6'sı ile polis memurlarının %27.7'si "Türk polisinin gelişmiş ülke polislerinden farkı yoktur" ifadesiyle ilgili "Kararsızım" seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Tosun ve diğerleri (2005) tarafından, Avrupalı Turistlerin Bakış Açısıyla Türk Polisini Antalya Örneğinde değerlendirme amacıyla Antalya ilinde bulunan Havaalanında turistlere yönelik olarak 413 geçerli anket uygulanmıştır. Bu çalışmada,

“Türk Polisi bizim polislerimize benziyor” şeklindeki bir ifadeye turistlerin %10.8’i kesinlikle katılmıyorum, %38.6’sı katılmıyorum, %11.8’ü katılıyorum ve %2.7’si ise kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. Araştırmaya katılan turistlerin %49.4’ü Türk Polisinin kendi polislerine benzemediğini düşündüğü, %14.5’i ise Türk Polisinin kendi polislerine benzediğini düşündüğü ortaya çıkmaktadır.

Gelişmiş ülkelerin toplumsal kalkınmışlığının yüksek olması beraberinde ülke polislerinin de kalitesini artırmaktadır. Çünkü, polis teşkilatlarına sonuç itibariyle toplumların kendisi kaynaklık etmektedir. Bununla beraber, insan haklarına saygı bilinci, toplumun efendisi değil ona hizmet eden bir hizmet birimi olduğunun bilincinde olma, teknik alt yapı ve donanım, kanuni yetkileri su-istimal etmeme gibi birçok konuda gelişmiş ülke polislerinin seviyesi Türk polisi tarafından henüz yakalanamadığı düşünülmektedir. Ancak özellikler son yıllarda Türk polisi içerisinde Yüksek Lisans ve Doktora çalışmaları için başta Amerika olmak üzere gelişmiş ülkelere gidenlerin sayısının artması ile Birleşmiş Milletler çatısı altında dünyanın birçok yerinde gelişmiş ülke polisleriyle birlikte görev alma ile edinilen tecrübeler göstermektedir ki, gelişmiş ülke polislerinden farklı bir polislik anlayışımız yoktur. Türk polisi aleyhine durumun abartılacak kadar kötü olmadığı düşünülmektedir. Bunun yanında unutulmamalıdır ki gelişmiş ülke polislerinin çalışma ortam ve şartları ve sosyal hakları Türk polisinden çok daha iyidir.

Madde 22. Türk Polisi Güvenilirdir.

“Türk Polisi Güvenilirdir” ifadesine, Rütbeli Polislerin %10.7’si tamamen katılıyorum, %46.4’ü katılıyorum, %8.9’u katılmıyorum, %3.6’sı ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre, Rütbeli Polislerin %57.1’inin “Türk polisi güvenilirdir” ifadesine katılmakta olduğu, %12.5’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Türk Polisi Güvenilirdir” ifadesine, %12.6’i tamamen katılıyorum, %39.9’u katılıyorum, %12.8’i katılmıyorum, %5.7’si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Yedi polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %52.5’inin “Türk polisi güvenilirdir” ifadesine katılmakta olduğu, %18.5’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %57.1'i ile polis memurlarının %52.5'inin Türk polisinin güvenilir olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %12.5'i ile polis memurlarının %18.5'inin ise Türk polisinin güvenilir olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının Türk polisinin güvenilir olduğunu düşündüğü söylenebilir. Bunun yanında Rütbeli Polislerin %30.4'ü ile polis memurlarının %28.2'si "Türk polisi güvenilirdir" ifadesiyle ilgili "Kararsızım" seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının Türk polisini güvenilir buluyor olması ve bu konudaki katılma oranlarının yüksek olması polis açısından sevindiricidir.

1995 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından, 20 ilde 5524 kişi üzerinde yapılan "Halkın Polis İmajı ve Polis Halk Bütünleşmesinin Dinamikleri Araştırmasında", katılımcılara, aşağıdaki kurumlardan hangisine güveniyorsunuz şeklinde yöneltilen bir soruda Emniyet Teşkilatı, askeriyeden sonra %77.3 oranında ikinci sırada çıkmıştır (Dündar 1995).

Aksoy (1995) tarafından Erzurum Polis Okulu Öğrencileri vasıtasıyla Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bulunan 20 ilde 4353 kişi üzerinde yapılan benzer bir çalışmada da "suçların önlenmesinde polise güveniyor musunuz" şeklinde yöneltilen bir soruya katılımcıların %84'ü evet şeklinde cevaplamıştır.

1997 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde, Ankara ili Çankaya ilçesi mıntukasında toplam 198 denek üzerinde Aydın Bedirhan tarafından yapılan "Polis Halk İlişkilerinin Halk Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi" adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında ise deneklerden yaklaşık %50'sinin *polise güvenmediği* sonucu ortaya çıkmıştır (Güler, 2001:140-141).

Eylül 2000 tarihinde başta İstanbul olmak üzere, diğer büyük illerde yaşanan polis yürüyüşleri üzerine, polis teşkilatı, polis imajı ve güvenilirliğini ölçmek amacıyla Samsun ilinde bir araştırma yapılmıştır. 19 Mayıs Üniversitesi Öğrencilerinin de içinde bulunduğu 1204 deneğe tesadüfi örneklem yoluyla uygulanan bu ankette, "Bir Emniyet görevlisi ile yüz yüze geldiğinizde neler hissediyorsunuz" sorusuna, deneklerin %39.8'i kendimi güvende hissediyorum, %24.9'u rahatsız oluyorum, %23.3'si ise bir an önce

oradan uzaklaşıyorum şeklinde cevap vermiştir. Yine bu çalışmada “İçtenlikle Polise Güveniyor musunuz?” şeklinde sorulan bir soruya ise, deneklerin %13.3’ü hiç, %44.4’ü az, %24.9’u ise oldukça şeklinde cevap vermiştir (Güler, 2001:143 ve 157).

“Trendpoll” adı verilen, Türkiye’de kamuoyunun gözünde yükselen ve düşen eğilimleri tespit etmek amacıyla yapılan bir anket çalışmasında, %50’si İlkokul mezunu, %23.7’si okuma yazma bilmeyen ve geriye kalanları ise ortaokul ve üzeri eğitim seviyesine sahip toplam 2007 kişiyle yüz yüze yapılan 20-25 dakikalık görüşmeyle, halkın Polis Teşkilatına olan güveninin, Eylül 2000’de %60.2’ye çıkmış olduğu görülmüştür (Güler, 2001:142).

Çelik ve diğerleri (2001), tarafından Bursa halkının polise ve polislik mesleğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi olması gerekir için memur, işçi, esnaf, emekli, sürücü, ev hanımı, öğrenci ve serbest meslek sahibi 500 kişiye yönelik yapılan bir çalışmada ise, katılımcıların %82’si polisin varlığının kendilerine güven verdiğini belirtmiştir.

Arslan (2001) tarafından Üniversite gençliğinin polise bakış açısını belirlemek amacıyla Fırat Üniversitesinde 2000-2001 Eğitim Öğretim yılı Bahar döneminde öğrenim gören 2500 öğrenci üzerinde bir anket çalışmasında, ankete cevap veren 1635 öğrencinin görmek istediği bir polisin profiline ilişkin görüşleriyle ilgili olarak 11 seçenek arasından en yüksek ikinci yüzde oranında katılımcıların %16.4’ü polisin dürüst, çalışkan, saygılı ve güvenilir olması gerektiğini dile getirmiştir.

Türk Polisinin halkın nazarında güvenilirliğinin araştırıldığı bir çok araştırma karşımıza çıkmaktadır. Genel itibarıyla Türk Polisine güven duyulduğu söylenebilir.

Madde 23. Polislik İnsanların Seçmeyi Düşüneceği En Son Mesleklerden Birisidir.

“Polislik İnsanların Seçmeyi Düşüneceği En Son Mesleklerden Birisidir” ifadesine, Rütbeli Polislerin %2.7’si tamamen katılıyorum, %13.4’ü katılıyorum, %53.6’sı katılmıyorum, %10.7’si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %16.1’inin “Polislik insanların seçmeyi düşüneceği en son mesleklerden birisidir” ifadesine katılmakta olduğu, %64.3’ünün ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının “Polislik İnsanların Seçmeyi Düşüneceği En Son Mesleklerden Birisidir” ifadesine, %6.4’ü tamamen katılıyorum, %18.6’sı katılıyorum, %39.5’i

katılmıyorum, %15.5'i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Sekiz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %25'inin "Polislik insanların seçmeyi düşüneceği en son mesleklerden birisidir" ifadesine katılmakta olduğu, %55'i ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %64.3'ü ile polis memurlarının %55'inin polisliğin insanların seçmeyi düşüneceği en son mesleklerden birisi olduğuna inanmadığı, Rütbeli Polislerin %16.1'i ile polis memurlarının %25'inin ise polisliğin insanların seçmeyi düşüneceği en son mesleklerden birisi olduğuna inandığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının Polisliğin insanların seçmeyi düşüneceği en son mesleklerden birisi olduğunu düşünmediği söylenebilir. Bunun yanında Rütbeli Polislerin %19.2'ü ile yine polis memurlarının %19.6'sı "Polislik insanların seçmeyi düşüneceği en son mesleklerden birisidir" ifadesiyle ilgili "Kararsızım" seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Çelik ve diğerleri (2001) tarafından Bursa halkının polise ve polislik mesleğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi olması gerekir için memur, işçi, esnaf, emekli, sürücü, ev hanımı, öğrenci ve serbest meslek sahibi 500 kişiye yönelik yapılan bir çalışmada ise, katılımcıların %62.2'si ailelerinden bir ferden polislik mesleğine girmesini istediklerini ifade etmişlerdir.

Eylül 2000 tarihinde başta İstanbul olmak üzere, diğer büyük illerde yaşanan polis yürüyüşleri üzerine, polis teşkilatı, polis imajı ve güvenilirliğini ölçmek amacıyla Samsun ilinde bir araştırma yapılmıştır. 19 Mayıs Üniversitesi Öğrencilerinin de içinde bulunduğu 1204 deneğe tesadüfi örneklem yoluyla uygulanan bu ankette "polis olmayı hiç düşündünüz mü?" şeklinde yöneltilen bir soruya katılımcıların %32.3'ü güzel bir meslek, isterdim %33'ü zor ve tehlikeli istemezdim %11.6'sı ise parası az, istemezdim cevaplarını vermiştir (Güler, 2001:173).

Rütbeli Polislerin %2.2'sinin ve polis memurlarının %14'ünün polisliğin kolay bir meslek olduğunu düşünmekte olduğu, Rütbeli Polislerin %94.6'sı ile polis memurlarının %76.2'sinin ise polisliğin kolay bir meslek olduğuna inanmadıkları

sonucuna ulaşılmıştı. Her iki katılımcı da hem polisliği zor bir meslek olarak düşünmekte, hem de buna rağmen insanların seçmeyi düşüneceği en son mesleklerden biri olarak görmemektedir. Gerek çalışma şartları, gerekse sürekli problemlerle iç içe olmasına rağmen Rütbeli Polisler ve polis memurlarının, polisliğin insanları seçmeyi düşüneceği en son mesleklerden birisi olduğu ifadesine katılmamalarının bazı nedenleri olabilir. Bunlardan birincisi polislik mesleğinin hizmet öncesi eğitimden sonra iş garantisi sunmasıdır. Özellikle ülkemizin geçirmiş olduğu ağır ekonomik krizlere paralel olarak işsizliğin artması ve birçok Yüksek Öğretim Kurumundan mezun olanların iş bulamaması ve uzun süre mezunların işsiz dolaşması tabii olarak insanları iş garantisi olan meslekler yöneltmiştir. Diğer bir sebebin ise devlet adına meşru güç kullanmaya yetkili, üniformalı ve silahlı bir meslek olan polisliğin toplumda gücün simgesi olması ve bununla insanlara cazip gelmesi olarak düşünülmektedir.

Madde 24. Polis Araç ve Gereç Yetersizlikleri Altında Görev Yapmaktadır.

“Polis Araç ve Gereç Yetersizlikleri altında Görev Yapmaktadır” ifadesine, Rütbeli Polislerin %17.8’i tamamen katılıyorum, %41.07’si katılıyorum, %16.1’i katılmıyorum, %2.7’si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %58.87’sinin “polis araç ve gereç yetersizlikleri altında görev yapmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %18.8’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının “Polis Araç ve Gereç Yetersizlikleri altında Görev Yapmaktadır” ifadesine, %12.3’ü tamamen katılıyorum, %30.9’u katılıyorum, %22.3’ü katılmıyorum, %7.2’si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Yedi polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %43.2’sinin “polis araç ve gereç yetersizlikleri altında görev yapmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %29.5’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %58.87’sinin ile polis memurlarının %43.2’sinin polisin araç ve gereç yetersizlikleri altında görev yaptığına inandığı, Rütbeli Polislerin %18.8’i ile polis memurlarının %29.5’inin ise polisin araç ve gereç yetersizlikleri altında görev yaptığına inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında,

hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının polisin araç ve gereç yetersizlikleri altında görev yaptığı düşüncesinde olduğu söylenebilir. Bunun yanında Rütbeli Polislerin %22.3'ü ile yine polis memurlarının %26.5'si “polis araç ve gereç yetersizlikleri altında görev yapmaktadır” ifadesiyle ilgili “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Öner (1995) tarafından Polis Halk işbirliğinin mevcut durumunu ve geliştirilme şartlarını belirlemeye yönelik olarak, Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünce hazırlanmış ve Erzurum’da tesadüfi örneklem yoluyla toplam 213 deneğe uygulanmış olan bir anket çalışmasında bir soruyla ilgili olarak katılımcıların %66'sının polisin başarılı olabilmesi için yeterli olanaklara sahip olduğuna inandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Polisin suç ve zanlı ve sanıklarla mücadelesinde kanuni açıdan elinin güçlü olması kadar teknik donanım ve alt yapı bakımından da güçlü olması gerekmektedir. Eski ve kolaycılığa iten bir suçla mücadele yaklaşımı olan zanlı veya sanıktan delile gitme yöntemi beraberinde insan hakları ihlalleri, halka kötü muamele, astlara amir ve üstler tarafından işlenmiş olan suçun hangi yöntemle olursa olsun çözülmesi baskısının kurulması gibi istenmeyen sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Artık günümüzde kullanılması mümkün olmayan bu suçla mücadele yöntemi yerine delilden zanlıya gitme yöntemi bulunmaktadır. Bunun ise polisin iyi eğitilmesiyle birlikte araç gereç ve teknik donanım olarak yeterli olmasıyla başarıya ulaşacağı düşünülmektedir. Son zamanlarda polis teşkilatı eskiye oranla daha fazla araç gereç ve teknik donanım açısında yeterli hale getirilmiştir. Katılımcılarda polisin bu alanda yetersiz olduğunun düşünmesi aynı zamanda, polisin bu konuda yeterli olması gerektiğine dair bir isteğin de sonucudur.

Madde 25. Polislik Mesleğini Kötüye Kullananlar, Meslek İçerisinde Arkadaşları Tarafından Korunmaktadır.

“Polislik Mesleğini Kötüye Kullananlar, Meslek İçerisinde Arkadaşları Tarafından Korunmaktadır” ifadesine, Rütbeli Polislerin %7.1'i tamamen katılıyorum, %28.57'si katılıyorum, %18.7'si katılmıyorum, %2.7'si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %35.67'sinin “polislik mesleğini kötüye kullananlar, meslek içerisinde arkadaşları tarafından korunmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %21.4'ünün ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polislik Mesleğini Kötüye Kullananlar, Meslek İçerisinde Arkadaşları Tarafından Korunmaktadır” ifadesine %14.6’sı tamamen katılıyorum, %26.9’u katılıyorum, %19.5’i katılmıyorum, %6.8’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Yedi polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %41.5’inin “polislik mesleğini kötüye kullananlar, meslek içerisinde arkadaşları tarafından korunmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %26.3’ü ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %35.67’si ile polis memurlarının %41.5’inin polislik mesleğini kötüye kullananların, meslek içerisinde arkadaşları tarafından korunduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %21.4’ü ile polis memurlarının %26.3’ünün ise polislik mesleğini kötüye kullananların, meslek içerisinde arkadaşları tarafından korunduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, Rütbeli Polisler ve polis memurlarının polislik mesleğini kötüye kullananların, meslek içerisinde arkadaşları tarafından korunduğunu düşündüğü söylenebilir. Öte yandan Rütbeli Polislerin %42.9 oranında, polis memurlarının ise %31.5 oranında “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek her hangi bir yargıda bulunmadığı unutulmamalıdır.

3.2.3.1. Polis memurlarının Polislik Mesleği İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Karşılaştırılması.

Tablo-20. Polis memurlarının Polislik Mesleği İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Analiz Sonuçları

Varyans Kaynağı	S	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası		12.458	21	.890	4.707	.000	1-Bölge Trafik, Trafik Tescil ve Trafik Denetleme Şube Müdürlükleri - Asayiş, 2-Polis Merkezleri - Asayiş, 3-Çevik Kuvvet - Asayiş,

							4-Koruma Şube - Asayiş, 5-Kaçakçılık ve Terörle Mücadele Şubeleri - Çevik Kuvvet, 6-Kaçakçılık ve Terörle Mücadele Şubeleri - Koruma Şube, 7-Kaçakçılık ve Terörle Mücadele Şubeleri - Polis Merkezleri, 8-Çevik Kuvvet - Toplum Destekli Polis Birimi
Grupları		170.518	1740	.189			
Toplam	1762	182.976	1761				

Değerlendirme sonuçları, polis memurlarının Polislik Mesleği ile ilgili tutum ve görüşlerinde çalıştıkları bazı birimler bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle, polis memurlarının Polislik Mesleği ile ilgili genel tutum ve görüşleri çalıştıkları bazı birimlere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Bu sonuca göre, Asayiş birimindeki polis memurlarının tutum ve görüşleri ile Bölge Trafik, Trafik Tescil ve Trafik Denetleme, Polis Merkezleri, Çevik Kuvvet ve Koruma Birimlerinde görev yapan polis memurlarının tutum ve görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Bununla beraber, Kaçakçılık ve Terörle Mücadele Şubelerinde çalışan polis memurlarının polislik mesleği ile ilgili tutum ve görüşleriyle Çevik Kuvvet, Koruma Şube ve Polis Merkezlerinde görev yapan polis memurlarının tutum ve görüşleri arasında da anlamlı bir fark bulunmaktadır. Ayrıca Toplum Destekli Polis Biriminde görev yapan polis memurlarının polislik mesleği ile ilgili tutum ve görüşleriyle Çevik Kuvvet Şubesinde çalışan polis memurlarının tutum ve görüşleri arasında da anlamlı fark bulunmaktadır.

Yeni mezun Polis memurları çoğunlukla okul sonrasında ilk olarak Çevik Kuvvet Şube Müdürlükleri ile Koruma Şube Müdürlüklerinde görevlendirildiklerinden bu birimlerin yaş ortalaması diğer uzmanlık gerektiren birimlere (Asayiş, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla mücadele, Güvenlik, Terörle Mücadele Şube Müdürlükleri) göre daha düşük olmaktadır. Mezuniyetin ilk yıllarında yüksek beklenti içerisinde olan polis memurlarının bu beklentilerini karşılayabilecek ve bir bakıma mesleğin en nitelikli ve seçilmiş personelden oluşan şubelerinde çalışmak yerine çevik kuvvet, koruma gibi birimlerinde çalışması buralarda çalışan personelin bireysel başarı sağlayacak ortamlarının olmaması mesleğe karşı tutumlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Çevik Kuvvet, koruma ve polis merkezlerinde çalışanların mesleğe karşı tutumlarının diğer uzmanlık gerektiren birimlerde çalışanlara göre tutumlarının farklı olmasının sebepleri, sürekli vatandaşla karşı karşıya gelmeleri, iş yoğunluğu, yıpratıcı çalışma sistemi, sürekli olumsuz ve gergin ortam nedeniyle Emniyet Teşkilatında çalışması en zor olan birim olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu birimlerde çalışanların, çalışma saatleri dışında ek göreve çağırılması ve bundan hiçbir ek gelir elde edememesi (fazla mesai ücreti gibi), profesyonel olarak güvenlik hizmeti sunma anlayışından uzaklaşmasına, psikolojik ve fiziksel olarak daha fazla yıpranmasına yol açmaktadır. Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünde çalışanların topluluğu dağıtma görevinin sürekli olarak kendilerine verilmesi, bir süre sonra kendilerinde bu insanlara karşı bir duyarsızlaşmayı getirmiş olabilir. Yasal olarak toplanmamış veya yasal sınırları aşmış topluluğun dağıtılması görevinin fiziksel ve psikolojik yıpranmalara neden olduğu ve duyarsızlaşma yaşanmasında etkili olduğu ve mesleğe yönelik tutumları olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Koruma, Çevik Kuvvet ve polis merkezlerinin Emniyet Teşkilatı içerisinde diğer birimlere göre daha az önemli olduğu kanısı ile bu birimlerde çalışan polislerin okuldan mezun olduktan hemen sonra bu birime atanmaları bu birimlerde çalışanların daha mesleklerinin ilk ve idealist yıllarında yüksek beklentilerini karşılayamaz hale getirmektedir. Ayrıca çalışılan birimler açısından toplumsal olaylarda görev alan Çevik Kuvvet personeli görevlerini yerine getirme tarzıyla ilgili sık sık ağır eleştirilere de konu olmaktadır.

Kaçakçılık, Terör, Asayiş Şube Müdürlükler ile Toplum Destekli Polislik biriminde çalışanların, seçilmiş olmaları, diğer birimlere göre teşkilatın gözde birimlerinden olması,

sivil çalışmaları (Toplum Destekli Polislik birimi hariç), sadece kendi uzmanlık alanlarını ilgilendiren konulara müdahale etmeleri, ferdi olarak çalışma imkânlarının olması, bunun sonucunda elde edilen başarı; meslekî açıdan takdir ve taltifle ödüllendirilmeleri gibi nedenler mesleğe yönelik tutumlarının olumlu olmasını etkileyen sebepler olabilir.

3.2.3.2. Rütbeli Polislerin Polislik Mesleği İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Karşılaştırılması.

Tablo-21. Rütbeli Polislerin Polislik Mesleği İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Analiz Sonuçları

Varyans Kaynağı	S	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası		.726	3	.121	.825	.552	
Gruplariçi		31.860	108	.147			
Toplam	112	32.586	111				

Değerlendirilen analiz sonuçları, Rütbeli Polislerin Polislik Mesleği ile ilgili tutum ve görüşlerinde sahip oldukları rütbelere bakımından anlamlı bir fark bulunmadığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle, Rütbeli Polislerin Polislik Mesleği ile ilgili genel tutum ve görüşleri sahip oldukları rütbelere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

3.2.3.3. Polislik Mesleği İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Karşılaştırılması.

Polislik Mesleği ile ilgili olarak katılımcılara işaretlemeleri için sunulan toplam 11 madde toplanarak ortalamaları alınmak suretiyle “Meslek” adı altında yeni bir değişken elde edilmiş ve Rütbeli Polisler ve polis memurları de “statü” başlığı altında değerlendirilerek “Meslek” yeni değişkeni “statü”ye göre karşılaştırılmıştır.

Tablo-22. Polislik Mesleği İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Puanlarının T-Testi Sonuçları

Statü	S	X	S	sd	t	P
Rütbeli Polisler	112	2.82	.3823	1140	1.421	.156
Polis memurları	1763	2.87	.4469			

Polislik Mesleği ile ilgili tutum ve görüşler statüye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Rütbeli Polislerin Polislik Mesleği ile ilgili tutum ve görüşleri ile polis memurlarının tutum ve görüşleri aynı düzeydedir. Bu bulguya göre, Polislik Mesleği ile ilgili tutum ve görüşleri ile statü arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenemez.

3.2.4. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polisin Mesleğe Ait Özellikleri İle İlgili Tutum ve Görüşleri

Tablo–23. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polisin Mesleğe Ait Özellikleri İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevaplar

MADDE				CEVAPSIZ	TAMAMEN KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORU M	KESİNLİKLE KATILMIYORU
26	Polis, olaylar karşısında temkinli ve soğukkanlıdır.	Rütbeli Polisler	S		7	60	27	17	1
			%		% 6.3	% 53.1	% 24.1	% 15.6	% 0.4
		polis memurları	S	8	116	468	193	111	29
			%	% 0.9	% 12.5	% 50.6	% 20.9	% 12.0	% 3.1
27	Polis, halka tarafsız davranmaktadır.	Rütbeli Polisler	S	1	5	43	33	27	3
			%	% 0.9	% 4.0	% 38.8	% 29.5	% 24.6	% 2.2
		polis memurları	S	8	47	269	261	252	88
			%	% 0.9	% 5.1	% 29.1	% 28.2	% 27.2	% 9.5
28	Polisin, görevini yaparken kendine güvenir.	Rütbeli Polisler	S	1	7	41	36	27	1
			%	% 0.4	% 5.8	% 37.1	% 32.1	% 24.1	% 0.4
		polis memurları	S	8	73	291	352	173	28
			%	% 0.9	% 7.9	% 31.5	% 38.1	% 18.7	% 3.0
29	Polis, görevini başarıyla yapmaktadır.	Rütbeli Polisler	S	1	4	40	39	25	3
			%	% 0.4	% 4.0	% 35.3	% 35.3	% 22.8	% 2.2
		polis memurları	S	8	46	287	289	245	50
			%	% 0.9	% 5.0	% 31.0	% 31.2	% 26.5	% 5.4
30	Polis, yardımsever özelliğinin farkındadır ve ona göre davranır.	Rütbeli Polisler	S		12	65	25	9	1
			%		% 11.2	% 58.0	% 22.3	% 8.0	% 0.4
		polis memurları	S	8	86	415	259	122	35
			%	% 0.9	% 9.3	% 44.9	% 28.0	% 13.2	% 3.8
31	Polis, bazen aşırı derecede	Rütbeli Polisler	S		2	20	33	52	5

	şüpheli davranmaktadır.		%		% 1.8	% 17.9	% 29.0	% 46.4	% 4.9
		polis memurları	S	8	46	195	285	338	53
			%	% 0.9	% 5.0	% 21.1	% 30.8	% 36.5	% 5.7
32	Polis, kendisini halktan farklı görmektedir.	Rütbeli Polisler	S		5	25	23	50	8
			%		% 4.9	% 22.3	% 21.0	% 44.6	% 7.1
		polis memurları	S	9	87	231	194	336	68
			%	% 1.0	% 9.4	% 25.0	% 21.0	% 36.3	% 7.4
33	Polis, bazen gereksiz ve aşırı güç kullanmaktadır.	Rütbeli Polisler	S	1	2	19	31	51	8
			%	% 0.4	% 1.8	% 17.0	% 28.1	% 45.5	% 7.1
		polis memurları	S	9	76	228	240	320	52
			%	% 1.0	% 8.2	% 24.6	% 25.9	% 34.6	% 5.6
34	Polisin, sürekli suçlu ve sorunlu insanlarla uğraşmak zorunda olması dolayısıyla dejenere olduğunu düşünüyorum.	Rütbeli Polisler	S	1	9	32	33	35	3
			%	% 0.4	% 7.6	% 28.6	% 29.5	% 30.8	% 3.1
		polis memurları	S	10	108	344	242	194	27
			%	% 1.1	% 11.7	% 37.2	% 26.2	% 21.0	% 2.9
35	Polis, olaylar karşısında çabuk tahrik olmaktadır.	Rütbeli Polisler	S	1	3	29	30	45	4
			%	% 0.9	% 2.7	% 25.9	% 26.3	% 40.2	% 4.0
		polis memurları	S	9	67	290	226	289	44
			%	% 1.0	% 7.2	% 31.4	% 24.4	% 31.2	% 4.8
36	Polis, insanlara kaba ve sert davranmaktadır.	Rütbeli Polisler	S		5	22	33	48	4
			%		% 4.5	% 19.2	% 29.5	% 42.9	% 4.0
		polis memurları	S	10	93	255	230	281	56
			%	% 1.1	% 10.1	% 27.6	% 24.9	% 30.4	% 6.1
37	Polis, nüfuzlu olan bireylere karşı etkisiz kalmaktadır.	Rütbeli Polisler	S	1	33	49	18	6	5
			%	% 0.4	% 29.9	% 44.2	% 15.6	% 5.4	% 4.5
		polis memurları	S	9	289	328	156	113	30
			%	% 1.0	% 31.2	% 35.5	% 16.9	% 12.2	% 3.2
38	Polis, görevini yaparken kendi dünya görüşünü de ön plana çıkarmaktadır.	Rütbeli Polisler	S	1	6	20	39	38	8
			%	% 0.4	% 5.4	% 17.4	% 35.3	% 34.4	% 7.1
		polis memurları	S	9	86	247	301	233	49
			%	% 1.0	% 9.3	% 26.7	% 32.5	% 25.2	% 5.5

Madde 26. Polis Olaylar Karşısında Soğukkanlı Davranmaktadır.

“Polis Olaylar Karşısında Soğukkanlı Davranmaktadır” ifadesine, Rütbeli Polislerin %6.3’ü tamamen katılıyorum, %53.1’i katılıyorum, %15.6’sı katılmıyorum, %0.4’ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bir rütbeli polis bu soruya herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %59.4’ünün “polis olaylar karşısında soğukkanlı davranmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %16’sının ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Olaylar Karşısında Soğukkanlı Davranmaktadır” ifadesine, %12.5’i tamamen katılıyorum, %50.6’sı katılıyorum, %12.0’ı katılmıyorum, %3.2’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Sekiz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %63.1’inin “polis olaylar karşısında soğukkanlı davranmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %15.2’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %59.4’ü ile polis memurlarının %63.1’inin polisin olaylar karşısında soğukkanlı davrandığına inandığı, Rütbeli Polislerin %16’sı ile polis memurlarının %15.2’sinin ise polisin olaylar karşısında soğukkanlı davrandığına inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının polisin olaylar karşısında soğukkanlı olduğunu düşündükleri söylenebilir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %24.1’i ile yine polis memurlarının %20.9’u polis olaylar karşısında soğukkanlı davranmaktadır ifadesiyle ilgili olarak “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının polisin olaylar karşısında soğukkanlı davrandığı kanaatinde olmaları, yani bu yönde tutum sergilemeleri polis açısından sevindiricidir. Zaten polisin özellikle toplumsal olaylar karşısında olmak üzere karşılaştığı herhangi bir olay karşısında soğukkanlı davranması gerekmektedir. Çünkü, soğukkanlılığı muhafaza edebilmek, karşılaşılan olaylara kontrollü, akılcı, isabetli, doğru zamanda doğru yöntem ve tekniklerle müdahale edebilmeyi beraberinde getirmektedir. Soğukkanlılığı kaybetmek ise çabuk sinirlenmeye ve tahrik olmaya yol açtığından dolayı, olaylara kontrolsüz ve yanlış zaman ve yöntemlerle müdahaleyi doğurmaktadır. Bununla beraber, polisin meydana gelen bir olayla ilgili olay yerinde

delil toplaması, varsa zanlıları tespit etmesi soğukkanlı davranmasıyla daha kolay gerçekleşecektir. Diğer yandan, olaylarda bazen polisin karşısındaki kişilerin bilerek ve isteyerek polisi kızdırmak, tahrik etmek ve böylece polisin kontrolünü kaybetmesini sağlayarak kendilerini masum konumuna düşürmek gibi yaklaşımları da gözlemlenmektedir. Polisin bu gibi durumlara karşı teyakkuzda olması ve bu tuzağa düşmemesi soğukkanlı davranması ve böylece isabetli karar vermesine de bağlıdır. Soğukkanlılığını ve temkinli olmayı muhafaza edebilmek ise iyi eğitilmiş olmak, yetki ve sorumluluklarını iyi bilmekle sağlanacaktır.

Madde 27. Polis Görevini Yürütürken Halka Tarafsız Davranmaktadır.

“Polis Görevini Yürütürken Halka Tarafsız Davranmaktadır” ifadesine, Rütbeli Polislerin %4’ü tamamen katılıyorum, %38.8’i katılıyorum, %24.6’sı katılmıyorum, %2.2’si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. İki rütbeli polis bu soruya herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %42.8’inin “polis görevini yürütürken halka tarafsız davranmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %26.8’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Görevini Yürütürken Halka Tarafsız Davranmaktadır” ifadesine, %5.1’i tamamen katılıyorum, %29.1’sı katılıyorum, %27.2’si katılmıyorum, %9.5’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Sekiz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %34.2’sinin “polis görevini yürütürken halka tarafsız davranmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %36.7’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır. Böyle bir durumun ortaya çıkmasında bazen siyasi baskı ve referansların polisin tarafsızlığına hanel getirdiği, üst rütbelilerin bazı olaylarda müdahale ederek astlarının bazı şahıslar lehine kararlarını etkilediği kanaati hasıl olmuştur.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %42.8’i ile polis memurlarının %34.2’sinin polisin görevini yürütürken halka tarafsız davrandığına inandığı, Rütbeli Polislerin %26.8’i ile polis memurlarının %36.7’sinin ise polisin görevini yürütürken halka tarafsız davrandığına inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin genel itibarıyla polisin görevini yürütürken halka tarafsız davrandığına inandığı söylenebilir. Öte yandan Rütbeli Polislerin %29.5’i ile yine polis

memurlarının %28.2'si “polis görevini yürütürken halka tarafsız davranmaktadır” ifadesiyle ilgili olarak “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

İçli (1995) tarafından, Türkiye’de nüfusun önemli bir kısmını oluşturan ve polisle sık sık karşı karşıya gelen üniversite gençliğinin polise bakışı ve polis halk ilişkileri ile ilgili görüşlerini bir ölçüde belirlemek amacıyla Hacettepe Üniversitesinden seçilen 200 öğrenci üzerine yapılan anket çalışmasında “Sizce Polisin Halkla İlişkileri Nasıl Olmalı” şeklinde yöneltilen bir soruya verilen cevaplar değerlendirildiğinde, katılımcıların %65.5’i polisin ayırım yapmadan görevini yapması ve bu esnada nazik, duyarlı ve yardımsever olması gerektiğini belirtmiştir. Polisin katı bir kişiliği olması ve sadece görevini yapması gerektiğini ifade edenlerin oranı ise grubun %1’lik bir kısmını teşkil etmektedir.

Eylül 2000 tarihinde başta İstanbul olmak üzere, diğer büyük illerde yaşanan polis yürüyüşleri üzerine, polis teşkilatı, polis imajı ve güvenirliliğini ölçmek amacıyla Samsun ilinde bir araştırma yapılmıştır. 19 Mayıs Üniversitesi Öğrencilerinin de içinde bulunduğu, 1204 deneğe tesadüfi örneklem yoluyla uygulanan bu ankette, katılımcıların %42.8’i polisin görevini yerine getirirken tarafsız davranıp davranmadığı ile ilgili olarak, daha tarafsız davranabilir şeklinde, %31.1’i kesinlikle taraflı davranıyor şeklinde, %8.9’u ise kesinlikle tarafsız davranıyor şeklinde cevaplar vermişleridir. Yine aynı çalışmada polisin halkın desteğini sağlayabilmesi için, katılımcıların %21’i anayasa, hukukun üstünlüğüne ve insan haklarına saygılı olması gerektiğini, %26.8’i de görev başında herkese eşit davranması gerektiğini dile getirmiştir (Güler 2001, 156 ve 158).

Çelik ve diğerleri (2001) tarafından Bursa halkının polise ve polislik mesleğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi olması gerekir için memur, işçi, esnaf, emekli, sürücü, ev hanımı, öğrenci ve serbest meslek sahibi kişilere yönelik yapılan bir çalışmada ise, katılımcıların %44’ünün polisin görevini yerine getirirken tarafsız olmadığını düşündüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Rütbeli Polisler arasından polisin görevini yürütürken tarafsız davrandığını düşünenlerin oranı yüksekken, polis memurları arasında polisin tarafsız davrandığını düşünmeyenlerin oranı biraz daha yüksektir. Her kurumun mensuplarından hizmet

sundukları kişilere tarafsız davranması beklenmektedir. Bu oldukça haklı ve tabii bir taleptir. Adaletin ilk kapısı olan polis teşkilatından da böyle bir talep olması son derece haklı bir istektir. Zaman zaman sosyal mevki yüksek, varlıklı, statü sahibi olan kişilerin lehine polisin tarafsızlığını yitirdiği serzenişleri duyulmaktadır. Aslında her kurum aynı serzenişler mevcuttur. Polise bakan yönüyle tabii ki polisin herkese karşı eşit mesafede bulunması ve görevi esnasında adaletin tesisi için tarafsız olması gerekirken, toplumumuzda bazı insanların da gerek polisten gerekse diğer kamu görevlilerinden kendilerine karşı bir ayrıcalık gösterilmesi yönünde bir beklenti içerisinde olmamaları gerekmektedir. Çünkü, bu konuyu tek taraflı bir konu olarak ele almanın doğru olmadığı düşünülmektedir. Tarafsızlığını yitiren bir kuruma insanların güven duyması mümkün olmamakla beraber, kurumun tarafsızlığını yitirdiğini düşünen insanlar kendi başlarına yapabilecekleri en basit bir iş için bile araya adam koyma veya tavassutta bulunma yolunu seçecektir. Kurumların zamanla daha şeffaf hale gelmesi ve işlerin mümkün olduğu kadar insanların gözü önünde olması, görev ve yetki tanımlarının açık ve net yapılması ve mümkün olduğu kadar işlerin otomatikleştirilmesi, insanların inisiyatiflerinin mümkün olduğu kadar azaltılması, teknolojiden azami istifade ederek birçok işi insanların kendi başlarına yapmasına imkan verilmesi tarafsızlıkla ilgili şikayetleri zamanla ortadan kaldıracaktır.

Gökçe ve Semiz'e göre (2000), özellikle toplumsal olaylarda profesyonel bir bakış açısıyla, amacı ve içeriği ne olursa olsun gerekli yasal izinler alınarak yapılan her gösterinin demokratik bir hakkın kullanımı olduğu ve bu hakkın kullanımını sağlamanın da polisin temel görevi olduğunun polis tarafından unutulmaması gerekmektedir. Bir olay veya durum karşısında tam anlamıyla tarafsız olabilmek mümkün olmayabilir. Güvenlik personeli de her insan gibi bir olayı ele alırken içinde yetişmiş olduğu sosyal çevre, almış olduğu eğitim ve kendi kişisel görüşleriyle bakabilmektedir. Bu da doğal olarak bir durum karşısında ilk baştan olumlu veya olumsuz bir tutum sahibi olmayı beraberinde getirmektedir. Her insan gibi güvenlik personelinin de bu tür olaylar karşısında önceden bir tutum sahibi olması oldukça normal ve doğaldır. Burada asıl yapılması gereken mesleki bir eğitim almış ve profesyonel bir anlayışla görev yapan personelin kendi kişisel görüş, tutum ve eğilimlerini bir kenara bırakarak veya kontrol ederek yasaların ve amirlerinin kendisine vermiş olduğu görevleri yerine getirmesidir.

Madde 28. Polisin Görevini Yaparken Kendisine Olan Güveni Tamdır.

“Polisin Görevini Yaparken Kendisine Olan Güveni Tamdır” ifadesine, Rütbeli Polislerin %5.8’ü tamamen katılıyorum, %37.1’i katılıyorum, %24.1’i katılmıyorum, %0.4’ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bir rütbeli polis bu soruya herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %42.9’unun “polisin görevini yaparken kendisine olan güveni tamdır” ifadesine katılmakta olduğu, %24.5’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polisin Görevini Yaparken Kendisine Olan Güveni Tamdır” ifadesine, %7.9’u tamamen katılıyorum, %31.5’i katılıyorum, %18.7’si katılmıyorum, %3.0’ı ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Sekiz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %39.4’ünün “polisin görevini yaparken kendisine olan güveni tamdır” ifadesine katılmakta olduğu, %21.7’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %42.9’u ile polis memurlarının %39.4’ünün polisin görevini yaparken kendisine olan güvenin tam olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %24.5’i ile polis memurlarının %21.7’sinin ise polisin görevini yaparken kendisine olan güvenin tam olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının genel itibariyle polisin görevini yaparken kendisine olan güveninin tam olduğunu düşündüğü söylenebilir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %32.1’i ile yine polis memurlarının %38.1’i polisin görevini yaparken kendisine olan güveni tamdır ifadesiyle ilgili olarak “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır. Kararsızım seçeneğini işaretleyenlerin yüksek olmasının nedeni, insanların bunu tam tespit edememiş olması olabilir.

Madde 29. Polis Halkın Güvenliğini Sağlamada Başarılıdır.

“Polis Halkın Güvenliğini Sağlamada Başarılıdır” ifadesine, Rütbeli Polislerin %4’ü tamamen katılıyorum, %35.3’ü katılıyorum, %22.8’i katılmıyorum, %2.2’si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bir rütbeli polis bu soruya herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %39.3’ünün “polis

halkın güvenliğini sağlamada başarılıdır” ifadesine katılmakta olduğu, %25’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının “Polis Halkın Güvenliğini Sağlamada Başarılıdır” ifadesine, %5’i tamamen katılıyorum, %31’i katılıyorum, %26.5’i katılmıyorum, %5.4’ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Sekiz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %36’sının “polis halkın güvenliğini sağlamada başarılıdır” ifadesine katılmakta olduğu, %31.9’unun ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %39.3’ü ile polis memurlarının in %36’sının polisin halkın güvenliğini sağlamada başarılı olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %25’i ile polis memurlarının %31.9’unun ise polisin halkın güvenliğini sağlamada başarılı olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının genel itibariyle polisin, halkın güvenliğini sağlamada başarılı olduğunu düşündüğü söylenebilir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %35.3’ü ile yine polis memurlarının %31.2’si “polis halkın güvenliğini sağlamada başarılıdır” ifadesiyle ilgili olarak “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır. Polisin halkın güvenliğini sağlamada başarılı olup olmadığını bilmek istatistiki bilgilere dayanmaktadır. Kararsızım seçeneğini işaretleyenlerin yüksek olmasının nedeni, insanların bu tür istatistiki bilgilere sahip olmaması olabilir. Genel itibariyle halkın güvenliğini sağlamada polisin başarılı olduğuna yönelik tutum ve görüşlere sahip olanların oranının yüksek olması polis açısından sevindiricidir.

1995 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından 20 ilde 5524 kişi üzerinde yapılan “Halkın Polis İmajı ve Polis Halk Bütünleşmesinin Dinamikleri Araştırmasında” katılımcıların %23.8’i suçluların yakalanmasında polisi yetersiz bulurken, %16.1’i ise yeterli bulmaktadır. Bunun yanında, katılımcıların %52.1’i halkın destek vermesinin polisin suçluları yakalama oranını artıracığına inandıkları ortaya çıkmıştır (Dündar 1995).

İçli (1995) tarafından Türkiye’de nüfusun önemli bir kısmını oluşturan ve polisle sık sık karşı karşıya gelen üniversite gençliğinin polise bakışı ve polis halk ilişkileri ile ilgili görüşlerini bir ölçüde belirlemek amacıyla Hacettepe Üniversitesinden seçilen 200

öğrenci üzerine yapılan anket çalışmasında katılımcıların %89.2'si kendisiyle ilgili veya şahit oldukları bir olayda polisle işbirliği yapmadığını, bunlarında %19'u kendisinin de başının belaya girmesinden çekindiğini, %17.6'sı da polisin suç olaylarında tavır ve davranışlarını beğenmediğinin buna neden olduğunu belirtmişlerdir.

Çelik ve diğerleri (2001) tarafından Bursa halkının polise ve polislik mesleğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi olması gerekir için memur, işçi, esnaf, emekli, sürücü, ev hanımı, öğrenci ve serbest meslek sahibi 500 kişiye yönelik yapılan bir çalışmada ise, katılımcıların %39.6'sı polisin görevini tam olarak yaptığını inandıklarını, %41'i ise yapmadığını inandıklarını belirtmişlerdir.

Eylül 2000 tarihinde başta İstanbul olmak üzere, diğer büyük illerde yaşanan polis yürüyüşleri üzerine, polis teşkilatı, polis imajı ve güvenilirliğini ölçmek amacıyla Samsun ilinde bir araştırma yapılmıştır. 19 Mayıs Üniversitesi Öğrencilerinin de içinde bulunduğu, 1204 deneğe tesadüfi örneklem yoluyla uygulanan bu ankette, polisin kamuoyu ve halkın desteğini hangi oranda kazandığı ile ilgili yöneltilen bir soruya katılımcıların %16.6'sı hiç kazanmamıştır, %46.4'ü az kazanmıştır, %25.4' ü ise oldukça kazanmıştır cevaplarını vermiştir. Aynı çalışmada polisin halkın desteğini sağlayabilmesi için, katılımcıların %21'i anayasa, hukukun üstünlüğüne ve insan haklarına saygılı olması gerektiğini, %26.8'i de görev başında herkese eşit davranması gerektiğini dile getirmiştir. Yine başka bir soruyla ilgili olarak katılımcıların %9.6'sı suçluların yakalanması ve adalete teslim edilmesinde polisi yeterli bulurken %60.4'ü halk destek verirse polisin daha etkili olabileceğini %26.2'si ise polisin yetersiz olduğunu dile getirmiştir (Güler, 2001:157-158 ve 167).

Suçların önlenmesi ve toplumda huzurun sağlanmasında polisin çabası kadar halkında bu mücadelede de polise yardımcı olması son derece önemlidir. Yapılan diğer çalışmalar, halkın desteği ile polisin daha çok başarılı olacağını göstermektedir.

Madde 30. Polis Yardımseverdir.

“Polis Yardımseverdir” ifadesine, Rütbeli Polislerin %11.2'si tamamen katılıyorum, %58'i katılıyorum, %8'i katılmıyorum, %0.4'ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %69.2'sinin “polis

yardımsesverdir” ifadesine katılmakta olduğu, %8.4’ünün ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Yardımsesverdir” ifadesine, %9.3’ü tamamen katılıyorum, %44.9’u katılıyorum, %13.2’si katılmıyorum, %3.8’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Sekiz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %54.2’sinin “polis yardımsesverdir” ifadesine katılmakta olduğu, %17’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %69.2’si ile polis memurlarının %54.2’sinin polisin yardımsesver olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %8.4’ü ile polis memurlarının %17’sinin ise polisin yardımsesver olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının polisin yardımsesver olduğunu düşündükleri söylenebilir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %22.3’ü ile polis memurlarının %28’i “polis yardımsesverdir” ifadesiyle ilgili olarak “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

İçli (1995) tarafından Türkiye’de nüfusun önemli bir kısmını oluşturan ve polisle sık sık karşı karşıya gelen üniversite gençliğinin polise bakışı ve polis halk ilişkileri ile ilgili görüşlerini bir ölçüde belirlemek amacıyla Hacettepe Üniversitesinden seçilen 200 öğrenci üzerine yapılan anket çalışmasında, kitle iletişim araçlarında verilen polis imajının nasıl olduğu sorusuna, katılımcıların %42’si huzuru sağlayan görevli, %28.1’i yardımsesver, %27.6’sı acımasız ve sert olarak tanımlamıştır.

Çelik ve diğersleri (2001) tarafından Bursa halkının polise ve polislik mesleğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi olması gerekir için memur, işçi, esnaf, emekli, sürücü, ev hanımı, öğrenci ve serbest meslek sahibi kişilere yönelik yapılan bir çalışmada ise, katılımcıların %57.8’i kendilerinin polise görev esnasında yeterince yardımcı olmaya çalıştıklarını, %36’sı yardımcı olmadıklarını, %6.2’si ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Yine, katılımcıların %55’i polisin kendilerine yeterince ilgi gösterdiğini düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

Polise yetki veren temel kanunlardan olan Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun (PVSK) birinci maddesinde polis tanımlanırken, “...polis kendisinden yardım isteyenlerle, yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere yardım eder” ifadesi bulunmaktadır (PVSK Md. 1.). Polisin her zaman insanlara yardım etmesiyle ilgili ifadenin kendisine yetki veren temel kanunun birinci maddesinde bulunması önemlidir. Polis görevi gereği insanlara yardım etmekle yükümlüdür. Bu konuda göstereceği zafiyet aynı zamanda adli ve idari sorumluluk doğurmaktadır. Rütbeli Polisler ve polis memurlarının polisin yardımsever olduğuna dair yüksek oranda bir tutum sergilemesi Emniyet Teşkilatı açısından sevindiricidir. Bu aynı zamanda polisin bu konudaki görevini yaptığını da göstermektedir. Polisin yardımsever olması insanların suçla mücadelede polise yardımcı olması sonucunu doğuracaktır. Ancak polisin yardımsever olması gerekliliği kadar insanların da hem düzenlemelere uymak suretiyle hem de suçla mücadelede polise yardımcı olmak suretiyle yardımsever olması polisin başarısı dolayısıyla toplumun huzuru için önemlidir. Yapılan diğer çalışmalarda da insanlarda genel olarak polisin yardımsever olduğu inancı olduğu görülmektedir.

Madde 31. Polis Gereksiz Derecede Şüphelidir.

“Polis Gereksiz Derecede Şüphelidir” ifadesine, Rütbeli Polislerin %1.8’i tamamen katılıyorum, %17.9’u katılıyorum, %46.4’ü katılmıyorum, %4.9’u ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %19.7’sinin “polis gereksiz derecede şüphelidir” ifadesine katılmakta olduğu, %51.3’ünün ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Gereksiz Derecede Şüphelidir” ifadesine, %5’i tamamen katılıyorum, %21.1’i katılıyorum, %36.5’i katılmıyorum, %5.7’si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Sekiz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %26.1’inin “polis gereksiz derecede şüphelidir” ifadesine katılmakta olduğu, %42.2’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %19.7’si ile polis memurlarının %26.1’inin polisin gereksiz derecede şüpheli olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %51.3’ü ile polis memurlarının %42.2’sinin ise polisin gereksiz derecede şüpheli olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır.

Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının polisin gereksiz derecede şüpheli olduğunu düşünmediği söylenebilir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %29'u ile yine polis memurlarının %30.8'i polis gereksiz derecede şüphelidir ifadesiyle ilgili olarak “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Polis işinin gereği şüpheli olmak durumundadır. Meydana gelmiş suç olaylarının aydınlatılması açısından karşısına çıkan her ihtimali değerlendirmesi anlamında çeşitli şüphelerden yola çıkarak polis sonuca gitmeye çalışmaktadır. Bu normal olmakla beraber, önemli olan potansiyel suçluymuş gibi davranılmaması, herkesin peşinen zanlı vaye sanık sandalyesine oturtulmaması, bu konudaki dengenin sağlanabilmesidir. Anayasamızın 38. maddesine göre suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.

Cerrah’a göre, aslında şüphelilik de polis kültürünün diğer bazı özelliklerinde olduğu gibi kaynağını sadece mesleğinin doğasından almamaktadır. Başka bir ifade ile halkın beklentileri önemli rol oynamaktadır. Çünkü, insanlar, polisin bir bakışta şüphelileri ve potansiyel zanlıları yakalamasını bekler. Güvenlik mensupları da böyle bir beklentiye cevap vermek üzere ekstra gayret gösterir ancak bu arada bolca da hata yapar. Öte yandan polisten bu tür beklentisi olanların kendileri benzer bir şüpheliliğe maruz kaldıklarında bu durumdan pek hoşlanmazlar. Sadece basit şüphe ile başlatılan ancak makul bir gerekçeyle dayanmayan uygulamalar sonraları iddiaları kuvvetlendirmek amacıyla delil üreterek (evidence fabricating) basit şüpheyi ispat etme yolunu açmaktadır. Bu çalışmada polisin gereksiz şüpheliliği ile ilgili ifade sorgulanmış, Rütbeli Polisler ve polis memurlarının polisin gereksiz derecede şüpheli olduğu savına katılmama oranının katılma oranından daha yüksek olduğu görülmüştür. Polis açısından sevindirici bir sonuçtur.

Madde 32. Polis Kendisini Halkın Üstünde Görmektedir.

“Polis Kendisini Halkın Üstünde Görmektedir” ifadesine, Rütbeli Polislerin %4.9'u tamamen katılıyorum, %22.3'ü katılıyorum, %44.6'sı katılmıyorum, %7.1'i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %27.2'sinin “polis kendisini halkın üstünde görmektedir” ifadesine katılmakta olduğu, %51.7'sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Kendisini Halkın Üstünde Görmektedir” ifadesine, %9.4’i tamamen katılıyorum, %25’i katılıyorum, %36.3’i katılmıyorum, %7.4’ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Dokuz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %34.4’ünün “polis kendisini halkın üstünde görmektedir” ifadesine katılmakta olduğu, %43.7’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %27.2’si ile polis memurlarının %34.4’ünün polisin kendisini halkın üstünde gördüğüne inandığı, Rütbeli Polislerin %51.7’si ile polis memurlarının %43.7’sinin ise polisin kendisini halkın üstünde gördüğüne inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının polisin kendisini halkın üstünde gördüğüne inanmadığı söylenebilir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin ve polis memurlarının %21’i “polis kendisini halkın üstünde görmektedir” ifadesiyle ilgili olarak “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Polisin tavır ve davranışları ile görevi esnasında zaman zaman insanları küçük gördüğü, insanlara yukarıdan bakan davranışları bulunduğu bazen dile getirilmektedir. Yine polisin kendisini toplumun her alanında imtiyazlı ve dokunulmaz gördüğü, bu yüzden herkesin uymakla yükümlü olduğu bazı kuralları polisin kendisinin çiğnediği de dillendirilmektedir. Bilhassa eski dönemlerin ürünü olan bu tür davranışlar artık günümüzde polisin kendi içerisinde de pirim görmemektedir. Zaten hukuk devletinin olduğu bir yerde bu tür davranışlar hiçbir zaman hoş görülemez. Polis halkın efendisi değildir. Polis halkına hizmet eden bir devlet memurudur. Son zamanlarda ülkemizde de dile getirilen yeni modern polislik yaklaşımlarından olan toplum destekli polislik, uzlaşmacı polislik gibi yaklaşımlar ile halkla ilişkiler kavramının son zamanlarda sürekli polisin gündeminde olması hatta hizmet öncesi polisin eğitim gördüğü okullarda ders olarak okutulması bu anlayışın bir yansımasıdır. Rütbeli Polisler ve polis memurlarının polisin kendisini halkın üstünde görmekte olduğuna dair ifadeye katılmama oranının katılma oranında yüksek olması Emniyet Teşkilatı açısından olumlu bir sonuçtur.

Madde 33. Polis Görevini Yaparken Aşırı Güç Kullanmaktadır.

“Polis Görevini Yaparken Aşırı Güç Kullanmaktadır” ifadesine, Rütbeli Polislerin %1.8’i tamamen katılıyorum, %17’si katılıyorum, %45.5’i katılmıyorum, %7.1’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bir rütbeli polis bu soruyu cevaplamamıştır. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %18.8’inin “polis görevini yaparken aşırı güç kullanmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %52.6’sının ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Görevini Yaparken Aşırı Güç Kullanmaktadır” ifadesine, %8.2’si tamamen katılıyorum, %24.6’sı katılıyorum, %34.6’sı katılmıyorum, %5.2’si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Dokuz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %32.8’inin “polis görevini yaparken aşırı güç kullanmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %39.8’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %18.8’i ile polis memurlarının %32.8’inin polisin görevini yaparken aşırı güç kullandığına inandığı, Rütbeli Polislerin %52.6’sı ile polis memurlarının %39.8’inin ise polisin görevini yaparken aşırı güç kullandığına inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının polisin görevini yaparken aşırı güç kullanmadığını düşündükleri söylenebilir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %28.1’i ve polis memurlarının %25.9’u “polis görevini yaparken aşırı güç kullanmaktadır” ifadesiyle ilgili olarak “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Polis Vazife Ve Selahiyet Kanununun ek 6. maddesine göre, polis, yakalanması gerekli kişi veya dağıtılması gereken topluluğun direnmesi, saldırıya yeltenmesi veya saldırıda bulunması hallerinde, bu fiilleri etkisiz hale getirmek için zor kullanabilir. Zor kullanma, direnme ve saldırının mahiyetine ve derecesine göre etkisiz hale getirilecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedeni kuvvet, maddi güç ve kanuni şartları gerçekleştiğinde her çeşit silah kullanma yetkilerini ifade eder. Toplu kuvvet olarak müdahale edilen durumlarda ise zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçler müdahale eden kuvvetin amiri tarafından tayin ve tespit edilir. Burada polisin zor kullanma yetkisinin bulunduğu açıkça görülmekle beraber zor kullanma yetkisinin

en önemli özelliği direnme ve saldırının mahiyetine ve derecesine göre etkisiz hale getirmek amacıyla yapılmakta olması ve kademeli olarak artan nispette bedeni kuvvetten başlayarak güç kullanmayı zorunlu kılmasıdır. Aynı kanunun 17. maddesine göre ise, polis, kanun ve usul dairesinde verdiği emre itaatsizlik ve ittihaz eylediği tedbirlere riayetsizlik edenler ile Vazife yaparken polise mukavemette bulunan veya vazifesinden alıkoymak maksadı ile polise zorla karşı koyan ve yakalanmadıkları takdirde hareketlerinde devam etmeleri melhuz bulunan şahısları karakola götürülüp haklarında tanzim olunacak evrakla beraber adliyeye verilirler. Benzer bir hüküm YGİAY'ın 5. maddesinde bulunmaktadır. Yine Türk Ceza Kanununun 265. maddesine göre, kamu görevlisine karşı görevini yapmasını engellemek amacıyla, cebir veya tehdit kullanan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır (TCK Md.265).

Bilhassa toplumsal olaylar olmak üzere polisin görevi esnasında aşırı veya orantısız güç kullandığı bir çok zaman dile getirilmektedir. Medyada polisle ilgili haberler halka servis edilirken genel itibariyle polisin orantılı veya orantısız güç kullandığı sahneler ön plana çıkartılmaktadır. Böylece insanlar sürekli polisin bu yönünü görerek, polisin uygulamasının hangi aşamalardan geçerek ortaya çıktığını, polise karşı bir saldırı olup olmadığını veya yasal ikazlar yapıldıktan sonra kanun çerçevesinde verilen emre karşı gelinip gelinmediğini düşünmeden belirli olumsuz yargılara sahip olmaktadır. Hatta polisin kendi içerisinde medyanın polise tarafsız yaklaşmadığını, polise karşı dürüst davranmadığını düşünenlerin sayısının hiçte az olmadığını düşünölmektedir. Polisin zaman zaman orantısız veya aşırı güç kullandığı görölmekte ise de, belirli aşamalardan geçtikten sonra son çare olarak başvurulması gereken güç kullanma yetkisine çoğu zaman hemen başvurulmadığı da bir gerçektir. Sonuç itibariyle poliste güç kullanarak insanlarla karşı karşıya gelmek istememektedir. Polis açısından olayların veya herhangi bir olayın problemsiz, çatışmasız, arbedesiz sonuçlanması her zaman istenen bir durumdur. Çünkü güç kullanma berberinde sinirlerin gerilmesine, yaralanmalara, mahkemelere gel gitlere sebep olmakta ve artan sinir katsayısının sivil hayata veya başka olaylarda başka insanlara yansımına, stresli, kaygılı, adeta diken üstünde bir çalışma ortamına yol açan olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Polis, bütün toplumsal sistemler için zorunlu bir unsur pozisyonundadır. Bununla birlikte, polis denilince ilk akla gelen; zor ve güç kullanma yetkisidir. Bilimsel

çalışmalarda da, polisi tanımlamaya yönelik ifadelerin ‘zorlayıcı’ veya ‘fiziksel güç kullanma yetkisi’ üzerinde odaklandığı gözlenmektedir. En demokratik toplumlarda dahi görülen bu güç ve otorite kullanımı, polis gücünün temel özelliklerinden birini oluşturmaktadır. Ancak, otoritenin zaman zaman daha etkin bir biçimde kullanılması, halkla ilişkilerde ve imaj konusunda otoriteryanizm düşüncesini ortaya çıkarmaktadır (Yeşilorman, 2003: 92)

Madde 34. Polis, Görevi Gereği Sürekli Problemlı İnsanlarla İlişki İçinde Olması Dolayısıyla Dejenere Olmuştur.

“Polis, Görevi Gereği Sürekli Problemlı İnsanlarla İlişki İçinde Olması Dolayısıyla Dejenere Olmuştur” ifadesine, Rütbeli Polislerin %7.6’sı tamamen katılıyorum, %28.6’sı katılıyorum, %30.8’i katılmıyorum, %3.1’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bir rütbeli polis bu soruyu cevaplamamıştır. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %36.2’sinin “polis, görevi gereği sürekli problemlı insanlarla ilişki içinde olması dolayısıyla dejenere olmuştur ifadesine” katılmakta olduğu, %33.9’unun ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis, Görevi Gereği Sürekli Problemlı İnsanlarla İlişki İçinde Olması Dolayısıyla Dejenere Olmuştur” ifadesine, %11.7’si tamamen katılıyorum, %37.2’si katılıyorum, %21’i katılmıyorum, %2.9’u ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. On polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %48.9’unun “polis, görevi gereği sürekli problemlı insanlarla ilişki içinde olması dolayısıyla dejenere olmuştur ifadesine” katılmakta olduğu, %23.9’unun ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %36.2’si ile polis memurlarının %48.9’unun polisin, görevi gereği sürekli problemlı insanlarla ilişki içinde olması dolayısıyla dejenere olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %33.9’u ile polis memurlarının %23.9’unun ise polisin, görevi gereği sürekli problemlı insanlarla ilişki içinde olması dolayısıyla dejenere olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının polisin, görevi gereği sürekli problemlı insanlarla ilişki içinde olması dolayısıyla dejenere olduğunu düşündüğü

söylenebilir. Burada polis memurlarının görüşleri daha da belirgin olarak ortaya çıkmışken, Rütbeli Polislerin görüşlerinin belirgin ortaya çıkmadığı görülmektedir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %29.5'i ve polis memurlarının %26.2'si "polisin görevi gereği sürekli problemli insanlarla ilişki içinde olması dolayısıyla dejenere olmuştur" ile ilgili ifadeye "Kararsızım" seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Polisin görevi dolayısıyla sürekli problem ve problemli insanlarla muhatap olması mutlaka kendisini de etkilemektedir. Aslında bu konu ayrıca araştırılması gereken bir konudur. Polisliğin zor yanlarından birisi de problem ve problemli insanlarla iç içe olmasına rağmen kendisini olumsuz etkilerden koruması zorunluluğudur. Bir noktada çamurda yürümeye çalışırken diğer yandan çamura bulaşmamaya benzetilebilir. Bu tür olumsuz etkilerden korunma için polisin hizmet içerisinde sürekli bir eğitime ihtiyacı olduğu bir gerçektir.

Madde 35. Polis Olaylar Karşısında Çabuk Tahrik Olmaktadır.

"Polis Olaylar Karşısında Çabuk Tahrik Olmaktadır" ifadesine, Rütbeli Polislerin %2.7'si tamamen katılıyorum, %25.9'u katılıyorum, %40.2'si katılmıyorum, %4'ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. İki rütbeli polis bu soruya herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %28.6'sının "polis olaylar karşısında çabuk tahrik olmaktadır" ifadesine katılmakta olduğu, %44.2'sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise "Polis Olaylar Karşısında Çabuk Tahrik Olmaktadır" ifadesine, %7.2'si tamamen katılıyorum, %31.4'ü katılıyorum, %31.2'si katılmıyorum, %4.8'i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Dokuz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %38.6'sının "polis olaylar karşısında çabuk tahrik olmaktadır" ifadesine katılmakta olduğu, %36'sının ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %28.6'sı ile polis memurlarının %38.6'sının polisin olaylar karşısında çabuk tahrik olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %44.2'si ile polis memurlarının %36'sının ise polisin olaylar karşısında çabuk tahrik olduğuna inanmadığı

anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin polisin olaylar karşısında çabuk tahrik olduğunu düşünmediği söylenebilirken, polis memurlarının ise polisin olaylar karşısında çabuk tahrik olduğunu düşündüğü söylenebilir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %26.3'ü ve polis memurlarının %24.4'ü “polis olaylar karşısında çabuk tahrik olmaktadır” ifadesiyle ilgili olarak “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

26. maddede Rütbeli Polislerin “polis olaylar karşısında soğukkanlı davranmaktadır” ifadesine katılma oranı %59.4 idi. Burada ise “polis olaylar karşısında çabuk tahrik olmaktadır” ifadesine katılma oranı ise %28.6 dır. Bu Rütbeli Polislerin her iki ifadeye verdiği cevaplar açısından bir tezat doğurmamakta ve Rütbeli Polislerin polisin soğukkanlı olduğu ve çabuk tahrik olmadığını düşündüklerini göstermektedir. Ancak, polis memurları ele alındığında, polis memurlarının “polis olaylar karşısında soğukkanlı davranmaktadır” ifadesine katılma oranı %63.1 iken, burada “polis olaylar karşısında çabuk tahrik olmaktadır” ifadesine katılma oranı ise %38.6, katılmama oranı ise %36 dır. Polisin soğukkanlı davrandığı ile ilgili ifadeye katılma oranı oldukça yüksek iken polisin çabuk tahrik olduğuna dair ifadeye katılma oranı katılmama oranına göre daha yüksektir.

Madde 36. Polis İnsanlara Kaba ve Sert Davranmaktadır.

“Polis İnsanlara Kaba ve Sert Davranmaktadır” ifadesine, Rütbeli Polislerin %4.5'i tamamen katılıyorum, %19.2'si katılıyorum, %42.9'u katılmıyorum, %4'ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %23.7'sinin “polis, insanlara kaba ve sert davranmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %46.9'unun ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis İnsanlara Kaba ve Sert Davranmaktadır” ifadesine, %10.1'i tamamen katılıyorum, %27.6'sı katılıyorum, %30.4'ü katılmıyorum, %6.1'i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. On polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %37.7'sinin “polis, insanlara kaba ve sert davranmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %36.5'inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %23.7'si ile polis memurlarının %37.7'sinin polisin, insanlara kaba ve sert davrandığına inandığı, Rütbeli Polislerin %46.9'u ile polis memurlarının %36.5'inin ise polisin, insanlara kaba ve sert davrandığına inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin polisin, insanlara kaba ve sert davrandığını düşünmediği söylenebilir. polis memurlarının aynı ifadeye biraz daha yüksek oranda polisin, insanlara kaba ve sert davrandığını düşündüğü görülmektedir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %26.3'ü ve polis memurlarının %24.4'ü “Polis İnsanlara Kaba ve Sert Davranmaktadır” ifadesiyle ilgili olarak “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

“Polis insanlara değer vermektedir” maddesiyle ilgili, Rütbeli Polislerin %44.2'si katılıyorum %17.4'ü ise katılmıyorum şeklinde cevap vermişti. Yine “polis insan haklarına saygılıdır” maddesine Rütbeli Polislerin %37.5'i katılıyorum %21'i ise katılmıyorum şeklinde cevaplamıştı. Burada da Rütbeli Polislerin, “polis insanlara kaba ve sert davranmaktadır” ifadesini %23.7'si katılıyorum, %46.9'u ise katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bu durum Rütbeli Polislerin cevaplarında bir tezat teşkil etmemektedir. polis memurları ele alındığında ise, “polis insanlara değer vermektedir” maddesiyle ilgili, polis memurlarının %36.9'u katılıyorum %29.6'sı ise katılmıyorum şeklinde cevap vermişti. Yine “polis insan haklarına saygılıdır” ifadesini polis memurlarının %36.2'si katılıyorum %31.7'si ise katılmıyorum şeklinde cevaplamıştı. Burada da polis memurlarının, “polis insanlara kaba ve sert davranmaktadır” ifadesini %37.7'si katılıyorum, %36.5'i ise katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. polis memurlarından, polisin insanlara değer verdiğini ve insan haklarına saygılı olduğunu düşünenlerin oranının, aksini düşünenlere göre çok daha yüksek olmasına rağmen, “polis insanlara kaba ve sert davranmaktadır” maddesine katılım oranı daha yüksektir. Bunun sebebi polisin kaba ve sert davranışlara sahip olduğunu düşünmekle beraber, bunun insan hakları ihlaline yol açmayacak seviyede olduğunu düşünmek bu sonucu çıkarmış olabilir. Öte yandan polisin Rütbeli Polislerle yaklaşımı polis memurlarının yaklaşımından daha duyarlı ve hassas olması bu sonucu doğurmuş olabilir.

İçli (1995) tarafından, Türkiye’de nüfusun önemli bir kısmını oluşturan ve polisle sık sık karşı karşıya gelen üniversite gençliğinin polise bakışı ve polis halk ilişkileri ile

ilgili görüşlerini bir ölçüde belirlemek amacıyla Hacettepe Üniversitesinden seçilen 200 öğrenci üzerine yapılan anket çalışmasında, trafik dışında herhangi bir suç işlendiğinde veya yasa ihlaline şahit olduğunda polisin tutumunu öğrencilerin %53'ü ilgisiz ve katı, %13.1'i ise olay anında duyarlı ilgili ve yardımcı diye tanımlamıştır.

Eylül 2000 tarihinde başta İstanbul olmak üzere, diğer büyük illerde yaşanan polis yürüyüşleri üzerine, polis teşkilatı, polis imajı ve güvenirliliğini ölçmek amacıyla Samsun ilinde bir araştırma yapılmıştır. 19 Mayıs Üniversitesi Öğrencilerinin de içinde bulunduğu, 1204 deneğe tesadüfi örneklem yoluyla uygulanan bu ankette, polisin görevi esnasındaki tutumlarını nasıl değerlendirdikleri ile ilgili olarak katılımcıların %8.3'ü gayet nazik ve kıbarca görevlerini yapıyorlar, %11.9'u görev esnasında iyi davranıyorlar, %55'i daha nazik olabilirler, %24.8'i ise polisin tavırlarını beğenmiyorum görüşünü dile getirmiştir (Güler 2001, 159).

Madde 37. Polis Toplumda Nüfuzlu Olan Kişilere Karşı Etkisiz Kalmaktadır.

“Polis Toplumda Nüfuzlu Olan Kişilere Karşı Etkisiz Kalmaktadır” ifadesine, Rütbeli Polislerin %29.9'u tamamen katılıyorum, %44.2'si katılıyorum, %5.4'ü katılmıyorum, %4.5'i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bir rütbeli polis bu soruya herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %74.1'inin “polis toplumda nüfuzlu olan kişilere karşı etkisiz kalmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %9.9'unun ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Toplumda Nüfuzlu Olan Kişilere Karşı Etkisiz Kalmaktadır” ifadesine, %31.2'si tamamen katılıyorum, %35.5'i katılıyorum, %12.2'si katılmıyorum, %3.2'si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Dokuz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %66.7'sinin “polis toplumda nüfuzlu olan kişilere karşı etkisiz kalmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %15.2'sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %74.1'i ile polis memurlarının %66.7'sinin polisin toplumda nüfuzlu olan kişilere karşı etkisiz kaldığına inandığı, Rütbeli Polislerin %9.9'u ile polis memurlarının %15.2'sinin ise polisin toplumda nüfuzlu olan kişilere karşı etkisiz

kaldığına inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının polisin toplumda nüfuzlu olan kişilere karşı etkisiz kaldığını düşündüğü görülmektedir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %15.6'sı ve polis memurlarının %16.9'u "polis toplumda nüfuzlu olan kişilere karşı etkisiz kalmaktadır" ifadesiyle ilgili olarak "Kararsızım" seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

27. Maddede Rütbeli Polislerin %42.8'i ile polis memurlarının %34.2'sinin polisin görevini yürütürken halka tarafsız davrandığına inandığı, Rütbeli Polislerin %26.8'i ile polis memurlarının %36.7'sinin ise polisin görevini yürütürken halka tarafsız davrandığına inanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Rütbeli Polislerin daha yüksek oranda %42.8'i polisin görevi esnasında halka tarafsız davrandığına inanırken burada %74.1 oranında toplumda nüfuzlu olan kişilere karşı etkisiz kaldığını düşündüğü bulgusu elde dilmiştir. Burada Rütbeli Polislerin verdiği cevaplar arasında bir çelişki gözükmemektedir. polis memurlarının ise daha yüksek oranda %36.7'si polisin görevi esnasında halka tarafsız davrandığına inanmazken burada %66.7 oranında toplumda nüfuzlu olan kişilere karşı etkisiz kaldığını düşündüğü bulgusu elde dilmiştir. polis memurlarının burada cevapları arasında bir paralellik gözükmemektedir.

İçli (1995) tarafından, Türkiye'de nüfusun önemli bir kısmını oluşturan ve polisle sık sık karşı karşıya gelen üniversite gençliğinin polise bakışı ve polis halk ilişkileri ile ilgili görüşlerini bir ölçüde belirlemek amacıyla Hacettepe Üniversitesinden seçilen 200 öğrenci üzerine yapılan anket çalışmasında, "Polisin Halkla İlişkileri Nasıl Olmalıdır?" şeklinde yöneltilen bir soruya katılımcıların %33'ü polisin halkla ilişkilerinin vatandaşa göre değiştiğini ifade ederken, %28'i polisin sert ve kaba bir tutum sergilediğini belirtmiştir.

Madde 38. Polis Görevini Yaparken Kendi Dünya Görüşünü Öne Çıkarmaktadır.

"Polis Görevini Yaparken Kendi Dünya Görüşünü Öne Çıkarmaktadır" ifadesine, Rütbeli Polislerin %5.4'ü tamamen katılıyorum, %17.4'ü katılıyorum, %34.4'ü katılmıyorum, %7.1'i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bir rütbeli polis bu soruya herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %32.8'inin "polis görevini yaparken kendi dünya görüşünün öne

çıkarmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %42.5’i ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Görevini Yaparken Kendi Dünya Görüşünü Öne Çıkarmaktadır” ifadesine, %9.3’ü tamamen katılıyorum, %26.7’si katılıyorum, %25.2’si katılmıyorum, %5.3’ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Dokuz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %36’sının “polis görevini yaparken kendi dünya görüşünün öne çıkarmaktadır” ifadesine katılmakta olduğu, %30.5’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %32.8’i ile polis memurlarının %36’sinin polisin görevini yaparken kendi dünya görüşünün öne çıkarmakta olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %42.5’i ile polis memurlarının %30.5’inin ise polisin görevini yaparken kendi dünya görüşünün öne çıkarmakta olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin polisin görevini yaparken kendi dünya görüşünün öne çıkardığını düşünmediği söylenebilir. polis memurlarının ise aksine polisin görevini yaparken kendi dünya görüşünü öne çıkardığını düşündüğü söylenebilir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %35.3’ü ve polis memurlarının %32.5’i “polis görevi esnasında kendi dünya görüşünü ön plana çıkarmaktadır” ifadesiyle ilgili olarak “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır. Her iki katılımcının katılma oranlarına bakıldığında, “kararsızım” seçeneğini işaretleyenlerle, katılıyorum ve katılmıyorum seçeneğinin işaretleyenlerin oranlarının birbirlerine çok yakın olduğu görülmektedir.

27. Maddede Rütbeli Polislerin %42.8’i ile polis memurlarının %34.2’sinin polisin görevini yürütürken halka tarafsız davrandığına inandığı, Rütbeli Polislerin %26.8’i ile polis memurlarının %36.7’sinin ise polisin görevini yürütürken halka tarafsız davrandığına inanmadığı sonucuna ulaşılmıştı. Rütbeli Polislerin %42.8’i polisin tarafsızlığına inanırken, %42.5’i dünya görüşünü ön plana çıkardığına inanmamaktadır. Bu sonuç Rütbeli Polisler açısından tezat teşkil etmemektedir. polis memurlarının 36.7’si polisin tarafsızlığına inanmazken %36’sı dünya görüşünü ön plana çıkardığına inanmaktadır. Yani Rütbeli Polislerin polisin tarafsız olduğuna ve kendi dünya görüşünü görevi esnasında ön plana çıkarmadığına inandığı söylenebilirken, polis memurlarının da polisin tarafsız olduğuna

inanmadığı ve kendi dünya görüşünü görevi esnasında ön plana çıkardığına inandığı söylenebilir.

Her insan gibi polisin de kendisine ait bir dünya görüşü olabilir. Bazı polisler milli ve manevi değerlere daha düşkün bir yapıya sahipken, bazı polislerde manevi değerlere çok düşkün olmayabilir, daha dünyevi bir açıyla hayata bakabilir. Görüş itibarıyla herkes aynı zamanda kendisi gibi düşünenleri veya düşündüğünü varsaydığı kişileri kendisine daha yakın bulabilir. Ancak bir polis mesleğini profesyonel bir bakış açısıyla yürütmek zorundadır. Görevi esnasında kendisi gibi düşünen insanlarla karşı karşıya geldiğinde vazifesinin gereğini tereddüt etmeden yerine getirmek mecburiyetindedir. Adaletin ilk kapısı olan polisin görevi esnasında görevi ile ilgili en önemli ölçüsü insanların kendi görüşüne yakın olup olmadığı değil, kimin kanunlar açısından haklı olup olmadığıdır. Aksi takdirde polisinde kendi içerisinde 12 Eylül öncesinde olduğu gibi farklı görüş açlarına göre ayrılanlar, gruplaşmalar, kamplaşmalar olacaktır. Bu ise devletin meşru güç kullanmaya yetkili kurumunun parçalanması anlamına gelecektir. Özellikler polisin toplumsal olaylarda karşı karşıya kaldığı durum burada önem arz etmektedir. Gökçe ve Semiz'e göre (2000), toplumsal olaylarda görev yapan güvenlik mensupları, gösterinin içeriğine göre, göstericilere karşı olumlu veya olumsuz bir görüş sahibi olabilirler. Burada profesyonel bir bakış açısıyla, amacı ve içeriği ne olursa olsun gerekli yasal izinler alınarak yapılan her gösterinin demokratik bir hakkın kullanımı olduğu ve bu hakkın kullanımını sağlamanın da polisin temel görevi olduğunun polis tarafından unutulmaması gerekmektedir. Bir olay veya durum karşısında tam anlamıyla tarafsız olabilmek mümkün olmayabilir. Güvenlik personeli de her insan gibi bir olayı ele alırken içinde yetişmiş olduğu sosyal çevre, almış olduğu eğitim ve kendi kişisel görüşleriyle bakabilmektedir. Bu da doğal olarak bir durum karşısında ilk baştan olumlu veya olumsuz bir tutum sahibi olmayı beraberinde getirmektedir. Her insan gibi güvenlik personelinin de bu tür olaylar karşısında önceden bir tutum sahibi olması oldukça normal ve doğaldır. Burada asıl yapılması gereken mesleki bir eğitim almış ve profesyonel bir anlayışla görev yapan personelin kendi kişisel görüş, tutum ve eğilimlerini bir kenara bırakarak veya kontrol ederek yasaların ve amirlerinin kendisine vermiş olduğu görevleri yerine getirmesidir.

3.2.4.1. Polis Memurlarının Polisin Mesleki Özellikleri İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Karşılaştırılması.

Tablo-24. Polis Memurlarının Polisin Mesleki Özellikleri İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Analiz Sonuçları

Varyans Kaynağı	S	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası		7.754	14	.554	1.873	.026	
Gruplariçi		266.476	901	.296			
Toplam	1832	274.230	915				

Değerlendirilen analiz sonuçları, polis memurlarının Polisin Mesleki özellikleri ile ilgili tutum ve görüşlerinde çalıştıkları birimler bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle, polis memurlarının Polisin Mesleki özellikleri ile genel tutum ve görüşleri çalıştıkları birimlere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

3.2.4.2. Rütbeli Polislerin Polisin Mesleki Özellikleri İle İlgili İfadelere Verdikleri Cevapların Sahip Oldukları Unvanlara Göre Karşılaştırılması.

Tablo-25. Rütbeli Polislerin Polisin Mesleki Özellikleri İle İlgili İfadelere Verdikleri Cevapların Sahip Oldukları Unvanlara Göre Analiz Sonuçları

Varyans Kaynağı	S	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası		1.703		.284	1.108	.359	
Gruplariçi		55.578	08	.256			
Toplam	12	57.281	11				

Değerlendirilen analiz sonuçları, Rütbeli Polislerin Polisin Mesleki Özellikleri ile ilgili tutum ve görüşlerinde bulundukları rütbelere bakımından anlamlı bir fark bulunmadığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle, Rütbeli Polislerin Polisin Mesleki Özellikleri ile ilgili genel tutum ve görüşleri sahip oldukları rütbelere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

3.2.4.3. Polisin Mesleki Özellikleri İle İlgili İfadelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Karşılaştırılması

Polisin mesleki özellikleri ile ilgili olarak katılımcılara işaretlemeleri için sunulan toplam 13 madde toplanarak ortalamaları alınmak suretiyle “Mesleki” adı altında yeni

bir değişken elde edilmiş ve Rütbeli Polisler ve polis memurları da “statü” başlığı altında değerlendirilerek “Mesleki” yeni değişkeni “statü”ye göre karşılaştırılmıştır.

Tablo-26. Polisin Mesleki Özellikleri İle İlgili İfadelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Puanlarının T-Testi Sonuçları

Statü	S	X	S	sd	t	P
Rütbeli Polisler	112	3.187	.506	139	4.342	.000
polis memurları	1834	3.012	.547			

Polisin Mesleki Özellikleri ile ilgili tutum ve görüşler statüye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Rütbeli Polislerin Polisin Mesleki Özellikleri ile ilgili tutum ve görüşleri, polis memurlarına göre daha olumludur. Bu bulguya göre, Polisin Mesleki Özelliklerine yönelik tutum ve görüşler ile statü arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir.

3.2.5. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polisin Görünümü İle İlgili Tutum ve Görüşleri

Tablo-27. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polisin Görünümü İle İlgili İfadelere verdikleri cevaplar

MADDE				CEVAPSIZ	TAMAMEN KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
39	Polisin üniformasının, güzel görüldüğü kanaatindeyim.	Rütbeli Polisler	S		11	64	19	15	3
			%		% 9.8	% 56.7	% 17.4	% 13.4	% 2.7
		polis memurları	S	7	175	448	123	127	45
			%	% 0.8	% 18.9	% 48.4	% 13.3	% 13.7	% 4.9
40	Polis, kıyafetine özen göstermektedir.	Rütbeli Polisler	S		8	60	27	16	2
			%		% 6.7	% 54	% 24.1	% 13.8	% 1.3
		polis memurları	S	8	149	439	178	120	31
			%	% 0.9	% 16.1	% 47.5	% 19.2	% 12.9	% 3.4

41	Polis üniformasının renginin güzel olduğunu düşünüyorum.	Rütbeli Polisler	S		13	67	18	11	3
			%		% 11.2	% 60.3	% 16.1	% 9.8	% 2.7
		polis memurları	S	8	190	475	117	85	50
			%	% 0.9	% 20.5	% 51.4	% 12.6	% 9.2	% 5.4

Madde 39. Polisin Üniformasının Güzel Görüldüğü Kanaatindeyim.

“Polis Üniforması Güzel Görünümlüdür” ifadesine, Rütbeli Polislerin %9.8’i tamamen katılıyorum, %56.7’si katılıyorum, %13.4’ü katılmıyorum, %2.7’si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %66.5’inin “polis üniforması güzel görünümlüdür” ifadesine katılmakta olduğu, %26.1’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis Memurlarının ise “Polis Üniforması Güzel Görünümlüdür” ifadesine, %18.9’u tamamen katılıyorum, %48.4’ü katılıyorum, %13.7’si katılmıyorum, %4.9’u ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Yedi polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %67.3’ünün “polis üniforması güzel görünümlüdür” ifadesine katılmakta olduğu, %18.6’sının ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %66.5’i ile polis memurlarının %67.3’ünün polis üniformasının güzel görünümlü olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %26.1’i ile polis memurlarının %18.6’sının ise polis üniformasının güzel görünümlü olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının polis üniformasının güzel görünümlü olduğunu düşündüğü görülmektedir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %17.4’ü ve polis memurlarının %13.3’ü “polis üniforması güzel görünümlüdür” ifadesiyle ilgili olarak “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Tosun ve diğerleri (2005) tarafından, Avrupalı Turistlerin Bakış Açısıyla Türk Polisinin Antalya Örneğinde değerlendirilmesi amacıyla Antalya ilinde bulunan Havaalanında turistlere yönelik olarak gerçekleştirilen likert tipi anket uygulamasında ise katılımcıların %53.4’ü Türk Polisinin fiziksel görünüşünden memnun olduklarını, %75.9’u da Türk Polisinin üniformasından memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

Üniformanın sivil halk üzerinde devleti ve devlet otoritesini hatırlatan bir etkisi bulunmakta olup, polis tarafından giyilmiş olan bir üniforma ilk önce onun diğer kişilerden kolayca ayırt edilerek tanınmasını sağlamaktadır. Bu tanıma aynı zamanda üniformalı personelin kendi görev alanı içerisinde ve görev alanına giren konularda yetkin olduğunu da göstermektedir. Bu yüzden üniformanın güzel görünümlü olması polis açısından güzel algılanması ve ilk karşılaşma da olumlu imaj bırakması açısından önemlidir. Şurası bir gerçektir ki, insanlar genel itibariyle ilk karşılaştıkları kişileri giyim tarzına bakarak değerlendirmektedir (Güler 2001, 95). Resmi bir üniforma taşıma, yani diğer insanlardan ayrı olduğu görüntüsü verme aynı zamanda bir gruba ait olma duygusunu vermektedir. Diğer yandan bazı sorumlulukları da beraberinde getirmektedir. Resmi Üniforması ile toplumda ilgi kaynağı olan polis Emniyet Teşkilatının bir temsilcisidir. Yani insanlar herhangi bir polisten edinmiş olduğu algılamayı, imajı tüm Emniyet Teşkilatıyla bütünleştirmektedir (Güler, 2001:96). Bu sebeple polis üniformasının güzel görünümlü olup olmadığı önemlidir.

Madde 40. Polis Kıyafetine Özen Göstermektedir.

“Polis Giyimine ve Dış Görünümüne Özen Göstermektedir” ifadesine, Rütbeli Polislerin %6.7’si tamamen katılıyorum, %54’ü katılıyorum, %13.8’i katılmıyorum, %1.3’ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %60.7’sinin “polis giyimine ve dış görünümüne özen göstermektedir” ifadesine katılmakta olduğu, %15.1’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Polis Giyimine ve Dış Görünümüne Özen Göstermektedir” ifadesine, %16.1’i tamamen katılıyorum, %47.5’i katılıyorum, %12.9’u katılmıyorum, %3.4’ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Sekiz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %63.6’sının “polis giyimine ve dış görünümüne özen göstermektedir” ifadesine katılmakta olduğu, % 16.3’ünün ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %60.7’si ile polis memurlarının %63.6’sının polisin giyimine ve dış görünümüne özen gösterdiğine inandığı, Rütbeli Polislerin %15.1’i ile polis memurlarının %16.3’ünün ise polisin giyimine ve dış görünümüne özen gösterdiğine

inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hemde polis memurlarının polisin giyimine ve dış görünümüne özen gösterdiği düşüncesinde olduğu söylenebilir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %24.1'i ve polis memurlarının %19.2'si “polis giyimine ve dış görünümüne özen göstermektedir” ifadesiyle ilgili olarak “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır. İnsanlar üzerinde olumlu bir imaj bırakmak bakımından dış görünümün önemli bir yeri olduğu düşünüldüğünde olumlu yönde yüksek tutum ve görüşlerin sergilenmesi sevindirici bir sonuçtur.

Emniyet Hizmetleri Sınıfı personelinin Emniyet Örgütü Disiplin tüzüğüne göre giyimine ve dış görünümüne dikkat etmek mecburiyeti bulunmakta olup, bunu ihlal edenler değişik tanımlamalar altında farklı şekillerde cezalandırılmaktadır. Silahını, araç ve gerecini, giysi ve kuşamını pis tutmak, çalıştığı yerin temizliğine özen göstermemek, zorunlu bir neden olmaksızın günlük sakal tıraşı olmamak fiilleri uyarma cezası gerektirirken, yürürlükteki hükümlerle taşınmasına veya bulundurulmasına izin verilmiş olanlar dışında, polislik mesleğinin ciddiyeti ile bağdaşmayacak biçimde bilezik, kolye, madalyon, rozet vb. şeyleri takmak kınama cezası gerektirmekte, bunun yanında, yönetmelik hükümlerine aykırı biçimde saç uzatmak, bıyık veya favori bırakmak ise üç günlüğe kadar aylık kesimi cezası gerektirmektedir (EÖDT Md. 3, 4 ve 5). Rütbeli Polisler ve polis memurlarının polisin giyimine ve dış görünümüne özen gösterdiğine dair yüksek oranda tutum ve görüş sergilemesi genel olarak Emniyet Teşkilatı ve polis açısından sevindiricidir. Giyim, kuşam ve dış görünüş her zaman insanlara insanın kendi durumu ile ilgili bazı mesajlar vermektedir. Bu konuda dikkatli olan veya giyimi ve dış görünümü her zaman düzgün olan insanların tavırları ikazları daha etkin olmaktadır. Bu konuda dikkatsiz olan, özensiz olan kişilere de toplumda “bu insanın kendisine saygısı yok, başkalarından ne isteyebilir ki” gibi göndermeler yapılmaktadır.

Madde 41. Polis Üniformasının Renginin Güzel Olduğunu Düşünüyorum.

“Polis Üniformasının Rengi Güzeldir” ifadesine, Rütbeli Polislerin %11.2'si tamamen katılıyorum, %60.3'ü katılıyorum, %9.8'i katılmıyorum, %2.7'si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin

%71.5'inin "polis üniformasının rengi güzeldir" ifadesine katılmakta olduğu, %12.5'i ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise "Polis Üniformasının Rengi Güzeldir" ifadesine, %20.5'i tamamen katılıyorum, %51.4'ü katılıyorum, %9.2'si katılmıyorum, %5.4'ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Sekiz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %71.9'unun "polis üniformasının rengi güzeldir" ifadesine katılmakta olduğu, %14.6'sının ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %71.5'i ile polis memurlarının %71.9'unun polis üniformasının renginin güzel olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %12.5'i ile polis memurlarının %14.6'sının ise polis üniformasının renginin güzel olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hemde polis memurlarının polis üniformasının renginin güzel olduğunu düşündüğü söylenebilir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %16.1'i ve polis memurlarının %12.6'sı "polis üniformasının rengi güzeldir" ifadesiyle ilgili olarak "Kararsızım" seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Polisin şu anda giymiş olduğu lacivert renkli üniforması 10 Nisan 1993 tarihinden itibaren giyilmeye başlanmış olup, o dönem itibariyle basında değişik değerlendirmeler yapılmış ve Türk Polisinin Amerikan polisine benzediği, elbiselerin Amerikan polisini çağrıştırdığı dile getirilmiştir. 1993'te yapılan değişikliklerle beraber Cumhuriyetin kuruluşundan bu tarafa polis üniforması yedinci kez değişmiş olmaktadır. Bu değişikliklerin amacının başında imaj değişikliği, vitrin değişikliği yani halkın gözünde yeni bir polis imajı oluşturma amacının bulunduğu söylenebilir (Güler 2001, 97-98). Polisin bundan önce giymiş olduğu yeşil renkli üniforma da 27 Mayıs ihtilalinden sonra giyilmeye başlanmış, yeşil rengin barışı, canlılığı, tabiatı, enerjiyi ifade ettiği düşüncesinden hareketle bu renk seçilmiştir. Lacivert renkli, 1993 yılından itibaren giyilmeye başlanan şu anki üniforma ile ilgili olarak ünlü modacı Cemil İpekçi bir söyleşide, yeşil takım elbise ve kafada kasketten ibaret olan eski üniformaya nazaran yenisinin daha kullanışlı olduğunu dile getirmiştir (Güler, 2001:99). Üniformalarda hakim olan renklerin bir

anlamı bulunmaktadır. Başka bir ifade ile renklerin bir dili bulunmaktadır. Örnek vermek gerekirse, haki renk askeriye, beyaz renk bahriye, kırmızı renk de itfaiye simgelemektedir. Polisin üniformasının rengi olan lacivert ise bürokrasi de resmiyeti ifade etmektedir. Halen Amerika ve İngiltere’de polis üniformasının rengi lacivert olup, ülkemizde de polis üniformasının rengi belirlenmeye çalışılırken Amerika’nın Kaliforniya eyaletinin polis üniformasından esinlenilmiştir. Ünlü modacı Cemil İpekçi’ye göre ise polis üniformasının rengi değiştirilmelidir. Lacivert renk yerine kum rengi veya siyahın polise daha çok yakışacağı ipekçi tarafından dile getirilmektedir (Güler, 2001:100). Rütbeli Polisler ve polis memurları tarafından polis üniformasının renginin güzel bir renk olarak benimsendiği görülmektedir.

3.2.5.1. Polis Memurlarının Polisin Görünümü İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimler Göre Karşılaştırılması.

Tablo-31. Polis Memurlarının Polisin Görünümü İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimler Göre Analiz Sonuçları

Varyans Kaynağı	S	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası		37.044	28	2.646	3.366	.000	1-Pasaport, Yabancılar, Silah Ruhsat ve Tebligat Şube Müdürlükleri Hukuk-Çevik Kuvvet KMYO, 2-Pasaport, Yabancılar, Silah Ruhsat ve Tebligat Şube Müdürlükleri Hukuk- Bölge Trafik, Trafik Tescil ve Trafik Denetleme Şube Müdürlükleri SBMYO, 3-Toplum Destekli Polis Birimi İİBF-Çevik Kuvvet KMYO,

							4-Toplum Destekli Polis Birimi İİBF- Bölge Trafik, Trafik Tescil ve Trafik Denetleme Şube Müdürlükleri SBMYO, 5-Personel ve Hukuk İşleri Şube Müdürlükleri İletişim- Çevik Kuvvet KMYO, 6-Lojistik, Bütçe, Ulaştırma, Kantin, Sosyal Hizmetler, Polisevi Şube Müdürlükleri Mühendislik-- Çevik Kuvvet KMYO
Grupları		709.083	1804	.786			
Toplam	1834	746.127	1833				

Değerlendirme sonuçları, polis memurlarının polisin görünümüne yönelik tutum ve görüşlerinde çalıştıkları bazı birimler bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle, polis memurlarının Polisin Görünümü ile ilgili genel tutum ve görüşleri görev yaptıkları bazı birimlere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Bu sonuca göre, Pasaport, Yabancılar, Silah Ruhsat ve Tebligat Şube Müdürlüklerinde görev yapan polis memurlarının polisin görünümüne yönelik tutum ve görüşleri ile Çevik Kuvvet, Bölge Trafik, Trafik Tescil ve Trafik Denetleme Şube Müdürlüklerinde görev yapan polis memurlarının tutum ve görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Bununla beraber, Toplum Destekli Polis Birimindeki polis memurlarının polisin görünümüne yönelik tutum ve görüşlerinde yine Çevik Kuvvet, Bölge Trafik, Trafik Tescil ve Trafik Denetleme Şube Müdürlüklerinde çalışan polis memurlarının tutum ve görüşleri arasında da anlamlı bir fark bulunmaktadır. Yine, Çevik Kuvvette çalışan polis memurlarının polisin görünümüne yönelik tutum ve

görüşleriyle Personel, Hukuk İşleri, Lojistik, Bütçe, Ulaştırma, Kantin, Sosyal Hizmetler, Polisevi Birimlerinde görev yapan polis memurlarının tutum ve görüşleri arasında da anlamlı fark bulunmaktadır.

3.2.5.2. Rütbeli Polislerin Polisin Görünümü İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Karşılaştırılması.

Tablo-32. Rütbeli Polislerin Polisin Görünümü İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Analiz Sonuçları

Varyans Kaynağı	S	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası		4.329	3	.722	1.327	.246	
Gruplariçi		118.002	108	.544			
Toplam	112	122.331	111				

Değerlendirme sonuçları, Rütbeli Polislerin Polisin Görünümü ile ilgili tutm ve görüşlerinde bulundukları rütbeler bakımından anlamlı bir fark bulunmadığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle, Rütbeli Polislerin Polisin Görünümü ile ilgili genel tutum ve görüşleri sahip oldukları rütbelere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

3.2.5.3. Polisin Görünümü İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Karşılaştırılması.

Polisin görünümü ile ilgili olarak katılımcılara işaretlemeleri için sunulan toplam 3 madde toplanarak ortalamaları alınmak suretiyle “görünüm” adı altında yeni bir değişken elde edilmiş ve Rütbeli Polisler ve polis memurları da “statü” başlığı altında değerlendirilerek “görünüm” yeni değişkeni “statü”ye göre karşılaştırılmıştır.

Tablo-33. Polisin Görünümü İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Puanlarının T-Testi Sonuçları

Statü	S	X	S	sd	t	P
Rütbeli Polisler	112	3.58	.74	1140	1.090	.276
polis memurları	1836	3.65	.90			

Polisin Görünümü ile ilgili tutum ve görüşler statüye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Rütbeli Polislerin Polisin Görünümü ile ilgili tutum ve görüşleri ile polis memurlarının tutum ve görüşleri hemen hemen aynı düzeyde olmakla birlikte polis memurlarının polisin görünümü ile ilgili tutum ve görüşleri Rütbeli Polislere göre daha olumludur Bu bulguya göre, Polisin Görünümü ile ilgili tutum ve görüşler ile statü arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenemez.

3.2.6. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polis Ekonomik Durumu İle İlgili Tutum ve Görüşleri

Tablo–34. Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Polisin Ekonomik Durumu İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevaplar

MADDE				CEVAPSIZ	TAMAMEN KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
4 2	Polisin maaşının az olduğunu düşünüyorum.	Rütbeli Polisler	S		20	44	25	20	3
			%		% 18.3	% 39.3	% 22.3	% 17.4	% 2.7
		polis memurları	S	9	175	286	202	188	65
			%	% 1	% 18.9	% 30.9	% 21.8	% 20.3	% 7
4 3	Genel olarak ekonomik bakımdan gelir düzeyi düşük olanlar insanlar polisliği seçmektedirler.	Rütbeli Polisler	S	1	15	44	25	23	4
			%	% 0.9	% 12.9	% 39.7	% 21.9	% 20.5	% 4
		polis memurları	S	9	150	259	186	238	83
			%	% 1	% 16.2	% 28	% 20.1	% 25.7	% 9

Madde 42. Polisin Maaşının Az Olduğunu Düşünüyorum.

“Polisin Maaşının Az Olduğunu Düşünüyorum” ifadesine, Rütbeli Polislerin %18.3’ü tamamen katılıyorum, %39.3’ü katılıyorum, %17.4’ü katılmıyorum, %2.7’si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %57.6’sının “polisin gelir seviyesi düşüktür” ifadesine katılmakta olduğu, %20.1’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurları ise “Polisin Gelir Seviyesi Düşüktür” ifadesine, %18.9’u tamamen katılıyorum, %30.9’u katılıyorum, %20.3’ü katılmıyorum, %7’si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Dokuz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %49.8’sinin “polis gelir seviyesi düşüktür” ifadesine katılmakta olduğu, % 27.3’ünün ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %57.6’sı ile polis memurlarının %49.8’inin polisin gelir seviyesinin düşük olduğuna inandığı, Rütbeli Polislerin %20.1’i ile polis memurlarının %27.3’ünün ise polisin gelir seviyesinin düşük olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hemde polis memurlarının polisin gelir seviyesinin düşük olduğunu düşündüğü söylenebilir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %22.3’ü ve polis memurlarının %21.8’i “polis gelir seviyesi düşüktür” ifadesiyle ilgili olarak “Kararsızım” seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Madde 43. Genel olarak ekonomik bakımdan gelir düzeyi düşük olanlar polisliği seçmektedirler.

“Genel olarak ekonomik bakımdan gelir düzeyi düşük olanlar polisliği seçmektedirler” ifadesine, Rütbeli Polislerin %12.9’u tamamen katılıyorum, %39.7’si katılıyorum, %20.5’i katılmıyorum, %4’i ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bir rütbeli polis bu soruya herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre Rütbeli Polislerin %52.6’sının “sadece sosyo ekonomik seviyesi düşük gelir grubundan olan insanlar polis olmak istemektedir” ifadesine katılmakta olduğu, %24.5’inin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Polis memurlarının ise “Sadece Sosyo Ekonomik Seviyesi Düşük Gelir Grubundan Olan İnsanlar Polis Olmak İstemektedir” ifadesine, %16.2’si tamamen katılıyorum, %28’i katılıyorum, %25.7’si katılmıyorum, %9’u ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Dokuz polis memuru bu ifadeye herhangi bir cevap vermemiştir. Bu katılma oranlarına göre, polis memurlarının %44.2’sinin “sadece sosyo ekonomik seviyesi düşük gelir grubundan olan insanlar polis olmak istemektedir” ifadesine katılmakta olduğu, %34.7’sinin ise bu ifadeye katılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Rütbeli Polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, Rütbeli Polislerin %52.6'sı ile polis memurlarının %44.2'sinin sadece sosyo ekonomik seviyesi düşük gelir grubundan olan insanların polis olmak istediğine inandığı, Rütbeli Polislerin %24.5'i ile polis memurlarının %34.7'sinin ise sadece sosyo ekonomik seviyesi düşük gelir grubundan olan insanların polis olmak istediğine inanmadığı anlaşılmaktadır. Her iki katılımcının da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem Rütbeli Polislerin hem de polis memurlarının sadece sosyo ekonomik seviyesi düşük gelir grubundan olan insanların polis olmak istediğini düşündüğü söylenebilir. Bununla beraber, Rütbeli Polislerin %21.9'u ve polis memurlarının %20.1'i "sadece sosyo ekonomik seviyesi düşük gelir grubundan olan insanlar polis olmak istemektedir" ifadesiyle ilgili olarak "Kararsızım" seçeneğini işaretleyerek herhangi bir yargıda bulunmamıştır.

Polis Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin sosyo kültürel durumunu ortaya koymak amacıyla Polis Akademisi Başkanlığı tarafından 2004-2005 eğitim öğretim yılında 26 Polis Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören toplam 6384 1.sınıf öğrencisine yönelik olarak öğrencileri tanıma anketi yapılmıştır.

6384 1.sınıf öğrencisinin doğdukları yerleşim birimlerinin dağılımlarına bakıldığında, öğrencilerin %42.42'sinin ilçe merkezinde, %38.80'inin il merkezinde, %17.95'inin köy veya bucakta doğduğu görülmektedir. Öğrencilerin %34.12'sinin hayatlarının büyük bölümünü il merkezinde geçirdiği, %31.52'sinin ilçe merkezinde, %18.45'inin ise köy veya bucak merkezinde geçirdiği, %33.55'inin ilköğretim eğitimlerini ilçe merkezinde, %31.22'sinin il merkezinde, %20.36'sının ise köy veya bucak merkezinde aldıkları görülmektedir.

Öğrencilerin %67.98'inin genel lise mezunu, %23.54'ünün kolej, süper lise, Anadolu lisesi mezunu, %7.80'inin de meslek lisesi mezunu olduğu ve %56.28'inin formal eğitime 1-2 yıl süreyle ara verdiği, polislik mesleğini %39.13'ünün memur olarak düzenli maaş almak ve sosyal güvence sağlamak amacıyla çevresinden etkilendiği için, %34.79'unun polislik mesleğini çok sevdiği için, %14.96'sının ÖSS'den iyi bir puan alamadığı ve yapacak başka bir işi olmadığı için, %6.66'sının ise resmi elbise ve silahı çok sevdikleri için tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin %50.03'üne göre polislik mesleğinin en iyi yanının düzenli maaşının olması olduğu, %26.96'ına göre toplumun polisten çekinmesi olduğu, %18.9'ine göre resmi elbise giyilmesi ve silahı olması olduğu ortaya çıkmakta, yine öğrencilerin %50.44'ünün çocuğunun polis olmasını düşüneceği, %33.93'ünün çocuğunun polis olmasını isteyeceği, %15.63'ünün ise çocuklarının polis olmasını istemeyeceği bulguları elde edilmiştir.

Öğrencilerin, %42.78'inin 4 ve üstü kardeş sayısına sahip olduğu, %24.58'inin 3 kardeşe sahip olduğu, %20.71'inin 2 kardeşe sahip olduğu, %49.28'inin babalarının ilkokul mezunu olduğu, %20.13'ünün babasının lise mezunu olduğu, %15.93'ünün ise ortaokul mezunu olduğu, yine öğrencilerin annelerinin %56.56'sinin de ilkokul mezunu olduğu ortaya çıkmıştır.

Son olarak öğrencilerin babalarının %31.59'unun devlet memuru olduğu, %30.37'sinin işçi ve sözleşmeli personel olduğu, %17.64'ünün çiftçi olduğu, %15.81'inin ise esnaf veya tüccar olduğu, %30.89'unun ailesinin 400-600 YTL ortalama aylık gelirine sahip olduğu, %27.37'sinin 200-400 YTL aylık ortalama gelire sahip olduğu, %20.32'sinin 600-800 YTL gelire, %13.25'inin ise 800-1000 YTL aylık ortalama gelire sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışma göstermektedir ki, öğrencisinin %60.37'sinin ilçe merkezi ve köy veya bucakta doğduğu, %49.97'sinin hayatlarının büyük bölümünü ilçe ve köy veya bucak merkezinde geçirdiği, %53.91'inin ilköğretim eğitimlerini ilçe ve köy veya bucak merkezinde aldıkları ile öğrencilerin babalarının %31.59'unun devlet memuru olduğu, %30.37'sinin işçi ve sözleşmeli personel olduğu, %17.64'ünün çiftçi olduğu, %15.81'inin ise esnaf veya tüccar olduğu ve ailelerinin %30.89'unun 400-600 YTL ortalama aylık gelirine sahip olduğu, %27.37'sinin 200-400 YTL aylık ortalama gelire sahip olduğu, %20.32'sinin 600-800 YTL gelire, %13.25'inin ise 800-1000 YTL aylık ortalama gelire sahip olduğu görülmektedir. Öğrencilerin genel profiline bakıldığında ise; sık tayin yapılması dışında polislik mesleğinin en kötü yanının %34.51 oranında toplumda sevilmemesi olduğunu düşünen öğrencilerin, polislik mesleğini genel itibarıyla düzenli bir gelire sahip olmasından dolayı tercih ettiği (% 50.03) anlaşılmaktadır. Yine öğrencilerin devlet memuru, işçi, çiftçi, esnaf ve tüccar

ailelerinden geldiği, ortalama gelirlerinin ise 200-600 YTL (% 58.26) olduğu görülmektedir.

Polislik kolay bir meslek olmayıp polislik mesleğini tercih edenlerin varlıklı ailelerden gelmediği, devlet memuru, işçi ve çiftçi ailelerin çocuklarının çoğunlukla polisliği tercih ettiği anlaşılmaktadır. Bu ailelerin çocuklarının beraberinde getirdikleri kültürle polis teşkilatının bir üyesi olduğu unutulmamalıdır.

Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Mehmet Karakaş'ın Türk polisinin mesleğine ilişkin algılamalarını ve mesleki sorunlarını ortaya koymak üzere 2001-2002 yıllarında 800 polis üzerinde yaptığı "Türk Polisinin Mesleki Profili" konulu araştırmasının sonucuna göre polislerin gözüyle polis teşkilatında önem sırasına göre şu sorunlar yaşanmaktadır (Karakaş, 2003):

- Birinci sırada %36'yla çalışma saatleri sorunu,
- İkinci sırada %28'le ekonomik sorunlar,
- Üçüncü sırada %19'la teşkilatın siyasete alet edilme sorunu,
- Dördüncü sırada %7'yle amir-memur ilişkisi sorunu,
- Beşinci sırada %6'yla tayin düzenlenmesi sorunu,
- Altıncı sırada %3'le yargılanma sorunu,
- Yedinci ve son sırada ise %1'le imaj sorunu.

3.2.6.1. Polis Memurlarının Polisin Ekonomik Durumu İle İlgili Maddelere Verdikleri Çalıştıkları Birimlere Göre Karşılaştırılması.

Tablo-35. Polis Memurlarının Polisin Ekonomik Durumu İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Çalıştıkları Birimlere Göre Analiz Sonuçları

Varyans Kaynağı	S	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası		35.143	28	2.510	2.782	.000	Çevik Kuvvet – Pasaport, Yabancılar, Silah Ruhsat ve Tebligat
Gruplariçi		812.002	1801	.902			

Toplam	1830	847.145	1829				
--------	------	---------	------	--	--	--	--

Değerlendirme sonuçları, polis memurlarının Polisin Ekonomik Durumu ile ilgili tutumlarında çalıştıkları birimler bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle, polis memurlarının Polisin Ekonomik Durumu ile ilgili genel tutumları görev yaptıkları birimlere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Bu sonuca göre, Çevik Kuvvette çalışanların polisin ekonomik durumuna yönelik tutum ve görüşleri ile Pasaport, Yabancılar, Silah Ruhsat ve Tebligat birimlerinde çalışanların tutum ve görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır.

3.2.6.2. Rütbeli Polislerin Polisin Ekonomik Durumu İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Karşılaştırılması.

Tablo-36. Rütbeli Polislerin Polisin Ekonomik Durumu İle İlgili Maddelere Verdikleri Cevapların Rütbelere Göre Analiz Sonuçları

Varyans Kaynağı	S	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası		8.686	3	1.448	2.165	0.047	Müdür Rütbesi–Komiser Rütbesi
Gruplariçi		145.072	108	.669			
Toplam	112	153.758	111				

Değerlendirme sonuçları, Rütbeli Polislerin Polisin Ekonomik Durumu ile ilgili tutum ve görüşlerinde bulundukları bazı rütbelere bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle, Rütbeli Polislerin Polisin Ekonomik Durumu ile ilgili genel tutum ve görüşleri sahip oldukları bazı rütbelere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Bu sonuca göre, Müdür rütbesine sahip Rütbeli Polislerin Polisin Ekonomik Durumu ile ilgili tutum ve görüşleri ile komiser rütbesine sahip Rütbeli Polislerin tutum ve görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır.

3.2.6.3. Polisin Ekonomik Durumu İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Karşılaştırılması.

Polisin ekonomik durumu ile ilgili olarak katılımcılara işaretlemeleri için sunulan toplam 2 madde toplanarak ortalamaları alınmak suretiyle “ekonomik durum” adı altında yeni bir değişken elde edilmiş ve Rütbeli Polisler ve polis memurlarının da “statü” başlığı altında değerlendirilerek “ekonomik durum” yeni değişkeni “statü”ye göre karşılaştırılmıştır.

Tablo-37. Polisin Ekonomik Durumu İle İlgili Maddelere, Rütbeli Polisler ve Polis Memurlarının Verdikleri Cevapların Puanlarının T-Testi Sonuçları

Statü	S	X	S	sd	t	P
Rütbeli Polisler	112	2.54	.83	1138	2.786	0.005
Polis Memurları	1832	2.74	.96			

Polisin ekonomik durumu ile ilgili tutum ve görüşleri, statüye göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Rütbeli polislerin polisin ekonomik durumu ile ilgili tutum ve görüşleri ile polis memurlarının tutum ve görüşleri karşılaştırıldığında, polis memurlarının Polisin ekonomik durumu ile ilgili tutum ve görüşleri rütbeli polislere göre daha olumludur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de iç güvenlik bürokrasinin temel taşlarından birini oluşturan Emniyet Teşkilatının ve buna bağlı olarak yerine getirilen kolluk hizmetlerin yürütülmesinde etkin rol oynayan polislerin kendi mesleklerine yönelik tutumlarının konu edinildiği bu alan araştırması, Kayseri il merkezinde Nisan-2007 tarihi itibarıyla görev yapan polisleri kapsamaktadır. Kayseri ilinin evren olarak alındığı bu çalışmada, “tam sayım yöntemi” kullanılmıştır. Polislerin polislik mesleğine yönelik tutumlarıyla ilgili veriler daha çok, hazırlanan bilgi toplama aracına verilen cevaplara dayanmaktadır. Doğrudan yapılan bazı görüşmelerin de, veri elde edilmesinde önemli bir yeri vardır. Araştırmanın yapıldığı yerde bulunmanın ve aynı mesleği icra etmenin avantajları da kullanılarak, geniş bir gözlem yapma imkanı da yakalanmıştır.

Bir meslek olarak polislik, sosyolojik açıdan polisin toplumsal rolü, polislik mesleğinin genel özellikleri, polislik mesleğinin ve polis teşkilatının tarihsel değişim ve gelişim evreleri, polislik mesleğinde meslekî hiyerarşi ve meslekî statü, polislerin polislik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen faktör olarak polis kültürü ve/veya polis alt kültürü ile polisin meslekî sosyalleşmesi, polislerin meslekî sosyalleşmelerini ve meslekî kimliklerinin oluşumunu etkileyen bir faktör olarak polis eğitimi, mesleksel gereklerin yerine getirilmesinde etkin olan bilgi düzeyinin oluşumu; çalışılan birim ve meslekî özelliklerle ilgili düşünceler ve bu düşüncelerin oluşumunu hazırlayan faktörler ile bunlara ait tutumlar bu araştırmanın ele aldığı temel konular arasında zikredilebilir. Her meslekte olduğu gibi kuşkusuz polislik mesleğinde de mesleksel konum ve çalışılan birime göre mesleğe yönelik tutumlar da farklılıklar yaşanmaktadır.

Bireylerin görev yaptıkları kurumdaki statü ve unvanları ile çalıştıkları birimleri, yapmış oldukları meslekle ilgili onların değişik birtakım tutum ve görüşlere sahip olmalarına neden olmaktadır. Emniyet Teşkilatında da rütbe ve görev yapılan birime göre tutumların farklılaşabilmesi doğaldır. Meslekteki yetki, sorumluluk ve yapılan işin kolaylık veya zorluğu, rütbe, unvan ve çalışılan birimle doğrudan bir ilişki içindedir ve bu durum mesleğe yönelik olumlu veya olumsuz tutum sergileme konusunda ve mesleğe adaptasyonda oldukça etkilidir. Polisler, aynı teşkilatta olmasına rağmen, rütbe ve çalıştığı birime göre mesleğe yönelik farklı bir tutum sergileyebilmektedirler.

Araştırmanın yapıldığı Nisan-2007 tarihi itibarıyla Kayseri il merkezindeki polis sayısı 115 rütbeli, 1891 polis memuru olmak üzere toplam 2006 olmasına rağmen araştırmaya katılanların sayısı 112 rütbeli, 1850 polis memuru olmak üzere toplam 1962 kişidir. Erkek ağırlıklı bir meslek olmanın doğal bir sonucu olarak araştırmaya katılanların %97'sini erkekler oluşturmaktadır.

Örgütlerde davranış çözümlemesi bakımından önemli bir tutum türü, çalışanların mesleklerine yönelik genel tutumlarıdır. Tutum; istikamet kazanmış davranış olarak tanımlanabilir. Emniyet ve asayiş sağlama görevli genel bir kolluk olan polisin kendi mesleğine yönelik tutumunun ne olduğunun bilinmesi, çözüm önerileri bulunması bakımından önemlidir. Çünkü polis, bazı uygulamalarıyla çağımızda bireylerin ve toplumun yaşamını doğrudan etkileyebilecek konumda görev yapan kamu görevlilerinin başında gelmektedir. Bu derece önemli görev yapan polislerin öncelikle kendilerini tanımları ve yapmış olduğu mesleklerine karşı ne hissettiklerinin bilinmesi ve bunun irdelenmesi bakımından bu çalışma yapılmış ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Gerek hizmet öncesi, gerekse hizmet içi eğitim bir mesleğin icrası için olmazsa olmaz şartlardandır. Polislik mesleği de öncelikle uzun bir süreç alan okul eğitimi (hizmet öncesi) ve devamında hizmet içi eğitimlerle beslenen ve sürekli eğitimin olması gereken mesleklerdendir. Son zamanlarda polis eğitiminde çeşitli iyileştirmeler yapılmasına rağmen bu araştırmaya göre, hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının polisin meslekî ve uygulamalı eğitimini yetersiz bulduğu anlaşılmaktadır. Genel olarak bakıldığında polislerin polisin meslekî ve uygulamalı eğitimini yeterli görmediği söylenebilir. Günümüz Türkiye'sinde rütbeli (amir) ve rütbesiz polis (polis memuru) yetiştiren okullar birlikte değerlendirildiğinde polis eğitim kurumlarının süre olarak yeterli olduğu düşünülebilir. Atatürk'ün 'eğitime yapılan yatırım bu ülkenin geleceğine yatırımdır' sözüne atfen 2001 yılında yapılan polis eğitim süresinin artırılmasının olumlu yansımalarının kamu oyununda hissedildiği zaman zaman dile getirilmektedir. Ancak polislik mesleğini yapanlar açısından esas sorun polis eğitiminin süresi olmayıp meslekî ve uygulamalı eğitimin yetersiz görülmesidir. Genel olarak diğer mesleklerde olduğu gibi hizmet öncesi polis eğitim kurumlarında da verilen eğitimlerin, teorik olarak çok kapsamlı olmasına rağmen pratikte mesleğe başladıktan sonra yeterli olmadığı görülmektedir. Meslekî ve uygulamalı eğitimin daha okul dönemlerinde kalıcı bir şekilde verilmesi polislerin mesleğe başlarken ve mesleği icra ederken ayaklarını sağlam basmasına imkan tanıyacaktır. Toplumun bütün kesimiyle içiçe olan ve daima vatandaşın göz önünde bulunan polis teşkilatı çalışanlarının meslekî eğitim kalitesinin yükselmesi topluma da

olumlu yansıyacaktır. Bu aynı zamanda polislerin eğitimleri konusunda kendi mesleklerine yönelik tutum ve görüşlerini de olumlu yönde değiştirmeye katkıda bulunacaktır.

‘Emniyet Teşkilatı kişisel ve kurumsal bazda kendini olumlu yönde geliştirmektedir’ sorusuna, rütbeli polislerin %57.6’sı, polis memurlarının ise %36’sı olumlu yönde görüş bildirmiştir. Bu oranlara göre, her iki katılımcı grubun da katılma oranları karşılaştırıldığında, rütbeli polislerin polisin kendisini olumlu yönde geliştirdiği kanaatinde olduğu söylenebilirken, polis memurlarının, polisin kendisini olumlu yönde geliştirdiği kanaatinde olduğunu söylemek zordur. Buna göre rütbeli personelin Emniyet Teşkilatının geleceğine daha olumlu baktıkları ve gelişmeyi hissedebilmenin mesleki statü bakımından farklılık arzettiği söylenebilir. Meslekî konum itibarıyla rütbeli personel gerek bireysel bazda gerekse kurumsal manada Emniyet Teşkilatındaki değişim ve gelişimi daha kolay görebilmektedir. Ayrıca rütbeli personel gelecekteki meslekî konum ve statüsü açısından da kendini sürekli geliştirmek durumundadır. Gelecek ve rütbe kaygısından dolayı lisansüstü eğitim, yabancı dil öğrenimi, branşıyla ilgili çeşitli eğitimler rütbeli personel için daha cazip gelmektedir. Polis memurlarının ise meslekle ilgili çok bir beklentisi olmadığı için rütbeli personele göre kendini geliştirmede çok istekli olmamaktadırlar. Bu da ister istemez bu konuyla ilgili tutumlara yansımaktadır. Bu soruya verilen cevaplara göre meslekî konum bakımından farklılık olmasına rağmen Emniyet Teşkilatının hizmet içi eğitimi önemsendiği konusunda hem rütbeli personel hem de polis memurları olumlu görüş beyan etmişlerdir. Polis eğitimi sadece okuldaki temel eğitimle kalmamakta her yıl düzenlenen çeşitli hizmet içi eğitimlerle de personel eğitime tabi tutulmaktadır. Bu eğitimler mevzuat gereği her yıl her sınıftan personelin en az %20’sini kapsamaktadır. Yapılan bu hizmet içi eğitimler her sınıftan polis tarafından fark edildiği ve bir şekilde takibi yapıldığı için hizmet içi eğitimlerin önemsendiği ortaya çıkmaktadır. Genel hizmet içi eğitimler haricinde kaçakçılık, istihbarat, terör, olay yeri inceleme, kriminal, trafik gibi branşa yönelik hizmet içi eğitimler de ihtiyaca göre yapılmaktadır. Branş eğitimi alanların eğitim aldığı branşla ilgili görev yapmaları gerektiğinden bu tür branşa ait hizmet içi eğitimler daha da önemsenmektedir.

Polisin genel kültür seviyesi konusunda her iki katılımcı grubun da katılma oranları karşılaştırıldığında, hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının polisin genel kültürünün iyi düzeyde olmadığı yönünde bir tutuma sahip oldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Bütün mesleklerde olduğu gibi polislik mesleğini icra edebilmenin ön şartlarından birisi ve en önemlisi eğitimidir. Polis olmak için de öngörülen bir eğitim düzeyi ve süresi bulunmaktadır. Stratejik önemi ve mesleğin özelliği dolayısıyla polis eğitimi, bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de genel eğitimin dışında tutulmuştur. Araştırma sonucundan elde edilen veriler değerlendirildiğinde polislerin, polis olmak için uygulanan meslekî ve uygulamalı eğitimin yetersizliğine yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları konusunda görüş beyan ettikleri anlaşılmaktadır.

Rütbeli polisler ile polis memurlarının polisin eğitimi ile ilgili konulardaki tutumları genel olarak değerlendirildiğinde, rütbeli polislerin polis eğitimi ile ilgili görüşleri arasında sahip oldukları rütbelere bakımından anlamlı bir fark bulunmadığı, rütbeli polislerin polis eğitimi ile ilgili genel tutumlarının sahip oldukları rütbelere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmediği görülmekle birlikte; analiz sonuçları, polis memurlarının polis eğitimi ile ilgili tutum ve görüşleri arasında çalıştıkları birimler bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Değerlendirme sonucuna göre, polis eğitimi konularında Pasaport, Güvenlik, Yabancılar, Silah Ruhsat ve Tebligat Şube Müdürlükleri gibi büro hizmetlerinde çalışanların tutum ve görüşleri ile Çevik Kuvvet ve Koruma Şubesi gibi dış görevlerde ve sokakta çalışanların tutum ve görüşleri arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Büro hizmeti yapan polis memurlarının polis eğitimi ile ilgili tutumlarının diğerlerine göre daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Polis eğitim kurumlarında öğrenciler, yaz tatillerinde 1 aylık süre ile uygulamalı eğitime (staj) tabi tutulmaktadırlar. Bu stajda, stajyerler sadece gözlem ve inceleme yapma imkanı bulmaktadır. Oysaki, çağdaş ülkelerdeki polis eğitiminde staj uygulamaları, bilgilendirme, anlama, gözlemlene ve usta bir denetimcinin yanında bu işi yaparak öğrenme şeklindedir.

Profesyonel meslekleri diğer mesleklerden ayıran önemli özelliklerden birisi, meslek üyelerinin, uzun süreli bir eğitim sonucunda elde edilen, ileri düzeyde bir meslekî bilgi ve yeterliliğe sahip olmasıdır. Bilgi temeline dayanma profesyonel mesleklerin başlıca özelliklerinden olduğu için meslekî eğitim önemlidir. Bu bağlamda teknik yetkinliklerin ve meslekle ilgili becerilerin geliştirilmesi için uygulama ağırlıklı meslekî eğitimlere ayrıca önem verilir. Uzmanlaşma ve teknik bilgi donanımı sağlayan hizmet içi eğitim de bunun ayrılmaz bir parçasını oluşturur.

Eğitimle ilgili olumsuz tutum ve görüşlere neden olan sorunların giderilmesi için bu alandaki eğitim kurumlarına önem verilerek, gerek müfredatta ve gerekse eğitim kadrosunda daha detaya ve branşlaşmaya yönelik eğitimlerin arttırılması faydalı olacaktır.

Toplumdaki sosyal gelişim ve değişimin farklı boyutlar kazanmasıyla, otorite ve otoritenin sembolü olan polise karşı bakış tarzı değişmiş ve polisten beklentiler de artmıştır. Güvenlik hizmetleri ve polise ilişkin olarak üzerinde çalışılması gereken en önemli konulardan biri polisin meslekî ve uygulamalı eğitimi ve bunun sürekliliğinin sağlanmasıdır. Türk polis teşkilatının mevcut amir kaynağı Polis Koleji ve devamı olan Polis Akademisi'dir. Teşkilatın memur kaynağı ise çeşitli illerde bulunan Polis Meslek Yüksek Okulları ile fakülte mezunları için 6 aylık eğitim sonucu polis memuru yetiştiren Polis Meslek Eğitim Merkezleridir. Polisin meslekî ve uygulamalı eğitiminin daha gerçekçi ve uygulanabilir bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir.

Polis eğitim kurumlarında idarecilik ve eğitcilik görevleri birbirinden ayrılmalıdır. Polis eğitim kurumlarında hem idarecilik hem de eğitcilik yapan emniyet mensuplarının eğitim yönünden verimlilikleri düşük olabilmektedir. İdari görevlerin idarecilere zaten başlı başına farklı bir sorumluluk yüklemesi derse girmeden önce gerekli olan eğitcilik bilgi ve becerilerini geliştirmeye zaman ayırmalarını engellemektedir. Eğitici personelin idareci personelden ayrı olması; eğitcilik bilgi ve becerilerini geliştirmeye zaman ayırmasına, eğitimin içeriğini geliştirmeye yönelik çeşitli materyallerin hazırlanmasına, farklı kaynakları takip etmesine, kendi konularıyla ilgili araştırmalar yapmasına ve elde ettiği yenilikleri öğrencilerine ulaştırmasına imkan tanıyacaktır. Eğitcilik profesyonel bir iştir. Polis eğitim kurumlarında görev yapacak eğiticilerin genel kültür, öğretmenlik formasyonu ve alan bilgisi açısından yeterli olmaları gerekmektedir.

Türk Polis Teşkilatının daha da geliştirilmesi ile birlikte etkili, süratli ve kaliteli hizmet verebilmesi bakımından, halkın polisten beklentilerini de içine alan bir bütünlük içerisinde değerlendirilmesi ve çağımız polislerinin buna göre yetiştirilmesi gerekmektedir.

Polislik mesleği, yalnız suçlu yakalama mesleği değildir. Öteki mesleklerden farklı özellik, işlev ve sorumlulukları içeren çok yönlü bir meslektir. Bu nedenle polis eğitimi de çok yönlü olmak zorundadır. Buna göre polis eğitimi, polise gerekli bilgi ve beceri kazandırma yanında, mesleki şuur, mesleki ahlak ve mesleki bir sorumluluk kazandırmalıdır.

Profesyonellik için uzmanlığa dayalı bir eğitim sisteminin olması ve sistematik bir şekilde uygulama ağırlıklı meslekî bilginin oluşturulması gerekir. Polis eğitim kurumlarındaki müfredatın uygulamalı derslere dayanması gerekirken, daha çok teorik derslere dayanması ve polislikle ilgili derslerin az olması polisin meslekî eğitiminin yetersiz olmasına neden olmakta ve yeni mezun polis adayları kendilerini mesleğe hazır hissetmemektedirler. Teorik derslerin çok fazla olmasının sebeplerinden birisi, müfredattaki hukuk ve sosyal bilim derslerinin polislik mesleği derslerinden daha fazla olması ve eğitim süresinin uzunluğuna paralel olarak polislik mesleği hariç diğer derslerle müfredatın şişirilmesi. Bu da göstermektedir ki, polis eğitim kurumlarındaki meslekî ve uygulamalı eğitim öğrenciyi mesleğe hazırlama adına yetersiz kalmaktadır. Burada sorun eğitim süresinin yetersizliği değil, nitelik olarak meslekî ve uygulamalı polis eğitiminin yeterli olmamasından kaynaklanmaktadır. Polis, görevlerini yerine getirirken mesleğine ilişkin konuların yanında hukuku ve mevzuatı da çok iyi bilmek zorundadır. Polisin görevini yaparken en üst düzeydeki bilgilerle donatılmış olması onu çok daha başarılı kılacak ve bunun devamı olarak başarılı olan polis mesleğini daha çok sevecek, mesleğini severek yapan polis de mesleğine yönelik olumlu tutum sergileyecektir. Mesleğini sevmek, meslekte başarılı olma, mesleğe yönelik olumlu tutum sergileme birbirini takip eden döngü gibi devam eden bir dairesel süreçtir.

Bu açıklamalar ışığında, hizmet öncesi polis eğitim sürelerinin yeterli olmasına karşın, sorunun nicelik değil nitelik olduğu ortaya çıkacaktır. Hizmet öncesi polis eğitim kurumlarında verilen eğitimin meslekî ve uygulamalı eğitim boyutunun bir kez daha değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu süre içerisinde meslekî derslerin sayı ve müfredat olarak kapsamının mesleğe yönelik genişletilmesi ile uygulamalı eğitimin süre ve nitelik olarak artırılması öğrencilerin mesleğe daha okuldayken hazırlanmasına; bu da çalışanların mesleklerine yönelik olumlu tutum beslemelerine katkıda bulunacaktır.

Kamu düzeni ve asayişin sağlanması için polis ile halk arasında karşılıklı bir güven ve desteğin oluşması gerekir. Polisin toplum desteğini kazanabilmesi için halk ile iyi iletişim kurması ve güven sağlaması ön şarttır. Bu da polisimizin etkili ve verimli bir eğitimden geçirilmesiyle sağlanır.

Polis, genellikle yaşamının büyük bir bölümünü görevinde geçirmektedir. Polisin halkla çok sıkı ve sürekli bir görev ilişkisi vardır. Bu yönüyle polis, devletin yüzü akı

olmalıdır. Halkın saygınlığını kazanacak davranışlar sergilemelidir. Şu da unutulmamalıdır ki, adaletin gerçekleştirilmesinde polisin önemli bir yeri vardır. Çünkü haklıyı haksızdan, suçluyu suçsuzdan ayırma ile görevli olan yargı organı, kararını verirken polisin kendisine vereceği delillere önemli ölçüde ihtiyaç duyacak ve kararını bu delillere dayandıracaktır. Hakkın tecellisi polisin dürüst, tarafsız ve itinalı çalışmaları ile mümkün olacaktır. Atatürk'ün “kanunların uygulanması, onların varoluş gerekçesi kadar önemlidir” sözü bile polisin görevinin önemini ortaya koymaktadır. Polise işi düşen bir vatandaş, polise müracaat ederken polisin tarafsızlığından şüpheye düşerse devlet zaafa uğratılmış demektir.

Hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının polisin insanlarla iletişim kurmadaki becerisinin yeterli düzeyde olmadığını düşündükleri söylenebilir. Bu çalışmada rütbeli polisler ve polis memurlarının, polisin insanlarla ilişki kurmadaki becerisinin yeterli düzeyde olmadığı kanaatinde oldukları sonucuna ulaşılmış olup, bu çalışmayla ortaya çıkmaktadır ki, polis iletişim becerisini daha da geliştirmelidir. Bu paralelde teorik eğitimden daha ziyade uygulamaya dönük ve polisin davranışını olumlu yönde geliştirecek derslere ihtiyaç duyulmakta olup, hizmet içi eğitimlerde de buna yönelik planlama yapılmalıdır.

Polislerin, polislik mesleğine yönelik olumlu tutum ve davranışlar gösteren, sorumluluklarını yüklenilme bilincine ve başarılı görev yapabilme yeteneğine sahip, insan haklarına saygılı, polis halk ilişkilerine duyarlı bir polis olabilmeleri için polislik mesleğine olumlu değer atfetmeleri, mesleği sevmeleri ve sağlıklı fiziki ve psikolojik koşullarda eğitimden geçmeleri gerekmektedir. Toplumla sürekli iç içe ve etkileşim halinde bulunan polislerin, can ve mal güvenliğinin sağlanması gibi çok önemli görevleri vardır. Bu rollerin gerçekleştirilmesinde polisin sahip olduğu bilgi, beceri ve davranışlar toplumla kurulacak iletişimin düzeyini belirleyecektir. Polisin mesleğine yönelik olumlu tutum sergilemesi onun mesleğinde nitelikli davranışlar göstermesine; polisin nitelikli davranışlar göstermesi ona ve mensubu bulunduğu Emniyet Teşkilatına duyulan güvenin artmasına; bu da halkın Devletine tam manasıyla sahip çıkmasına vesile olacaktır.

Polislerin mesleğine yönelik tutumları doğrudan meslekî performanslarını etkilediğinden polis-halk ilişkisinde ve polisin toplumsal olaylar karşısındaki tutumları da ona göre şekillenmektedir. Bu açıdan polislerin polislik mesleğine yönelik kendi ifadeleriyle

ortaya koydukları tutumlar, polislerle ilgili geliştirilecek yeni politikalarda dikkate alınması gerekir.

Rütbeli polislerin polisin halktan kendisine gelen her türlü şikayeti önemseddiğini düşündüğü, buna karşın polis memurlarının aynı kanaatte olmadığı söylenebilir. Rütbeli polislerin polis memurlarına göre bu hususta daha olumlu bir kanaate sahip olmalarının sebebi, bu konuda daha fazla eğitim almaları, polis memurlarına göre inisiyatif kullanma yetkilerinin fazla olması, daha az doğrudan olaylara müdahale ettiklerinden sabırlarının ve buna katlanma hoşgörülerinin daha üst düzeyde olması, polis teşkilatını rütbeli pozisyonda temsil etmenin ağırlığını hissetmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Polis memurları ise bir çok olaya doğrudan müdahale etmek zorunda kaldıklarından her olayda aynı sabır ve hoşgörüyü gösterememektedirler. Bu da zaman geçtikçe polis memurlarının halktan gelen şikayetlere daha duyarsız kalmalarına sebep olmakta, bu da mesleğe yönelik olumsuz tutum olarak yansımaktadır. Halktan gelen şikayetlerin önemsenmesi konusunda rütbeli personel ile polis memurları arasında mesleki konum açısından farklılık olmasına rağmen hem rütbeli polisler hem de polis memurları halkın hizmetinde olduklarının bilincindedirler.

Bu meslekî bilincin bir devamı olarak hem rütbeli polisler hem de polis memurları, polisin insanlara değer verdiği ve insan haklarına saygılı olduğu görüşlerini ağırlıklı olarak dile getirdiklerinden bu konuda olumlu tutuma sahip oldukları anlaşılmıştır. Polisin insanlara değer verdiğini düşünmesi, halkın polise görevi esnasında daha çok yardımcı olması sonucunu doğuracaktır. Bu aynı zamanda halkın ihtiyaç duyduğunda polise başvuracağı, polis haricinde güvenlik ve emniyet konusunda başka otorite arama ihtiyacında kendisini hissetmeyeceği anlamına gelmektedir.

Rütbeli polisler ile polis memurları polisin davranışlarıyla toplumda insanlara iyi örnek olmadıkları konusunda olumsuz bir tutuma sahip olduklarını dile getirmektedirler. Polisler yapmış oldukları görevler itibarıyla her zaman halkla iç içe ve göz önündedirler. Polislerin olumsuz bir davranış sergilemeleri bütün Emniyet Teşkilatına hatta Devletin şahsı manevisine maledilmektedir. Bu durumda halkın polise karşı bakış tarzı da olumsuz olmaktadır. Özellikle üniformalı görev yapan polislerin halk gözünde Devleti temsil etme imajı unutulmamalıdır. Üniformalı bir polisin yapmış olduğu bir hareket sivil bir vatandaşın yapmış olduğu harekete göre daha kolay dikkat çekecektir. Sivil elbise ile yapılan bir hareket normal karşılanırken üniforma ile yapılan aynı hareket hoş

karşılanmayabilir. Özellikle çocuklar için üniformalı bir polisin örnek alınacağı unutulmamalıdır.

Yakalama, men etme, ceza yazma gibi görevler nedeniyle polisin vatandaş neznindeki karnesi her zaman zayıf olmuştur. Buna paralel olarak polisler de yakalama, men etme, ceza yazma gibi görevleri nedeniyle polisin, olumsuz bir imaja sahip olduğu konusunda görüşlerini beyan etmişlerdir.

Polisin normal görevi, yani zaten yapması gereken, yapmakla yükümlü olduğu görevleri genel itibariyle insanlarda negatif duygular uyandırmaktadır. Yakalama, men etme, trafik kontrolü ve trafik cezası yazma, zor kullanma, şartlar oluştuğunda arama ve benzeri bir çok görevi dolayısıyla polis çoğu zaman hizmet sunduğu toplumun hemen hemen her kesimiyle temasta bulunmaktadır. Bu tür polisiye hizmetler yerine getirilirken bazen esneklik talep edilmekte ya da böyle bir beklenti oluşmaktadır. Polis açısından bu tür beklentilere karşılık vermek ve ona göre davranmak zor olmakla beraber, tavizsiz, hiç kimseye ve hiçbir olayda polisin esnek olmaması da polisi halk nazarında sevimsiz hâle getirecek, halkla polis arasındaki mesafenin açılmasına sebep olacaktır. Asıl olan herkesin hiçbir kimsenin ikazına ve denetimine gerek kalmadan kurallara uyması ve başkalarının hakkına tecavüz etmemesi, bunun dışına çıktığında ise gerek polis, gerekse adalet mekanizmasının tedbirlerini kabullenmesidir.

Polisin insanlarda negatif duygular uyandıran görevlerinin bulunmasının, polise karşı olumsuz bir imajın ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülmekle beraber genel itibariyle rütbeli polisler ve polis memurlarının bu konudaki görüşlerinin benzer şekilde olduğu söylenebilir.

Rütbeli polislerin polis-halk iletişimi ile ilgili tutum ve görüşlerinde sahip oldukları unvanlar bakımından anlamlı bir fark bulunmamakla beraber, polis memurlarının polis-halk iletişimi ile ilgili tutum ve görüşlerinde çalıştıkları birimler bakımından anlamlı bir farklılaşma görülmektedir. Polis-halk iletişimi konusunda Çevik Kuvvet biriminde görev yapan polislerin tutum ve görüşleri ile Pasaport, Yabancılar ve Silah Ruhsat Şube Müdürlükleri, Toplum Destekli Polis Birimi, Lojistik, Bütçe, Ulaştırma, Kantin, Sosyal Hizmetler, Polisevi Şube Müdürlüklerinde çalışanların tutum ve görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmakta olup Çevik Kuvvet biriminde çalışanların bu konudaki mesleğe yönelik tutumları olumsuz olarak yansımaktadır. Ayrıca polis-halk iletişimi ile ilgili

tutum ve görüşler meslekî statüye göre anlamlı bir farklılık yansıtmakta olup, rütbeli polislerin polis-halk iletişimi ile ilgili tutum ve görüşleri polis memurlarına göre daha olumludur.

Hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının “polis suçtan korumak için insanları eğitmektedir” ifadesine katılmadığı ortaya çıkmıştır. Rütbeli polisler ve polis memurlarının polisin suçtan korumak üzere insanları eğitmediği fikrinde oldukları görülmektedir.

Bu tür konularda halkı aydınlatmak için yeni projeler geliştirilmektedir. Bu amaçla il emniyet müdürlüklerinin yeni yapılanmasında Toplum Destekli Polis Birimleri (TDP) kurulmaktadır. Bu birimler vasıtasıyla vatandaşların suç ve suçludan korunmasıyla ilgili bilgilendirmeler yapılmaktadır. TDP hizmet birimleri, yaptırım uygulayan bir anlayışla değil, önleyici hizmet mekanizması oluşturma ve sosyal hizmet sunma anlayışı ile işlev görmektedir.

Bu tür polisliği gerçekleştirebilmek ve halkı suçtan korumak ve bu konuda onları aydınlatabilmek için polis, toplumun içinde yer almalı ve insanlarla iletişime açık olmalı, güvenlik hizmetlerine toplumun aktif katılımını sağlamalı, toplumda güvensizlik kaygısını azaltıcı önlemler almalıdır. Toplum destekli polislik hizmet anlayışını görev alanının tamamına yaygınlaştırmalı, toplum-polis işbirliği/iletişim mekanizmaları oluşturulmalı, toplumun risk altındaki kesimleri ile de diyalog kurulmalıdır.

Ulusal ve yerel kanallarda, halkın suç, suçlu ve suçtan korunabilmesine yönelik bilgilendirici ve öğretici programlar hazırlanabilir. Ayrıca polisin yaptığı faaliyetler konusunda halkı aydınlatmak için daha önce uygulanan ve beğeni toplayan sözcülük müessesesi tekrar aktif hale getirilebilir. Daha önce haftada bir kez belirli bir plan dahilinde Emniyet Genel Müdürlüğü merkez binasında basın mensuplarının katılımıyla Emniyet Genel Müdür Yardımcısı veya daire başkanlarından biri tarafından bilgilendirme toplantısı yapılırdı. Yapılan bu toplantıda haftalık faaliyetler konusunda ve meydana gelen olaylar hakkında basına bilgi verilir, toplantının yapıldığı akşam haberlerinde de gündeme gelen konular halka yansıtılırdı. Şu an itibarıyla bu tür faaliyet yapılamamaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü sözcülük uygulaması tekrar faal hale getirilerek ilk elden bilgilerin kamu oyuna sunulması ve halkın objektif ve yansız bir şekilde aydınlatılması sağlanabilir.

Hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının mevcut kanunların polisin suçla mücadelesini zorlaştırdığına inandığı görülmektedir. Polisin suçla mücadelesinde amaç toplumun güvenliğinin sağlanması ve huzurunun temin edilmesidir. Toplumu herkes birlikte oluşturmakta olduğuna göre bu durum aslında polisle birlikte herkesin sorumluluğundadır. Polis sadece bu konuya önderlik etmektedir. Dolayısıyla polisin suçla mücadelede, şüpheli ve sanıklara karşı kanunlar yoluyla elinin güçlü olması zaruridir. Çünkü insanların bir suçun mağduru olduğunda geldikleri ilk kapı polistir ve insanlar polisi suçla mücadelede güçlü görmek istemektedir. Aksi takdirde kendi hakkını kendisinin alması ve otoriteyi başka yerlerde aramak eğilimi ortaya çıkabilir. Bu sebepten suçla mücadelede polisin işinin kolaylaştırılması yönünde tedbirler alınmalıdır. Suçlularla ilgili çıkartılan af yasalarının suçla mücadele eden birimlerin motivasyonları üzerindeki etkileri de ayrıca araştırılmalıdır.

Bu araştırma, özellikle Çevik Kuvvet ve Koruma Şubelerinde çalışanların mesleğe yönelik tutum ve görüşleri ile diğer şubede çalışanların görüşleri arasında çalıştıkları birim açısından anlamlı farklılık olduğunu göstermiştir. Bulgular, Çevik Kuvvet ve Koruma Şubelerinde çalışanların genel olarak diğer birimlerde görev yapan polislere göre daha fazla sorun yaşadıklarını ve bu durumun mesleğe yönelik tutum ve görüşlerine olumsuz olarak yansıdığını ortaya çıkarmıştır. Özellikle Çevik Kuvvet birimi, iş yoğunluğu, yıpratıcı çalışma sistemi, sürekli olumsuz ve gergin ortamı nedeniyle Emniyet Teşkilatında çalışma koşulları zor olan birimlerden biridir. Çevik Kuvvetin sürekli bu zor şartlar altında çalışması, çalışma saatleri dışında ek göreve çağırılması ve bundan hiçbir ek gelir elde edememesi, profesyonel olarak güvenlik hizmeti sunma anlayışından uzaklaşmasına, psikolojik ve fiziksel olarak daha fazla yıpranmasına yol açmaktadır. Ayrıca, Çevik Kuvvet ve Koruma birimlerinin emniyet teşkilatı içerisinde diğer birimlere göre daha az önemli görülmesi bu birimlerde çalışanların mesleğe yönelik tutum ve görüşlerinin olumsuz yansımada önemli bir unsurdur.

Polislerin mesai saati düzenlenerek meslek ve özel hayatlarına ayrı ayrı zaman ayırmaları sağlanabilir. Polisin çalışma saatleri ve şartları insan fizyolojisine uygun hale getirilmeli ve keyfî uygulamalara meydan verilmemelidir. Günlük mesai sistemi düzensiz birimlerde çalışanların, 08.00-17.00 arası çalışanlara göre mesleğe yönelik daha fazla olumsuz tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. 08.00-17.00 arası günlük çalışma

sisteminde çalışanların; günlük yaşamlarının düzenli olması, görevlerinin tamamen bürokratik işlemlerle sınırlı olması, karşılaştığı insanların genelde bir suç sebebiyle değil de pasaport, sürücü belgesi, ruhsat vb. nedenlerle polise başvuran vatandaşlardan oluşması ve insanlarla sadece işi gereği yüz yüze gelmesi olumsuz tutumların daha az olmasına; düzensiz mesai sistemine göre çalışan birimlerde görev yapanların ise daha fazla olumsuz tutum sergilemelerine, işin ne zaman biteceğini ve ne zaman çağrılacaklarını bilmemeleri, günlük yaşamın düzensizliği ve aile yaşamının düzensizliği gibi nedenler etken olabilir.

Yeni işe başlayan polislerin beklentilerinin yüksekliğinin ve idealizm çerçevesinde mesleğe yönelik olumlu tutum ve görüşlerinin ilerleyen zamanda ve zaman geçtikçe azalmaya başladığı bilinmektedir. Mesleğin başlangıç yıllarında ödüller, amirlerin takdiri ve mesleki gelişim konusundaki beklentilerin karşılanmadığının görülmesi, çalışanlarda olumsuz tutum oluşmasına neden olabilmektedir. Çevik Kuvvet polislerinin okuldan mezun olduktan hemen sonra bu birime atanmış olmaları, yaş ortalamalarının çok düşük olmasını beraberinde getirmiştir. Duygusal tükenmenin insanlara hizmet veren mesleklerde, insanlarla yüz yüze gelme sıklığına göre değiştiği bilinmektedir. Burada sözü edilen yüz yüze gelme hizmet vermeden çok çatışma halinde bulunma durumunu tanımlamaktadır. Yasal olarak toplanmamış veya yasal sınırları aşmış topluluğun dağıtılması görevinin fiziksel ve psikolojik yıpranmalara neden olduğu ve duygusal tükenme yaşanmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan, görevleri tamamen bürokratik işlemlerle sınırlı ve bir hizmet verme adına insanlarla yüz yüze gelmesi söz konusu olan büro çalışanlarının diğer birimlerde çalışanlara göre mesleğe yönelik daha az olumsuz tutum sergilemesi diğer meslek gruplarına yönelik yapılmış birçok araştırmanın bulgularıyla tutarlıdır.

Bugünkü sistemde çevik kuvvet, geçici bir birim olarak düşünülmekte, personel bir an önce diğer birimlere geçerek, çevik kuvvetten kurtulmanın yollarını aramaktadır. Personel kendini, çok önemli bir işlevi olmasına rağmen çevik kuvvet hizmetlerine vermemekte ve hizmeti küçümseyerek, yapmış oldukları bireysel hatalarla neticesi itibarıyla kötü sonuçlara sebep olabilmektedirler. Bu birimde çalışan personelin daha profesyonel olarak istihdam edilmesi gerekmektedir. Genelde polis eğitim kurumlarından yeni mezun olanların verildiği çevik kuvvet personeli tecrübe eksikliğinden dolayı hata-

lar yapmakta, bu da polisin kamuoyunda imajını zedelemekte ve bu birimde çalışan personelin de mesleğine karşı tutumunu olumsuz yönde etkilemektedir.

Polis Merkezleri (Karakol), polise yapılan her türlü şikayet ve başvurularda birinci adımı oluşturmakta ve her türlü suç soruşturması bu aşamada başlamaktadır. Bu nedenle, bu birimde çalışanların çok çeşitli problemler yaşamış kişilerle sürekli olarak karşılaşması ve bu merkezlerde kriz durumlarının yaşanması son derece olağan durumlardır. Polislerin görev alanına giren ya da girmeyen her türlü sorunun ilk çözüm noktası olarak karakollar görülmektedir. Personel sayısının azlığı ve bürokratik işlemlerin çokluğu iş yükünün artmasına, bu durum da çalışanların mesleğe yönelik tutum ve görüşlerinde olumsuz yansımalarla neden olmaktadır. Çok sık ve uzun süren bir biçimde insanların sorunlarını çözme durumuyla karşı karşıya kalan karakol polislerinin mesleğe karşı soğumaları olumsuz tutum sergilemelerine sebep olmaktadır. Bunun yanında, yapılan işin sürekli olarak hizmet verilen kişilerin şikayet, itiraz ve sızlanmalarına açık olması nedeniyle halkla ilişkiler sorunları sıkça yaşanabilmekte bu durum da çalışanların mesleğe karşı sempatilerinin azalmasına neden olmaktadır. Çevik kuvvet polislerinin ise topluluğu dağıtma görevinin sürekli olarak kendilerine verilmesi, bir süre sonra kendilerin de bu insanlara karşı duyarsızlaşmasına sebep olmaktadır. Toplumsal olaylarda görev alan çevik kuvvet personeli görevlerini yerine getirme tarzıyla ilgili sık sık ağır eleştirilere maruz kalmaktadır. Ayrıca çevik kuvvet polisinin yerine getirdiği hizmetlerden bir kısmı polisin asli görevi olarak düşünülmeyen görevlerdir. Bu nedenle çevik kuvvet polisleri görevlerini başarıyla yerine getirdikleri duygusundan uzaklaşmaktadırlar. Bu durumda, birimlerin çalışma koşullarının yeniden gözden geçirilmesi ve çalışma koşullarının polislerin mesleğe yönelik olumsuz tutum sergilemelerine neden olan faktörlerden arındırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Mesleğe yeni başlayan genç polislerin ideal ve beklentilerinin olabildiğince karşılanması da onların mesleğe yönelik tutumlarının olumlu olmasını sağlayacaktır.

Polislerin mesleklerine yönelik olumsuz tutum sergilemelerinde etkili olan konulardan birisi uzun, belirsiz ve zamansız çalışma saatleridir. Personelin gereğinden fazla çalıştırılması bedenen ve ruhen gergin olmalarına sebep olmaktadır. Özellikle uzun ve plansız çalışma saatleri ile görevin başlamasından çok önce görev başı yapılması istenmesi, polislerde dikkat toplama güçlüğüne, aşırı sinirliliğe, gerginliğe, çalışma isteğinin

kırılmasına, motivasyon eksikliğine; bunlar da personelin mesleğe karşı olumsuz tutum sergilemesine neden olmaktadır.

Polislerin polislik mesleğine karşı olumsuz tutumları, mesleğe bağlılığı zedeleyici ve mesleğe yönelik aidiyet duygusunu engelleyici rol oynamaktadır. Buna paralel olarak polislik mesleğini icra edenler zamanla, mesleğe bağlılığın temel koşullarından iş doyumunu ve meslekî heyecanı da yaşayamamaktadırlar.

Polislik mesleği toplum içinde saygınlığı olan bir meslek olmasına rağmen, kolay bir meslek olarak görülmemektedir. Hem rütbeli polisler hem de polis memurları polislik mesleğinin kolay olmadığını düşünmektedirler. Gerek mesai saatlerinin ağırlığı gerekse sürekli problemler ve problemlili insanlarla uğraşmak zorunda kalınması, asli görevlerinin dışında mesai gözetmeksizin görev verilmesi, diğer memurlar gibi hafta sonu ve bayram izinlerinin olmaması, belirli sürelerde tayine tabi olması, kendi memleketinde görev yapamaması, her zaman risk altında bulunması, resmiyetin vermiş olduğu ağırlık, ast-üst ilişkileri, polisin normal yerine getirmesi gereken yakalama, men etme, ceza yazma, zor kullanma gibi görevlerinin insanlarda negatif duygular uyandırması polislik mesleğini zorlaştırmaktadır.

Genel olarak, mesleklerin toplumdaki itibarına göre, toplum ve kişiler tarafından mesleğe bir anlam yüklenilmektedir. Bireylerin bu itibarın farkında olma durumlarına göre, yapılan işten haz duymaları ve buna göre olumlu tutum sergilemeleri beklenmektedir. Mesleğin saygınlık ve itibarının iyi bir konumda olduğu konusunda, hem rütbeli hem de polis memurları arasında olumlu genel bir tutum ve yargı bulunmaktadır. Saygınlık ve itibarın derecesini etkileyen, yine bu alanda hizmet eden polisler olmaktadır. Mesleğe yönelik itibarın artmasını veya azalmasını etkileyen faktörlerden biri de, görevin yerine getirildiği toplumsal çevredir. Polislerin bulundukları çevrede, polisiye ve güvenlik konularında önemli bir bilgi birikimine sahip olmaları beklentisi söz konusudur.

Mesleğe yöneltelen saygınlık ve itibarın yüksek bir düzeyde olmasında, polislerin sözleri ile eylemleri arasında tam bir örtüşmenin gerçekleşmesi önemli bir faktör ve bir zorunluluktur. İtibar ile yetki ve sorumluluk kavramları arasında yakın bir ilişkiden söz edilebilir. Polislerin görevlerini yaparken birtakım işlemleri gerçekleştirebilecek resmi ve tekel niteliğindeki yetkilerle donatılmaları, polislerle duyulan ihtiyacı arttıracak gibi, mesleğe atfedilen itibarı da yükseltmektedir. Polislerin fiziksel görünüşleri, yetkileri, silah taşımaları, üniformalı oluşları vb. bir takım unsurlar mesleğe atfedilen itibarın de-

recesini etkilemektedir. Emniyet ve güvenlik konuları, toplumun en hassas alanlarından birini teşkil etmektedir. Polislik mesleğine atfedilen itibar ve saygı, güvenlik gibi toplumun hassas olduğu bir alanda hizmet vermektan kaynaklanmaktadır.

Hem rütbeli polisler hem de polis memurları Polis Teşkilatının ülke yönetiminde karar mekanizmasını etkileyebilen güçlü bir teşkilat olmadığı yönünde bir tutuma sahiptirler. Ülke yönetiminde karar mekanizmasını etkileyebildiği düşünülen Silahlı Kuvvetler, Yükseköğretim Kurumu, TÜSİAD, TOBB, yüksek yargı organları gibi kurumlar bulunmaktadır. Rütbeli polisler ve polis memurlarının, Silahlı Kuvvetler ile benzer görevleri bulunan Emniyet Teşkilatının, ülke yönetiminde karar mekanizmasını etkileyebilecek bir konumda olmadığını düşündükleri görülmektedir.

Bir mesleğin seçiminde önemli olan nedenlerden biri, meslek yaşamının ileriki dönemlerinde olumlu veya olumsuz birtakım durumların tespitine yönelik olarak, göz önüne alınan olgudur. Bireyin, uzun zaman belli bir mesleğe yönelik planlar yapması, mesleğe girmeyi kolaylaştırabileceği gibi, mesleğe girdikten sonraki aşamaların da, az sorunlu ya da sorunsuz bir biçimde gerçekleşmesini sağlayabilmektedir.

Rütbeli polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının polisliğin insanların seçmeyi düşüneceği en son mesleklerden birisi olduğunu düşünmediği söylenebilir. Her iki katılımcı da hem polisliği zor bir meslek olarak düşünmekte, hem de buna rağmen insanların seçmeyi düşüneceği en son mesleklerden biri olarak görmemektedir. Gerek çalışma şartları, gerekse sürekli problemlerle iç içe olmasına rağmen rütbeli polisler ve polis memurlarının, polisliğin insanları seçmeyi düşüneceği en son mesleklerden birisi olduğu ifadesine katılmamalarının bazı nedenleri olabilir. Bunlardan birincisi polislik mesleğinin hizmet öncesi eğitimden sonra iş garantisi sunmasıdır. Özellikle birçok yüksek öğretim kurumundan mezun olanların iş bulamaması ve uzun süre mezunların işsiz dolaşması tabii olarak insanları iş garantisi olan mesleklere yöneltmiştir. Diğer bir sebebin ise devlet adına meşru güç kullanmaya yetkili, üniformalı ve silahlı bir meslek olan polisliğin toplumda gücün simgesi olması ve bununda insanlara cazip gelmesi olarak düşünülmektedir.

Rütbeli polisler ve polis memurlarının verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, rütbeli polisler ve polis memurlarının polislik mesleğini kötüye kullananların, meslek içerisinde arkadaşları tarafından korunduğunu düşündükleri yönünde bir tutuma sahip olmalarına rağmen katılımcıların, polislik mesleğini kötüye kullananların, meslek içerisinde

arkadaşları tarafından korunduğuna dair güçlü bir tutum sergilememesi polis açısında sevindiricidir.

Diğer mesleklerdeki arkadaşlıklardan farklı olarak, güvenlik hizmeti sunan mesleklerdeki arkadaşlıklar, farklı bir boyutta kardeşlik şekline dönüşmekte ve bu tür meslek mensupları kendi meslektaşlarını kardeş olarak görmektedir. Mesleki dayanışmanın en masum aşaması meslektaşların kanun dışı uygulamalarına göz yumma ve olayı kapatma şeklinde ortaya çıkmaktadır. Meslek içi dayanışma polis alt kültürlerinden bir tanesidir. Aslında her meslek mensubu kendi mesleğinden olanları kendine daha yakın hissetmekte hatta kollamaktadır.

Yeni mezun polis memurları çoğunlukla okul sonrasında ilk olarak Çevik Kuvvet Şube Müdürlükleri ile Koruma Şube Müdürlüklerinde görevlendirildiklerinden bu birimlerin yaş ortalaması diğer uzmanlık gerektiren birimlere (Asayiş, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla mücadele, Güvenlik, Terörle Mücadele Şube Müdürlükleri) göre daha düşük olmaktadır. Mezuniyetin ilk yıllarında yüksek beklenti içerisinde olan polis memurlarının bu beklentilerini karşılayabilecek ve bir bakıma mesleğin en nitelikli ve seçilmiş personelden oluşan şubelerinde çalışmak yerine çevik kuvvet, koruma gibi birimlerinde çalışması buralarda çalışan personelin bireysel başarı sağlayacak ortamlarının olmaması mesleğe karşı tutumlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Çevik kuvvet, koruma ve polis merkezlerinde çalışanların mesleğe karşı tutumlarının diğer uzmanlık gerektiren birimlerde çalışanlara göre tutumlarının farklı olmasının sebepleri, sürekli vatandaşla karşı karşıya gelmeleri, iş yoğunluğu, yıpratıcı çalışma sistemi, sürekli olumsuz ve gergin ortam nedeniyle Emniyet Teşkilatında çalışması en zor olan birim olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu birimlerde çalışanların, çalışma saatleri dışında ek göreve çağırılması ve bundan hiçbir ek gelir elde edememesi (fazla mesai ücreti gibi), profesyonel olarak güvenlik hizmeti sunma anlayışından uzaklaşmasına, psikolojik ve fiziksel olarak daha fazla yıpranmasına yol açmaktadır. Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünde çalışanların topluluğu dağıtma görevinin sürekli olarak kendilerine verilmesi, bir süre sonra kendilerinde bu insanlara karşı bir duyarsızlaşmayı getirmiş olabilir. Yasal olarak toplanmamış veya yasal sınırları aşmış topluluğun dağıtılması görevinin fiziksel ve psikolojik yıpranmalara neden olduğu ve duyarsızlaşma yaşanmasında etkili olduğu ve mesleğe yönelik tutumları olumsuz etkilediği düşünülmektedir.

Koruma, Çevik Kuvvet ve polis merkezlerinin Emniyet Teşkilatı içerisinde diğer birimlere göre daha az önemli olduğu kanısı ile bu birimlerde çalışan polislerin okuldan mezun olduktan hemen sonra bu birime atanmaları bu birimlerde çalışanların daha mesleklerinin ilk ve idealist yıllarında yüksek beklentilerini karşılayamaz hale getirmektedir. Ayrıca çalışılan birimler açısından toplumsal olaylarda görev alan Çevik Kuvvet personeli görevlerini yerine getirme tarzıyla ilgili sık sık ağır eleştirilere de konu olmaktadır.

Kaçakçılık, Terör, Asayiş Şube Müdürlükler ile Toplum Destekli Polislik biriminde çalışanların, seçilmiş olmaları, diğer birimlere göre teşkilatın gözde birimlerinden olması, sivil çalışmaları (Toplum Destekli Polislik birimi hariç), sadece kendi uzmanlık alanlarını ilgilendiren konulara müdahale etmeleri, ferdi olarak çalışma imkânlarının olması, bunun sonucunda elde edilen başarı, meslekî açıdan takdir ve taltifle ödüllendirilmeleri gibi nedenler mesleğe yönelik tutumlarının olumlu olmasını etkileyen sebepler olabilir.

Polis işinin gereği şüpheli olmak durumundadır. Meydana gelmiş suç olaylarının aydınlatılması açısından karşısına çıkan her ihtimali değerlendirmesi anlamında çeşitli şüphelerden yola çıkarak polis sonuca gitmeye çalışmaktadır. Bu normal olmakla beraber, önemli olan potansiyel suçluymuş gibi davranılmaması, herkesin peşinen zanlı veya sanık sandalyesine oturtulmaması, bu konudaki dengenin sağlanabilmesidir.

Şüphencilik de polis kültürünün diğer bazı özelliklerinde olduğu gibi kaynağını sadece mesleğinin doğasından almamaktadır. Bu çalışmada polisin gereksiz şüphenciligi ile ilgili ifade sorgulanmış, rütbeli polisler ve polis memurlarının polisin gereksiz derecede şüpheli olduğu görüşüne katılmama oranının katılma oranından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bilhassa toplumsal olaylar olmak üzere polisin görevi esnasında aşırı veya orantısız güç kullandığı bir çok zaman dile getirilmektedir. Medyada polisle ilgili haberler sunulurken genel itibarıyla polisin orantılı veya orantısız güç kullandığı sahneler ön plana çıkartılmaktadır. Polisin kendi içerisinde medyanın polise tarafsız yaklaşmadığını, polise karşı dürüst davranmadığını düşünenlerin sayısının hiçte az olmadığı düşünülmektedir. Polisin zaman zaman orantısız veya aşırı güç kullandığı görülmekte ise de, belirli aşamalardan geçtikten sonra son çare olarak başvurulması gereken güç kullanma yetkisine çoğu zaman hemen başvurulmadığı da bir gerçektir. Sonuç itibarıyla poliste güç kullanarak insanlarla karşı kar-

şıya gelmek istememektedir. Polis açısından olayların veya herhangi bir olayın problemsiz, çatışmasız, arbedesiz sonuçlanması her zaman istenen bir durumdur. Çünkü güç kullanma berberinde sinirlerin gerilmesine, yaralanmalara, yargılanmalara sebep olmaktadır. Buna paralel olarak hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının polisin görevini yaparken aşırı güç kullanmadığı yönünde olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Polisin görevi dolayısıyla sürekli problem ve problemlili insanlarla muhatap olması mutlaka kendisini de etkilemektedir. Aslında bu konu ayrıca araştırılması gereken bir konudur. Polisliğin zor yanlarından birisi de problem ve problemlili insanlarla iç içe olmasına rağmen kendisini olumsuz etkilerden koruması zorunluluğudur. Hem rütbeli polislerin hem de polis memurlarının polisin, görevi gereği sürekli problemlili insanlarla ilişki içinde olması dolayısıyla dejenere oldukları yönünde bir tutuma sahiptirler. Herhangi bir olayda doğrudan müdahale eden polis memurları olduğundan bu konuyla ilgili polis memurlarının görüşleri daha da belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Rütbeli polislerin polisin olaylar karşısında çabuk tahrik olduğunu düşünmediği söylenebilirken, polis memurlarının ise polisin olaylar karşısında çabuk tahrik olduğunu düşündüğü söylenebilir.

Hem rütbeli polisler hem de polis memurları polisin toplumda nüfuzlu olan kişilere karşı etkisiz kaldığı konusunda olumsuz tutuma sahiptirler. Siyasi otoritenin emrinde olan polisler bazı durumlarda görevlerini yaparken bazı kişilere karşı normal vatandaşlara uyguladıkları usul ve esasları uygulama konusunda zorluk yaşamaktadırlar.

Üniformanın sivil halk üzerinde devleti ve devlet otoritesini hatırlatan bir etkisi bulunmakta olup, polis tarafından giyilmiş olan bir üniforma ilk önce onun diğer kişilerden kolayca ayırt edilerek tanınmasını sağlamaktadır. Bu yüzden üniformanın güzel görünümlü olması polis açısında güzel algılanması ve ilk karşılaşmada olumlu imaj bırakması açısından önemlidir. Resmi bir üniforma taşıma, yani diğer insanlardan ayrı olduğu görüntüsü verme aynı zamanda bir gruba ait olma duygusunu vermektedir. Diğer yandan bazı sorumlulukları da beraberinde getirmektedir. Bu sebeple polis üniformasının güzel görünümlü olup olmadığı önemlidir. Hem rütbeli polisler hem de polis memurları polis üniformasının renginin güzel olduğu ve üniformanın genel olarak güzel görüldüğü ile polisin giyimine ve dış görünümüne özen gösterdiği yönünde olumlu tutumlara sahiptirler.

Emniyet Hizmetleri Sınıfı personelinin Emniyet Örgütü Disiplin tüzüğüne göre giyimine ve dış görünümüne dikkat etmek mecburiyeti bulunmakta olup, bunu ihlal edenler değişik tanımlamalar altında farklı şekillerde cezalandırılmaktadır. Silahını, araç ve gerecini, giysi ve kuşamını pis tutmak, çalıştığı yerin temizliğine özen göstermemek, zorunlu bir neden olmaksızın günlük sakal tıraşı olmamak fiilleri uyarma cezası gerektirirken, yürürlükteki hükümlerle taşınmasına veya bulundurulmasına izin verilmiş olanlar dışında, polislik mesleğinin ciddiyeti ile bağdaşmayacak biçimde bilezik, kolye, madalyon, rozet vb. şeyleri takmak kınama cezası gerektirmekte, bunun yanında, yönetmelik hükümlerine aykırı biçimde saç uzatmak, bıyık veya favori bırakmak ise üç günlüğe kadar aylık kesimi cezası gerektirmektedir (EÖDT Md. 3, 4 ve 5). Rütbeli Polisler ve polis memurlarının polisin giyimine ve dış görünümüne özen gösterdiğine dair yüksek oranda tutum ve görüş sergilemesi genel olarak Emniyet Teşkilatı ve polis açısından sevindiricidir. Giyim, kuşam ve dış görünüş her zaman insanlara insanın kendi durumu ile ilgili bazı mesajlar vermektedir. Bu konuda dikkatli olan veya giyimi ve dış görünümü her zaman düzgün olan insanların tavırları ikazları daha etkin olmaktadır. Bu konuda dikkatsiz olan, özensiz olan kişilere de toplumda “bu insanın kendisine saygısı yok, başkalarından ne isteyebilir ki” gibi göndermeler yapılmaktadır.

Polisin gelir seviyesinin düşük olduğu ile sadece sosyo ekonomik seviyesi düşük gelir grubundan olan insanların polis olmak istediği konularında hem rütbeli polisler hem de polis memurları aynı düşünmektedirler. Polislerin meslekî başarılarını önemli bir şekilde etkileyen sosyal ve ekonomik kayıplar azaltılabilir.

Bireylerin kendi algıladığı özellik ve nitelikleri, ihtiyaçları, değer yargıları, davranışları ve çevresiyle olan ilişkileriyle birlikte, bireylerin mesleklerine yönelik tutumları da kariyer yaşamlarını etkileyen ve dengeleyen unsurlardandır. Bu unsurlar arasındaki dengenin bozulmasıyla birlikte mesleğe yönelik olumsuz tutumlar, meslekî durgunluğa da sebep olur.

Araştırmanın başlangıcında kurulan hipotezlerden birisi olan ‘Kayseri Emniyet Müdürlüğü il merkezinde görev yapan rütbeli polisler ile rütbesiz polisler arasında mesleğe yönelik tutumlar bakımından farklılık bulunmaktadır’ hipotezi araştırma verilerince doğrulanmıştır. Nitekim araştırma bulgularına göre, rütbeli polislerin polis memurlarına göre mesleğe yönelik tutumları arasında önemli bazı tutum farklılıkları olduğu gözlen-

miştir. Araştırmadan elde edilen bazı sonuçlara göre, rütbeli polislerle polis memurları arasındaki bu farklılığın olumlu olduğunu ortaya koyan ikinci hipotez de doğrulanmış olmaktadır. Dolayısıyla çalışmada, araştırma kapsamına alınan polis memurları ve rütbeli polisler arasında mesleki tutum farklılıklarının bulunduğu saptanmıştır.

Araştırmaya yol gösteren hipotezlerden birisi olan ‘görev yapılan birim itibariyle büro hizmeti yapan polisler ve terör, kaçakçılık, istihbarat gibi aktif birimlerde çalışanların, evik kuvvet, koruma ve nöbet hizmeti yapanlara göre mesleğe yönelik tutumları daha olumlu olmaktadır’ hipotezi de araştırma kapsamındaki veriler tarafından doğrulanmıştır. Söz konusu sonuç, kendini ve mesleği algılama konusunda bazı birimlerde çalışmanın daha olumlu duygular geliştirdiğinin bir işareti olarak görülebileceği gibi, g ve stresli bir meslek olan polisliğin, farklı birimlerde çalışmanın getirdiği yükün birbirinden farklılık gösterdiğinin bir sonucu olarak kabul edilebilir.

KAYNAKÇA

- AKAN, Perran, “Bir Halkla İlişkiler Faaliyeti Olarak İmaj Geliştirme”, I. Polis Halk İşbirliği Sempozyumu, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara 1995, s.243-252.
- AKBULUT, İlhan, Emniyet Teşkilatı ve Görevleri, Cem Ofset, İstanbul, 1995.
- AKINCI, F. Sokulu, “Temiz Toplum ve Polis”, Yeni Türkiye Dergisi, Sayı 14, Siyasette Yozlaşma 2, Ankara 1997, s.828-837.
- AKIN, Cavit, “Türk Toplum Düzeninde Polis ve Önemi”, Uluslararası Sempozyum: Avrupa Birliği Sürecinde Türk Polisi, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara 1997, s. 115-121.
- AKSOY, Aziz, “Polis Halk İlişkileri Araştırma ve Sonuçları”, 1. Polis Halk İşbirliği Sempozyumu, Mart 1995 Ankara, s.181-199.
- ALDERSON, J., Law and Disorder, Hamish Hamilton, London, 1984.
- ALDERSON, J. İnsan Hakları ve Polis (Çeviren: İhsan KUNTBAY), Ankara 1989.
- ALYOT, Halim, Türkiye’de Zabıta (Tarihi Gelişimi ve Bugünkü Durumu, Ankara, Kanaat Basımevi, 1947.
- ALYOT, Halim, Türkiye’de Zabıta, Kozan Ofset, 2008.
- Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi, Ana Britannica Yayınları, Cilt:1, İstanbul 1993.
- Anayasa, Polis Mevzuatı, Seçkin yayınevi, Ankara 2007.
- Anayasa Mahkemesi Kararı, E:1963/128, K:1964/8, AYMKD sy.2, s.38.
- APAN, Ahmet, “Toplum Destekli Polislik”, Polis Dergisi, Sayı 42, Ekim-Kasım-Aralık 2005.
- ARICAN, Yusuf Ziya, “Ceza Yargılamasında Hakimin Rolü”, Ceza Yargılamasında İşbirliğinin Geliştirilmesi, Seminer Notları ve İlgili Mevzuat, EGM Asayiş Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005, s.6-10.
- ARKONAÇ, S. A., Sosyal Psikoloji, Genişletilmiş ikinci basım, İstanbul, 2001.

ARSLAN, Feyzullah, “Fırat Üniversitesi Öğrencilerinin Polise Bakış Açısı ve Elazığ Emniyet Müdürlüğünün Düzenlemiş Olduğu Kampanyaların Etkileri”, Polis Dergisi, Sayı 31, 2001.

ATASOY, Sevil, “Yılın Değişmeyen Yıldızı DNA”, www.hurriyet.com.tr, 31 Aralık 2006.

AYDIN, A. Hamdi, Polis Meslek Hukuku, Doğu Matbaası, Ankara 1996.

AYDIN, A. Hamdi, “Bir Kamu Yönetimi Teşkilatı Olarak Polisin Toplumda ve Ceza Adalet Sistemi İçindeki Rolü ve Önemi”, Ceza Adalet Sistemi ve Polis Sempozyumu, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara 1998, s.91-102.

AYDIN, A. Hamdi, “155.Yıldönümünde Polisin Toplumdaki Yeri, Rolü ve Önemi”, Polis Dergisi, Sayı 22 Ankara 2000.

AYDIN, A. Hamdi, “Meşruiyet ve Polis”, Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2002, s. 91-106

AYTAÇ, Ömer, "Meslekler Sosyolojisi Açısından Polislik Mesleği", Polis ve Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl:1, Sayı:1, Gaziantep PMYO Yayını, 2003.

AYTAÇ, Önder ve İ. Bilir; “21.Yy. Bilgi Toplumu Polisliğinde Kişisel Gelişim, Motivasyon, Verimlilik ve Grup Çalışması”, Yeni Türkiye Dergisi, Sayı: 20, Yıl: 1998, s.1260-1261.

“Avrupa Birliği Sürecinde Türk Polisi” konulu sempozyum Bildirileri, Polis Akademisi Başkanlığı, 16-17-18 Ekim 1996.

BAHAR, Halil İbrahim, Demokratik Polislik, Ankara 1997.

BAHAR, Halil İbrahim, Poliste Demokrasi ve İnsan Hakları, Türk Demokrasi Vakfı Yayınları, Ankara 1998.

BAHAR, Halil İbrahim, “Uzlaşmacı Polislik Eğitimi”, 21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu, Ankara, 25-27 Ekim 2000.

BAHAR, Halil İbrahim, “Toplum Destekli Polislik ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”, Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis, Seçkin Yayınevi, Ankara 2002, s. 292-306.

- BAKIRCIOĞLU, R., İlköğretim Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Turhan Kitapevi Basım Yayın, Ankara 1994.
- BAL, İhsan ve BEREN, Fatih, Polis Etiği, Siyasal Kitabevi, Ankara 2003.
- BARBER, Bernard, “Meslekler Sosyolojisinde Bazı Sorunlar”, (Çev. Zafer Cihirlioğlu) Meslekler ve Sosyoloji, Gündoğan Yayınları, Ankara 1996
- BARS, Zeynep; Algılanan Öğretmen Davranışı Ölçeğinin Kısmi Norm Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 1999.
- BAŞARAN, Ethem, Eğitime Giriş, Ankara 1978.
- BAŞLAR, Kemal; İnsan Hakları ve Kamu Hürriyetleri I, Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2001.
- BAYLEY, David H., Patterns of Policing :A *Comparative Analysis*, Rutgers University Press,1985.
- BAYMUR, F., Genel Psikoloji, İnkilap Yayınevi, İstanbul, 1994.
- BOYDEL, Tom Management Self Development, Management Development Series , No:21, ILO, Genova 1995.
- BURAN, Ayhan, Türk Polis Örgütünde Eğitim Süreci ve Önemi, İstanbul Üniversitesi-İktisat Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992.
- BUTLER, A. J. ve COCHRANE, R., ‘An Examination of Some Elements of the Personelity of Police Officers and Their Implication’ Journal of Police Science and Administration. Vol:5 (4), 1997, pp.441-450.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, Milliyet Gazetecilik A.Ş., Cilt:1, s.367, İstanbul.
- CERRAH, İbrahim, “Toplumsal Olayların Sosyal Yönü ve Medya: Toplumsal Olaylardaki Polis Uygulamalarının Basılı Medyada Ele Alınışının İçerik Analizi Metodu İle İncelenmesi”, Ceza Adalet Sistemi ve Polis Sempozyumu, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara 1998, s.103-130.

- CERRAH, İ. ve SEMİZ, E. “Yirmi Birinci Yüzyılda Polis Temel Sorunlar-Çağdaş Yaklaşımlar, Sibel Matbaası, Haziran, Ankara, 2000.
- CERRAH, İbrahim, ‘Polis Etiği’, III. Sosyoloji Kongresi, 1-4 Kasım Eskişehir, 2000a.
- CERRAH, İbrahim, “Sosyal Yapı ve Polis Alt Kültürü: Sosyal Yapı ve Mesleki Sosyalleşmenin Türk Polis Alt Kültürü oluşumuna Etlileri”, Yirmibirinci Yüzyılda Polis Temel Sorunlar Çağdaş Yaklaşımlar, (Yayına Hazırlayanlar: İbrahim Cerrah ve Emin Semiz) Sibel Matbaası, s. 191-225, Ankara, Haziran 2000b.
- CERRAH, İbrahim ve SEMİZ, Emin, ‘Polislikte Meslek Etiği’, Türkiye’de Suç ve Polislik, Ankara, 2001.
- CERRAH, İbrahim ve ERYILMAZ, Mesut Bedri, Avrupa Polis Etiği Yönetmeliği, 72 Tasarım Ltd., Ankara 2001.
- Ceza Muhakemesi Kanunu, <http://rega.basbakanlik.gov.tr>., 17.11.2007.
- Ceza Muhakemesi Kanunu, Polis Mevzuatı, Seçkin yayınevi, Ankara 2007.
- COLMAN, A. M. ve GORMAN, L. P., ‘Conservatism, Dogmatism and Authoritarianism in British Police Officers’ Sociology, Vol:16 (1), 1982, pp.1-11
- CİRHİNLİOĞLU, Zafer, Meslekler ve Sosyoloji, Ank: Gündoğan Yayınları, 1996
- CÜCELOĞLU, Doğan, İnsan ve Davranışı, Remzi Kitabevi, İstanbul 2003.
- CRAWSHAW, Ralph, ‘İnsan Hakları ve Polis Hizmeti’, Polis Meslek Etiği, Polis Akademisi yayınları, Ankara, 2002
- ÇAĞLAR, Ali, “Polis ve Polisliğin Ortaya Çıkışı: Sosyolojik Bir İnceleme”, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 4, Temmuz 1999, s.121-132.
- ÇAĞLAR, Ali, ‘Türk Polisinde Sosyalleşme ve Polis Kültürü’, Türkiye’de Suç ve Polislik, (Editörler: İbrahim Cerrah ve Emin Semiz) Ankara 2001.
- ÇAMLİBEL, Durmuş Alper, ‘Güvenlik Bilimleri Fakültesi’nde Eğitimin Aksayan Yönleri ve Çözüm Önerileri, Uygulamalı Eğitim Sorunu’, www.isref.org (İnceleme ve Stratejik Araştırmalar Forumu), Erişim Tarihi:07.05.2008.

ÇELİK ve diğerleri, “Bursa Halkının Polise Bakış Açısının Ölçülmesi ve Polis Halk İlişkilerinin Geliştirilmesi Anketi”, Polis Dergisi, Yıl 7, Sayı 28, Temmuz-Ağustos-Eylül 2001.

ÇEVİK, Hasan Hüseyin, ‘Devlet ve Polis’, Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis, Seçkin yayınevi, Ankara-2002.

ÇEVİK, H. Hüseyin, Turgut Göksu; Polis Halk İlişkileri, Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları, SFN Yayıncılık, Ankara 2003.

ÇEVİK, H.Hüseyin ve GÖKSU, Turkut, ‘Kamu Sektöründe Stratejik Yönetim ve Vizyon Oluşturma:Türk Emniyet Örgütü İçin Bir Model Önerisi’, Türk idare Dergisi, 2002.

ÇİÇEK, Cemil, “Afla Çıkan 3 Bin Kişi Yeniden Suç İşledi”, <http://www.haber7.com>, 18 Kasım 2006.

ÇUBUKÇU, Zühal ve DÖNDAR, İsmail; “Okul Yöneticilerinin İletişim Becerilerine İlişkin Öğretmenlerin Algı ve Beklentileri”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 157, Kış 2003.

ÇUFALI, Mustafa, ‘Türk Polis Tarihi’, Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis, Seçkin yayınevi, Ankara 2002.

DAVIS, Robert C.; “The Use Of Citizen Surveys As A Tool For Police Reform”, Vera Institute Of Justice, http://www.vera.org/publication_pdf/citizenssurveys.pdf 2000.

DEMİR, Ömer ve ACAR Mustafa, Sosyal Bilimler Sözlüğü, Ağaç Yay., İst., 1992.

DEMİR, Mücahit, İlköğretim Müfettişlerinin Görev Boyutundaki Yeterliliklerine İlişkin Olarak İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Algı Düzeyleri, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

DERDİMAN, Cengiz, Polis Yönetimi ve Hukuku, Arı Ofset Matbaacılık, Tokat, 1997.

Devlet Memurları Kanunu, Polis Mevzuatı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2008.

DÖNMEZER, Sulhi, “Açılış Konuşması”, Ceza Adalet Sistemi ve Polis Sempozyumu, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara 1998.

DÖNMEZER, Sulhi, “Açılış Bildirgesi”, 21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara 2000, s.7-13.

DURKHEİM, Emile, Sosyolojik Metodun Kuralları (Çev. Enver Aytekin), Sosyal Yay., İst., 1994, ss.67-68. Bu konuda ayrıca bkz. H. Yıldırım Celkan, Ziya Gökalp'ın Eğitim Sosyolojisi, MEB Yay., İst., 1990.

DURMUŞ, A.Alper, Memur Disiplin Hukuku, Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü (EÖDT), Adalet Yayınevi, Ankara, 2005.

DURSUN, Davut, Din Bürokrasisi, İşaret Yay., İst., 1992.

DÜNDAR, A. Nihat: Açıklamalı-İçtihatlı-Örnek Uygulamalı Emniyet Teşkilatı ve Hizmetleri, Yiğit Ofset, Ankara, 1988.

DÜNDAR, Nihat, “Halkın Polis İmajı ve Polis Halk Bütünleşmesinin Dinamikleri Araştırması”, Polis Dergisi, Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları, Sayı: 4 eki, 1995.

EDGEELL, Stephen, Sınıf, (çev. D.Özyiğit), Ankara: Dost Kitabevi Yay. 1998.

EKİZ, Durmuş, Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş, Anı Yayıncılık, Ankara, 2003.

Emniyet Genel Müdürlüğü Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği, <http://rega.basbakanlik.gov.tr>, 09.05.2003.

Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığı, 2001-2002 Yılları Hizmet İçi Eğitim Sonuçları, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2003.

Emniyet Genel Müdürlüğü Çalışmaları, Polis 2002-2003, Araştırma Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2003.

Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığı, 2008 Yılı Hizmet İçi Eğitim Planı Kitapçığı, Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, Aralık 2007.

Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığı, 2006 yılı Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri Broşürü, Ankara 2006.

Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeli Rütbe Terfileri ve Değerlendirme Kurullarının Çalışmalarına İlişkin Yönetmelik (Resmi Gazete Tarihi: 10/08/2001, Resmi Gazete Sayısı: 24489, Karar Sayısı: 2001/2785).

Emniyet Teşkilatı Kanunu, Polis Mevzuatı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007.

- ERBAŞ, Nuray Demirci, Lise Öğrencilerinin Algılarına Göre İdeal Öğretmenin Kişilik Özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.
- ERDAĞ, Erdoğan, Türkiye`de Polis Halk İlişkileri ve Polis Örgütünde Halkla İlişkiler Eğitimi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara-1998.
- ERGUT, Ferdan, Polis Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve , Amme İdaresi Dergisi, 34, (1), Mart 2001.
- ERTEKİN, Yücel, ‘Halkla İlişkiler ve Meslekleşme Olgusu’, Halkla İlişkiler Sempozyumu-87, Ankara Üniv. Basın Yayın Yüksekokulu ve TODAİE, Ankara 1988.
- ERYILMAZ, Mesut Bedri, Türk Hukukunda Polis-İnsan Hakları İlişkisi, 21. Yüzyılda Polis, Ankara, 1998.
- ERYILMAZ, Mesut Bedri, “Yeni Ceza Muhakemesi Kanununda Kolluk Savcı İlişkisi”, Ceza Yargılamasında İşbirliğinin Geliştirilmesi, Seminer Notları ve İlgili Mevzuat, EGM Asayiş Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005, s.11-14.
- EVETTS, J. ve DİNGWALL, R., (2002), “Professional Occupations in the UK and Europe: Legitimation and Governmentality”, *International Review of Sociology*, C. 12 (2), pp.159-171.
- FINDIKLI, Remzi, Çağdaş Polislik: Değerler-Nitelikler-Roller, Türk İdare Dergisi, Sayı: 397, Aralık 1992.
- FINDIKLI, Remzi, “Güvenlik Hizmetlerinin Etkinliği Açısından Polis-Halk İlişkilerinin Anlam ve Önemi”, I. Polis Halk İşbirliği Sempozyumu, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara 1995, s.273-286.
- FINDIKLI, Remzi, ‘Osmanlı Devleti’nde Güvenlik ve Polis’, Osmanlı, Cilt:6 Ankara, 1999
- FINDIKLI, Remzi, “Polis Mesleğinin Özellikleri ve Mesleki Kimlik Olgusu”, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 5-6, Sonbahar-Kış 1999-2000, s.1-16.
- FINDIKLI, Remzi, “Meslek Olgusu ve Polislik Mesleğinin Özellikleri”, Türkiye’de Suç ve Polislik, (Editörler: İbrahim Cerrah ve Emin Semiz), Ankara 2001.

- GELERİ, Aytekin, Önleyici Polislik, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003.
- GLEIZAL, J. Jacques, GATTİ Domenach ve CLAUDE Journes, Batı Demokrasilerinde Polis, (Çev.: Mustafa Kandemir), Temiz Yayınları, Ankara 2000.
- GÖKÇE, Birsen, Toplumsal Bilimlerde Araştırma, Savaş Yay., Ankara, 1988.
- GÖKÇE, Erten, Emin Semiz; “Toplumsal Olaylar ve Polisin Davranış Şekilleri”, Yirmibirinci Yüzyılda Polis Temel Sorunları: Çağdaş Yaklaşımlar, Sibel Matbaası, Haziran 2000, Ankara, s. 67-68.
- GÖKSU, Turkut, Toplumsal Psikoloji (Toplumsal Olaylar ve Müdahale Esasları), Özen yayıncılık, Ankara 2000.
- GÖKSU, Turkut, “Türkiye’de Yönetim Anlayış ve Polis Davranışı”, (Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2002, s. 69-84.
- GÖZÜBÜYÜK, Şeref, Yönetim Hukuku, Sevinç Matbaası, Ankara 1987.
- GÜLER, Ahmet, Türkiye’de Polisin Kurumsal İmajı Üzerine Bir Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.
- GÜLER, Yusuf, Önleyici Kolluk Gücü Olarak Polis ve Polis İmajı, Örnek Bir Çalışma: Mardin Polis Teşkilatı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.
- GÜLMEZ, Mesut “Polis Örgütünün İlk Kuruluş Belgesi ve Kaynağı” Amme İdaresi, Dergisi, C:16, 4 Aralık 1983.
- GÜNDOĞAN, Kadir vd., Kolluk Hukuku, Ankara 2007.
- GÜVEN, Bülent ve UZMAN, Ersin, ‘Ortaöğretim Coğrafya Dersi Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması’ Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Çanakkale. Ekim 2006 Cilt:14 No:2 Kastamonu Eğitim Dergisi 527-2536.
- GÜVENÇ, Bozkurt, İnsan ve Kültür, Remzi Kitabevi, İstanbul 1979.
- HANÇERLİOĞLU, Orhan, Felsefe Ansiklopedisi: Kavramlar ve Akımlar, Cilt:6, Remzi Kitabevi, İstanbul 1979.
- HUGHES, Everett C. “Meslekler”, Meslekler ve Sosyoloji, (Der. ve Çev: Zafer Cırhinlioğlu), Gündoğan Yayınları, Ankara-1996 s.25-41.

HUNTINGTON, S. P. Asker ve Devlet: Sivil-Asker İlişkilerinin kuram ve Siyaseti, (Çev: K. Uğur Kızılaslan), Salyangoz Yayınları, İstanbul, 2004.

<http://www.egm.gov.tr/polisolma.pomem.asp>. (Erişim:05.03.2008).

<http://www.poliskoleji.k12.tr>. (Erişim:09.07.2008).

<http://www.pa.edu.tr>. (Erişim:19.05.2008).

<http://tdk.gov.tr> (Erişim:11.05.2008).

<http://www.khgm.gov.tr/mevzuat/Kanun/ilidaresikanunu.htm> (Erişim: 17.09.2007).

<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html> (Erişim: 01.06.2007).

<http://www.yeniumit.com.tr/konular.php> (Nisan-Mayıs-Haziran2001, Sayı:52)

(Erişim: 21.11.2008).

İÇLİ, Tülin; “Üniversite Öğrencilerine göre Polis ve Halkla İlişkileri”, I. Polis Halk İşbirliği Sempozyumu, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara 1995, s.59-67.

İÇLİ, Tülin; “Toplum Destekli Polislik”, Polis Dergisi, Yıl 10, Sayı 42, Ekim-Kasım-Aralık 2004.

İçişleri Bakanlığı, Bir Toplum Destekli Polislik Hizmeti Modeli, Suçla Mücadele Stratejisi Araştırma Projesi, Ara ve Etütler Merkezi (AREM) 2003.

İLHAN, Süleyman, ‘Yeni Kapitalizm ve Meslek Olgusunun Değişen Anlamları Üzerine’ Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 21, Ağustos 2008.

İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarının Kuruluş, Görev Ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik, <http://rega.basbakanlik.gov.tr>., 23.11.2003.

İMAL, Ramazan, Polis Eğitim Merkezlerindeki Eğitim Ortamlarına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.

İNAN, Kâmrân, Devlet İdaresi, Ankara, 1993.

İnsan Hakları Üst Kurulunun Kuruluş, Görev Ve İşleyişi İle İlgili Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, <http://rega.basbakanlik.gov.tr/index.aspx>, 15.08.2001.

İnsan Hakları Danışma Kurulunun Kuruluş, Görev Ve İşleyişi İle İlgili Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, 15.08.2001, <http://rega.basbakanlik.gov.tr>.

İnsan Hakları İhlali İddialarını İnceleme Heyetlerinin Kuruluş, Görev Ve İşleyişi İle İlgili Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, <http://rega.basbakanlik.gov.tr>, 15.08.2001.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem, Yeni İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş, Evrim Yayınevi, 10. baskı, Sosyal Psikoloji Dizisi:1, İstanbul 1999.

KARAMAN, Özcan, ‘Polis Eğitimi’, Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis, Seçkin yayınevi, Ankara 2002.

KARAOŞMANOĞLU, Fatih, ‘Türkiye’nin Demokratikleşmesi: Yaşam Hakkı ve Polis’, Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis, Seçkin yayınevi, Ankara 2002

KARASU, K., Profesyonelleşme Olgusu ve Kamu Yönetimi, Mülkiyeliler Birliği Yayınları, Ankara 2001.

KARAKAŞ, Mehmet, Meslekler Sosyolojisi Açısından Türk Polisinin Mesleki Profili, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayını, Afyon 2003.

KARATEPE, Şükrü, İdare Hukuku, Anadolu Matbaacılık, İzmir 1988.

KAVGACI, H. İbrahim; “Avrupa Birliği Sürecinde Türk Polisi”, Uluslararası Sempozyum: Avrupa Birliği Sürecinde Türk Polisi, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara 1996.

KAVGACI, Halil İbrahim, Demokratik Polislik, Temel Yaklaşımlar Maset Matbaacılık, Ankara 1997.

KEMERLİOĞLU, Eyüp, ‘Erzurum’da Meslekler ve Sosyal Tabakalaşma’, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1973.

KEMERLİOĞLU, Eyüp, Toplumsal Tabakalaşma ve Hareketlilik, Erzurum Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1990.

KIRATLI, Metin, Koruyucu İdari Hizmetler, TODAİE Yayınları:135, Ankara 1973.

- KIZILÇELİK, Sezgin ve ERJEM, Yaşar, Sosyoloji Terimler Sözlüğü, Göksu Matbaası, Konya 1992.
- KORUM, Uğur, İstatistiğe Giriş, AÜ SBF Yay., Ankara 1981.
- KÖKSALAN, Bahadır, ‘Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler’, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Malatya İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.
- KÖKTAŞ, Arif, ‘Avrupa Birliği’nde Polis ve Yargısal İşbirliği ve Türk Emniyet Teşkilatına Kurumsal Etkileri’, Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis, Seçkin yayınevi, Ankara 2002.
- KLEINIG, John, The Ethics of Policing, Cambridge University Press, Cambridge, 1996
- LİOU, Kuotsai Tom ve EUGENE G. Savage, “ Citizen Perception of Community Policing İmpact”, Public Administration and Management An İnteractive Journal, <http://www.pamij.com/liou1.html>
- MAYS, Arthur, ‘Meslek Eğitiminin Prensipleri ve Tatbikatı’ (Çeviri:Remzi ÖNCÜL), Ankara 1957.
- MORGAN, T.C. Psikolojiye Giriş, Yayın Sorumlusu: Karakaş, S. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, Yay.No:1 Meteksan A.Ş., Ankara, 1999
- MORRİS, G. Charles, Psikolojiyi Anlamak, (Çev.:H. Belgin Ayvaşık; Melike Sayıl), Türk Psikoloji Derneği Yayınları, Ankara, 2002.
- MİLLER, Wilbur R., “Cops and Bobbies, 1830-1870” KLOCKARS, Carl B., (Ed.) Thinking about Police, Contemporary Readings, McGraw-Hill Book Company, New York 1983.
- MURAT, Mehmet ve Özgür Uygun, “Polislik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirilmesi”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 7, 2004, s.64-71.
- MUTLU, Kahyan, “Polisin “iyi Polis” Tanımı”, Polis Akademisi Seminer, Konferans, Sempozyum Bildirileri Dizisi 3, Polis Akademisi Yayınları, Ankara.
- “Narkotik Şubenin İsyanı”, <http://www.sabah.com.tr/gnd100.html>, 14.12.2006.

- ODABAŞ, Uğur K., “Niçin Devlet - Nasıl Anayasa”, Yeni Türkiye Dergisi, Sayı: 30, Kasım-Aralık 1999, s.572-577.
- ÖNER, Sevil, “Erzurum’da Polis Halk İşbirliği”, 1. Polis Halk İşbirliği Sempozyumu, Mart 1995 Ankara, s.201-209.
- ÖZCAN, Mehmet, ‘Emniyet Teşkilatı’nın Avrupa Birliği’ne Uyum Çalışmaları’, Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis, Seçkin yayınevi, Ankara-2002
- ÖZCAN, Yusuf Ziya, ‘Ne Öğretmeli, Nasıl Öğretmeli?: Polis Akademisinde Müfredat Sorunu’, Türkiye’de Suç ve Polislik (Editörler:İbrahim Cerrah ve Emin Semiz), s. 191-215, Ankara 2001.
- ÖZÇELİK, İ. “Görme Özürlü Çocukların Anne-Baba Tutumları”. Yaşadıkça Eğitim, Sayı:41, Ankara 1995.
- ÖZER, Ersel, Jandarma Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Mesleğine İlişkin Görüşleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.
- ÖZMEN, Fatma, “Demokratik Toplumlarda Suçu Önleme Yaklaşımları”, 21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu, 25-27 Ekim 2000, Ankara, s.685.
- ÖZGÜVEN, İ. Ethem, Psikolojik Testler, Pdrem Yayınları, Ankara 2000.
- ÖZTÜRK, Nurullah, “Toplum Destekli Polis Eğitimi Açısından Suçla Mücadele ve Polis Halk İlişkileri”, 21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara 2000, s.701.
- ÖZTÜRK, Nurullah, ‘Polis ve Halkla İlişkiler’, Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis, Seçkin yayınevi, Ankara 2002
- PETTY, E. R. ve CACİOPP, T. J. Attitudes and Persuasion: Classic and Contemporary Approaches. Ohio State Univesity, Westview Press, Oxford, 1996.
- PHİLLİPS, S. L. Contributing Factors to Music Attitude in Sixth, 2003.
- Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Fakültesi Eğitim Öğretim Yönetmeliği, <http://rega.basbakanlik.gov.tr/index.aspx>, 15.10.2001.
- Polis Yüksek Öğretim Kanunu, <http://rega.basbakanlik.gov.tr/index.aspx>, 09.05.2001.

Polis Meslek Yüksek Okulları Eğitim Öğretim Yönetmeliği
<http://rega.basbakanlik.gov.tr>, 08.01.2006.

Polis Meslek Yüksek Okulları Giriş Yönetmeliği, <http://rega.basbakanlik.gov.tr>,
29.08.2001.

Polis Meslek Eğitim Merkezleri Giriş Yönetmeliği, <http://rega.basbakanlik.gov.tr>,
08.05.2005.

Polis Meslek Eğitim Merkezleri Eğitim Öğretim Yönetmeliği,
<http://rega.basbakanlik.gov.tr>, 08.05.2005.

Polis Akademisi Başkanlığı, Polis Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel
Durumu, Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları-6, Ankara 2002.

Polis Akademisi Başkanlığı, Polis Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel
Durumu, Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2004.

Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu, Polis Mevzuatı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007.

REITH, C., A Short History of the British Police, Oxford University Press, Oxford, 1984.

SAĞLAM, Mehmet, “Açılış Konuşması”, I. Polis Halk İşbirliği Sempozyumu, Emniyet
Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara 1995, s.9-12.

SARAÇ, Cemal, Türk Dili ve Edebiyatı/Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlilikleri ve
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

SEVİNÇ, Ali, Emniyet Örgütü Yöneticilerinin Yönetici Yeterliklerinin Belirlenmesi,
Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2003.

SEYHAN, Kazım, “Polislik ve Suçun Önlenmesi”, Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis,
Seçkin Yayınevi, Ankara 2002.

SEYHAN, Kazım, “Toplum Temelli Polisliği Nedir?”, Polis Dergisi, Sayı 42, Ekim-
Kasım-Aralık 2005.

SOFUOĞLU, Mehmet Emin, İlköğretim Denetmenlerinin İnsan İlişkilerine Yönelik
Davranış Biçimlerinin Sınıf Öğretmenlerince Algılanması, Yüksek Lisans Tezi,
Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2002.

- SÖNMEZ, Nevzat, Emniyet Teşkilatı ve Polis Meslek Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2002.
- SÖZEN, Süleyman, ‘Polislik ve Profesyonellik’, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt:6, Sayı:3-4, Polis Akademisi Başkanlığı, Ankara 2004.
- ŞAFAK, Ali, Ceza Muhakemeleri Usûlü ve Polis, Ankara 1989.
- ŞAFAK Ali ve BİÇAK Vahit, Güvenlik Kuvvetleri ve Polis Mevzuatı-Polisin El Kitabı, Yardımcı Ofset, Ankara 2000.
- ŞANLI, Savaş, “Polislerin İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
- TAŞDELEN, Ali, Yöneticilerin Algılamalarına Göre Yönetici Kişilik Özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.
- TAYMAZ, Haydar, Hizmet İçi Eğitim, Personel Eğitim Geliştirme Merkezi, Yayın No:3, Ankara 1992.
- TEZSEVER, Serhat, Polisin Yetkileri, İstanbul 1992.
- TOLAN, Barlas, İSEN, Galip, BATMAZ Veysel, Sosyal Psikoloji, Adım Yayıncılık, Ankara 1991.
- TOLAN, Barlas, Toplum Bilimlerine Giriş, Adım Yayıncılık, Üçüncü Baskı, Ankara 1991.
- TOSUN, Cevat, Bilim, Yasin ve KOCABOZDOĞAN Kazım, “Avrupalı Turistlerin Bakış Açısıyla Türk Polisi: Antalya Örneği”, Polis Dergisi, Yıl 11, Sayı 44, Nisan-Mayıs-Haziran 2005.
- TÜRKDOĞAN, Orhan, Bilimsel Değerlendirme ve Araştırma Metodolojisi, MEB Yay., İst., 1995, s.167.
- Türk Ceza Kanunu, <http://rega.basbakanlik.gov.tr>, 12.10.2004.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Polis Mevzuatı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007.
- UZUNBACAK, H. Hüseyin, ‘Kariyer Platosu (Mesleki Durgunluk): Emniyet Teşkilatı’nda Çalışan Amir Sınıfı Personelin Mesleki Durgunluk Boyutu Üzerine Bir Araştırma’, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt:8, Sayı:3-4, Polis Akademisi Başkanlığı, Ankara 2006.

- VAROL, Muharrem, Halkla İlişkiler Açısından Örgüt Sosyolojisine Giriş, A.Ü. İletişim Fakültesi yayınları, No:2, Ankara 1993.
- VURAL, M. Zeki, Polisin görev ve Yetkileri, Ulutaş Matbaası, İstanbul 1970.
- YAŞAR, Yılmaz, Açıklamalı Polis Meslek Hukuku, Başkent Klişe Matbaacılık, Ankara 1997.
- YENİSEY, Feridun, “Ceza Adalet Sisteminde Jandarma ve Polisin Rolü ve Etkinliği”, Ceza Adalet Sistemi ve Polis Sempozyumu, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara 1998, s.11-54.
- YEŞİLORMAN, Mehtap, ‘Sress On Police Officer’s and Stress Management’, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt:5, Sayı:1, Ankara 2003.
- YILDIRIM, Meral Merter, Öğretmenlerin Mesleklerine Yönelik Tutumlarının Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, 2002.
- YILDIZHAN, Yayla, İdare Hukuku, Filiz Kitapevi, 1985.
- “Yirmibin Polis Yolda”, <http://www.internethaber.com>, 04.10.2006
- YORBA, Mehmet Muhsin, İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Çalıştıkları Okul Yöneticilerinin Yönetim Becerilerine İlişkin Algı ve Beklentileri, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.
- YÜCESOY, Mehmet, “Ceza Yargılamasında Cumhuriyet Savcısının Rolü”, Ceza Yargılamasında İşbirliğinin Geliştirilmesi, Seminer Notları ve İlgili Mevzuat, EGM Asayiş Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005, s.3-5.
- What Is Community Policing?; Community Policing Consortium, <http://www.communitypolicing.org/about2.html> 2006.
- Weisburd, David; Rosann Greenpan; “ Police Attitudes Toward Abuse Of Authority: Findings From A National Study”, National Institute Of Justice, <http://www.ncjrs.org/pdffiles1/nij/181312.pdf> 2000.
- “21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu Bildirileri”, Polis Akademisi Başkanlığı-Eğitim Daire Başkanlığı, 25-27 Ekim 2000.

“Avrupa Birliği Sürecinde Türk Polisi” konulu sempozyum Bildirileri, Polis Akademisi Başkanlığı, 16-17-18 Ekim 1996.

“İnsan Hakları Açısından Modern Adli Soruşturma Teknikleri” konulu uluslararası sempozyum Bildirileri, Polis Akademisi Başkanlığı, 29-31 Mayıs 1996.

“Ceza Adalet Sistemi ve Polis” konulu sempozyum Bildirileri, Polis Akademisi, Marmara Üniversitesi, Kansas Üniversitesi ve Umut Vakfı, 6-8 Mayıs 1998.

ÖZGEÇMİŞ

1991 Ankara Üniversitesi–Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1992 Polis Akademisi mezunuyum. TODAİE-Kamu Yönetimi Bölümünde tezli yüksek lisans yaptım.

Eğiticilerin Eğitimi Alanında Katıldığım Kurs, Seminer, Proje ve Çalıştaylar:

1- Fırat Üniversitesi Eğiticilerin Eğitimi Semineri

2- Avrupa Komisyonu ‘Police, Professionalism and the Public in Turkey’ Projesinde Eğitimci Eğitimi Kursu (**Seminer:** 29 Eylül-21 Ekim 2003 Ankara, **Yurtdışı Uygulaması:** 27 Ekim-11 Kasım 2003)

3- Avrupa Konseyi, Dışişleri Bakanlığı, İnsan Hakları Eğitimi On Yılı Ulusal Komitesi, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı işbirliği ile yürütülen ‘Polis ve İnsan Hakları 2000’den Sonra Programı’ çerçevesinde ‘Eğitici Eğitimcilerinin Eğitimi Kursu’

4- AB Türkiye Mali Yardım Programı çerçevesinde ‘İfade Alma Teknikleri ve İnsan Hakları Eğitimcilerin Eğitimi Kursu’ (06 -15 Nisan 2005)

5- ‘Değişimin Kriterleri ve Metodolojisi’ 25-29 Temmuz 2005

6- “Toplum Destekli Polislik Eğitimcilerin Eğitimi” 01-12 Nisan 2006

7- Polis Akademisi Başkanlığı, Öğretim Elemanları Formasyon Eğitimi, 22-23 Nisan 2006

8- EGM-Eğitim Dairesi Başkanlığı “Polis Eğitimcilerinin Eğitimi” 14-25 Ağustos 2006

9- EGM-Eğitim Dairesi Başkanlığı “Polis Eğitimini Geliştirme Uzmanlığı” 13-24 Kasım 2006

10- Polis Eğitimcilerinin Eğitimi Çalıştayı ve Öğrenen Merkezli Eğitim Kapsamında Eğitimci ve katılımcı kitaplarının hazırlanması (22.01.2007 – 02.03.2007)

11- Eğitimde Yaratıcı Drama Kursu (03-15 Haziran 2007)

12- Avrupa Birliği-Türkiye’de İnsan Hakları Reformlarının Uygulamasına Destek Projesi kapsamında Mülki İdare Amirleri, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Ge-

nel Komutanlığı personelinin katılımıyla “İnsan Hakları Bağlamında Terörle Mücadele, Toplanma Özgürlüğü ve Kolluk Hizmetlerinin Denetimi Konusunda Farklı Mekanizma ve Sistemler” konulu seminer (10-12 Eylül 2007/Dedeman - Ankara)

13- ‘Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamalarına İlişkin Eğitim Projesi’ [MUYEP Seminer ve Çalıştay (23-28 Ekim 2007, Alanya/Antalya)]

14- Polise Görev, Yetki ve Sorumluluk Veren Mevzuat Uygulamalarına İlişkin Eğitim Projesi’nin ikinci aşaması: MUYEP Eğitim materyallerinin hazırlanması çalıştay (10-14 Aralık 2008 Ankara)

15- Polis Meslek Yüksek Okullarında okutulacak derslerin kararlaştırılması için oluşturulan alt çalışma grubu çalıştay (5-7 Mart 2008 Ankara).

Eğitici Olarak Katıldığım Kurslar:

1- İnsan Hakları Bağlamında Eğitimcilerin Eğitimi: Eğitimci olarak görev yaptım (09-20 Şubat 2004)

2- İnsan Hakları Bağlamında Eğitimcilerin Eğitimi: Eğitimci olarak görev yaptım (13-17 Aralık 2004)

3- İnsan Hakları Bağlamında Eğitimcilerin Eğitimi: Eğitimci olarak görev yaptım (04-08 Ekim 2004)

4- Türkiye Cumhuriyeti ile Sudan Makamları arasında yapılan işbirliği çerçevesinde EGM-Eğitim Dairesi Başkanlığınca 21 Mart-01 Nisan tarihleri arasında Ankara’da düzenlenen ‘Sudan Polisi Eğitimcilerin Eğitimi Kursu’na eğitimci olarak katıldım.

5- Elazığ Defterdarlığı aday memurların Eğitimi ‘Anayasa Hukuku ve Devlet Yönetimi Dersi’ (2003)

6- Elazığ Emniyet Müdürlüğü ve Elazığ PMYO hizmet içi eğitimleri ‘Anayasa Hukuku’ dersi

7- Eğitim Dairesi Başkanlığı Hizmet içi Eğitim Projesi Çalıştay (22 Ocak-16 Şubat 2007)

8- Polis Eğitimcilerinin Eğitimi-Öğrenen Merkezli Eğitim Projesinde eğitimcilik (19 Şubat-2 Mart 2007)

9- Polis Eğitimcilerinin Eğitimi-Öğrenen Merkezli Eğitim Projesinde Eğitimcilik (19-30 Mart 2007)

10- Sudan Polisnin Eğitiminde eğitici olarak görev yaptım (18 Haziran – 2 Ağustos 2007/ Khartum-Sudan)

11- Polis Eğitimcilerinin Eğitimi-Öğrenen Merkezli Eğitim Projesinde Eğitimcilik (24 Temmuz-4 Ağustos 2007)

12- ‘Rütbe ve Kıdeme Göre Hizmet İçi Eğitim Planı’ çerçevesinde Başkomiser sınıfı personele yönelik düzenlenen eğitim-1. grup (17-19 Mart 2008-Kemer/Antalya)

13- ‘Rütbe ve Kıdeme Göre Hizmet İçi Eğitim Planı’ çerçevesinde Başkomiser sınıfı personele yönelik düzenlenen eğitim-2. grup (17-19 Mart 2008-Kemer/Antalya)

14- ‘Rütbe ve Kıdeme Göre Hizmet İçi Eğitim Semineri’ çerçevesinde 16 Yıl ve üzeri meslek kıdemi olan polis memurlarına yönelik düzenlenen eğitim- (10-12 Kasım 2008-Kemer/Antalya)

15- ‘Rütbe ve Kıdeme Göre Hizmet İçi Eğitim Semineri’ çerçevesinde 11-15 Yıl arası meslek kıdemi olan polis memurlarına yönelik düzenlenen eğitim- (13-15 Kasım 2008-Kemer/Antalya)

Yayımlanmış Kitaplarım

1- “Polisliğe Giriş” Polis Akademisi tarafından kabul edilmiş olup, basımı yapılmış ve halen Polis Meslek Yüksek Okullarında ders kitabı olarak okutulmaktadır.

2- ‘Polisin Görev ve Yetkileri” Polis Akademisi tarafından kabul edilmiş olup, basımı yapılmış ve halen Polis Meslek Yüksek Okullarında ders kitabı olarak okutulmaktadır.

3- “Devlet Yapısı ve Nitelikleri” Seçkin Yayınevi, Ankara

4- “Polis Meslek Yüksekokulları Rehberi” Seçkin Yayınevi

5- ‘Emniyet Teşkilatı ve Polis Meslek Hukuku’ Seçkin Yayınevi

Makaleler

1- “**Kamu Düzeni-Polis-Eğitim**” Polis Dergisi, 155. Yıl Özel Sayısı, Sayı:22 2000.

2- Sempozyum Tebliği: “**Polis Okulları: Eğitim Programı(Müfredat), Öğretim Kadrosu, Yerleşim ve Temel Sorunlar**”, 21. Yüz Yılda Polisin Eğitimi Sempozyumu

3- “Polisin Sosyal Hizmet Yönü ve Sosyal Sermayeyi Arttırmadaki Rolü” Polis ve Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:1, Nisan 2003.

4- “Geçmişten Günümüze Güvenlik İhtiyacı ve Türk Polis Teşkilatı” Çağın Polisi Dergisi Yıl:2, Sayı:16-17-18 2003.

5- “Polis Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gereken Esaslar” Polis Dergisi, 158. Yıl, Sayı:34, Ocak-Şubat-Mart 2003.

6- ‘PMYO Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel Yapısı ve Mesleğe Yansımaları’ Polis Dergisi., Sayı:35 2003.

7- “AB Sürecinde İnsan Haklarının Korunması ve Türk Polisine Yansımalar” Sosyoloji Kongresi-Sivas, Ekim 2003.

8- “Sosyal Sermayeyi Artırma Rolü ve Katkısı Bağlamında Polis Davranışları” Polis Bilimleri Dergisi, Cilt:5, Sayı. 3-4, Ankara 2003.

9- “Polisin Toplumsal Sorumluluğu ve Toplum Destekli Polislik” Polis Dergisi, Sayı:42, Ekim-Kasım-Aralık 2004.

10- “Yurtdışı Dönüş Raporu: İnsan Hakları Bağlamında Eğitici Eğitimcilerinin Eğitimi Projesi Kapsamında İtalya Polisi ve Uygulamaları Gezisi Dönüş Raporu” Polis Dergisi, Sayı: 46, Ekim-Kasım-Aralık 2005.

11- “Polis Meslek Yüksek Okulları Eğitim Sürecinde Temel Sorunlar” Polis Dergisi, 10 Nisan(161. Yıl) Özel Sayısı 2006.